BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
14
26 H
32
C·26·g
13-2A·10

Mos orandi Deum ac Virg
in meridie contra Tur
factum a' Calisto iij. a
in eius vita. fuit Ab ..
1500. mandati Dom....
Aug.te mandati ...
quotidie ... ...
Diblesi Burcardus in ...
ceremonialium ...
173. ... ...
... ...
1581. ...

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

BVLLA SVPER FORMA IVRAMENTI PROFESSIONIS FIDEI;

cum pijs & Chriſtianis Inſtitutionibus, in vſum Sodalitatis B. MARIAE Virginis.

LEODII,
Apud Gualterum Morberium.
1579.
CVM PRIVIL[illegible]IO.

CATHOLICO PIO-QVE LECTORI.

Nō hic arma leges humano imbuta cruore,
Nō Veneris furias, ſęuosq́, Cupidinis arcus,
Non Solis Lunæq́; vices, neq; ſidera certis
Vſq; per immēſos ſpatiantia legibus orbes.
Nil mare, nil tell', nihil hic ſibi vēdicat aër.
Diuinū eſt, quodcūq; leges: quę ſcilicet illis
Regula ſit morum vitæq; ſequenda, beati
Gaudia cælorum qui ſine carentia cernent.
Nā duce quo tēdas per mille pericula tutus,
Cæleſtem in patriam, ſedes vbi ritè paratas
Omnibus eſſe pijs Chriſtiq; fidelibus olim,
Diuina oſtendūt priſcorū oracula vatum,
Quaq́; iter incœptū peragas ratione, libell'
Iſte docet: nō mole quidē, ſed pōdere rerū
Summarū, facili quas cōtinet ordine, lōgè
Maximus, & puro quouis pretioſior auro.
Hunc ſibi diuino cōceſſum munere dicet,
Illius ex animo fuerit ſanctiſſima quiſquis
Dogmata, ab æterna manātia lege, ſecutus.

OMNIBVS SOCIIS ATQVE

Confratribus ſodalitatis Beatiſſimæ virginis Mariæ, præfectus eiuſdem Sodalitatis Colonienſis, Salutem in Domino.

VISVM *fuit diuinæ bonitati, Cõfratres in Chriſto chariſſimi, ad honorẽ ſacratiſſimæ Mariæ, Dominæ, Patronæ atq; Aduocatæ noſtræ, in hanc nos ſodalitatem ipſius nomini dicatam cõuocare, & vnire. Cuius ſodalitatis, vt noſtis, ſcopus & finis hic eſt, vt quotquot in eam aſſcripti ſumus, ſalutem noſtram cum diuina gratia, ad Dei gloriam procuremus, atque in auxilium proximorum,*

quiſque pro talento ſibi credito, inuigilemus. Quem finem vt aſſequamur, optima eſt instituta ratio frequentis confeſſionis & communionis corporis Chriſti Saluatoris noſtri. quæ ſacramenta magnam habent vim, vt animum hominis Chriſtiani cum Deo ſuo coniungant, vitia depellant, virtutes inſerant, Spiritus ſancti chariſmata infundant, hominemque prorſus ex terrenis ad cæleſtia ſubleuent. Accedit frequens oratio, potiſſimum Roſarij & precum aliarum, quibus auxilium & patrocinium Dominæ noſtræ Mariæ Virginis imploramus. Denique conatus ad alios incitandos & permouendos, & pro facultate inſtituendos & monẽdos. Quæ omnia quem fructum apud vos conſequantur, norunt illi, qui familiarem vobiſcum conſuetudinem habent. Experiũtur enim ab hac ſodalitate, inſignem in vobis morũ mutationem, ſtudiorum progreſſum, atque ad omnem pietatem ſingularẽ conatum. Et hoc ſane veſtra probitas effecit, vt non adoleſcentes modo, ſed multi viri,

ijque graues & eruditi, mores pietatemque veſtram & admirentur & æmulentur. Vt enim non deſint, qui vel malitia, vel ignoratione, tam ſancto noſtræ ſodalitatis inſtituto repugnent, & detrahant: quicumque tamen Catholicus, ſincerus arbiter eſſe voluerit, non poterit non vehementer, cognita inſtituti ratione, ſodalitatem hãc noſtram & commẽdare & promouere. Quid enim apud vos agitur vel minima reprehenſione dignum? imo vero, quid eſt, quod non ſummam commendationem mereatur? Profeſſio fidei, iuxta decreta Tridentini Concilij, ipſo ingreſſus initio, ſolenniter editur. generalis omnium peccatorum confeſſio, vel de tota vita, vel ab vltima generali facta inſtituitur: cuius vtilitas hoc libello pagina 63. declaratur. octauo quoque die fit peccatorum confeſſio. ſingulis menſibus, & præcipuis Chriſti ac B. Virginis ſolemnitatibus, iuxta leges ſodalitatis, reficimur corpore Domini Dei noſtri. quotidie virginem Matrem Roſario ſalutamus: ſacris autem diebus,

etiam preces horarias, in eius honorem recitamus: aliaque id genus ad Dei gloriam obſeruamus, quæ, tanquam pia atque Catholica, à maioribus noſtris adcepimus. Iam verò in conuentibus veſtris, qui octauo quoque die celebrantur, ea auditis ac diſcitis, quæ tum ad veſtram vtilitatem, tum ad proximos iuuandos plurimum pertinẽt. In his omnibus quid non pium? quid non ſanctum? quid non cum omni honeſtate coniunctum cernitur? Proinde vos exhortor, & in Chriſti viſceribus moneo, vt quo cœpiſtis curſu pergatis. Chriſtus, cui vos dedicaſtis, ſanctiſſima eius mater, quam in dominam & aduocatam elegiſtis, ſanctique cœlites omnes, qui his totius orbis Monarchis parent, & honorem ac venerationem exhibent, conatus veſtros promouebunt, ſtudia iuuabunt, pietatem confirmabunt atque augebũt. Cæterum quia toti in eo eſtis, vt rationes diſcatis proximos adiuuandi, & ea quæ in congregationibus veſtris diſcitis atque auditis, magno labore vobis parare contendatis:

datis, cupiens vos ſcribendi labore leuare, dedi operam, vt typis commiſſa & euulgata vobis ea communicarentur, in quibus hactenus deſcribendis laboraſtis: vt & purius, & ſolidius, & plenius, minoriq́ue labore ea habeatis, quæ in congregationibus diſcitis. Hoc enim libello vobis traditur fidei profeſſio, quam initio ſodalitatis emiſiſtis, vt quam fidem profeſſi eſtis, ea perpetuo vobis ob oculos verſetur. Habetis hic præterea, tres piarum & Chriſtianarum Inſtitutionum partes. quarũ prima agit de ratione confitẽdi, ſacrum Euchariſtiæ ſacramentum percipiendi, orandi, meditandi, ſimilibusq́ue rebus, quæ modum cum Deo agendi concernunt. ſecunda habet varia remedia, aduerſus præcipua & vulgatiora peccata. tertia vero, complectitur aliquot cerimonias Eccleſiæ, quæ magis in vſu verſantur: vt, ſacramentorum Baptiſmi, Confirmationis, Pœnitẽtiæ, extremæ Vnctionis, & aliarum quarundam rerum, quarum vtilitates clare ſatis & ſolide explicantur, vt in

omnibus inſtituti, & ipſi in fide orthodoxa conſtanter perſiſtatis, & alijs quibuſcum agitis eadē proponatis. Veſtrum erit, quo vobis offeruntur candore ſuſcipere, & ad diuini nominis gloriam, honoremque ſacratiſſimæ Matris, frequēter verſare. Valete. Coloniæ, XXIIII. *Septembris. Anno Salutis* M. D. LXXVI.

(.:.)

BVL-

BVLLA S. D. N. D. PII DIVINA PROVIDENTIA PAPAE IIII. SVPER FORma iuramenti profeſſionis fidei.

Pius Epiſcopus, ſeruus ſeruorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam. Caput. I.

INIVNCTVM nobis Apoſtolicæ ſeruitutis officium requirit, vt ea quæ Dominus Omnipotens, ad prouidam Eccleſiæ ſuæ directionem, ſanctis Patribus, in nomine ſuo congregatis, diuinitus inſpirare dignatus eſt, ad eius laudem & gloriam incunctanter exequi properemus. Cum itaque iuxta Concilij Tridentini diſpoſitionem, omnes, quos deinceps cathedralibus & ſuperioribus Eccleſijs præfici, vel quibus de illarum dignitatibus, canonicatibus, & alijs quibuſcunque beneficijs Eccleſiaſticis, curam animarum habentibus, prouideri cõtinget, publicam orthodoxæ fidei profeſſionẽ facere, ſeque in Romanæ Eccleſiæ obedientia permanſuros ſpondere, & iurare teneantur: Nos volẽtes, etiam per quoſcũque, quibus de monaſte-

rijs,conuentibus,domibus, & alijs quibuſcunque locis Regularium quorumcunque Ordinum,etiã Militarium,quocunque nomine vel titulo prouidebitur, idem ſeruari, & ad hoc, vt vni⁹ eiuſdẽq; fidei profeſſio vniformiter ab omnibus exhibeatur, vnicaque & certa illius forma cũctis innoteſcat, noſtræ ſolicitudinis partes in hoc alicui minime deſiderari, formam ipſam præſentibus annotatam publicari, & vbique gentiũ per eos, ad quos ex decretis ipſius Concilij & alios prædictos ſpectat, recipi & obſeruari, ac ſub pœnis per Concilium ipſum in contrauenientes latis, iuxta hanc & non aliam formam, profeſſionẽ prædictam ſolemniter fieri, auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium diſtricte præcipiendo mandamus, huiuſmodi ſub tenore. Ego N. firma fide credo & profiteor omnia & ſingula,quæ continentur in Symbolo fidei, quo Sancta Romana Eccleſia vtitur. videlicet: Credo in vnum Deum patrem Omnipotentem, factorem cœli & terræ. viſibilium omnium,& inuiſibilium;& in vnum Dominum Ieſum Chriſtum, Filium Dei vnigenitũ, & ex patre natũ ante omnia ſæcula; Deum de Deo,lumen de lumine; Deum verum de Deo vero;genitum,non factum, conſubſtantialẽ patri, per quẽ omnia facta ſunt: qui propter nos homines, & propter

noſtram

noſtram ſalutem deſcendit de cœlis, & incarnatus eſt de Spiritu ſancto ex Maria virgine, & homo factus eſt; crucifixus etiam pro nobis ſub Põtio Pilato, paſſus & ſepultus eſt; & reſurrexit tertia die ſecundũ Scripturas; & aſcendit in cœlum, ſedet ad dexteram Patris: & iterum venturus eſt cum gloria iudicare viuos & mortuos; cuius regni non erit finis: & in Spiritum ſanctum Dominum & viuificantem, qui ex Patre, Filioq́; procedit, qui cum Patre & Filio ſimul adoratur, & conglorificatur, qui locutus eſt per Prophetas: & vnã ſanctam Catholicam, & Apoſtolicam Eccleſiam. Confiteor vnum baptiſma in remiſſionem peccatorum, & expecto reſurrectionẽ mortuorum, & vitam venturi ſæculi, Amen. Apoſtolicas & Eccleſiaſticas traditiones, reliquasq́; eiuſdem Eccleſiæ obſeruationes & conſtitutiones firmiſſimè admitto, & amplector. Item ſacram Scripturam iuxta eum ſenſum, quem tenuit & tenet ſancta mater Eccleſia, cuius eſt iudicare de vero ſenſu, & interpretatione ſacrarum ſcripturarum, admitto, nec eam vnquam, niſi iuxta vnanimem conſenſum patrum, accipiã & interpretabor. Profiteor quoque ſeptem eſſe verè & propriè ſacramenta nouæ legis, à Ieſu Chriſto, Domino noſtro, inſtituta, atq; ad ſalutem humani generis, licet non omnia

ſingulis

ſingulis neceſſaria, ſcilicet Baptiſmũ, Confirmationem, Euchariſtiam, Pœnitentiam, Extremam Vnctionem, Ordinem, & Matrimonium: illaque gratiam conferre: & ex his Baptiſmum, Cõfirmationem: & Ordinem, ſine ſacrilegio reiterari non poſſe. Receptos quoque & approbatos Eccleſiæ Catholicæ ritus, in ſupradictorum omniũ ſacramentorum ſolemni adminiſtratione recipio, & admitto. Omnia & ſingula, quæ de peccato originali, & de iuſtificatione in Sacroſancta Tridentina Synodo definita & declarata fuerũt, amplector, & recipio. Profiteor pariter in Miſſa offerri Deo verum, proprium, & propiciatorium ſacrificium, pro viuis, & defunctis, atque in ſanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento eſſe verè, realiter, & ſubſtãtialiter corpus, & ſanguinem, vna cum anima, & diuinitate Domini noſtri, Ieſu Chriſti: fieriq́ue conuerſionem totius ſubſtantiæ panis, in corpus, & totius ſubſtantiæ vini, in ſanguinem; quam conuerſionem Catholica Eccleſia Transſubſtantiationem appellat. Fateor etiam ſub altera tantum ſpecie, totum atque integrũ Chriſtum, verumq́ue Sacramentum ſumi. Conſtanter teneo Purgatorium eſſe, animasq́; ibi detentas fidelium ſuffragijs iuuari. Similiter & Sanctos vna cum Chriſto regnantes, venerandos atq; inuocandos eſſe: eosq́;

orationes

orationes Deo pro nobis offerre: atque eorum reliquias eſſe venerandas. Firmiſſime aſſero, imagines Chriſti, ac Deiparæ ſemper virginis, necnon aliorum Sanctorũ habendas & retinẽdas eſſe; atque eis debitum honorem ac venerationem impertiendam. Indulgentiarum etiam poteſtatem, à Chriſto in Eccleſia relictam fuiſſe, illarumque vſum Chriſtiano populo maximè ſalutare eſſe, affirmo. Sanctam Catholicã, & Apoſtolicam Romanam Eccleſiam, omnium Eccleſiarum matrẽ, & magiſtrã agnoſco: Romanoque Pontifici, beati Petri, Apoſtolorum principis, ſucceſſori, ac Ieſu Chriſti Vicario, veram obedientiã ſpõdeo, ac iuro. Cætera item omnia à ſacris Canonibus, & œcumenicis Concilijs, ac præcipuè à ſacroſancta Tridẽtina Synodo tradita, definita, & declarata, indubitanter recipio atq; profiteor: ſimulque cõtraria omnia, atque hæreſes quaſcumque ab Eccleſia damnatas, & reiectas, & anathematizatas, ego pariter damno, eijcio, & anathematizo. Hanc veram Catholicam fidem, extra quam nemo ſaluus eſſe poteſt, quam in præſenti ſponte profiteor, & veraciter teneo, eandem integram & inuiolatam, vſque ad extremum vitæ ſpiritum, conſtantiſſimè (Deo adiuuante) retinere & confiteri, atque à meis ſubditis, vel illis, quorum cura ad me in

munere

munere meo ſpectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum, ego idem N. ſpondeo, voueo, ac iuro. Sic me Deus adiuuet, & hæc Sancta Dei Euangelia. Volumus autem, quod præſentes litteræ, in Cancellaria noſtra Apoſtolica, de more, legantur: & vt omnibus facilius pateant, in eius Quinterno deſcribātur, ac etiam imprimantur. Nulli ergo omnino hominum liceat, hāc paginam noſtræ voluntatis & mandati infringere, vel ei auſu temerario contraire. Siquis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum, Petri & Pauli, Apoſtolorum eius, ſe nouerit incurſurum. Datum Romæ, apud Sanctū Petrum, Anno incarnationis Dominicæ M. D. LXIIII. Idibus Nouemb. Pontificatus Noſtri Anno Quinto.

Fed. Cardinalis Cæſius.

Ca. Glorierius.

De modo inſtituendæ confeſſionis, quæ octauo quoque die fieri ſolet. Caput II.

CVRA eius qui crebro cõfitetur, verſari debet fere circa quatuor. examinationem conſcientiæ, dolorem peccatorum, ipſam confeſſionem, & propoſitum ac media emendationis.

De examinatione conſcientiæ.

QVI ſtudent puritati, & ad perfectionem aſpirant, non ſolum de peccatis mortalibus (à quibus per gratiam Dei fere abſtinent) ſed etiam de venialibus euitandis, & affectionibus reformãdis, & demum de imperfectionibus, quoad ei⁹ fieri poſſit, minuendis, ſint ſolliciti: & teneram ac delicatam conſcientiam (non tamen ſcrupuloſam & auxiam) habeant oportet; vt vel minimos defectus obſeruent, & in ſeipſis perſequantur. Qui autem in quotidiano examine veſpertino diſtinctè, breuiter, & ſimul quæ ſunt eiuſdem rationis peccata, ſcripto notaret, quę cogitatione, locutione, opere,

opere, & omiſſione, contra Deum, proximos & ſeipſum admiſſa deprehēderet; non magnopere noua egeret diſcuſſione, cum eſt accedendum ad cōfeſſionem: ſed quod notauit in memoriam redigat. Qui non id annotauiſſet, cum ſe colligit, & ad confeſſionem parat, hoc infra ſcriptum examen percurrat: & notet memoria, vel ſcripto, quod ad ſe pertinere viderit. niſi cōfeſſario aliud videretur. quod propter nimiam & inutilem alicuius in ea parte ſollicitudinem poſſit merito accidere. Illi etiam, qui quotidiè notant ſuos defectus, ſingulis mēſibus vtiliter videntur huiuſmodi examen lecturi: vt ſi quid minus diligēter obſeruabunt, in memoriam ſibi redigant.

Breue examen ad cōſcientiam diſcutiendā accōmodatum. & primo de peccatis cōmiſſis erga Deum.

DE oratione debita vocali, & Miſſa dicta, vel audita, an attente & deuote ſe habuerit, nec ne, & an quid omiſerit, aut repetierit.

An orationi mētali, meditationi, & examinationi conſcientiæ vacauerit vt oportet.

An ex verbo Dei audito, vel lecto, fructū capere curauerit.

De defectibus in confeſſione, & cōmunione,

nione, & in ſpecie de negligentia in ſe diſcutiendo, contritione, propoſito & cura emendationis.

An in credendis, & in ſentiendo, loquendo de Deo, & ſanctis, ſe habuerit vt oportet.

An curioſus in his quę ſunt fidei perſcrutandis, vel diſputandis, & an ſuperſtitioſus fuerit, aut Deum miracula non neceſſaria expetendo, tentauerit.

An ſine neceſſitate, reuerentia, veritate & iuſtitia iurauerit, vel iuramentum aut aliquod votum implere omiſerit.

De memoria, gratitudine, & gratiarum actione, de beneficijs Dei acceptis.

De memoria præſentiæ Dei, & directione vitæ, & omnium ſuorum ad eius honorem & beneplacitum.

De deſiderio glorię & dolore offenſarum Dei, in ſe & proximis.

De timore & reuerentia Dei: & an alio quouis timore omiſerit, quæ Deo grata fore iudicabat.

An in feſtis peculiari modo cultui Dei vacauerit: & in Eccleſijs vel in rebus ſacris, an reuerenter ſe habuerit.

An ſpem, vt oportet, conſtituerit in Deo, non alibi: & an petendo auxilium, ad res & actiones ſuas eam exercuerit.

Erga proximos.

An Charitatis affectu compaſſus ſit malis, & concupierit bona ſuis proximis: & in oratione pro eis, & in opere (cum ſe obtulerit occaſio) in his, quę ad animam, corpus & famam pertinent, id oſtenderit, nec ne.

An eorum iniurias condonauerit, & infirmitatem tolerauerit: an fuerit gratus in benefactores, an contrà.

De non præſtito conſilio, vel admonitione; cũ iuuare potuit, vel malè dato, aut etiam doctrina mala.

De adulatione, approbando quod non debuit.

An impatientia, verbo aut geſtu, aut aliter oſtenſa, vel quouis malo exemplo contra ædificationem aliorum quid fecerit.

An quẽquam à meliori bono reuocauerit, vel ei cauſa peccati, diſſolutionis vel imperfectionis fuerit.

An facile de alijs ſuſpicetur male, & temere iudicet.

De detractione, attingendo defectus aliorum ſine vtilitate & moderatione qua oportet; pręſertim cum intentione non bona, vel ſine veritate aliquid mali nominis alicui conflando.

De irriſione & exprobratione defectuũ.

De inuidia, non gaudẽdo de authoritate

doctri-

doctrina, aut bonis alterius.

De affectibus humanis circa bella, Principes, conſanguineos, patriam, vel certum aliquem locum, aut perſonam, non ſecundum charitatis & ſpiritus Dei ordinem moderatis.

De male conſeruatis rebus temporalibus hoſpitij, vel damno eis illato.

Circa obedientiam parentum, præceptorum, aliorumq́; ſuperiorum; an prõpte, & ſine murmurationibus, quod præceptum eſt, exequutus ſit.

An de perſona, & rebus ſuperiorum, vt oportuit, ſenſerit: & an quid dixerit, quod eorum authoritatem, vel ſubditorum erga eos beneuolentiam imminuerit.

De interiori, & exteriori reuerentia erga ſuperiores, & an eis contradixerit, aut moleſtus fuerit.

An celauerit eos, quæ non oportuerit, quod attinet ad ſe, vel alios.

Erga ſeipſum.

Circa caſtitatē, an cogitatione, affectu, intuitu, verbo, aut vlterius progrediendo peccauerit.

An in quantitate cibi aut potus, aut deſiderio ſenſuali aliorum, quam quæ apponũtur, aut modo indecēti peccauerit: & ſic de aliorum ſenſuũ parũ honeſta libertate.

Circa ſuperbiam, an reprehēſus culpam agnouerit, an excuſauerit.

An ſingularis videri voluerit in re aliqua, & alijs ſe prætulerit, vel eos contempſerit.

An magni ſe faciat, & fieri velit in bonis animæ, corporis, vel externis; & libenter de rebus ſuis loquatur, & amplificet quæ ad laudem faciunt. & demum vanè glorietur.

An ſibi nimis confidendo, expoſuerit ſe peccatorum periculis.

De ambitione: An alijs præeſſe voluerit, vel authoritate magis præcellere, & an ſibi aliquid vſurpauerit in loco, & alijs, ad honorem, vel imperium pertinentibus.

De pertinacia, de mendacio, de locutione nimia, vel inconſiderata, de riſu, & defectibus modeſtiæ.

De motibus iræ, vel impatientiæ.

De debilitate animi in rebus aduerſis, puſillanimitate in arduis, & faſtidio bonorum operum.

De ſomnolentia & negligentia, in medijs profectus ſpiritualis ſtudijs, vel alijs in rebus, ad quas obligatur, & in tentationibus excutiendis.

De procraſtinatione ad inchoādum, vel inconſummatione, & inconſtantia in inchoatis, vel propoſitis bonis operibus.

An inſpirationibus Dei reſponderit, & ad inſtituti ſui perfectionem aſpirauerit, ac

totius

totius amoris proprij abnegationem: tempus ocioſis colloquijs, vel vtcunque inutiliter triuerit: & an contrà plus ſatis laborauerit.

Si quod officium alicui proprium eſt, vel quis defectus familiaris, eo applicet examẽ.

Non oportet autem in his, quæ dicta ſunt, ſolas tentationes (niſi forte conſilij gratia) confiteri, præſertim ſuperatas, nec admodum importunas. Secus, ſi quis immoratus, vel delectatus, & multo magis ſi ad vlteriora progreſſus ſit.

De dolore peccatorum ex filiali amore.

POſtquam quiſque ſe collegerit, & in promptu habuerit, quod cõſcientia ſuggerit de ſuis peccatis, poſt vltimam confeſſionem; hoc, vel ſimili exercitio, ſe ad dolorem charitate informatum excitabit.

Poſt orationem, qua gratiam petet dolendi, vt conuenit, de offenſis in Patrem & Deum ſuum amantiſſimum, primò erigat oculos mentis ad Chriſtum: expendens, quod ei, vt ſummæ ſanctitati, omne peccatum magnopere diſplicet: quid egerit, quid paſſus fuerit, vt ab eo nos liberaret; & ad ſuum obſequium & honorem, in cuſtodias præceptorum ſuorum nos accenderet

tot beneficijs & propria vita ad id impēſa.

Conuertat deinde oculos ad ſe, vt videat quid ſuo creatori & redemptori, & amatori digniſſimo debeat, & quomodo ſuo debito ſatis fecerit: & intuendo multitudinem & grauitatem ſuorum peccatorum, doleat de tanta malitia, & ingratitudine ſua, contra talem patrem ac dominum, cui, cum ſe tantopere amauerit ac honorauerit, tam contraria retribuit.

Denuò conuertātur oculi ad Chriſtum, eum conſiderando vt mediatorem, & ſatiſfactorem pro peccatis noſtris, & eundem vt verum Deum noſtrum, & infinitæ miſericordiæ: & petat, per beatiſſimam eius Matrem, & Sanctos omnes, vt dignetur offenſas condonare, maculas peccatorum abſtergere, pœnas eis debitas remittere, prauas animi propēſiones reformare; ea, circa quæ contra ſuum honorem, proximorum, & proprium bonum defecit, ſupplere. Et proponendo emendationem, & gratiam ad eam petendo, ſemet ad dolorem excitabit coniunctum cum ſpe obtinendæ veniæ.

De ipſa confeßione.

POſtmodum ad confeſſarium accedens, vtroque genu flexo, & nudo capite, facie non ad vultum, ſed ad latus confeſſarij verſa,

uerſa, ſignans ſe cruce, dicet In nomine patris, & filij, & ſpiritus ſancti: Benedicite, pater. & poſt benedictionem à Sacerdote datam, proſequatur confeſſionem generalem vſque ad verba, [Mea culpa, Mea culpa, &c.] & tunc confiteatur ſua peccata, atque obſeruet hæc tria.

PRIMO, vt confeſſio ſit integra, nullum peccatum ſcienter relinquendo (nihil enim iuuaret confeſſio, immo nouum peccatum ſacrilegij ad vetera adderetur) deſcẽdendo ad ſpeciem, & vbi oportet, numerum exprimendo, quo ad poterit, & circumſtantias, quæ aggrauant defectum, quæque augent confitentis contritionem: & hoc in quibuſdam, quæ accidunt, maioris momenti. Nam aliqua, vt defectus perfectionis, quæ non euitantur, in genere dicere ſatis eſt.

SECVNDO, vt ſit pura ab omni mendacio & ſimulatione: quæ agendo cum Deo, impia eſſet. Res ergo dicantur ſinceré, vt quiſque ſibi conſcius eſt: certa, vt certa: dubia, vt dubia. ſit etiam pura ab excuſationibus, & verbis ſuperfluis: nec quicquã, quod ad rem non faciat, dicatur, nec peccatum aliorum, nec quiſquam ſine neceſſitate nominetur: & breuiter, quantum res patiatur, ſe expediat pœnitens.

TERTIO, vt ſit confeſſio humilis,

& qui confitetur, memor ſit, quod in præſentia ſit Dei, à quo veniam impetrare debet, eiuſque vicarij. Ideo reuerentem ſe prębeat, & verbis vtatur accuſatorijs ſui, ſine affectatione tamen, & dolore non ficto defectus ſuos dicat.

Poſtremo dicat clauſulam generalem: [De his & omnibus peccatis meis alijs, cõtra Deum, proximum, & meipſum, dico meam culpam, meam maximam culpam: & precor ſacratiſſimam virginem Mariam, & omnes ſanctos & ſanctas Dei, vt orent pro me ad dominum Deum noſtrum, & etiam te pater: petoq́ue abſolutionem & pœnitentiam.]

Poſtmodum deuotè audiendo, ſi quid confeſſarius dixerit, quod ad conſilium vel exhortationem pertineat, & pœnitentia & abſolutione recepta, recedat.

De propoſito ac medijs emendationis.

POſt confeſſionem, denuo ſe quiſque colligat, ac tria obſeruet.

PRIMO, pœnitentiam iniũctam, cum primum licebit, peragat: & propoſitum firmum renouet, à peccatis, quę confeſſus eſt, & ab omnibus alijs, cum auxilio Dei, abſtinendi: & occaſiones eorum, quo ad eius

fieri

fieri poſſit, euitandi: & tum confidat peccata ſibi omnia remiſſa eſſe per Dei bonitatem, ſupplente Sacramenti efficacia proprios defectus.

SECVNDO, ad emendationem ſe cõuertat: & obſeruando vnum aut duos dies defectus proprios, eos potiſſimum, vnde forte alij non pauci oriuntur, contra illos armetur: & remedia adhibeat. tum communia: cuiuſmodi ſunt, primo, magna voluntas euitandi huiuſmodi defectus, crebro reuocata in examine, & cum diuino auxilio ad hos extirpandos applicata; ſecundo, ſuijpſius reprehẽſio & caſtigatio, cum peccata acciderint; tertio, memoria Chriſti præſentis, & oratio ad eundem, præſertim cum quis impugnatur, aut in aliqua ſoliti defectus occaſione, quę euitari non poteſt, verſatur; quartò, conſideratio eorum, quæ timorem excitant, vt mortis, iudicij, &c. vel amorem Dei, item beneficiorum, promiſſionum, &c. tum quintò, propria remedia: quæ iuxta conſilium confeſſarij, vel ſuperioris, adhibenda erunt. Vtraque autem cũ animi magnitudine, & perſeuerantia, & ſpe victoriæ, in Chriſti fauore fundata, ſunt exercenda.

Quinque remedia euitandi peccata.

TERTIO, ad augmentum gratiæ ſe diſponat: ante actæ vitę offenſas conſequuturis obſequijs compenſare deſideret: & ex

memoria prçteritorum malorum, ad bona futura conſectanda, humilior & feruentior reddatur, &c.

Cap. III. *Argumenta popularia, ad commendandam frequentem confeſſionem per ſimilitudines.*

QVI confeſſionem peccatorum ſuorum diu differt, exponit ſe magno periculo grauiſſimę pœnę poſt mortem ſufferendæ; ſi ſubito (quod fieri ſubinde ſolet) eum mori contingat. qui autem ſæpe confitetur, ab eo periculo eſt liber. Sicut ergo ſi Rex, cui multi ciues multa deberent, ingreſſus ciuitatem, omnibus offerret debitorum remiſſionem, qui ad eũ accederent chirographum petituri, quãdiu in eà ciuitate ageret, poſt diſceſſum tamen nulla ſperata condonatione, ſed ad vltimum vſque denarium cogenda ſolutione; nemo eſſet, qui non ſtatim ad impetrandum gratis chirographum accurreret; maxime quando incertum eſſe intelligeret tempus diſceſſus Regis; & is magis acceleraret, qui grauiore debito premeretur: ita peccator in hac vita imprudenter & ſtulte agit, ſi non accurrat ad Chriſtum per pœnitentiæ ſacramentum, vt dimiſſionis chirographũ accipiat, iuxta prophetam: Quærite

rite Dominum, dum inueniri poteſt, inuocate eum, dum prope eſt. Et quia quotidie noua debita contrahimus; ſæpe etiam petendum eſt nouum ſolutionis chirographum, quam diu nobiſcum eſt Dominus.

2. Qui raro confitetur, ſignificat ſe parui facere Deum, cuius iram non metuit: & pluris facere hominem, quem non patitur ſibi eſſe infenſum. Is enim apertè declarat, ſe nihili ducere illum, quē quotidie offendit, & de quo placando rarò, aut nunquam cogitat.

3. Homo quotidie aut ſæpius in hebdomada verrit cubiculum ſuum, ne locus ſit immundus, in quo ipſe verſatur. Atqui anima noſtra eſt templum Spiritus ſancti: proinde frequenter purganda, in tanti hoſpitis reuerentiam.

4. Ingratum eſſet parenti, ſi filius veſtem maximi precij atque laboris defædaret, & non continuo leuiſſimos etiam puluillos diſcuteret. Atqui anima noſtra eſt res nobiliſſima, pretioſo Chriſti ſanguine lota. Vnde non immerito diſplicet illi, quod tātā ſocordia in ea conſeruanda vtamur; & non ſtatim, atque peccatum irrepſit, per confeſſionem illud tollamus.

5. Sicut cubiculum, quod multis quotidie patet, ſi raro verratur, multis magniſque ſordibus impletur; quæ ſemel atque

iterum

iterum verrendo non ſtatim omnes tolluntur: ita conſcientia quotidie peccans, & raro per confeſſionem ſe purgans, vna confeſſione vix bene purgari poteſt. quia per eam tantum maiora eijciuntur: minorum autem nulla aut exigua habetur ratio. Fieri enim non poteſt, vt eorum omnium recordemur, quæ tanto ab hinc tempore commiſſa ſunt.

6. Crebra confeſſione facilius venit homo in notitiam ſuijpſius. Sicut enim pauimentum raro verſum, puluere reſperſum, minus videtur: ita peccator, qui pluribus peccatis eſt ſubditus, minorem ſui notitiam habet.

7. Sicut in panno mundo facilius conſpicitur macula, etiam leuis: ita in cõſcientia per crebram confeſſionem mundata, & cãdida, facillime percipiuntur leuiſſima peccata; quæque alij nihili ducunt, illi merito magni faciunt, qui conſcientia ſunt puriore. Ac proinde frequenter eſt confitendum, vt maior habeatur notitia peccatornm.

8. Nunquam in ſacramento pœnitentiæ ſine gratia peccatum dimittitur. Quo ergo ſæpius hoc ſacramentum frequentatur, eo plus gratiæ colligitur: ſicut pauper, qui ſæpius eleemoſynam petit, maiorem ſtipem cogit.

9. Sicut qui graui onere, quod humeris ſuſtine-

ſuſtinebat, leuatus eſt; expeditus, & letus incedit: ita per crebram confeſſionem, qua à peccatis liberamur, datur conſcientiæ ſerenitas, pax cordis, lætitia animi; promptique reddimur ad currendum in via mandatorum Dei.

10. Sicut parens, qui videt filium hoc vnice cauere, ne eum offendat, non poteſt non illi charitatem & fauorem exhibere: ita qui totus eſt in eo, nequid in conſciẽtia ſit aut hæreat, quod oculis diuinæ maieſtatis diſpliceat, poteſt ſibi magna fiducia à Deo quiduis polliceri.

11. Sicut araneus vitat cubicula diuitum quæ ſæpe purgantur; quòd in ijs ſuæ telæ detergantur, & ipſi periculum immineat, ne pedibus conteratur: ita diabolus, dum videt tentationes ſuas frequẽti confeſſione diſſipari, & caput ſuum calcari, fugit eos, qui crebra confeſſione conſcientias purgãt.

12. Sicut infirmo aut valetudinario vtilis eſt frequens præſentia Medici; qui præſcribit, quibus vtendum ſit, & à quibus abſtinendum: ita qui frequenter exponit in cõfeſſione conſcientiam ſuam ſacerdoti, accipit ſalutaria conſilia, quibus ſe in actionibus ſuis iuuet, & quotidiana vitia deponat.

13. Sicut, qui illota facie aut manibus prandium cum aliquo ſumit, aut cum alijs verſatur, abominationi aut tædio eſt illis, qui-

quibuſcum agit: ita qui illota conſcientia, & impura anima incedit, ingratus eſt Deo ciuibusque cœleſtibus.

14. Sicut coma, ſi non frequenter pectatur, vermes nutriet in capite, & vſque adeò implicabitur, vt difficulter explicari poſſit: ita anima raro per confeſſionem purgata, multis ſordibus repletur, & vermem conſcientiæ nutrit: qui tametſi in hac vita ſubinde non ſentiatur, vehementiſſimè tamen punget in hora mortis, & in futuro ſeculo, vbi vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur. Ac præterea, eiuſmodi conſcientia frequenter tot peccatis & tricis eſt implicata, vt & hominem ipſum vehementer anxium reddat, & ſæpe ab ipſis etiam doctis viris vix extricari aut componi poſſit.

Eſaiæ vlti-me.

15. Sicut induſia, mappæ menſarum, aliaque eiuſmodi, quæ ſunt in vſu quotidiano, frequenter mutantur atque lauãtur, & niſi purgarentur, fætore & ſordibus diſſoluerentur: ita anima, qua Chriſtus quotidie ad ſua miniſteria vti deſiderat, frequẽter eſt abluenda. Niſi enim purgetur, multitudine ſordium, & peccatorum, in æternam perditionem diſſoluetur.

Modus

Modus examinandi conſcientiam, ad cõfeſſionem generalem.

Capvt IIII.

QVI vult inſtituere cõfeſſionem generalem de tota vita, primo diſtinguat vitam ſuam per certas habitationes: & in ſingulis conſideret, quomodo decem præcepta decalogi tranſgreſſus ſit, & quomodo peccata capitalia commiſerit, idque cogitatione, verbo & opere. Deinde, in peccatis grauioribus, hoc eſt, mortalibus, addat etiam circumſtantias & numerum, ſi certum habeat. ſin minus: ponat certum pro incerto. Illud autem commode fiet, ſi cogitet quamdiu hoc peccatũ commiſerit, & quoties ſingulis ſeptimanis aut menſibus. In ſequenti examine aliquãdo interrogatio, quoties? addita eſt: ijs nempe, in quibus communiter peccatum mortale cernitur. quibus autem addita non eſt, ſignificatur communiter ea ſine mortali peccato committi; tametſi aliquando in illis etiam poſsit ineſſe.

Examen iuxta decem præcepta decalogi.

Contra primum præceptum, & primo contra Fidem.

AN fuerit hæreticus, & quamdiu.

An alios hæreſim docuerit, & quam

multos,

multos, & quoties.

An de aliquo articulo dubitauerit; an adhuc dubitet.

An hæreticorum libros legerit, & quoties.

An eos domi ſeruauerit, & quamdiu; an adhuc habeat.

An conciones hæreticas audiuerit, & quoties.

An hæreticis fauerit potius, quam Catholicis, aut eos defenderit. quoties?

An magicas artes didicerit, aut alios docuerit. quoties?

An conſuluerit eos, qui cum dæmone negotium habent. quoties?

An medijs vſus fuerit inuentis à dæmone, vt ſuperſtitioſis chartis, ſcripturis, ſignis, &c. quoties?

An libros magicos legerit. quoties? an habeat, aut habuerit & quamdiu.

Secundò, Contra Spem.

An de Dei miſericordia deſperauerit.

An de eadem nimis præſumpſerit.

An peccauerit aliquando liberiùs, quia aliud peccatum ſimile iam commiſerat, quod eſſet eadem opera confitendum.

An nimis fiſus ſit ſibi, ingenio, diuitijs, meritis, nobilitati.

Tertiò,

Tertiò, directè contra Charitatem.

An Deum oderit. quare? quamdiu? & quoties?

An Deum amauerit, aut ei ſeruierit propter temporale aliquod commodum, aut lucrum, præferens amorem temporalis rei amori Dei.

An raro de Deo cogitarit, veluti vix ſemel in die, ſeptimana, aut menſe.

An contempſerit, aut oderit bene monentes.

Contra ſecundum præceptum.

An ſciens iurauerit falſum, & quoties?

An iuramento cõfirmarit id, de quo dubitabat. quoties?

An nouis iuramentis ſit vſus, velut per vulnera, ſanguinem, paſſionē Chriſti, &c. aut ſimilibus, quæ non ſunt vſitata in ſcripturis, aut Eccleſia.

An per falſos Deos iurauerit, per Iouem, Herculem, &c.

An ſine neceſſitate aut reuerentia iurauerit.

An Deum blaſphemauerit, hoc eſt, an aliquid de Deo affirmauerit vel optauerit, quod ei non cõuenit. vt, Deus hoc ignorat, nõ gerit curā mei: vtinā hoc ignoraret De⁹!

An aliquid cum Deo cõparauerit. veluti: hoc eſt tam verum, quã Deus, aut quam Deus eſt in cœlo, vel in ſacramento, &c.

An de Deo murmurauerit, eiuſque facta reprehenderit.

An Deum tentauerit: veluti: experiar, an Deus hoc faciat, aut facere poſſit.

An res ſacras prophanauerit.

An verba ſacræ ſcripturæ ad facetias applicauerit.

An peccata ſua ſcriptura ſacra excuſauerit, vel facto aliquo Dei aut alicuius Sancti.

An in conuiuijs temere de rebus ſacris diſputauerit.

An aliquod votum Deo factum violauerit, & quoties?

An promiſſa, maxime iuramento confirmata, non ſeruauerit. quoties?

Contra tertium præceptum.

An aliquod opus ſeruile die ſacro egerit. quoties?

An tali die lucroſa officia exercuerit. veluti, vendens, aut emens aliquid nõ neceſſarium ad victum. quoties?

An illis diebus tabernas frequentauerit.

An ſacrum omiſerit, aut non integrum audierit, aut in eo data opera attentus ad Deum orandũ non fuerit, vtpote fabulans,

aut

aut prophana legens &c. quoties?

An ad conciones vel templum acceſſerit alia ex cauſa, quam ad id agendũ, ad quod templum eſt inſtitutum: veluti, an iuerit ad ſpectanda turpia, ambulandum, fabulandum.

An peculiari ratione Deum coluerit diebus ſacris.

Contra quartum præceptum.

An parentes odio proſecutus ſit, iratus illis fuerit.

An verbo vel cogitatione aliquid mali eis imprecatus fuerit. quale malũ, & quoties?

An eis obmurmurauerit, vel aſperius locutus fuerit.

An eos irritauerit, aut contriſtauerit.

An toruè eos aſpexerit, aut irriſerit.

An parẽtum ſuorum, ob paupertatem, aut aliam cauſam, eum puduerit.

An eorum iuſſis inobediens fuerit.

An paupertati & neceſſitati parentum ſubuenire recuſauerit.

An bona aut pecunias eorum male aut inutiliter conſumpſerit.

An eis detraxerit, aut de ijs apud aliquẽ malè locutus fuerit. quomodo, & quoties?

An pro eis orauerit.

An fratribus, ſororibus & alijs conſanguineis amorem exhibuerit.

An ſuperiores Eccleſiaſticos aut ſeculares, vel etiam religioſos & ſacerdotes, concionatores, aut præceptores riſerit, eis detraxerit, aut eos contempſerit. quoties?

An eis obedire noluerit, & nominatim confeſſarijs.

An decimas, vectigalia, aut alia, quæ eis debentur, retinuerit. quoties?

An ſenes etiam pauperes riſerit, aut contempſerit. quoties?

Contra quintum præceptum.

An aliquem occiderit, nō ſolum aperte, ſed etiam occulte incantando, propinando venenum, procurando abortum, aut aliud agendo, vnde mors ſecuta ſit, aut ſequi ſolet. quoties?

An nimia crapula vel ebrietate ſibi morbum acquiſierit. quoties?

An alium ad nimium potum coëgerit, aut induxerit. quoties?

An pugnauerit, aut percutiēdo aliquem læſerit. quoties?

An alios ad pugnā excitauerit. quoties?

An percuſſerit clericum, qui primam habebat tonſuram. quoties?

An cum tali peccato, ſi ſacerdos ſit, celebrauerit,

brauerit, & quoties. nam percutiens clericum eſt excommunicatus: & celebrans in excommunicatione, fit irregularis.

An fratres aut conſanguineos percuſſerit. quoties?

An ad alicuius læſionē conſiliū dederit.

An alicui ſit mala imprecatus, vt peſtē, mortem, aut ſimilia mala.

An litigans agnomina dederit, aut conuitia iecerit.

An defectū corporis, aut paupertatem, aut ſimile exprobrauerit.

An odium cordis, aut iram fouerit, mortemq́ue aut malum alicui optauerit.

Contra ſextum præceptum.

An turpia & obſcæna locutus fuerit.

An turpes cantiones cecinerit, aut turpia legerit.

An habeat obſcænos libros.

An inhoneſtas choreas duxerit. quoties?

An laruatus inceſſerit.

De turpibus oſculis, alijsq́ue cōtactibus. quoties?

De turpibus aſpectibus & luſibus. quoties?

De occaſionibus libidinis non deuitatis. quoties?

De pollutionibus nocturnis, aut diur-

nis,in ſomnis aut vigilia,procuraris;aut nō procuratis: de modo procurationis, & quoties in procuratis.

Contra ſeptimum præceptum.

An aliquid clam furto ſuſtulerit. quantum, & quoties?

An vi aliquid ab alio abſtulerit. quantū & quoties?

An inuenta retinuerit, aut alteri quàm Domino dederit. quoties, & quantum?

An aliorum hortis, agris, domibus, aut alijs bonis damnum intulerit. quantum & quoties, ſi fuerit notabile.

An debita creditoribus, quando potuit, ſoluerit. quoties non?

An mercedem operarijs detraxerit. quoties, & quantam?

An eam ſoluere, cum potuit, diſtulerit.

An bona, quæ accepit diſtribuēda alijs, iuſtè & fideliter diſtribuerit. quoties non?

An officium aut miniſterium, ad quod conductus fuit, aut ad quod mercedem accepit, fideliter præſtiterit.

An horas canonicas aliquādo omiſerit, ſi ſacris eſt initiatus, aut ſi habet beneficiū eccleſiaſticum. & quoties.

An chorum frequentauerit, ſacra celebrauerit, & alia fecerit, ad quæ ex officio tenebatur. quoties non?

An ra-

An ratione mutui aliquid acceperit, (quod eſt vſura) quantum, & quoties?

An pro beneficio eccleſiaſtico, quod habet, pecuniam dederit, aut aliquid aliud vel dederit vel fecerit, quod pecunia æſtimari poterat: quod eſt ſimonia.

An parentes eius aliquid ſimile pro ſuo beneficio dederint, aut fecerint.

Quam diu tale beneficium ſimoniacè acquiſitum habuerit.

An pro beneficij reſignatione pecuniam, aut quod pecunia æſtimari poterat, acceperit. quoties?

An alteri in contractu ſimoniaco cooperatus ſit. quoties?

An plura beneficia habeat. quã multa?

An in mercibus fraudem fecerit, aut in alia vlla re. quoties?

An paratus ſit reſtituere omnia bona illicitè ſeruata, aut accepta.

Contra octauum præceptum.

An falſum teſtimonium cõtra aliquem dederit in iudicio. quoties?

An ſuperiori aut præceptori, de proximi peccato rogãti, mentitus falſo, vel excuſando vel accuſando, fuerit. quoties?

An alicuius famam abſentis læſerit. quoties?

An aliquid mali de alio dixerit, quale, & quoties? ſi fuerit notabile malum.

An occultum proximi peccatum reuelauerit alia intentione, quam iuuandi. quale peccatum, & quoties?

An inter amicos ſeminauerit diſcordias.

An in malam partem facta alterius ſit interpretatus.

An laudes alterius obſcurauerit, diminuendo eius bona.

An detrahentes libēter audierit: an, cum potuiſſet, non eos repreſſerit.

An audita de alijs mala, alijs retulerit.

An temere alios iudicauerit.

An adulando aliquem laudauerit.

An aliquod mendacium protulerit non ſolum pernicioſum, quod alicui nocet: ſed etiam iocoſum aut officioſum, quod alicui prodeſſe poterat, & nemini nocere. Nam omne mendacium eſt peccatum: pernicioſum autem, eſt mortale peccatum, ſi damnum ſit alicuius momenti, quod proximo infertur.

An proximum frigidè commendauerit, cum ad ipſius vtilitatem commendatio feciſſet.

Contra nonum præceptum.

An turpes cogitationes habuerit, an in ijs diu hæſerit.

An eas

An eas Accerſierit, in ijsque delectatus fuerit. quoties?

An ad actum turpem cõſenſum prębuerit, etiamſi eum non perfecerit. quoties?

An in ſolam delectationem conſenſerit. quoties?

Contra decimum præceptum.

An proximi bona deſiderauerit.

An in furtũ aliquod cõſenſum dederit.

An ad furtum perficiendum occaſiones quæſierit, aut cogitauerit. quoties?

De ſeptem peccatis capitalibus: & primo, de Regina omnium, Superbia.

An iudicauerit ſe dona naturæ aut alia habere à ſe, & non à Deo.

An ea putauerit ſe habere ſuis meritis, & ideo vel nunquam, vel raro Deo gratias egerit.

An iactauerit ſe habere, quod non habebat.

An alios deſpexerit, & ſingulariter videri voluerit.

De primo peccato, vana gloria.

An quæſierit laudem ex peccato. quoties? aut ex re vana.

An quęſierit laudari, vt alij; noceret, aut vt ad officiū promoueretur, quo erat indignus, aut vt ei committeretur, quod pręſtare non poterat. quoties?

An vltimum finem cōſtituerit in honoribus, id eſt, an maluerit peccatum committere, quam declinare honorem, aut cōfuſionem pati. quoties?

An ſtudia ſua ad honorem referat.

An maiorem honorem quæſierit, quam ei conueniebat.

De filiabus vanæ gloriæ.

1. *Iactantia.*

An ſe iactauerit de peccato. quoties? aut cum proximi iniuria, aut non ad bonum finem, ſua bona narrauerit.

2. *Inuentio nouitatum.*

An nouas veſtes, opiniones, aut ſimiles vanitates inuenerit.

An noua eiuſmodi imitari, aut habere voluerit.

An curioſus fuerit.

3. *Hypocriſis.*

An ſe ſimulauerit bonum, cum eſſet malus. & quare.

An vt alijs noceret, aut vt ei committeretur,

retur, quod ipſi non conueniebat.

An ſimulatè ſaſſus ſit culpam aut peccatum, aut ad laudem ſe accuſauerit.

4. *Pertinacia.*

An fuerit pertinax in opinione ſua, nolens alijs melius ſentientibus credere.

5. *Diſcordia.*

An vnionem voluntatum in alijs non ſeruauerit: ſed ſuam voluntatem potius, quam aliorum, fieri voluerit.

6. *Contentio.*

An contentioſus fuerit, nolens alteri cedere: ſed vltimum verbum (vt dici ſolet) ſeruare voluerit, non prior tacens.

An peccata defenderit.

7. *Inobedientia.*

An contra præcepta Dei aut parentum, pręceptorum vel ſuperiorum, murmurauerit.

An illa tanquam iniqua reprehenderit, vel apud alios, vel apud ſe in corde ſuo.

An ne illa negligenter vel imperfectè fecerit.

An diſtulerit facere, & ſua illis pręrulerit.

An potius ad oculum, vt hominu placeret, obedierit, quam vt placeret Deo.

Secun-

Secundò, de Auaritia.

Auaritia, eſt immoderatus amor habēdi.

An cor ſuum nimis appoſuerit pecunijs aut diuitijs.

An pecunias nimis cumulauerit.

An aliquid præceptum diuinum vel humanum ob pecuniam ſit trāſgreſſus: veluti, ſacrum diem violauerit, parentum mortē deſiderauerit, notabili periculo corporis vel animæ ſe expoſuerit. quoties?

Si religioſus eſt: An contra votum paupertatis habuerit proprietatem. quamdiu, & quoties?

De VII filiabus auaritiæ.

1. Obduratio cordis contra miſericordiam.

An pauperibus compaſſus fuerit, an eos obiurgauerit, reiecerit, conuitijs affecerit. quoties?

An ab alijs durè exegerit debita, cum nō eſſent ſoluendo.

2. Inquietudo animi.

An nimis ſolicitus fuerit, vt diuitias acquireret, ſæpe de ijs cogitans etiam extrà tempus.

An tali ſolicitudine impeditus fuerit à confeſ-

confeſſione, communione, aut ſimili opere bono.

3. *Violentia.*

An vim alicui intulerit, cogens ad dandam pecuniam, veluti nolens reddere rem debitam, aut inuentam, niſi accepta mercede. quoties?

4. *Fallacia.*

An verbis mendacibus fraudem fecerit, decipiendo & dolo pecuniam emungendo. quoties?

An omiſerit præſtare accepta pecunia, quod antea ſe præſtiturum promiſerit.

5. *Periurium.*

An ad huiuſmodi mendacia etiam acceſſerit iuramentum. quoties?

6. *Fraus.*

An aliena reipſa clam abſtulerit. quoties, & quantum?

An aliquam rem pluris vendiderit iuſto pretio, aut minoris emerit. quoties?

An rem vnam pro alia vendiderit, aut vendente ignorãte acceperit. quomodo & quoties?

An nummũ adulterinum alteri obtruſerit, etiamſi ipſemet eum bona fide ab alio acce-

receepiſſet. quanti precij, & quoties?

7. *Proditio.*

An ob pecuniam aliquem in diſcrimen adduxerit, alijs lædendum obtulerit, iniuſtè accuſauerit, &c. quoties?

Huic peccato opponitur per exceſſum prodigalitas.

An bona ſua inutiliter conſumpſerit luſibus, aleis, chartis, compotationibus.

An pecunias parentum male expēderit, non ſtudendo. aut ſcholas viſitando, aut id non agendo, ad quod illi eum aluerunt.

An ſua omiſerit dare pauperibus, vt ea luſibus conſumeret.

Si habeat eccleſiaſticum beneficium, an quę ei ſupererant, in pios vſus collocauerit. Quidquid enim tibi ſeruas præter victum & ſimplicem amictum, tuum non eſt: rapina eſt, ſacrilegium eſt, vt dicit B. Bernard. epiſt. 2.

De tertio peccato Luxuriæ.

An aliquam carnalem delectationem quæſierit.

Cætera ex 6. & 9. præceptis petantur.

De

De VIII filiabus Luxuriæ.

1. *Cæcitas mentis.*

AN ita deditus fuerit turpitudini, vt mẽs de cœleſtibus non cogitaret: imò auditas conciones, & bonas monitiones non intellexerit.

2. *Præcipitatio.*

An ex eadẽ cauſa egerit aliqua ſine conſilio, non adhibens media conuenientia.

3. *Inconſideratio.*

An in modo peccauerit, agens aliquid incõſideratius, quod perſonam aut ſtatum ſuum non decebat, vnde forte alij ſcandalizari potuiſſent.

4. *Inconſtantia.*

An eadem ex cauſa fuerit inconſtans in bono propoſito, nunc promittẽs emendationem, nunc rurſus cadens.

5. *Amor ſui.*

An ſeipſum propoſuerit finem actionũ ſuarum & ſtudiorum, non Deum.

An ſe plus quàm Deum dilexerit.

6. *Odium Dei.*

An à Deo rebusque diuinis abhorruerit, maximè

maxime quia turpitudinem & delectatio-
nem carnalē prohibet. quādiu, aut quoties?

7. *Affectus præſentis vitæ.*

Anne nimis hanc præſentem vitā ama-
uerit, cogitans ſe fore contentū nunquam
frui gloria cœleſti, modo concederetur ſem-
per hic viuere.

8. *Horror futuri ſæculi.*

An nimis timuerit mortē, an de ea nun-
quam vel rarò cogitauerit.

An ad eam vitandam vſus ſit malis arti-
bus, aut potius fiduciam poſuerit in medi-
cis, quam in Deo.

An in infirmitate ſeriò ſe Deo commen-
dauerit, eam vt admonitionē, & ſtimulum
ad emendationem accipiendo.

An in ea moroſus fuerit, alijs moleſtus,
queruloſus &c.

Quartò, de inuidia.

INuidia, eſt dolor de proximi proſperitate
conceptus, ob amorem propriæ excellen-
tiæ.

Quatuor modis cōtingit triſtari de alie-
no bono. Primò, ſi ex eo timemus nocu-
mentum nobis vel alijs: & hæc triſtitia nō
eſt inuidia, ſed timor. Secūdò, ſi doleamus,
nō quia alius bonū habet, ſed quia nos illo
caremus:

caremus: eſtque zelus ſeu æmulatio. Tertiò, ſi doleamus aliquem habere bonum, quo eſt indignus: eſtque nemeſis ſeu indignatio. Quartò, ſi doleamus de bono alterius, quia videtur minuere excellentiam noſtram: eſtque inuidia.

An triſtatus fuerit audiens aliquem ſibi æqualem fieri.

An doluerit de emendatione vitæ proximorum ſuorum: quæ eſt inuidentia fraternæ gratiæ, peccatum in ſpiritum ſanctum. quoties?

An doluerit, multos ad Eccleſiam conuerti, ſæpe confiteri, communicare.

An conatus fuerit imitari peccata aliorum, vt ſimiliter diteſceret, aut eueheretur. quoties?

An conqueſtus ſit de Deo, qui malis dederit proſperitatem, & bonos afflixerit. quoties?

De V filiabus Inuidiæ.

1. Suſurratio.

AN bonum alterius conatus ſit impedire, occultè abalienando animum amici, & ex amico reddendo inimicum. quoties?

intẽdas nocere,& tamen non noceas:quia auditores non credunt,aut alia ex cauſa. 2. Si non intendas nocere;& tamen noces: vt fit,dum ioco mala alicuius narras. 3. Si intendas nocere,& noces.

In his omnibus eſt peccatum mortale,ſi nocumentum proximi ſit notabile,hoc eſt, ſi ob detractionem tuam negetur proximo bonum notabile corporis,animæ,honoris, diuitiarum &c. Itaque manifeſtãdo venialia peccata proximi,quando adfertur notabile nocumentum,eſt mortale peccatum.

3. *Exultatio in aduerſis.*

An gauiſus fuerit de malis proximi, ſiue ipſe eorum cauſa fuerit,ſiue non fuerit: & multo magis, ſi ipſe fuerit cauſa.

4. *Dolor in proſperis.*

An doluerit deliberato cõſenſu de proximi commodis.

Sentire eiuſmodi dolorem, & exultationem,& non conſentire, non eſt peccatum.

Signum,quod non conſentias, eſt 1; ſi doleas te iſta ſentire: 2, ſi dubitas an cõſentias. Quia dubitatio, ſignum eſt non eſſe conſenſum.

5. *Odium proximi.*

Odium fertur in perſonam, ſicut inuidia in bonum proximi. Is ergo odio habet, qui perſonam proximi ſui deteſtatur.

Quintò, de Ira.

IRA, eſt inordinatus appetitus vindictæ.

An petierit, vt puniretur qui id non merebatur.

Aut ſi merebatur, an deſiderauerit maiorem punitionem, quam merebatur.

An voluerit eum punire modo non debito, nempe non per iuſtitiam aut ſuperiorem, ſed per ſe ipſum.

An maiori feruore deſiderauerit punitionem, quam par erat.

Huc etiam pertinet impatientia: quę eſt, nolle ſuſtinere, quod debet aut meretur, à Deo vel ab homine.

Quatuor ſunt genera hominũ iratorum.

1. Qui cito iraſcuntur, & cito placantur.
2. Qui tardè iraſcuntur, & diutius ſeruant iram.
3. Qui tardè iraſcuntur, & citò placantur.
4. Qui citò iraſcũtur, & diutiꝰ ſeruãt irã. Hi ſunt peſſimi.

De VI filiabus Iræ.

1. Indignatio.

AN ex ira non dignatus fuerit alteri loqui, aut eum ſalutare, aut nominare proprio nomine, aut aliquod beneuolentiæ ſignum exhibere.

2. Tumor mentis.

An diutius iram retinuerit, cogitans modum & media vindictæ.

3. Clamor.

An ex ira litigãdo, clamores excitauerit.

4. Blaſphemia.

An ex ira iniuriæ verba protulerit in Deum, aut Sanctos. quoties?

An opere intulerit Deo aut Sanctis iniuriam, conculcando, frangendo, conſpurcando, abijciendo imagines eorũ. quoties?

An creaturis irrationalibus maledixerit, vt pluuiæ, ventis. &c.

5. Contumelia.

An proximo verbis iniuriam dixerit, aut conuitium.

An opere aliquid egerit, quod famam aut

aut honorem proximi læſit, veluti an aliquod ſignum dederit, quo vir probus irritari potuiſſet, eſſe potator, ſcortator, aut peccato alicui deditus. quoties?

6. *Rixa.*

An facto nocumentum intulerit, percutiendo, lutum proijciendo, inſidiando. quoties?

Sextò, de Gula.

GVla eſt vitium, quo inclinatur homo ad comedendum aut bibendum inordinatè. Quod fit quinque modis.

1. *Præueniendo tempus edendi.*

An ne nimis maturè comederit.

An diebus ieiuniorum vſque ad vndecimam abſtinuerit, & à prandio vſque ad veſperam. quoties non?

An ne nimis ſæpe in die comederit.

An ante communionē comederit. quoties?

2. *Lautiores cibos quærendo.*

An contentus fuerit cibis, quibus communiter vtimur.

An potius quæſierit cibos inuſitatos, ad

delitias: vt fungos. &c.

An comederit carnes diebus prohibitis, aut oua in quadrageſima. quoties?

An comederit carnes humanas ſciens. quoties?

3. *Delicatius cibos præparando.*

An in cibo ſumendo aut potu quæſierit potius guſtatum oblectare, quam neceſſitati ſatisfacere.

An excogitauerit aut inuenerit nouas artes delectandi gulam, nouis mixtionibus aut condimentis.

4. *In quantitate excedendo.*

An ſeſe inebriauerit. quoties?

An ventrem cibo, vel potu infarciuerit, vt horis aliquot ineptus eſſet ad officium ſuum præſtandum.

An nimio cibo vel potu valetudinem ſuam offenderit.

An diebus ieiunij veſperi cibum ſumpſerit, ſub ratione cibi potius, quam vt medicinam, ne potus noceat. &c. quoties?

An pridie dierum ieiunij veſperi, aut ipſo die ieiunij in prandio, ideo ſe ſolito magis repleuerit, vt ieiunij laborē non ſentiret.

5. *Auidius ſumendo.*

An nimis auidè cibum ſumpſerit, potiſſimum

potiſſimum nocendo valetudini.

De V filiabus Gulæ.

1. Hebetudo ſenſus circa intelligentiam.

AN ex crapula talis fuerit ſtupiditas in eo, vt confeſſurus non poſſet conſcientiam examinare, orare, neceſſaria diſcere, aut retinere, aut veſperi ſe colligere, itur' cubitũ.

2. Inepta lætitia.

An ex gula ſolicitudinem rerum neceſſariarum depoſuerit, non cogitans de precibus horarijs perſoluendis, lectionibus diſcendis, alijsque perficiendis, quæ incumbebant.

An laruatus inceſſerit, veſtibus muliebribus vſus ſit. quoties?

3. Multiloquium.

An inter pocula de rebus ſacris diſputauerit, de rebus aliorum locutus fuerit, principes aut ſuperiores iudicauerit, leuiter promiſerit, aliorum ſermonem interruperit.

4. Scurrilitas.

An verbis ſordidus fuerit, cantica turpia recinerit, rithmos inhoneſtos recitauerit. Huc pertinent turpes contactus, oſcula,

 lucta-

luctationes, & ſimiles petulantiæ.

5. *Immunditia.*

An euomuerit ex ebrietate. quoties?

Huc pertinent nocturnæ pollutiones, & turpia ſomnia poſt crapulam aut ebrietatem. Item ſcandala per aliquod iſtorum excitata.

Septimo, de Acedia.

Acedia eſt triſtitia ex eo proueniẽs, quod Deus velit nos eſſe bonos: veluti, ſi doleat quis, ſe eſſe factũ à Deo, vt bene viuat.

Item ſi doleat, neceſſario vel eundum eſſe ad cælum, vel ad infernum.

De VI filiabus Acediæ.

1. *Deſperatio.*

An deſperarit ſe poſſe ſaluari. quoties? eſtque peccatum in ſpiritum ſanctum.

An in illa deſperatione diu hæſerit.

An proter eam aliquid mali commiſerit quid, & quoties?

2. *Puſillanimitas.*

An propter difficultatem refugerit media ſe & alios iuuandi; veluti, non orauerit ad gratiam impetrandam, non ſtuduerit ad alios iuuandos, non vſus ſit talento ſuo, ad auxi-

ad auxilium aliorũ ſibi dato, concionãdi, docendi, monendi, &c.

3. *Torpor circa præcepta.*

An neglexerit aliquid ad ſalutem neceſſarium: vt, diſcere orationem dominicam, ſymbolum apoſtolorum, præcepta decalogi, &c.

Ad has duas filias referũtur 12. alia vitia:

1. Tepiditas, quæ eſt paruus amor boni.
2. Mollicies, quando ſtatim cedimus duris, veluti tentationibus.
3. Somnolentia, dum in rebus ſacris dormimus, non autem in fabulis.
4. Dilatio, quando bonum propoſitum aut opus bonum differimus.
5. Tarditas, quando lentè agimus negocia Dei.
6. Negligentia, quando homo non curat quomodo opus ſuum faciat, dummodo abſoluat; vt fit, dum preces noſtras percurrimus.
7. Imperſeuerantia ſeu incõſtantia, quãdo opus cœptum non deducimus ad finẽ.
8. Remiſſio, quando quotidie quis efficitur deterior; vt cũ qui ſemel feruidè cœperunt, paulatim efficiuntur frigidiores.
9. Incuria, quando quis ſibi commiſſorum curam non habet.
10. Ignauia, cum quis mauult in miſeria

perſeuerare, quam aliquid laboris aſſumere, potius mendicare, quam laborare; bono aliquo carere, quam ſcribere.

11. Indeuotio, cum nauſeamus ad ſpiritualia.

12. Tædium vitæ., ſi tædeat hominem quod viuat.

4. *Malitia.*

An bona ſpiritualia, quæ contriſtant, impugnauerit: vt Sacerdos aut Religioſus an dixerit, non eſſe ſeruandam ab ipſis caſtitatem:

Aut alius, non eſſe abſtinēdum in quadrageſima à carnibus.

Hinc fit impugnatio veritatis agnitæ, quæ eſt peccatum in ſpiritum ſanctum.

Huc etiam pertinent duo alia peccata in ſpiritum ſanctum.

1 Impœnitentia, qua homo non vult dolere de peccatis commiſſis, etiam ſi ſtatuerit ea non amplius committere.

2. Obſtinatio, qua ſtatuit cōmiſſa mala, adhuc repetere.

5. *Rancor.*

An impugnauerit homines, qui eum ad bona hortabantur.

An dixerit concionatorem mentiri aut errare. quoties?

6. *Euagatio mentis erga illicita.*

An ſe ad illicitas conſolationes conuerterit, aut quæ ipſum non decebant: veluti, an clericus tabernas frequentauerit, aut monachus ſecularia tractauerit.

An tempus inutiliter triuerit.

An in oratione ſciens & volens euagatus fuerit.

Huc pertinet omnis leuitas in geſtibus: inquietudo corporis, qua homo non poteſt quietus conſiſtere; curioſitas, qua inutilia vult ſcire; garrulitas; inſtabilitas, cum nunc hoc vult, nunc illud; denique, cordis & ſenſuum nulla aut parua cuſtodia.

De nouem peccatis alienis.

Iuſſio, conſilium, cōſenſus, palpo, recurſus,
Participās, mut⁹, nō obſtās, nō manifeſtās.

1. *Iuſsione.*

An malum alicui iuſſerit, aut aliquid quod ad malum ducit.

An aliquem ad huiuſmodi coëgerit, veluti ad æquales hauſtus.

Si iuſſerit furtum, tenetur ad reſtitutionem, etiam ſi ipſe particeps non fuiſſet.

2. *Conſilio.*

An ſciens malum conſilium dederit.

An eius

An eius conſilio aliquid mali ſit ſecutū.
An conſilium dederit in re alicuius momenti, quam non intelligebat; veluti, in conſcientiæ negocijs; dicens ex ignorantia id non eſſe peccatum, quod erat peccatum aut ſimile. quoties?

3. *Conſenſu.*

An eius conſenſu aliquid mali ſit commiſſum, quod fit varijs modis.
1. Si, qui eſt ſuperior, dat ſubditis peccādi licentiam.
2. Si tanti eſt momēti eius perſona apud alium, vt eius conſenſus ad peccatum inducat.
3. Si malum ſuo nomine commiſſum approbet.
4. Si multi conueniant ad magnum dānum inferēdum, & ſinguli tantum parum inferant: vt cum multi ſimul intrant vineam, & ſinguli vnicam vnam carpunt.
5. Conſenſu etiam peccant, quibus placent peccata olim ab alijs commiſſa.

4. *Laudatione ſeu adulatione.*

An laudauerit peccata aut mala agētes.
An, auditis detractionibus aut verbis turpibus, riſerit.
An aliquem laude vel vituperio incitarit ad peccandum, vel peccāti animum addiderit.

derit, vel poſt peccatum à pœnitentia retardauerit.

An aliquem promiſſis induxèrit, ad malum. ad quantum, & quoties?

An vitia nominibus virtutum, aut virtutes nominibus vitiorum palliauerit.

5. *Defenſione, qua malefactoribus patrocinium fertur.*

An peccatorem ad eius auxilium in domum receperit, veluti hæreticum aut fugitiuum. quoties?

An iuſtitię aut ſuperiori, volenti alterum pro meritis caſtigare, reſtiterit. quoties?

An impediuerit volentem impedire alterius peccatum.

An àliquem in peccatis defenderit, aut excuſauerit, aut ei fauerit.

6. *Participatione.*

Si ſit vel ſocius criminis, vel particeps lucri iniuſti.

An vſurario dederit mutuum ad vſuras exercendas. quantum, & quoties?

An ſine neceſſitate petierit ab vſurario mutuum ſub vſura.

An alteri dederit mutuum aut commodatum, ad male agendum. quoties?

An à furibus aut vſurarijs acceperit, vel emerit,

emerit, quæ ſciebat iniuſte ab illis haberi. quæ, & quoties?

An beneficium acceperit per reſignationem, ab eo quem ſciebat illud ſimoniacè occupare. quamdiu id ſeruauerit?

An habitauerit in domo vſurarij, cum in peccatis iuuans. quamdiu?

An lucrũ ex aliena turpitudine parauerit.

7. *Tacendo.*

An peccata ſuorum ſubditorum, aut ſibi commiſſorum non reprehenderit.

An cum veriſimiliter ſciret peccantem ceſſaturum à peccatis per eius admonitionem, omiſerit admonitionem.

Si eſt ſacerdos, confeſſarius, aut concionator, an vitia omiſerit reprehendere.

An ſibi commiſſos non docuerit, quę ad ſalutem ſunt neceſſaria: vt orationem dominicam, ſalutationem angelicam, ſymbolum apoſtolorum decem præcepta.

Qui alium de ſacro fonte ſuſcepit, an curam habuerit vt is, quem ſuſcepit, prædicta ſciret.

8. *Non obſtando ſeu impediendo factis.*

An ſubditos ſuos non caſtigauerit, vt par erat.

An, cum poſſet, alterius peccatum non impediuerit.

An is,

An is, qui eſt ſuperior, non condiderit bonas leges, vel ordinationes ad ſubditos ſuos in officio conſeruandos.

9. *Non manifeſtando peccata.*

An non detulerit ad ſuperiorem, vel ad eum, quem putabat poſſe emendare peccatum alterius.

An rogat' à iudice de alterius furto, negauerit ſe ſcire, quod tamen nouerat; quo mendacio alter careat re ſibi ablata. Hic enim non ſolum eſt peccatum mortale, ſed etiam obligatio ad reſtituendum damnum quod alter eius mendacio accepit.

De circunſtantijs peccatorum.

Non eſt ſatis confiteri peccata, niſi etiam addantur circunſtantiæ, quę peccatum augent vel minuunt.

Circumſtantiæ ſunt {
- Locus. ſacer an prophanus.
- Tempus. dies feſtus, dominicus an prophanus.
- Perſona. Eccleſiaſtica, religioſa an ſecularis.
- Conditio. an ſuperior an ſubditus, an in dignitate.
- Socij. an cum patre, cōſanguineo, cū multis an paucis.
- Finis. qua intētione fecerit.

Hæc cir-

Hæ circumſtantiæ, 1. aliquando faciunt, vt id quod veniale peccatum erat, ſit mortale. vt, auferre alicui calamum ea intentione, vt Deum blaſphemet.

2. Aliquando mutant ſpeciem peccati. vt fornicatio commiſſa cum coniugata, eſt adulterium; cum conſanguinea, eſt inceſtus: furtum commiſſum in templo, eſt ſacrilegium.

3. Aliquando multiplicant peccata. vt, qui poſt votum caſtitatis committit fornicationem, fornicatur, & violat votum: qui comedit carnes die Veneris, in quadrageſima: qui iurauit aut vouit non peierare, & tamen peierat.

4. Aliquando inducunt excommunicationem. vt, percutere clericos.

5. Aliquando non mutant quidem peccati ſpeciem, ſed grauius reddunt. peius enim eſt peierare diebus ſacris, quam prophanis. &, vt D. Bernardus ait, Inter ſecu- Lib. 2. de conſid. lares, nugæ ſunt nugæ: in ore ſacerdotis, blaſphemiæ.

Caput V.

De confeſſione generali, & eius vtilitate.

SVnt nonnulli, qui dubitant, an vtile ſit, aliquando generalem de tota vita confeſſionem inſtituere, eaque omnia peccata

peccata repetere, quæ alias cōfeſſi fuerant. Quibus eſt dicendum, quandoque id eſſe improbandum, quandoque autem vehementer commendandum. Improbandum enim eſt, ſi non rectè ad eiuſmodi generalem peccatorum repetitionem homo moueatur. Quod poſſet accidere vel ex errore; quo ſibi perſuaderet peccata ſemel legitime confeſſa non eſſe remiſſa, ſed ſæpe repeti debere, vt remitterentur: vel ex nimijs conſcientiæ ſcrupulis; quibus fit, vt nunquam ſibi quacunque confeſſione homo ſatis feciſſe videatur. Talibus quippe generalis confeſſio permittenda nō eſt, ſed prohibenda. Commendanda eſt autem generalis confeſſio ijs, qui bonis cauſis ad eam mouētur. Cauſæ autem eiuſmodi ſunt variæ. 1. Si metuatur in aliquam ex antecedentibus confeſſionibus defectum talem irrepſiſſe, qui peccatorum remiſſionem impediuerit. Hoc namque ſi aliquādo factum fuiſſet, (vt fit frequenter) neceſſario eſt repetenda confeſſio. Euenit autem hoc varijs modis. 1. Si confeſſio ſit facta ſacerdoti, poteſtatem ad eum abſoluendum non habenti, aut fortaſſe ex ignorātia vel ebrietate non recte abſoluēti. 2. Si defuerit confitenti contritio, aut dolor de peccatis ſacramento conueniens, aut propoſitum peccata vitandi. 3. Si ſciens & volens peccatum

aliquod mortale ſubiicuerit.

Secunda cauſa eſt, vt generali confeſſione renouetur dolor de ſingulis peccatis & pudor: atque per ea, virtute meritorū Christi, pœna peccatis debita vel penitus tollatur, vel ſaltem minuatur.

Tertia eſt, vt tali repetitione excitetur in homine charitas in Deum, dum omnia ſua peccata ſimul inſpiciens, admiratur diuinam bonitatem, quæ tantas abominationes tam diu tolerauerit. Plus enim mouent peccata omnia ſimul inſpecta, quam ſeparatim diuerſis temporibus conſiderata.

Quarta eſt, vt homo, dum peccata tam multa cōſiderat, & bona exigua videt, quibus eſſent illa tegenda, ſeſe incitet ad opera bona; ne peccatorum numerus bonorum operum multitudinē vincat: memor iſtius ſententiæ D. Chryſoſtomi, Niſi tot fuerint bona, vt exuant crimina, & ex relictis aliquid in iuſtitiam nobis reputetur, de nobis à ſupplicijs liberabitur nemo.

Homil. 80. ad pop. Antioch.

Sunt porrò nonnulli, qui ſingulis annis confeſſionem annuam peccatorū faciunt, tum ob cauſas iam dictas, tum vt inſpiciāt, quos illo anno in virtutibus progreſſus fecerint. Quorum ſtudium adeò non eſt improbandū, vt non obſcurè declaret, quantum ſit ipſis curæ ſuæ animæ ſalus, atque perfectio. Sicut enim bonus paterfamilias,

quo-

quotannis ſemel rationes omnes datorum & acceptorum colligit, vt ſtatum norit rerum ſuarum: ita Chriſtianus, qui ad negotiandum virtutes eſt conſtitutus, non malè agit, ſi quolibet anno videat, quantam ad virtutes acceſſionem fecerit, quæ vitia depoſuerit, quas imperfectiones reliquerit; & quantum fieri poteſt, hunc annum cum præcedenti conferens, ſi aliquid ſpiritualis lucri obſeruat, Deo gratias referat: ſi verò detrimentum negligentia ſua ſit paſſus, ex animo doleat, ſtimulosque ſibi ad fortius currendum addat.

De modo ſe præparādi, ad ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentū ſumēdum. Caput VII.

EX hoc omnium bonorū ſpiritualium fonte ſibi quiſque perſuadeat, quod tantum hauriet, quātum ſeſe per præparationem capacem reddet. Poteſt autem bifariam quis ſe præparare. Aliqui, quantum ſatis eſt ad peccatum in communione euitandum, ac ſeſe ad conſeruationem & augmentum gratiæ aliquo modo iuuandos, præparant: alij etiam ad guſtandum in hoc Sacramento, quàm ſuauis eſt dominus, & ad gratiam abundantiorē recipiendam, conſeruandam, & magnopere augendam.

De priori præparatione minus perfecta, ſed omnibus neceſſaria.

Impedimentorū remotio.

PRIMA præparatio, quæ in omnibus eſſe debet, exigit, vt quæ impediunt dignum acceſſum ad communionem, vitentur: cuiuſmodi eſt excōmunicatio, & peccatum mortale. Ab illa ergo abſolui, qui ligatus eſt, & ab hoc emundari, qui ſibi peccati conſcius eſt, per contritionem, & confeſſionem, & propoſitum firmum in poſterum abſtinendi, curet. Eſt etiam impedimentum cibus, poſt mediam noctem ſumptus mane communicaturo, ſi periculum mortis non immineret. Et huiuſmodi impedimenta neceſſario ſunt remouenda. Decet etiam alia remoueri: cuiuſmodi eſt nimia diſtractio mentis, tædium, & ſomnolentia, & magis quam hæc, commotio à pollutione (etiā ſine culpa) vel ab alio peccato, præſertim ſi mortale ſit. nam illo die abſtinendum eſſet etiā poſt confeſſionem, ſi cauſa vrgens non excuſaret: non tamen mortaliter peccaret, qui cum his ſecundarijs impedimentis ad communionem accederet, & deuotio multos huiuſmodi defectus ſupplere poſſet.

D. Bernar. de præcep. & diſpen. ſit.

PRIMVM ergo in hac præparatione ſit, impedimenta remouere.

SECVNDVM eſt, bona cum voluntate inſeruiendi Deo (quæ bonis operibus, cum oportunum fuerit, cõfirmetur) & cum fide ſyncera, ad nutriendam animam ſanctiſſimo Chriſti corpore, ad hoc Sacramentum accedere. **Bona voluntas & fides.**

TERTIO, curandũ eſt, vt magna cum humilitate, ex conſideratione tantæ maieſtatis ac ſanctitatis, ad cõmunionẽ accedat. **Humilitas.**

QVARTO, curãda eſt deuotio; ex conſideratione paſſionis Chriſti, & ex præſenti benignitate, quæ nobis in hoc Sacramento exhibetur, ad ſpem & amorem ſe excitãdo: ad quod oratio ſimul cum conſideratione conferunt. **Deuotio.**

Iam verò, in communione, ſint oculi demiſſi, manus complicatæ, lingua nonnihil ſuper labrum exeratur, vt Dominicum corpus ſuſcipiat.

Poſt communionem, hoc faciendum eſt Chriſto, quod ſolet fieri nobili hoſpiti.

PRIMO, agendæ illi gratiæ, quòd ad tam vile hoſpitium acceſſerit.

SECVNDO, offerimus illi nos totos, noſtraq; omnia, vt illa tãquã ſua diſponat.

TERTIO, aperiemus ei paupertatem noſtram, noſtroſque omnes defectus, petentes gratiam, qua malas affectiones omnes deponamus, virtuteſque contrarias aſſequamur.

De ſecunda præparatione exactiori.

SECVNDA diſpoſitio, tria exigit ante communionem, tria circa eam, totidem poſt cam.

Ante communionem primò igitur dolor de peccatis etiam venialibus, & confeſſio, ſi quid conſcientiam grauaret: & breuiter, quicquid ad puritatē à peccatis pertinet. Cor etiam purgandum eſt ab omni amore ſenſuali, ac deſiderijs, & delectationibus, quæ diuinum amorem non adiuuāt: & ſenſus diſcreta quadam ſeueritate, etiam in rebus licitis, reſtringendus eſt.

Puritas.

SECVNDO, fames huius cibi excitāda eſt duplici conſideratione: altera, excellentiæ & vtilitatis huius Sacramenti; altera, propriæ paupertatis ac neceſſitatis.

Deſideriū.

TERTIO, profunda reuerentia & humilitas. quæ duabus etiam conſiderationibus iuuatur. Altera, immenſæ magnitudinis, dignitatis & imperij Chriſti domini, & puritatis: quia nec ſtellæ in eius conſpectu mundæ ſunt. Altera, contrariæ vilitatis, & infirmitatis noſtræ, quæ cōſiderata in cauſa erit, vt diuinam dignationem magni faciamus.

Reuerentia & humilitas.

Tria circa communionem.

IMPRIMIS circa communionem exigitur Amor: qui in duabus conſiderationibus inuenitur. Altera, paſſionis Chriſti, ex cuius vulneribus amor cōuenientiſſime hauritur: altera, præſentis beneficij; in quo tanta cū dignatione & charitate Ieſus Chriſtus ſe communicat, tanquam familiariter & intime nobis ſe coniungens: nec ſolum eius maieſtas pauperem noſtram domum ingreditur, & à noſtris vulneribus non abhorret, ſed ſanguinem etiam ſuum & corpus in medicamentum donat, ad nos ſanandos, præſeruandos, & confirmandos. Amor.

SECVNDO, exercetur ſpes; conſiderando in Chriſto eſſe, quicquid confidentiam excitare poteſt. hinc quidē, quoniam poteſt omne bonum nobis conferre, cum ſit omnipotens, & indigentiam noſtram perſpectam habet. cum ergo accedamus ad mare immenſum bonorum omnium, quomodo non hauriemus aquam gratiæ abundanter ex eo? Inde vero, quia vult omne bonum nobis conferre; cum ſit ſummè benignus; cum nos diligat plus quam nos ipſi; magisq́ue conferre nobis ſua dona, quam nos recipere, deſideret; cumq́ue, ne meritum deſit, ſuum nobis impendat. Spes.

Gratiarum actio. TERTIO, ex intimo corde gratias agere de tāto & beneficio, & charitate, qua erga nos vſus eſt, debemus.

Tria poſt communionem.

POST communionem, ad frūctum huius Sacramenti ſeruandum & magnopere augendum, exigitur.

Cuſtodia ſenſuum. Primò, Cuſtodia ſollicita ſenſuum, linguæ, & cogitationum, poſt tantum hoſpitem domi noſtræ exceptum: & ſi accideret quid committi, quod ipſius oculis diſpliceret, ſtatim cum dolore ad veniam petēdam accedere, & ne à nobis recedat, neque nos relinquat, ſuppliciter petere oportet.

Bonæ operationes. Secūdò, exhibere huic hoſpiti, quicquid obſequij, bonarum operationum, ex ipſius amore poterimus: quod eiuſdem deeſt, ipſa voluntate bona ſupplendo, ac ſine mēſura ipſius honorē & beneplacitū exoptando.

Meditatio & oratio. Tertiò, aſſiſtere ſummo huic hoſpiti domi noſtræ, ſuo loco & tēpore: per meditationes & orationes deuotas, nobis & proximis noſtris omnia neceſſaria & vtilia petēdo, laudando, gratias agendo. &c. Iuuat ad hoc ipſum, crebro ad ſanctum hoc Sacramentum accedere. penitus enim in Ieſum Chriſtum ingrediemur, & magis ille participes donorum ſuorum nos faciet.

Argu-

Argumenta popularia ex ſimilitudinibus ducta, pro frequenti communione Corporis Domini. Caput VII.

SICVT parens, cui gratiſſimum eſt frequenter ad domũ filij ſui vocari, ſciens huius ſui deſiderij filiũ eſſe conſcium, non recte accipit, ſi ſemel tantum, bis terue in anno, aut ſaltem raro admodum inuitetur: ita Chriſtus, cuius nouimus eſſe delicias verſari cum filijs hominum, ſi raro admittatur, merito inique ferre poteſt. Prou.8.

2. Amicus libenter adeſt amico. Si ergo tu Chriſto non ades libenter, ſignum eſt parui amoris erga eum.

3. Dicis te deſiderare Chriſto perpetuo adeſſe in cœlo. Hic ergo frequenti communione ineunda eſt cum eo familiaritas; ne poſt hanc vitam te non agnoſcat. Nam ſicut amicus, qui in proſperitate amicũ negligens, alijs ſeſe iungit, ſi tempore aduerſo ab alijs deſertus, amicum repetit; non id facere ex charitatis affectu videtur, ſed ex neceſſitate: ita qui, dum viuit, Chriſtum Dominum poſtponit rebus terrenis, poſt mortem iudicandus eſt, nõ ex amore Chriſtum deſiderare; ſed quia alia ſolatia, quæ Chriſto præpoſuerat, deſunt.

4. Sicut diues homo, natura miſericors & liberalis,

liberalis, ſi ſæpe viſitet domum ruinoſam hominis pauperculi, nunquam ad eam veniet; niſi relicto aliquo dono, tum pro beneficio hoſpitij, tum pro domus reparatione; potiſſime ſi ſtatuat ſæpius eodem diuertere: ita Christus ditiſſimus & ſummè miſericors, quoties in domum noſtram per ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentũ ingreditur, nunquam diſcedit, niſi relicto eximio munere, partim pro officio communionis, partim vt habitaculũ ſibi, ad quod frequenter venire proponit, dignè paretur. Quia enim nemo ita probè nouit, quo ornatu parandus ſit locus Chriſto, atq; Chriſtus ipſe; ideo communione vna diſponitur homo ad communionem ſequentem, nempe dum Chriſtus frequenti cõmunione ſibi ipſi locum parat.

5. Faſcis viridis vt totus incendatur, & ignem concipiat, non ſatis eſt ſi ſemel ignis ſubijciatur, ſed frequenter ignis admouendus eſt; vt eius crebra repetitione primùm quidem incaleſcant ligna, deinde vero teneriores ramûſculi abſumantur, paulatim quoque faſſis exſiccatus in ignem tandem totus vertatur: eodem pacto, homo vitiorum atq; paſſionum copia humidus, non ſtatim conuerti poteſt in ignem diuinum, niſi crebra communione paſſiones ſenſim educantur.

6. Sacra

6. Sacra Euchariſtia eſt cibus animæ, ſicut panis eſt cibus corporis. Anima autem tantò eſt corpore præſtantior, quantò diuinior: nimirum, ad Dei imaginem & ſimilitudinem creata, Chriſti ſanguine redempta, immortalitate donata, naturæ angelicæ, ſine qua nec ipſum corpus viueret. Nōne ergo indignum eſt, vt corpus hoc à vermibus abſumēdum, atque in cineres breui redigendum quotidie ſæpe paſcatur, atque ad illud fouendum omnia ſtudia omneſq; labores conuertantur: Animæ autem nutrimentum, & raró, & non ſine tædio præbeatur? Sane, ſicuti corpus ſine cibo nec labores ferre poteſt, nec viuere: ita anima ſine Euchariſtia, non poteſt iſtius peregrinationis labores ſuſtinere, nec vitam retinere. Qui (inquit Chriſtus) manducat me, & ipſe viuet propter me. quaſi dicat: non viuet, niſi me ſumat. Ioan. 6.

7. Corpus induere ſolet qualitates nutrimenti, non ex vna tantum, ſed ex frequenti eius ſumptione. Non enim ſtatim mutabitur in cholericum aut flegmaticum, quiſquis ſemel eiuſmodi cibū ſumpſit, qui tales qualitates inducit; ſed qui continēter eo vtitur. Si itaque transferri cupis in qualitates Chriſti, eſſeq́ue ſpiritualis, paſſionibus vacuus, & plane cœleſtis; frequenter vtaris hoc cibo diuino.

8. Quo tempore aër eſt peſte infectus, ſolent homines vti aduerſus noxium aërem, imminensq́ue periculum, medicina præſeruatiua, potiſſimum egreſſuri foras. Atqui vero, totus iſte mundus infectionibus plenus eſt, nimirum infinitis peccatis, occaſionibusq́ue peccandi. Proinde, qui præſeruari à peccatis cupit, is medicina hac eo frequentius vtatur, quo illi grauiora imminēt pericula, & plures occaſiones, quibus ad peccandum induci poſſet.
9. Sicut is, cui inter hoſtes eſt incedendū, dat operā & comites habere, & arma, quibus hoſtes aut deterreat aut repellat: ita qui in hac vita inter innumeros hoſtes viſibiles, & inuiſibiles degit, curare debet, ne vel comitatu, vel armis deſtituatur. Optimus autem comes eſt Chriſtus in Euchariſtia ſumptus, cui ſemper adeſt innumera multitudo angelorum: optima etiā arma præbet communicanti, quādo gratiam & fortitudinem largitur. Sæpe eſt ergo ad hanc menſam accedēdum & cum pſalmiſta di-
Pſalm. 22. cendum: paraſti in conſpectu meo menſam, aduerſus eos qui tribulant me.
10. Sicut qui filiū habet vnice dilectum, hoc maximè curat, ne ei doctus aut diligēs pædagogus deſit, à cuius latere nunquam diſcedat: ita qui animam ſuam rectè inſtitutam cupit, nunquam patietur ab ea
Chriſtum

Chriſtum abeſſe; ſed eam illi per crebram communionem coniunget: & cum ſponſa in Canticis dicet, introducam te in domum patris mei, & in cubiculum genitricis meæ: ibi me docebis præcepta tua. Cant. 8.

11. Sicut infirmus, aut grauiter vulneratus, deſiderat Medici vel Chirurgi frequentem acceſſum, & medicamẽta ſeu malagmata, quibus vulnera ſæpe reficiantur: ita Chriſtianus, varijs multiſque vulneribus in anima ſaucius, & grauibus morbis obnoxius, merito deſiderare Chriſti optimi Medici præſentiam debet; qui in ſacramento Euchariſtiæ omnium morborum remedia ſecum adfert. Ita enim dicit Diuus Bernardus: Euchariſtia medicina eſt ægrotis, peregrinantibus diæta, debiles cõfortat, valentes delectat, languorem ſanat, ſanitatem ſeruat: fit homo manſuetior ad correptionem, patientior ad laborem, ardentior ad amorem, ſagacior ad cautelã, ad obedientiam promptior, ad gratiarum actiones deuotior.

12. Sicut populus Iſraeliticus totis 40. annis in deſerto, vſq; ad ingreſſum in terram promiſſionis, vixit quotidiano eſu Manna; quod Manna geſſit noſtræ Euchariſtiæ figuram: ita nobis in huius mundi peregrinatione frequenter eſt Euchariſtia ſumenda; quæ ob id vocatur panis quotidianus

(ait

(ait D. Ambroſius) quia quotidie eſſet accipienda: quotidiè quidem in Miſſæ ſacrificio ſpiritualiter, ſemel autem ſacramentaliter in hebdomada.

Lib. 5. de ſacra. ca. 4.

13. Sicut mercatores ea loca ſæpius frequentant, vbi plus lucri expectant; & pauperes illorum ianuas, vbi copioſiores eleëmoſynæ conferuntur: ita Chriſtianus ad Chriſti menſam frequentior eſſe deberet, vbi & maiora & vberiora dona dantur. ſiquidem hic a dimittũtur quotidiana peccata: b expelluntur poteſtates Sathanæ: c dantur vires ad ipſum etiam Martyrium ſubeundum: d minuitur in minimis peccatis ſenſus, in grauioribus autem tollitur omnino conſenſus: denique adferuntur omnia bona: quia homo communicans in id tranſit, quod ſumit. D. Leo ait, e Venit quippe ad te Chriſtus, vt te honore afficiat ſua præſentia, vngat te ſua gratia, curet te ſua miſericordia, lauet te ſuo ſanguine, reſuſcitet te ſua morte, illuminet te ſua luce, inflammet te ſuo amore, conſoletur te ſua infinita ſuauitate, vniat & deſponſet ſe cum anima tua, faciatque participem te ſpiritus ſui, omniumque bonorum, quæ cum hac carne, quam tibi offert, in ara crucis promeritus eſt. Sicut ergo, ſi Princeps aliquis multis muneribus, qualibet ſeptimana, ianuam tuam pulſaret, gratiſſimo

a Amb lib. 4. de ſacra. ca. 4.
b Ignatius epiſtola 14. ad Epheſios.
c Cyprianus lib. 1. epiſt. 2.
d Ber ſer. de cæna Domini.
e ſer. 14. paſſ. Dñi.

animo illũ admitteres: ita admittito Chriſtum, cuius donorum magnitudo atque præſtantia res omnes terrenas ſuperat.

Duo argumenta contra frequentẽ Communionem, cum ſolutionibus. Caput VIII.

DVo ſunt argumenta, quæ contra hanc frequentem corporis Dominici ſumptionẽ adferri ſolent, prius quidem à pigris, & negligentibus: poſterius verò à timoratæ conſcientiæ hominibus.

Prius eſt, homines ſæculares non eſſe dignos, qui tam crebro.i. octauo quoque die ad menſam Dominicã accedant. Scriptum eſſe enim, Probet ſeipſum homo, & ſic de pane illo edat. &c. &, Qui manducat & bibit indignè, iudiciũ ſibi mãducat & bibit. 1. Cor. 11.

Reſpondeo primo. Qui digni non ſunt vt ſæpe accedant, digni etiam non erunt vt rarò accedant. quia non dilatio & mora temporis, ſed crebra cõmunio dignos reddit. Hoc enim argumentum eodem modo ſe habet, atque ſi dicas, rarò verratur cubiculum, vt mũdius ſit ad Regẽ ſuſcipiẽdum. Conſtat enim, quod non raro, ſed ſæpe verrendo, cubiculum maiorem munditiem habeat. Quoties porrò cõmunicas, mundatur atq; ornatur cubiculũ cordis, atq; ab Chryſo. hom. 61. ad pop. Ant.

ipſomet

ipſomet Chriſto ornatur; qui optimè nouit, quod genus ornamenti ad dignè ſe recipiendum conueniat.

Secundò dicendum eſt, triplicem dignitatem in hoc negotio conſiderari. Quarum prima eſt, vt tanta ſit dignitas, quantam meretur Chriſti maieſtas. Atqui hanc adferre nec ipſi Angelici ſpiritus, adeoq́ue nec ipſa Mater Dei poteſt: quia infinitam Maieſtatem, decet dignitas infinita. Secunda, vt tanta ſit dignitas, quantam homo fragilis poteſt adhibere: ſed nec iſta eſt ad cõmunionem neceſſaria: tametſi maior conferatur hoc ſacramẽto gratia, quò quis accedit dignior.

Tertia eſt, quã Chriſtus requirit, & quæ ipſi ſufficit. ea vero eſt, vt homo à peccatis per Sacramentum pœnitentię liber, deſideret in poſterum peccata vitare, Deo placere, ſuaq́ue omnia in gloriam Dei referre. Cum ergo quereris te indignũ eſſe & tepidum, imò frigidum; cogita te non ob id accedere ad ignem quia cales, ſed vt caleſcas, & in hoc negotio ſufficere deſiderium caloris, ſemoto omni obſtaculo, quod calorem impedire poſſet.

Sed dicunt nonnulli, non eſſe hominum ſęcularium, toties ſacramenta frequentare: hoc eſſe ſolorum ſacerdotum, ad quos pertinet ſacrificij celebratio, & ſacramento-

rum

rum adminiſtratio. Reſpondendum verbis D. Chryſoſtomi: Eſt, vbi nihil differt ſacerdos à ſubdito, vt quando fruendum eſt horrendis myſterijs. ſimiliter enim omnes, vt illa percipiamus, digni habemur. &c. Nam ſacerdotium dat conſecrandi, offerendi, diſtribuendi poteſtatem: non autem accipiēdi dignitatem; quam vita facit, non Ordo. Proinde ſicut ſacerdos impius indignus eſt qui hoc ſacramētum vel ſemel in anno accipiat: ita laicus bonus dignus eſt vt qualibet ſeptimana accipiat. Hom. 18. in 2. Corinth.

Sed rurſus adferuntur ſecularium occupationes, quibus à dignitate & præparatione conuenienti videntur impediri. Quibus dicendum eſt. 1. Nullum eſſe ad communionem impedimentum, niſi peccatum, & ſordes peccati. proinde occupationes, quæ peccatum non habent adiunctū, nihil impedire. 2. Quo quis maiores occupationes ſuſtinet, eo maiori opus eſſe auxilio. Nullū porrò meliorem inueniri auxiliatorem, Chriſto Domino per ſacramentū ſuſcepto. Prætereà, in magnis negotijs maiora eſſe pericula. atq; idcirco neceſſarium eſſe medicamentum præſeruatiuum, ne noxium aërem in occupationibus, per multa colloquia haurias. 3. Non eſſe difficilem homini ſæculari, quamuis negotijs multis occupatiſſimo, ad ſacram communionem qua-

libet ſeptimana præparationem, ſi pauca iſta ſeruare velit, Chriſtiano homini merito ſeruanda. 1, Vt mane quotidiè ſacrum miſſę officium, ſi poteſt, audiat: ſin minus, ſaltem oratione ſe Deo, ſuaq; omnia, ex animo commēdet. 2, Vt veſperi ante ſomnum conſcientiam ſuam examinet, peccataque diei illius memoriæ mandet. 3, Vt Dominica die totius hebdomadis peccata colligat, & confeſſione conſcientiam purget: ſumptoque Chriſti corpore, tempus antemeridianum, vel totum, vel ex magna parte deuotioni Deoque, quo ad eius fieri poterit, impendat.

Poſterius argumentum eſt hominum piorum, qui poſt frequentem aliquanti tēporis communionem, magno dolore queruntur, adeo ſe nihil proficere, vt magis deficere quotidie ſibi videantur.

His quoque reſpondendum eſt. 1, Non illos omnes deficere, qui ſibi deficere vidētur: ſed potius eo magis proficere, quo defectus magis agnoſcitur. ſicut ſordes cubiculi immundi non videntur in tenebris: interdiu autē, in lumine ſolis, vidētur etiam minutiſſimæ ſordes cubiculi mundi; quoque maiori lumine cubiculum illuſtratur, & homo ipſe acuti⁹ videt, eò plus ſordiū ei apparet. Itaq;, quod non videatur ſibi homo proficere, non ex eo eſt, quod nōproficiat;

ciat: ſed ex eo, quod minuta peccata facili aſpiciat, magisque deteſtetur. 2, Proficientium eſſe, non agnoſcere profectum, ne ſuperbia extollantur: tamen qui ſibi progredi in dies nihil videntur, ſi annos cũ annis conferant, fortaſſe profectum inuenient. ſicut puer, qui corpore creſcit, non percipit incrementum, niſi poſt annos aliquod, quando veſtes illas ſibi experitur non conuenire, quibus anteà commodè vti conſueuerat. 3, Quod pij homines non aduertant profectum, ex eo accidere, quod nō ſtatim aſſequantur illud quod optant, nimirum paſſionum vacuitatem, in oratione feruorem, animum perpetuò ad Deum intẽtum. Sed licet non aſſequantur iſta, vt optant: aſſequuntur tamen alia pro Dei volũtate; nimirum, peccatorum cognitionem, conſcientiam delicatam, animum ab hoc mundo alieniorem, atque ad res diuinas propẽſiorem. Quibus in rebus dum paulatim progrediuntur, tandem etiam accipiunt prædicta, quæ diu optarunt: ſed ita frequenter accipiunt, vt accepiſſe ſe prorſus ignorent, donec nullum ſit à vana gloria periculum.

Caput IX. *De ſacro miſſæ officio quotidie audiendo.*

CHRISTVS Dominus in vltima cæna ſacrificium Miſſæ Eccleſiæ ſuę inſtituit; vt fideles munus aliquod haberent, quod Deo patri offerre, & dare pro varijs beneficijs ac donis poſſent. Quia enim varia quotidie dona à patre cęleſti accipim⁹, & quod ex nobis eſt, nihil niſi peccata referimus; placuit Chriſto, nobis hoc ſui corporis ſacrificium relinquere, quod in gratiarum actionem pro donis, atque in ſatisfactionem pro peccatis Deo redderemus. Qua ex re facilè colligere licet, quanta ſit Miſſę ſacrificij vtilitas: quo nimirum impetratur, & applicatur quicquid nobis paſſione, ſanguine, & morte ſua Chriſtus acquiſiuit. Atque vt ex multis pauca referantur,

1. Miſſæ ſacrificio non ſolum aguntur, ſed etiam referuntur gratiæ Deo, pro beneficijs, ab ipſius bonitate acceptis. Cum ergo quotidie innumera bona ab eo habeamus; æquum eſt vt quotidie gratias, pro donis illius diei, quas poſſumus maximas referamus. Si enim is, qui pauperi in eleemoſynam dat exiguam ſtipem, ingratitudinem & ruſticitatem eius accuſaret, qui quātam poſſet

poſſet gratiam non haberet: ita merito ingratitudinis apud Deum acceſſitur, qui hoc genus gratiarum illi quotidie cum poteſt non refert, quod Deo maximè placere nouit.

2. Remittuntur venialia peccata, quibus quotidie Deus offenditur.

3. Impetratur gratia, ad mortalia peccata cum dolore confitenda, & in poſterum vitanda. Si ergo infinitis venialibus peccatis quotidie obnoxij ſumus, in multaque pericula ſingulis momentis incidimus, mortalibus peccatis Deum offendendi; optimè nobis conſulemus, ſi ſacro Miſſæ officio quotidie aduerſus pericula omnia nos muniamus, & à peccatis purgemus.

4. Datur gratia rectè viuendi, confertur auxilium viuis omnibus atque defunctis. quia ſacrificium eſt efficaciſſima oratio, propter Chriſtum in ſimilitudinem mortui præſentem, ad quæuis tum nobis tum alijs impetranda.

5. Solet Dominus etiam in temporalibus rebus illi magis fauere, quem videt ante omnia ſpiritualium rerum, & diuini honoris curam gerere. Non enim facile patietur Deus, vt is temporalium rerum damna ſuſtineat, qui ipſius honoris eſt ante omnia ſtudioſus.

6. Sicut parenti gratum eſt, vt mane ſum-

mo, ante omnia à filio viſatur, & ſalutetur: ita gratum eſt Chriſto, vt quotidie in ſacro Miſſæ officio eũ videas, adores, atq; ſalutes.

Num. 21. 7. Sicut in veteri lege, aſpectus ſerpentis æneí. ſanitatem adferebat vulneratis, & in

Actor. 5. nouo teſtamento vmbra Petri curabat ægrotos: ita dubium non eſt, quin Chriſti corpus, dum in Miſſæ ſacrificio quotidie deuotè conſpicitur, magnã vim ad curationem animæ habeat.

8. In ſacro Miſſæ officio, non ſolum offertur Deo patri à ſacerdote, & à præſentibus cum ſacerdote, Chriſti Domini corpus & ſanguis, in verum ſacrificium pro ſua ſalute: ſed quotquot adſunt, digneq́ue ſe parant, ſpiritualiter corpore Domini reficiuntur per os ſacerdotis. Tanta enim virtus eſt iſtius ſacrificij, vt quicunque præſentes intentionem ſuam cum ſacerdotis intẽtione coniungunt, & ſacrificij eſſe participes cupiunt, ſimul cum ſacerdote de ſacrificio manducent, cibi que ſpiritualis fructũ percipiant, non ſecus ac membra corporis, ad quæ per os cibus infertur, Aequum eſt enim, vt qui Dominicæ menſæ in ſpiritu cum ſacerdote miniſtrat, in ſpiritu etiam cum ſacerdote paſcatur. Sicut namque conueniens non eſſet, vt is qui menſæ Regis miniſtraſſet, famelicus ſine omni cibo dimitteretur: ita non eſt exiſtimaudum, quod

quod ſine ſpirituali refectione relinquatur, qui Miſſæ ſacrificio adeſt, vt par eſt. Quin potius, ſicut in ſumptuoſo conuiuio, nemo ex familia fame laborat : ita in menſa hac Chriſti, vbi paratur cæna magna, nemo eſt præſentium, qui non aliquid accipiat, dummodo os cordis miniſtranti & porrigenti manui Chriſti non claudat. Et ſicut in cella vinaria nouis vinis repleta, ſolus aër odore infectus inebriat: ita in loco, vbi ſacrificium offertur, tanta eſt gratiæ copia, vt non ſolū ex eo dęmones pellat (ad quod D. Auguſtinus aliquando, in domo vexata à malo ſpiritu, ſacrificium offerri iuſſit) ſed etiam pręſentes conſolatione perfundat, vt meritò cum Dauide clament, Altaria tua Domine virtutum, Rex meus & Deus meus. Atque ideo ſemper pij libenter quotidiano ſacrificio adeſſe ſolent. ſicut de matre ſua refert D. Auguſtinus. & Clerici ad hoc præcepto Concilij primi Toletani tenentur.

Lib. 22. de Ci. Dei. c 8. Vide Theo. in Philoth. cap. 20. Pſal. 83. lib. 9. Confeſſ c. 13. Can. 5.

Modus adiuuandi ſacrum. Caput X.

TOTUM Miſſæ officium in tres partes diuiditur: in præparationem, Oblationem, & communionem. Proinde qui ſacrificio adeſt, hæc tria præſtabit.

Primò cum Sacerdote, aut Sacerdotis miniſtro, deuotè pronunciabit confeſſionē;

accipietque generalem abſolutionem. ex enim dimittuntur peccata leuia, ſi animus ad deuotionem excitetur. Deinde aliquarũ piarum precum, vel Roſarij B. Virginis lectione, aut ſi malit, pia de Chriſti vita meditatione ſeſe parabit, mentemque colliget: idque vel vſque ad finem Euangelij, hoc eſt, ad breuiorem canonem, vel vſque ad Sanctus.

Secundò, ab eo loco, vſque ad Agnus Dei, offeret hoc ſacrificium Deo Patri cum ſacerdote: primo quidem aliquid cogitãs de Chriſti paſſione, crucifixione, ſanguinis effuſione, & morte, quæ in hoc ſacrificio repræſentantur. Nam Chriſtus licet totus ſit ſub vtralibet ſpecie, viuus & verus Deus & homo: tamen, ſpecie panis cãdidi & inſenſibilis, videtur habere formã mortui; & ſanguis in calice ſub ſpecie vini quaſi effuſus conſideratur. Deinde vero offeret Chriſtum paſſum & mortuum pro ſe omnibusque, pro quibus orare tenetur. Rogabit autem Deum Patrem, vt hanc filij ſui mortem & paſſionem ſuſcipere dignetur, in ſatisfactionem omnium peccatorũ ſuorum, atque propter illam dare illi gratiam recte viuendi, in ſtudijs virtutibuſque proficiendi, & omnia ſua proſperare ad diuini nominis gloriam ſuamque ſalutem. Deinde parentibus, conſanguineis, præceptoribus, aliiſ-

bus, alijſque ſibi commendatis, impetrabit eadem, ſingulorumque neceſſitates exponet. Memor quoque erit fidelium defunctorum, patriæ ſuæ, totiuſque Eccleſiæ Dei.

Tertio, ab Agnus Dei, vſque ad vltimas orationes Sacri, præparabit ſeſe ad ſpiritualem communionem: primò Deum rogans, vt, plena remiſſione peccatorum, dignetur cubiculum cordis à ſordibus purgare: deinde petens, vt idem cubiculum velit aulæis atque tapetibus variarum virtutum ornare: tertio, quanta fieri poteſt humilitate, orans, vt per os ſacerdotis (cui celebranti intentione coniunctus eſt) in animam eius tranſeat, eum viſitet, iuuet, vitia deleat, infirma corroboret, & ab eo nunquam recedat.

Explicatio myſteriorum ſacrificij Miſſæ. Caput XI.

MISSAE ſacrificiū, eſt repræſentatio ſacrificij à Chriſto Ieſu in cruce peracti, in qua idem Chriſtus, qui ſolus ſeipſum obtulit in ara crucis, per verā ſanguinis effuſionem & mortem, hic per ſacerdotem tanquam miniſtrum, ſeipſum offert Deo patri, ſine ſanguinis effuſione & vera morte, ſed per vtriuſque repræſentationem. Ideoq; ſacerdos perſonā gerit Chriſti

patientis: & tota Miſſę actio ſimilitudinem habet cum Chriſti paſſione.

De ſacris veſtibus ſacerdotalibus.

SEx ſunt, quibus ſacerdos in ſacrificio induitur: Amictus, Alba, Cingulum, Manipulus, Stola, Caſula. quæ duplicem habent ſignificationem: alteram ad Chriſti perſonam, alteram ad conditionem ſacerdotis. Quod ad Chriſti perſonam attinet, Amictus, qui caput tegit, ſignificat velamen faciei Domini impoſitum: Alba, veſtem illam, qua Herodes Chriſtum irriſit. Cingulum, Manipulus, & Stola, varia vincula, quibus Chriſtum ligarunt diuerſi Iudices, Iudæi & Gentiles, Pontifices & prophani, partim in horto, partim ad columnam, partim in varijs itineribus. Siniſtra manus geſtat Manipulum, quia ex intima dilectione cordis, quòd in ſiniſtra parte eſt hominis, Chriſtus iſta omnia pertulit. Caſula ſignificat purpureum indumentum, datum in domo Pilati. Quibuſdam in locis adduntur quinque particulæ Amictui & Albæ, quæ referunt quinque Chriſti vulnera. Tonſura, tametſi non ſit veſtis, ſignificat tamen Chriſti ſpineam Coronam.

Ad mores ſacerdotis iſta referuntur, vt ſacerdos intelligat, qualē ſe debeat exhibere

in tanti

in tanti ſacrificij adminiſtratione. Amictus quo caput velat, ſignificat cogitationem rerum cœleſtium, æternæque ſalutis, qua protectus, de nulla re externa cogitet. ideoque imponens ſibi dicit, impone domine capiti meo galeam ſalutis, ad expugnãdos omnes diabolicos incurſus, omnes ſcilicet tentationes, & importunas cogitationes. Alba ſignificat internam iuſtitiam, & externum operum candorem, quo ſacerdos totus debet eſſe contectus. latitudo & longitudo, ſignificat bonorum operum copiam. Cingulum, quod Albam eleuat, eſt caſtitas & puritas in omni ſacerdotis actione, vt nihil carnale, ſenſuale, aut quouis modo impurum ſeſe immiſceat. Manipulus in brachio ſiniſtro, eſt pœnitentia; quæ non timore ſeruili, ſed vero amore filiali eſt peragenda. Stola ſignificat magnum deſiderium coniunctionis cum Deo; quam cõiunctionem per peccatum primorum parentum amiſimus. Ac proinde crux ſtola formatur in pectore; vt ſi necdum per gloriam Chriſto coniungi poſſimus, ſaltem nunquam ex corde noſtro recedat paſſionis ei⁹ memoria. Caſula ſignificat perfectã obedientiã; quæ cõſiſtit in charitate Dei & proximi. Hæc virt⁹ quia eſt nobiliſſima, ſed difficillima, idcirco ex nobiliſſimo pãno caſula cõficitur, intexta cruce, quã cũ Chriſto

geſtemus

geſtemus. Panniculi, qui eiuſdem cum Caſula coloris, Amictui & Albæ, ad caput, manus, & pedes adhærent, ſignificant omnia in nobis ex Charitate proficiſci debere: intentiones, quæ per caput; opera, quæ per manus; affectiones, quæ per pedes deſignãtur. Tonſura, duo ſignificat. primo, vt ſacerdos res iſtas perituras pro nihilo ducat, ijsque non adhæreat: ſed Dominum habẽs pro parte ſeu portione ſuæ hæreditatis, cœleſtia ſola deſideret. Secundo, vt tanquam Regem ſeſe agnoſcens, paſſionibus omnibus ſuis dominetur.

De ipſa Miſſæ actione.

MISSAE cerimoniæ multa ſignificãt. nos tamen contenti erimus hac breui explicatione, qua omnes ad Dominicam paſſionem referantur.

Sacerdos itaque ante pedes Altaris demiſſa inclinatione peccata ſua confitens, repreſentat Chriſtum in horto, aſſumptis totius humani generis peccatis, vt pro ijs ſatisfaceret, Deum patrem orantem. Quæ ad dextrum Altaris cornu aguntur, vbi prophetię legi ſolent, ſignificant ea, quę in domibus Iudæorum, nempè Pontificum Annæ & Caiphæ perpeſſus eſt Dominus. Locus Euangelij ad Aquilonem, vnde venit omne malum, refert Prętorium Pilati Gentilis,

cilis, aliorumq́ue Ethnicorum conatus, à quibus paſſus eſt Chriſtus. Nam Lucifer ſeu diabolus, qui volebat ad Aquilonem transferre ſedem ſuam, & eſſe ſimilis altiſſimo, præcipuè ab Ethnicis colebatur. Hoſtia ſacra dum eleuatur, ſignificat Chriſtũ in cruce ſublatum: ſicut calix cum Dominico ſanguine, ſanguinem, qui de cruce ex vulneribus dimanauit. Crux ſæpius ſuper hoſtiam, vel ante vel poſt conſecrationem formata, varios & occultos dolores Chriſti, tam in arbore crucis, quam in ipſa crucis geſtatione ac crucifixione. Oratio Dominica, quæ ſeptem petitionibus conſtat, ſeptem verba, quæ ad noſtram ſalutem in cruce locutus eſt Dominus. Fractio hoſtiæ in duas partes, ſeparationem animę à corpore. quæ anima ad inferos deſcendit, ſicut pars vna in paternam deponitur. Atque vt ab altera, quæ adhuc digitis ſuper calicem tenetur, particula vna exigua tollitur, quæ in calicem inijcitur: ita poſt mortem eſt Domino latus apertum; vnde ex intimo corde ſanguis ad reliquum ſanguinem in terram defluxit. Deponitur vero pars altera in paternam, quia Chriſti Corpus de cruce depoſitum eſt. Et quia per Domini mortem data eſt illi omnis poteſtas in cœlo & in terra, & pax inter Deum & homines compoſita; hinc eſt, quod ſacerdos, qui toto canone

none hactenus egit cum Deo Patre, ſtatim poſt hoſt ę fractionem alloquatur Chriſtū, pacem ab eo petens toti Eccleſiæ, quam nobis ſua paſſione commeruit. Sumptio ſacramēti, ſignificat ſepulturam. Nos enim, qui terra ſumus, geſtare in nobis debemus Dominicum corpus, vt illud poſtea per mutatos noſtros mores in nobis reſurgat, dum aliam vitam, viuendiq́ue rationem in omnib' viribus corporis & animi aſſumimus. Liber ad dextrum cornu rurſum defertur; quia mortuo Domino nec dum quieuerūt Iudæi: ſed partim petitis cuſtodibus ſepulchri à Pilato, ijsq́ue corruptis, partim Chriſtianorum perſecutione, Chriſti gloriam obſcurare conati ſunt. Sed in fine ſacerdos redit ad Aquilonem, Euangelij lectione ibi finem impoſiturus Miſſæ officio; quia relictis Iudæis, tranſlata eſt prædicatio gratiaque Euangelij ad Gentes.

Cap. XII. *Modus vtiliter audiendi verbum Dei.*

QVIA per prædicationem verbi diuini, vniuerſus orbis fidem Chriſti accepit; certiſſimū eſt in verbo Dei magnam ineſſe vim, ad animos commouendos, ſi nullus obex obijciatur. Virtus enim Dei eſt in ſalutem omni credenti. Rom. 1.

Sed

Sed ſicut liquores pro conditione vaſis ſuſcipiuntur & retinentur; nempe ſi vas ſit ſordidum, minus purum erit vinum, quod infunditur; ſi capax ſit, plus vini recipiet; ſi plenum rimarum, aut non probè obturatum, effluet vinum, vel vis vini deperibit: ita pro conditione auditoris frequenter ſeſe habet verbum Dei, quod percipitur. Modus igitur cum vtilitate audiendi concionem erit iſte. 1, Vt ad templum veniens non ita te habeas, atque accedens ad rem prophanam, ſed tāquam auditurus Deum ipſum per ſuum miniſtrum tibi loquentem. 2, Ingreſſus templum, Deum ante omnia preceris pro peccatorū remiſſione, vt vaſculum ad ſuſcipiendum diuini verbi liquorē purgetur. deinde roges tibi aperiri aures cordis, vt audias, & oculos mentis, vt videas, tibiq́; accōmodes ea quę dicūtur. 3, Firmo propoſito ſtatuas velle perficere, quęcunque tibi ea concione intelliges dicta. 4. Animo collecto atque præſenti concionatorem audias, non vt ſua, ſed vt Dei verba promentem. Proinde neque eloquētiam, neque actionem, neque artificium humanæ Rhetoricæ vel conſidera vel admirare: ſed tot⁹ in eo eſto, vt ſpiritū haurias verbi diuini. Ita autē perueniant verba Dei ad intellectū, vt ſimul affectū moueāt. Hoc enim differt cōcio à lectione ſacra, quod iſta

intel-

intellectum potiſſimum inſtruat, illa verò ad commouendos affectus præcipuè referatur. Cauendum eſt porrò auditori diligēter, ne illa quæ audit, ad alium vllum, quā ad ſeipſum referat. Hoc enim non eſſet audire ſibi concionem, ſed potius lectionem, aut humanam admonitionem, alteri referendam, 5. Cōcione peracta, ſi ſtatim exeas templum, ad fabulasque tete conuertas, effluet quicquid inſtillatum fuerat. Proinde vtiliſſimum erit, ſi eodem in loco, quātum fieri poteſt, nonnihil in oratione ſubſiſtas; & auditi verbi præcipua capita, ea maximè, quæ tibi conueniunt, repetas; modumque conſideres illa perficiendi. Neque hac repetitione contentus, quotidiè de auditis cogites, atque ad opus conferas, quæ facienda intellexiſti & propoſuiſti. Non enim auditores legis iuſti ſunt apud Deum, ſed factores legis iuſtificabuntur.

Cap. XII.

De oratione & meditatione.

ORATIO, eſt colloquium cum Deo. Quia autem in omni colloquio nō vnus tantum loquitur, ſed plures, dum mutuo ſibi reſpondent homines; fit vt tunc oratio ſit perfectum colloquium cum Deo, quando homo Deum alloquitur, Deus autem reſpondet. Et quamuis auribus corporis reſponſio Dei non percipia-

tur; varijs tamen modis reſpondere Deus ſolet: veluti, per internas inſpirationes, per ſpirituales conſolationes, per externam alicuius admonitionem, per euentum occurrentem. quo modo D. Antonius, cogitans de ratione inſtituendæ vitæ, ingreſſus in templum, audiuit lectionem Euangelij, Si vis perfectus eſſe, vade & vende omnia quę habes, & da pauperibus, & veni ſequere me: quod tanquam ſibi dictum, ad ſe accommodabat.

Nos autem Deo loquimur vel mente ſola, vel etiam voce, hoc eſt oratione vocali & mentali. Mentalis oratio potiſſimũ in cogitatione, ſine externa voce, poſita eſt.

De oratione Mentali, ſeu meditatione.

MENTALIS oratio, qua homo non tam voce, quam animo ſeſe cum Deo coniungit, vehementer eſt commẽdanda: vtpotè quæ hominis cogitationẽ ad Deum eleuet, illiq́ue ſpiritualium rerum guſtum præbeat, & terrenarum faſtidium adducat, & facile quiduis à Deo impetret. Huius vero ſunt. 5. partes.

1. Præparatio, qua homo ſe ad orãdum componit: iuxta illud, Ante orationem præpara animam tuam, & noli eſſe quaſi Eccl. 18.

homo qui tentat Deum. Si enim cum homine acturus, initio teipſum componis, & verba præmeditaris, quibus vteris: multò magis locuturus cum Deo, non debes impræmeditatus accedere. Initio igitur ante orationem cogita, an tibi cum Deo benè conueniat, hoc eſt, pete remiſſionem pec-
Prou. 18. catorum, iuxta ſapientem, Iuſtus in principio ſermonis accuſator eſt ſui. Deinde conſidera maieſtatem Dei, ante quem vniuerſus orbis eſt tanquam gutta roris ante-
Sap. 11. lucani. Conuertas te poſtea ad vilitatem tuam, qui in hoc orbe toto es res exigua & nullius momenti. Atque ita cõſidera, quis cum quo ſit acturus. Rurſus inſpicito neceſſitates tuas, & Dei diuitias, quæ ſolæ poſſunt ſubuenire miſeriæ tuæ. Ita fiet, vt & animum ad orationem componas, & corpus ad animi ſimilitudinẽ & deuotionem aptes. Talis præparatio in omni oratione etiam vocali locum habet.

2. Sequatur lectio, aut inſpectio verborũ aut rerum, de quibus eſt inſtituenda meditatio. Qui enim vult cum fructu atque vtiliter meditari, is debet certam aliquam materiam ſibi proponere, in cuius conſideratione ſeſe exerceat, & non vaga mente ad diuerſa diſcurrere. Materia vero ad meditationem accommodata, ſunt primum omnia verba diuinæ ſcripturæ, & præſertim

Euange-

Euangeliorum atque Pſalmorum : deinde res ipſæ, quæ in ſcripturis continentur, ſed breuiter collectæ ; & quaſi ad quædam capita reuocatæ. Itaque duobus modis ſcripturis ſacris in meditatione vti poſſumus. Vno modo, verba alicuius ſententiæ diſcutiendo, (latet enim in verbis illis mira ſuauitas & vtilitas) Altero modo, vt omiſſis verbis, res ipſæ conſiderentur : veluti, iudicium extremum, gloria ſanctorum, pœnę reproborum, vita & paſſio Domini.

3. Habita materia, ſuccedat meditatio vel contemplatio : quæ nihil aliud eſt, quam ſapida quædam, dulcis & affectu plena cognitio. In ea enim intellectus ita ſingula verba ſententiæ propoſitæ, aut myſteria rei ad meditandum aſſumptę diſcutere debet, vt affectus amore diuino inflãmetur. Non enim hæc meditatio ad ſtudium doctrinæ, ſed ad orationem pertinet; qua animus deuotione impinguandus eſt, & flamma diuini amoris accendendus.

4. Ex ipſa meditatione occaſio ſumi debet dulciſſimæ, atque ex intimo corde ductæ gratiarũ actionis. Nihil enim eſt, quod ſit materia meditationis, quod etiam ad Deum laudandum, & ei gratias agendas nõ inuitet. Si de paſſione Domini cogitaſti; age Deo gratias, quod te tam caro pretio

redemerit: Si de peccatorum grauitate; age gratias, quod te adhuc ad pœnitentiam expectauerit: Si de inferni pœnis; age gratias, quod hactenus in eas te peccatorem non præcipitauerit.

5. Poſtremo loco adiungenda eſt petitio ſeu poſtulatio: vt animus meditatione, & gratiarum actione excitatus, audeat feruẽter ea petere, quæ ſibi neceſſaria videt. Qua in re duo ſunt conſiderãda. 1. quid ſit petendum: 2. quomodo petendum. Petendum eſt. 1. lumen cordis, quo vitia & peccata tua, magnamq́ue infirmitatem, Dei autem maieſtatem & puritatẽ videas, hoc eſt, vt Deum atque teipſum cognoſcas. 2. Peccatorum remiſſio, & infirmitatis curatio. 3. Virtutum incrementum, & conſeruatio: pręcipue autem fidei, ſpei, charitatis, humilitatis, caſtitatis, patientiæ, ſobrietatis, compoſitio interioris exteriorisq́ue hominis, diſcretio & attentio in dictis & factis, reformatio linguæ, fortitudo ad ſuperandas difficultates, pura intentio in bonis operibus, timor & reuerentia maieſtatis Dei. 4. Eadem petenda ſunt proximis.

Modus petendi his IIII. orationis conditionibus continetur: quarum prima eſt Fides ſeu fiducia. Poſtulet (inquit Iacobus) in fide, nihil hæſitans. Quæ fiducia innititur merito Chriſti infinito; quod totum

Iacobi.1.

eſt no-

eſt noſtrũ: bonitati Dei inexplicabili; quæ nulla peccatorum grauitate aut multitudine vinci poteſt: & cõſtantię promiſſionum Dei; quæ tanta eſt, vt potius cœlum & terra concidere poſſint, quam vt vnnm de Domini verbis nõ compleatur. 2. eſt Humilitas. quia Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus dat gratiã. 3. Perſeuerantia. ne deficiamus, ſi non ſtatim videamur, exaudiri. 4. Feruor & deuotio. vt ex affectu cordis loquamur.

De attentione in oratione.

Caput XIIII.

ORANTI Deum neceſſaria eſt attentio ad orationem, ne mens huc illucq́ue vagetur. Eſt autem attentio triplex. Prima ad verba; vt ea rectè efferantur: ſecunda ad ſignificationem; vt homo intelligat ea, quę profert: tertia ad Deũ, qui oratur, & rem ipſam, quæ petitur. Atque hæc poſtrema eſt præſtantiſſima: quæ & doctis ſimul & indoctis conuenit; Deóque eſt acceptior, vtpote cum quo cor hominis coniungitur. Hæc enim attentio haberi poteſt ab illiteratis, dum Latinè orant, tametſi verbum nullum orationis intelligant: quia ſufficit vt Deus intelligat, qui oratur, vtq́ue ad eum mens & deſideria ferantur.

Caput XV. *De euagatione in oratione.*

IN oratione tribus de cauſis hominem vagari contingit. 1. Spōte ſua; dum cogitationes externas accerſit, aut aduenientes ſciens atque aduertens admittit, in ijſque hæret. Quo in genere etiam ſunt illi, qui opus aliquod orando præſtant, quod peculiarem mentis attentionem requirit: veluti eſt ſcribere, legere, rationes ſubducere. &c. Alia opera externa, quæ attentionem peculiarem non requirunt, nō impediunt orationem: vt ſarcire, ambulare, ſecare. &c.

Hoc porrò primum diuagationis genus, ex ſe naturaque ſua eſt peccatum mortale, propter voluntariam atque deliberatam irreuerentiam. Tametſi enim ad orationes, quas ſponte profers, non obligeris; ad hoc tamen teneris, vt non niſi reuerenter cum Deo agas. ſicuti qui non tenetur conuenire aut alloqui Regem, tenetur tamen conueniens Regem honeſtè ſe gerere: non exprimens è manu ſcabiem, non vngues ſcindens, non alia id genus inhoneſta agens. Vnde qui hoc genere euagationis ſacris diebus Miſſæ officium audit, vel preces horarias, ad quas obligatur, recitat, nullo pacto ſatisfacit præcepto Eccleſiæ. 2. Negligentia ſua irrepunt, & inhærent homini

externæ

externæ cogitationes: qua in re eſt peccatũ veniale, tanto ſanè grauius, quanto negligentia eſt maior. Veluti in illis, qui externos ſermones miſcent precibus ſuis. 3. Homini inuito occurrunt mẽtis diſtractiones, quas dum aduertit, dolet atque repellit. qua in re nullum omnino eſt peccatum, vtpote quæ ſola dæmonis arte vel fragilitate hominis cõtingat. Et hæ diſtractiones quãtumuis ſuauitatem orationis impediant; non tamen vel meritum, vel fructum: qui eſt, impetrare quod petitur.

Remedia contra diſtractionem in oratione.

Caput XVI.

QVAMVIS homini in rebus huius vitæ occupato difficile ſit, omnes prorſus mentis euagationes in oratione deuitare: poſſunt tamen remedia quædam poni, quibus moleſtia huiuſmodi minus afficiatur.

Primum eſt, vt cor atque animum ſuum rebus nullis huius mundi apponat, ſed ijs vtatur, vt peregrinus rebus diuerſorij, in quo vna nocte verſatur: iuxta B. Paulum, Reliquum eſt, vt qui habent vxores, tanquam non habentes ſint, & qui emũt, tanquam non poſſidentes, & qui vtuntur hoc mundo, tanquam non vtantur. 1. Cor 7.

2. Nunquam cōmittere, vt interdiu animus procul extra ſe euagetur, etiam in occupationibus externis quibuſcunque. Ad quod iuuabit primò, obſeruare pauca illa, quæ de modo veſpere incumbēdi, & mane ſurgendi, inferius dicemus. 2. Omnia ſua agere, tanquam in diuino conſpectu: ob oculos habendo Deum; qui in ſcripturis dicitur, non abeſſe procul ab vnoquoque no-
Act. 17. Pſalm. 24. ſtrum. Ita Dauid de ſe dicebat, Oculi mei ſemper ad Dominum. 3. In prōptu habere breues oratiūculas, quas ſubinde interdiu, etiā in maximis occupationibus, ad Deum eiaculetur. cuiuſmodi eſſe poſſet verſiculus vnus Pſalmi, aut petitio vna Dominicæ orationis. 4. Interdiu frequentiùs animū ad ſe reuocare, ab eoque factorū rationē exigere: maximè poſt graues, & diuturnas occupationes, cōfabulationes, aliaque negotia, quæ diſtrahere vehementer ſolent.

3. Vt oraturus diligēter ſe ad orationem præparet, cogitetque ſeriò id agere atque ex animo, non autem ex conſuetudine, aut tanquam rem leuis momenti.

4. Vt ante orationē petat ex corde à Deo gratiam attētionis; rogetque Angelum cuſtodem, vt dæmonis tentationes & diſtractiones impediat. Poſt orationem verò, negligētiarum veniam petat: & roget, vt orationem, licet frigidā, & multis vanitatibus

permixtam,

permixtam, deterſis maculis, in thronum ſuum admittat, eique effectum largiatur ſalutarẽ. Hinc enim frequẽter vagamur, quia diſtractiones aut non conamur aduertere, aut nihili facimus: ſicq; crebra euagatione habitus vitioſus inducitur, qui poſtea vix magno labore depelli poſſit.

5. Conſuetudinem aſſumere, certis locis orationis, animum colligendi: veluti, poſt quamlibet decadem Roſarij, & poſt finem Pſalmi. Cuius rei vt recorderis, iuuabit ad verſum, Gloria Patri & Filio. &c. ad finẽ orationis, Per Dominum noſtrum. &c. ſimileſque precatiunculas, reuerẽtiam, corporis aut capitis inclinatione, vel manuum coniunctione, aut alio externo geſtu exhibere, talique motione reuocandi animi recordari.

De modo ſtabiliendi cordis, & ſpirituali fructu vacandi orationi vocali, his, qui quod orant intelligunt, accommodato.

Caput XVII.

ORATIO, quæ non ſolum voce, ſed & mente ad Deum effunditur, requirit præparationem animi, antequam inchoetur; attentionem, in ipſo decurſu orationis; & inſtaurationẽ defectuũ, poſt eius finem.

De præparatione.

IN præparatione primum eſt, cor abſtrahere, quo ad eius fieri poſſit, ab omnibus curis, ſcrupulis, perturbationibus, & phantaſijs inutilibus; & illud colligere ad vacandum omnino Deo: cætera omnia diuinæ prouidentiæ committendo, nec alia in re mentem occupando.

Secundum eſt, conſiderare ad quem, & qua de cauſa, qui orat, accedit. Aperiendo ergo fidei oculos, animaduertat ſe in conſpectu immenſæ Maieſtatis, & ſanctitatis conſtitutum, in medio innumerabiliũ Angelorum & ſanctorum, (quorũ officium, laudandi & orandi Deum, licet indignus, eſt ſubiturus) vt cultum exhibeat, ac omne bonum ſibi ac proximis impetret: conſiderãdo Deum, (quod & in ipſa oratione ſæpe fieri oportet) tãquam patrem & redemptorem noſtrum amãtiſſimum, optimum, ſapientiſſimum, miſericordiſſimum, & qui ſemper & vbique præſens eſt, & videt ac penetrat vniuerſa. Sic commotus aliquo ſancto affectu, inchoare ſtudeat orationem.

Tertium eſt, cordis munditiam & bene orandi gratiam petere: & ad honorem ac beneplacitum Dei, noſtram proximorũque vtilitatem, ſacrificium orationis ſimul cum

meritis

meritis Ieſu Chriſti & ſanctorum, (& eius præſertim, de quo meminit eo die Eccleſia) dirigere.

De attentione in ipſo decurſu Pſalmodiæ.

ATTENTIO ad verba quamuis nō ſit potiſſima; tamē (in his quidē qui intelligunt quod orant) vtilis eſt, & ad ſenſum pſalmorum, & reliquorum, quæ dicuntur, accommodanda, vt referantur omnia ad affectum in Deum.

Tria ergo exigit hæc attentio. Primum eſt, cum reuerentia magna aſſiſtendo Deo, accōmodare ſe ad verba pſalmi. ſi laudat, laudare: ſi gemit, gemere: ſi minatur, timere: ſi iubet, paratum ſe ad obediendum præbere. Et vt adulatores, id quod in corde non habent, foris tamen præ ſe ferunt: ita nos in corde ſentire conemur, quod ore proferimus, dilectionē erga Deum & Dei amicos; honorem eius exoptando, inimicis eius indignādo, eius perfectiones extollendo, miſeriam, peccata, & infirmitates noſtras oſtendendo, in ipſo ſpem noſtram collocando, ad eius obſequium nos offerendo, amando quod amat, odiendo quod odit.

Secundū eſt, adiungere in animo noſtro aliqua

aliqua verba vel cogitationes ad verba orationis, quam dicimus, vt affectum excitent, & exerceant: vel amoris, vt cum occurrit, Deus, addendo, Pijſſimus, Amantiſſimus; vel reuerentiæ, vt Altiſſimus, Sanctiſſimuſque; vel humilitatis, vt, cum dicitur Mihi, addendo, Miſero peccatori &c. Interdum nō ſolum cogitatio, ſed affectus etiam adiungitur. qualis eſt, ſi agitur de beatitudine, ſuſpirare illius deſiderio: ſi de damnatione vel peccatis; gemere, quod in tali ſtatu vel ipſe fuerit, vel certè proximi eius: ſi de virtute; deſiderare imitationem.

Tertium eſt, renouare attentionem, ex cōſuetudine, initio horarū & pſalmorum, & quandocunque ſe diſtractum animaduertit; atque excitare affectū honoris Dei, in fine cuiuſque pſalmi, cum dicitur, Gloria patri. &c. & confidentiam in Chriſtum in orationibus, cū dicitur, Per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum. &c.

De his, quæ iuuant ad hanc attentionem.

AD hanc attentionem iuuat, Primò, expoſitionem vidiſſe pſalmorum; nō tam variam, quā ad affectus excitandos & exercendos accommodatam.

Secundò, obſeruare quis loquatur; an Deus,

Deus,an Eccleſia,an quiuis fidelis, an pœnitens,an aſpirans ad perfectionem.

Tertiò, obſeruare cui affectui ſeruiat pſalmus: & quia ſæpe variantur & miſcentur,idipſum notare.

Quartò,ad horum praxim(quia in libro precatorio omnia ſcribi non expediret) argumētum certe in principio cuiuſque pſalmi, & verbum aliquod ad declarationem faciens,in ipſo contextu attingi poteſt. Perſona vero quæ loquitur,& eius affectus, tā in principio, quàm in decurſu (cum variatur) in margine notari etiam poſſet.

De affectibus Pſalmorum.

QVIA in affectibus pſalmorum præcipuus eſt pſalmodiæ fructus, ſiue quis priuatim,ſiue in Choro,ſiue ſubmiſſà,ſiue alta voce oret; idcirco breuiter attingentur omnes affectus,ad duodecim reducendo.

Tres reſurgunt ex laude Dei.

Primus eſt dilectio: cum prædicatur Dei bonitas. quo reducitur actio gratiarum, de acceptis beneficijs.

Secundus eſt admiratio: cum agitur de ſapientia,maieſtate & potentia Dei.

Tertius eſt congratulatio: cum narratur aliquid bene geſtum à Deo,& ſucceſſus aliquis fœlix.

Tres ex memoria boni noſtri.

Primus, deſiderium, quo afficimur ad abſens bonum noſtrum, & proximorũ, & id petimus, ſiue de liberatione à malis, ſiue de conſequutione bonorum agatur. Huc reducitur exhortatio proximorum & inſtructio.

Secundus eſt, confidẽtia in Dei auxilio, tam de huiuſmodi malis euitandis, quam de bonis conſequendis.

Tertius eſt, gaudium de ijſdem malis euitatis, & bonis adeptis.

Tres ex noſtræ miſeriæ commemoratione.

Primus, timor, cũ agitur de malis futuris imminẽtibus, tã noſtris, quã proximorum.

Secundus, dolor, cum agitur de præteritis & præſentibus.

Tertius erit humilitas, cum agnoſcimus infirmitates & defectus noſtros.

Tres ex reprehenſione male agentium.

Primus, Zelus vindictæ, contra iniurias & damna illata.

Secundus, Indignatio cõtra nequitiam: quo

quo reducitur conqueſtio.

Tertius monet male agentes, vt reſipiſcant. Ex his affectibus aliquādo aliqui miſcentur: vt congratulatio & gaudium, deſiderium & confidentia, dilectio & confidentia. &c.

Omnes autem pſalmi & ſcripturæ, ad huiuſmodi affectus trahi poſſunt.

De inſtauratione.

POST abſolutam orationem huiuſmodi, vt inſtauretur imperfectio, & defectus, qui in ea nobis acciderunt, tria etiam conferunt.

Primum eſt, veniam humiliter petere diſtractionis, tepiditatis, & aliorum defectuum noſtrorum.

Secundum eſt, magna voluntate honorandi Deum, & ei placēdi, augere exiguum opus; & ſuppliciter eum precari, vt admittat orationem noſtrā, & Chriſti, & totius Eccleſiæ meritis, ad ipſius honorem oblatam, & eius defectus ſuppleat.

Tertium eſt, cum magnanimitate ſpei, petere à diuina bonitate, per eundē Ieſum, & Sanctos eius, vt valorem & efficaciam ei tribuat, & ad proximorum (eorum præſertim, quibus id magis debemus) vtilitatem extendat.

De

Caput XVIII.

De corporis ſitu in oratione.

DIVVS Auguſtinus libro de cura pro mort. haben. dicit, orantes de membris ſui corporis facere, quod ſupplicantibus cōgruit: cum genua figunt, cum manus extendunt, cum ſolo proſternuntur, & ſi quid aliud viſibiliter faciunt. tametſi enim his indicijs De⁹ nō indigeat, vt hominis animū videat; iſta tamen multum valere ad hominem excitandū, eſſeq́; indicia internæ compoſitionis animi. Nam licet Deus ſit Spiritus, qui externis rebus non mouetur; nos tamen, quia ſumus homines veſtiti corpore, omnem illi debemus cultum: nō mente tantum, ſed etiam corpore, vt corporis cultus interno cultui mentis reſpondeat. 1. itaque genua flectimus, exemplo Salomonis & Chriſti: & in terra proſtrati iaceamus, tanquā rei mortis, Deo, quem ſuperiorem noſtrum & dominum agnoſcimus, reuerentiam ſummam & ſubiectionem exhibētes. 2. Stando cum publicano, oramus duabus de cauſis. Priori, vt ſignificemus, nos iam cum Chriſto à morte peccati reſurrexiſſe: vnde à Paſchate ad Pentecoſten apud veteres, ſtationes erāt, & Dominicis diebus per annū: in quibus ſtationibus præmittebatur ieiunium Sabbathinum, & Quadrageſimæ: quia tunc cum

3. Reg. 8
Luc 22.
Mat. 26.

Luc. 18.

Tertull. de Corō. mil. & lib. 2. ad vxorem.

eum fiducia coram Deo ſtamus, quando pœnitentiæ opera peccatorum remiſſionē attulerunt. Poſteriori, vt nos paratos declaremus ad ea præſtanda, quæ iubemur. ſic ſtatur ad Euangelium, & cantica ex Euangelijs deſumpta, vt ſunt Benedictus, Magnificat, & Nunc dimittis; tum quia per verbum Euangelij, qui peccatis proſtrati iacebamus, erecti ſumus; tum vt promptos nos declaremus ad obtemperandum diuinis iuſſis. 3, Oculi in cælum eleuantur, vt cogitationem noſtram in cælis verſari declaremus. 4, Subinde oculi demittuntur, ad ſignificandum diuinæ ſeueritatis timorem, & internum pudorem ex turpitudine peccatorum conceptum. 5, Manus attolluntur, partim vt cor ſignificetur habendū ad Dominū: partim (vt ait B. Chryſoſt.) quia dona, quæ petimus, è cœlis ſunt expectanda. 6, Iunguntur manus, vt animus declaretur eſſe collectus, non autem vagari diuerſis cogitationibus. 7, Tunditur pectus tum vt peccata deteſtamur, tanquam pœnas de nobis exigētes: tum vt cor lapideum tonſionibus emolleſcat. 8, Qui manus in modum crucis extendunt, ſignificant ſe cum Chriſto crucifixos, cuius crucē & paſſionem repræſentant. hoc modo fere ſe cōponunt ſacerdotes in ſacro Miſſæ officio; in quo Chriſti patientis gerunt perſonam.

Hom. 79 ad pop. Antioch.

Aug. ſer. 36. de verbis dñi.

Caput XIX.

De proceſsionibus.

ANTIQVVS eſt ille in Eccleſia orandi modus, quo in proceſſionibus clerus & populus precatur Deũ. In quibus initio præfertur crux Chriſti; quia videtur educi exercitus ſub crucis vexillo militans: tum ſequitur Clerus, cuius ordo, vt eſt Deo coniunctior, vtpote per quem ad alios ſpiritualia dona deriuantur, ita debet ſanctitate vitæ cæteris prælucere. In hoc ordine vero præcedunt iuniores, ſeniores autem & digniores ſequuntur; quia in Eccleſia, officium ſuperiorum non in externo honore, ſed in labore & miniſterio conſiſtit, vt, iuxta verbum Chriſti, Qui voluerit maior fieri, ſit miniſter, & præceſſor ſit miniſtrator. Poſt ſacerdotes & Præſules ſtatim ſubſequitur ſæcularis magiſtratus, tanquam Eccleſiæ rerumque ſacrarum defenſor, qui coniunctus eſſe debet cum ordine Eccleſiaſtico, vt fidem propugnet, Paſtores Eccleſiæ iuuet, atque in omnibus rebus honorem Dei ſolius quærat. Præcedit autem reliquos ciues, vt ſicut dignitate, ita & moribus vitaque præluceat, doctorque ſit aliorum. At verò inter vtroſque DOMINVS IN MEDIO POPVLI SVI: vt duos cõdat in ſemetipſo, in vnũ nouũ hominẽ, faciẽs pacẽ inter Deũ & ſanctã plebẽ.

Matt. 20. Luce. 22.

Ephe. 2.

Iſte

Iſte modus orandi in Eccleſia antiquiſſimus, varijs de cauſis ſeruatur. 1, Vt ſciamus, fidem publice profitendam eſſe: quia corde creditur ad iuſtitiam, ore autem cõfeſſio fit ad ſalurem. 2, Ne pudeat nos publice benè agere; ſed ita luceat lux noſtra coram hominibus, vt videant opera noſtra bona, & glorificent patrem noſtrum, qui in cœlis eſt. Admonemus igitur, & excitamus hac publica oratione omnes, ad orandum Dominum, pro ſuis totiusq́ue Reip. neceſſitatibus. 3, Declaramus nos credere, Deum nullis locorum anguſtijs contineri; ſed vbique ab omnibus adorandum eſſe, non ab hominibus tantum, ſed ab vniuerſa creatura, quã cum Propheta Dauide varijs pſalmis ad laudandum communẽ dominum prouocamus. 4, Proteſtamur nos Chriſtum dominum & ducem crucifixum ſequi; paratos ad omnem ipſius volũtatem, tanquam fideles milites, ſub vexillo crucis. 5, Precamur Dominum, vt in loca ſingula domosq́ue noſtras ingrediens, gratiam ſuã illis largiatur, Eccleſię precibus motus, quæ locis illis funduntur. 6, Celebramus memoriam variorum diſcurſuum & proceſſionum Chriſti Domini pro ſalute noſtra: quales fuerunt in die Palmarum, quando in vrbe Hieroſolymitanam maxima pompa inuehebatur; & in die Aſcenſionis

Rom. 10.

Matth. 5.

ſuæ in cœlos, quando diſcipulos in mõtem educebat, vbi videntibus illis eſt ſubleuatus in cœlum.

Greg. lib. 1. epist. 2. Ex his facile videre eſt, quanta reuerẽtia ſit in ſupplicationibus procedendum, ſine fabulis, ſine curſitatione, ſine vlla vanitate, aut mentis oculorumq́ue euagatione; ſed animo collecto, atque ad Deum eleuato: Deum precando pro neceſſitate Eccleſiæ, pro tota Repub. in qua verſamur, pro peccatoribus, qui malitia ſua excæcati, iram Dei non ceſſant prouocare.

Orandum eſt autem & poſtulandum, per Chriſti labores; quos multis itineribus pro nobis ſuſtinuit: per merita ſanctorum; quorum ſacras reliquias aut imagines circumferemus: per Dei miſericordiam; qui hanc Rempub. ad fidem perduxit, & in Catholica religione conſeruauit.

Caput XX.

De temporibus precum horariarum.

ECCLESIA Dei diuerſas interdiu & noctu horas obſeruat, quibus ad Deum preces fundit, in memoriam & gratiarum actionem ſingularium quorundam beneficiorum, quæ temporibus illis accepit. Nam præter myſteria paſſionis, quæ ſingulis horis acciderunt, alia etiam

collata

collata ſunt beneficia peculiaria , in quorum memoriam illis horis preces dicuntur.

Nocte celebratur memoria natiuitatis Domini precibus matutinis: quibus adiūguntur laudes; quia Christus in aurora victor ab inferis reſurrexit. Eodem noctis tempore captus eſt dominus, duct' ad Annam & Caypham, multaque in ædibus horum pontificum vſque ad ortum ſolis perpeſſus.

Memoria natiuitatis Domini. Reſurrectionis.

Exorto ſole, hoc eſt, hora diei prima, traditus eſt Dominus in manus gentium , à Pontificibus ad Pilatum adductus ad crucifigendum. Eodem tempore. Ioan. 21. poſt reſurrectionem prouidit Eccleſiæ de ſummo paſtore vicario ſuo , cui oues ſuas, id eſt vniuerſam Eccleſiam regendam cōmiſit. Quod beneficium quam ſit eximium, facile perſpicietur; ſi cōſideretur, ab hoc capite pendere Eccleſiæ vnitatem: eique promiſſam eſſe fidei conſtantiam, datamque ampliſſimam poteſtatem in ſalutem Chriſtianorum.

Vicarij ſui nobis relicti.

Matt. 16. Luc. 22.

Hora tertia, poſt ſolis exortum, varijs modis pro nobis illuſus eſt Dominus, flagellatus, coronatus, populo adductus, ab eoque ad crucem poſtulatus. Eodem tempore miſſus eſt Spiritus ſanctus Apoſtolis. Actor. 2. Cuius beneficij magnitudo ex eo declaratur, quod in eius memoriam ſolēnis feſtiuitas Pentecoſtes ſit inſtituta. Vnde merito

Miſſionis Spiritus ſan&i. hac hora inuocat Eccleſia auxilium Spiritus ſancti hymno Ambroſiano. Nūc ſancte nobis Spiritus, Vnū patri cum filio, Dignare promptus ingeri, Noſtro refuſus pectori.

Vocationis gentium. Hora ſexta in meridie Chriſtus Dominus, perforatis manibus pedibuſq; , eſt ſubleuatus in crucem. Eadem hora recolitur gentium ad fidem Chriſti conuerſio. Quia Ioan 4. ſub meridiem Chriſtus Samaritanam gentilem ad fidem adduxit, & filium Reguli Actor. 9. gentilis à febri curauit. B. Paulum in docto- Acto. 10. rem gentium conuertit. B. Petrum viſione ad Cornelium Centurionem ethnicum mi- Lib. 4. Orth. fid. c. 13. ſit. Denique in Cruce exaltatus, teſte D. Ioanne Damaſceno, facie ad occidentem cōuerſa, Eccleſiam gentium reſpexit.

Mortis Chriſti. Hora nona, quæ tertia eſt poſt meridiē, Chriſtus conſummatis omnibus in Cruce, pro ſalute noſtra ſpiritum emiſit: & ſtatim Ligati diaboli. ad inferos deſcendens, diabolum, ne in nos ſæuiret, ligauit; vireſque eius fregit, ne nobis obeſſet.

Hora veſpertina, ſole ad occaſum decli- Ioan. 20. nante, Chriſti latus eſt à milite perforatū, vnde ſanguis & aqua profluxit: & paulo poſt ſacrū corpus, de cruce depoſitum, eſt ſe- Eccleſiæ productæ, & remiſſionis peccatorū Sacra pulturę mandatum. Eodem tempore Chriſtus, poſt reſurrectionem, diſcipulis poteſtatem dedit remittendi peccata. Vnde hac hora celebratur memoria Eccleſię productę ex

latere

latere Chriſti, & remiſſionis peccatorum in Eccleſia relictæ. menti Eucharistiæ.

Sub noctis initium, Chriſtus in vltima cæna diſcipulis, eorum pedibus lotis, ſacrũ ſuum Corpus & ſanguinẽ, ſub ſpeciebus & vini reliquit, Miſſæque ſacrificium inſtituit. Eodem tempore putatur in vtero virginis incarnatus, humanam naturam aſſumpſiſſe. Fit etiam hac hora peculiaris memoria dolorum B. Virginis Mariæ, quę inſpectam Chriſti filij ſui paſſionem, domũ reuerſa, ſerio ſecum magnoque dolore repetebat. Incarnatiō nis Christi. Dolorum B. Virginis.

De myſterijs roſarij. Caput XXI.

BEATVS Dominicus fratrũ Prædicatorum primus inſtitutor, confraternitatem quãdam ſuo tempore inſtituit in honorem B. virginis Mariæ, à diuerſis ſummis Pontificibus confirmatam, & varijs indulgentijs ac priuilegijs donatam. Quæ in eo maximè poſita erat, vt beatiſſima virgo Mater Dei, frequenti repetitione ſalutationis Angelicæ honoraretur, dum à ſingulis qualibet hebdomada Roſarium ter recitaretur. Roſarium autem conſtat oratione Dominica quinquies, & ſalutatione Angelica quinquagies repetita. Vnde Roſarium tertio dictum, efficit

numerum centeſimum & quinquageſimum in ſalutatione Angelica; qui eſt numerus pſalmorum Dauidicorum : à quo numero vocarunt trinum illud Roſarium, Pſalterium B. Virginis. Roſarium vero dictum eſt, quaſi ſertum roſaceum, ex odoriferis precum & ſalutationis floſculis contextum. Et quamuis numerus nullus ex ſe vim habeat, ad aliquid vel efficiendum vel impetrandum; quando tamen ad aliquod ſacrum myſterium ab Eccleſia refertur, non eſt tanquã ſuperſtitioſus abijciendus: quòd ex Eccleſiæ, atque precantium intentione quandoque induat modum orationis. Veluti contingit, dum in honorem quinque vulnerum Chriſti, quinque cereos accendimus. tali enim ceremonia oramus, vt Chriſtus per ſacram paſſionem ſuam, mentem noſtram vero lumine ſuæ gratię illuſtret, & charitate accẽdat. Pari modo in hoc ſerto roſaceo, numeri varij pulchram continẽt ſignificationem. Nam quinarius orationis Dominicæ, Chriſti quinque vulnera : Denarius ſalutationis Angelicæ ad quamlibet Dominicam orationem, Decem præcepta decalogi: Quinquagenarius eiuſdem ſalutationis, in toto Roſario, annum Iubilęum, hoc eſt, peccatorum remiſſionẽ ſignificat. Qui igitur tali precum numero Chriſtum orant, eiuſque Matrem ſalutant, hoc illo

orandi

orandi modo petunt, vt ipſis Deus per Chriſti paſſionem, Matriſque Dei merita & interceſſionē, gratiam largiatur, qua & plenam remiſſionem omnium peccatorum accipiant, & auxilium diuina mandata ex animo perficiendi.

Cæterum vt mens orantis, cui difficile videtur & tædioſum, ad eadem verba toties repetita attendere, fructu ſuo non careat; piè ordinatum eſt, vt quodlibet Roſarium quinque myſterijs perficeretur; quibus meditandis, dum os verba proferret, mens occuparetur.

Primo enim Roſario aſſignata ſunt quinque gaudia ſanctiſſimæ Matris, quinque decadibus accommodata; quibus illa, ex his, quæ circa Chriſti naturam humanam contigerunt, affecta fuit. nimirum iſta,

1. Annũciatio Dominicæ incarnationis.
2. Viſitatio Eliſabethæ.
3. Natiuitas Domini.
4. Oblatio Chriſti in templo.
5. Inuentio pueri Ieſu inter doctores.

In ſecundo Roſario, memoria fit quinq; myſteriorum paſſionis Chriſti. quæ ſunt,

1. Oratio, & captiuitas Domini in horto.
2. Flagellatio.
3. Coronatio.
4. Baiulatio crucis.
5. Dolores in ligno crucis tolerati.

In tertio Roſario, proponuntur quinque myſteria glorioſa, poſt Chriſti Domini mortem. nimirum,

1. Reſurrectio Domini.
2. Aſcenſio eius in cœlos.
3. Aduentus ſpiritus ſancti in diſcipulos.
4. Aſſumptio B. virginis Mariæ.
5. Gaudium vitæ cœleſtis.

Vt autem ſubinde orationis Dominicæ & Angelicæ ſalutationis, quibus Roſarium conſtat, verba ipſa expendantur meditãdo; ſubijciemus breuem vtriuſque explicationem: quæ materiam præbere poterit maioris conſiderationis.

Caput XXII.

Breuis explicatio orationis Dominicæ.

ORATIONIS huius pręfatio pauca habet verba, plena myſterijs.

Pater, eſt nomen amoris: ſignificãs primò, quod oraturus nõ debeat inimicus eſſe Dei, ſed amicus, imò filius; depoſita volũtate peccãdi, & de peccatis dolẽs. ſecũdò: quòd magna fiducia ad Deũ ſit accedendũ: quia à patre nihil nõ eſt expectãdũ.

Noſter. Non dicis meus, ſed nomine cõmuni noſter, quia æqualiter De' eſt omnium pater, omnes ex æquo attingẽs, pauperes atq; diuites. Adferẽda eſt ergo ad hãc oratio-

orationem, 1, charitas proximorum, qua omnes filios Dei ames, eiſque bene velis: 2, humilitas; ne te cuiquam præponas.

Qui es in cœlis. Significatur primo, ad hanc orationem adferendam eſſe mentem ad cœleſtia eleuatam, excluſis euagationibus. ſecundo, magnam totius hominis, externam atque internam, reuerentiam; quia pater eſt cœleſtis, non terrenus. tertio, nihil niſi cœleſte à patre cœleſti petendum.

Sequuntur nunc petitiones ſeptem. quarum priores quatuor cupiũt bona concedi, poſteriores reliquæ mala remoueri.

1 Sanctificetur nomen tuum. Id eſt, gratias tibi pro beneficijs tuis ago, oroque vt nomen, bonitas, atque maieſtas tua omnibus hominibus innoteſcat, ab omnibus laudetur, & alijs annuncietur: potiſſimè verò precor, vt ego in actionibus meis omnibus & verbis tuam gloriam quæram, & mea omnia ad tuã laudem, proximorumque vtilitatem referam.

2. Adueniat regnum tuum, id eſt, opto, vt tu Deus in terris vbique regnes; atq; excluſo imperio Diaboli, tu omnia mũdi regna poſſideas: & preſertim ne regnet peccatũ in meo mortali corpore; ſed tu domineris

omni-

omnibus viribus & potentijs meis.

3. Fiat voluntas tua, ſicut in cœlo & in terra. id eſt, Da quæſo gratiam populo tuo vt iuſſis tuis obtemperet: præterea in ſingulis actionibus noſtris voluntatem tuam nobis aperias. Deniq; , meipſum Domine tuæ voluntati totum reſigno; vt (dummodo per me celebretur & ſanctificetur nomen tuũ, & tu excluſo regno peccati in me ſolus regnes) facias de me & ſtatuas iuxta ſanctiſſimam voluntatem tuam.

4. Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie. id eſt, Nutri & paſce animam meam, & corpus meum conuenientibus ſibi nutrimentis. animam quidem verbo tuo; vt illud mihi ſapiat, ſiue in concione, ſiue in oratione, ſiue quouis alio modo mihi proponatur: item, ſacro corpore tuo; ad quod frequenter & deuotè ſumendum peto excitari. corpus verò, cibo quotidiano, rebuſque non ſuperfluis, ſed neceſſarijs, iuſto labore aut titulo, non per iniuſtitiam acquiſitis.

Sequuntur tria mala, quæ cupimus amoueri.

5. Et dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. id eſt, Mala præterita, nimirum peccata, quibus te of-

fendimus, gratis per filij tui paſſionem dimitte. venialia quidem ſeu quotidiana, per dolorem & hanc orationem, à te inſtitutã: grauiora vero ſeu mortalia, per ſacramentum pœnitentiæ; ad quod deuotè accedendum da quæſo tempus oportunum, gratiã & deuotionem. Et tametſi ego ex animo proximis omnib' offenſas remittere videar; tu tamen me iuua, vt nunquam offenſæ alicuiùs reminiſcar.

6. Et ne nos inducas in tentationem. id eſt, Mala futura à nobis arceas, cauens ne vnquam peccato conſentiamus, neue occaſionem demus, vt à te deſeramur, & ſi vitio noſtro nos labi contingat, ne cor noſtrum obduretur, ſed ſtatim conuertatur & à peccato reſurgat.

7. Sed libera nos a malo. Amen. Præſentia mala à nobis depelle, famem, bella, peſtem, aliasq́ue corporales calamitates, & etiam proſperitates; ſi ad animæ ſalutem non conducunt: ſpiritualia quoque mala, in quibus eſt concupiſcentia noſtra, quæ cõtinuum ſpiritui bellum indicit; vt ab ea, ſi nõ penitus, ſaltem ex parte abſoluamur.

Expoſitio Salutationis Angelicæ.

POST orationem Dominicã, ſubiungi ſolet ſalutatio Angelica, ex duplici cauſa. Priori quidem, vt ſciamus, non noſtris meritis

ritis prædictas petitiones vel obtinendas, vel expectandas: ſed per Chriſtum Ieſum incarnatum, qui hac ſalutatione virginem matrem, ad conſenſum in incarnationem, Angelica voce inuitauit. Poſteriori vero, vt diſcamus in cœlis nobis eſſe patronam & aduocatam negotiorum noſtrorum, apud æternum Regem: cui curam libelli noſtri ſupplicis Deo porrecti cõmittimus, vt eius nobis petitiones impetret, cauſamque noſtram agat.

Aue. id eſt, gaude, lętare, ſalue. Salutata B. Virgo non eſt ita inciuilis quin reſalutet.

Maria. nomen proprium, quod dominam ſignificat, & ſtellam maris.

Gratia plena. id eſt, Ornata & repleta virtutibus in anima, eiuſque potentijs omnibus.

Dominus tecum. id eſt, placent Deo cogitationes, verba, & opera tua. nihil in te eſt, quod ipſi diſpliceat.

Benedicta tu in mulieribus. id eſt; Tu præter cæteras mulieres es benedicta, aſſequuta ſummam dignitatem, quæ muliebri ſexui dari poterat: nempe, vt eſſes Regina cæli & terræ, prima ſub Deo, ſuper omnem creaturam. Vnicus te præcedit vir Chriſtus, Rex orbis, Deus & homo. Duo enim erant ſumma officia conferēda: alterum viro, eſſe Regem orbis; alterum fœminæ, eſſe orbis Re-

bis Reginam: illud habet Chriſtus, iſtud tibi eſt conceſſum.

Et benedictus fructus ventris tui Ieſus. id eſt, tu es mater Dei: qua prærogatiua nihil in creaturis poteſt eſſe maius.

Sancta Maria mater Dei, ora pro nobis peccatoribus, nunc, & in hora mortis noſtræ. Amen. Meritò rogare potes; quia vt Domina, curam noſtri geris: & non difficile impetrabis; quia filius eſt, quem rogas. Oramus autem te, vt per te bona omnia impetremus, per quam bonorum omnium auctorem accepimus.

De pulſu ad ſalutationem Angelicam. Caput XXIII.

SIGNVM campanæ ter interdiu dari ſolet ad orationem, mane, meridie, & veſperi; vt meminerint Chriſtiani, ſi ſæpius non poſſint, ſaltem tribus iſtis temporibus eſſe orandum, iuxta Pſalmum, Veſpere, mane, & meridie narrabo & annunciabò, & exaudiet vocem meam. Pſal. 54. Mane quidē initio diei, futuras actiones ſuas ad Dei gloriam referendo: Meridie verò, in medio diei curſu, animam laſſam breui oratione reficiendo; ſicut reficitur corpus cibo: Veſpere autem ab anima ſua factorum omnium rationem exigendo.

His

His etiam temporibus ſalutatur B. Virgo Maria, vt per eximia beneficia ijs horis collata, quibus illa adfuit, miſericordiam nobis impetrare dignetur à filio. Nam pulſu matutino renouatur memoria reſurrectionis Chriſti, qui rediuiuus ex mortuis, ſtatim ſanctiſſimæ matri ſuæ apparuit. Pulſus meridianus datur in recordationem Paſſionis Chriſti, cui virgo interfuit. Veſpertinus autem, in memoriam incarnationis Chriſti in vtero virginis.

Dum pulſus iſti audiuntur, meridie quidem recitetur oratio Dominica cum Angelica ſalutatione: mane verò & veſpere, tertiò repetatur Angelica ſalutatio. Qui literas norunt, meridie recitare poſſent hanc orationem. Chriſtus factus eſt pro nobis obediens vſq; ad mortem, mortem autem Crucis. propter quod & Deus exaltauit eum, & dedit illi nomen, quod eſt ſuper omne nomen.

Verſ. Adoramus te Chriſte & benedimus tibi.

Reſpon. Quia per crucem tuam redemiſti mundum.

Oremus.

Reſpice quæſumus Domine ſuper hanc familiam tuam, pro qua Dominus noſter Ieſus Chriſtus non dubitauit manibus tradi nocentium, & crucis ſubire tormẽtum:

qui

qui tecum viuit & regnat, in vnitate ſpiritus ſancti Deus, per omnia ſæcula ſæculorum, Amen.

Mane autem & veſperi hos tres verſiculos, adiuncta ſingulis Salutatione Angelica,

Angelus Domini nūciauit MARIAE, & concepit de ſpiritu ſancto. Aue Maria.

Ecce ancilla Domini, fiat mihi ſecundum verbum tuum. Aue Maria.

Verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis. Aue Maria.

Quidam etiā hos verſus ad pulſum meridianum recitant: nec incommodè. Nam licet fortaſſe neque mane, neque meridie incarnatus ſit Dominus, ſed veſpere; mane autē ſurrexerit à mortuis, & paſſus ſit meridie; hoc tamen triplici pulſu ſalutatur virgo Maria, ob triplicia myſteria, quibus illa à ſibi deuotis ſolet honorari. nempe, gaudiorum; quæ cœperunt in Chriſti incarnatione: dolorum; qui ſummi fuerūt in Dominica paſſione: glorioſa; quæ initium habuerunt in Chriſti reſurrectione.

Caput XXIIII.

Modus veſperi incumbendi.

SICVT nocturna quies corporis valetudini vel prodeſt, vel officit: ita ad diurnam animi compoſitionem magni refert, quomodo veſpere incumbens, nocte quieſcens, mane euigilans, atque ex lecto conſurgens te habeas. Et quia matutina animi collectio, ferè ex veſpertino tempore pendere ſolet; ideò de iſto priori loco dicetur.

Primum igitur ad hominis vitam rectè formandam vehementer iuuat, vt, quoad eius fieri poteſt, certum ſit tempus & conſtans veſpere incumbendi, & item mane ſurgendi: inter quæ duo tempora nō multò amplius, quam ſex vel ſeptem horæ intercedant.

Antequam autem incumbatur, repetenda eſt per examen conſcientiæ, ab anima ratio tranſacti diei: ne fortè nos ex hac vita Deus nocte euocans, imparatos inueniat. Examen autem his quinque punctis comprehendi ſolet.

1. Agantur Deo gratiæ pro omnibus beneficijs, potiſſimùm verò eodem illo die acceptis.

2. Petatur à Deo gratia, pro vera cognitione & deteſtatione peccatorū, tranſacto iam die commiſſorum.

3. Exiga-

3. Exigatur à conſcientia ratio, de admiſſis præſenti die peccatis; totius diei horas ſingulas, à mane in veſperam, percurrendo.

4. Humiliter petatur à Deo venia admiſſorum peccatorum.

5. Seriò proponatur in poſterum, cum Dei gratia, vitæ emendatio: & maximè in illis peccatis, in quæ ſæpius aut grauius eò die lapſus fuerit. In fine addatur, Pater noſter. & Aue. &c. Confiteor Deo omnipotenti, Salue Regina, & oratio Dominica, ad Angelum cuſtodem, aliæque preces, pro cuiuſque deuotione.

Oratione abſoluta, ſeruãdus eſt animus collectus pia meditatione aut oratione. Ideoque vitandæ ſunt fabulæ, cogitationes externæ, tractationes negotiorum, & quicquid coniunctionem cum Deo impedire ſolet.

Poſt cubitum deniq; orandus eſſet Christus Dominus noſter, vt lecto & dormienti ea nocte adeſſe dignetur, cum matre ſua ſanctiſſima, Angelo cuſtode, Sanctiſque patronis; ad quos tanquam præſentes, mens etiam & oratio conuertẽda eſſet: taliq; ſancta cogitatione obdormiendum.

Caput XXV.

Modus mane ſurgendi.

VBI primùm euigilamus vel nocte vel mane, cauendum ſummopere eſt, ne primitias cogitationum alius præter Deum habeat. Solet enim diabolus primis diei cogitationibus vehementer inſidiari : quòd ſciat, ab illis ferè reliquā diei conſtitutionem in homine pendere. Nam qualis quiſque manè eſt, talis eſt frequenter reliquo die.

Prima igitur cogitatio nocturna vel matutina, ſit gratiarum actionis ad Deum, B. Virginem, Angelum cuſtodem, cæterosq; ſanctos patronos tuos, quorum te curæ & fidei ea nocte commiſiſti : quòd te conſeruauerint, tibi adfuerint, dæmonem fugauerint: orenturq; humiliter, vt toto die non te deſerant; ſed in actionibus omnibus iuuent. Si tempus ſurgendi necdum aduenerit; occupetur mens cogitatione ſancta, aut oratione. Caueatur autem, ne externæ cogitationes irrepant, maximè verò turpes, aut de negocijs, aut occupationibus futuris : quantumuis ſub ſpecie magnæ vtilitatis ſeſe inſinuent aut ingerant.

Hora ſurgendi ilicò ſurgatur: factoque ſigno crucis, orationes aliquæ piæ recitentur; quibus animus ab euagationibus, dū corpus veſtitur atque componitur, cohibeatur.

beatur. Nullæ autem tractentur fabulæ, neque quicquam ante orationem admittatur, quod mentem diſtrahere poſſit: ne futuræ orationi impedimentum præbeatur.

Veſtitus, ad orationem tete componas: in qua, poſt factum ſignum crucis, recitari poſſet initio Symbolum Apoſtolorũ, tanquã proteſtatio fidei: deinde, hæc quatuor puncta voce, vel ſola mente tractentur.

1. Gratias ago Domino Deo meo, ſanctiſſimę Matri, Angelo cuſtodi, omnibusq; ſanctis, de nocte hac fœliciter tranſacta: quod mortuus in peccatis non fuerim; ſed ad hunc vſque diem ſeruatus, vt per fidem, pœnitentiã ac Chriſtianæ legis opera, gratiam Dei mihi conciliem, in hoc breui & incerto vitæ curriculo.

2. In gratiarum actionem, offero me Domine totum diuinæ tuæ bonitati, vt de me meisque omnibus, tanquã de tuis ſtatuas; vitam meam ad tui nominis gloriam dirigas; bonis ſuggeſtionibus intellectum illuſtres; feruore charitatis affectum ad te moueas; ſenſusque, ſermones, & actus meos, ad animæ meæ ſalutem componas.

3. Rogo te Domine, vt hodierno die ab omni me peccato cuſtodias; ne cogitatione, verbo, vel opere aut negligẽtia, diuinam maieſtatem tuam vllo pacto offendam.

4. Propono Domine, cum diuino tuo auxilio, hodie peccata omnia vitare: conſueta vitia, ea maximè ad quæ propenſior ſum, deponere: actiones & ſtudia mea ad tuam gloriā referre: denique in virtutibus me exercere; ne dies hic ſine bono opere tranſeat. Tu autem non deſis mihi gratia tua. In fine, Pater noſter. Aue Maria. Aue maris ſtella, & oratio Dominica, ad Angelum cuſtodem.

Vtile eſſet aliquid temporis dare meditationi: quia per illam homo mirū in modum ad omnia bona paratur.

Caput XXVI.

Matutina & veſpertina oratio pro rudioribus.

RVDIORES, quibus difficile eſſet prædicto modo, vel manc pia meditatione ſeipſos Deo offerre, vel veſperi conſcientiam excutere, poſſent vti hac, aut ſimili ratione; Vt mane flexis genibus, facto ſigno crucis, his verbis orent. Primò, Domine Deus, ago tibi gratias, quod hac nocte me conſeruaueris. Pater noſter. Aue. Secundò, Domine precor te, vt me hoc die ab omni peccato præſerues. Pater noſter. Aue. Tertiò, Domine, offero tibi omnes actiones meas, rogans vt eas ad nominis tui gloriam dirigas. Pater noſter. Aue Ma-

ria. Credo in Deum. &c. Addatur, Aue maris ſtella, aut alia oratio aliqua ad D. Virginem, & oratio Dominica, ad Angelum cuſtodem.

Veſperi autem precari poſſent iſto vel ſimili modo.

1. Domine Deus, gratias ago tibi, quod hoc die me cōſeruaueris. Pater noſter. Aue Maria.

2. Domine precor, vt peccata omnia hoc die commiſſa, ignoſcas. Pater noſter. Aue. Poteritque hic fieri breue examē conſcientiæ, pro captu cuiuſque.

3. Domine rogo, vt hac nocte me ab omnibus dæmonis inſidijs cuſtodias. Pater noſter. Aue Maria. Confiteor. Salue Regina, aut alia oratio ad D. Virginem. denique, oratio Dominica, ad Angelum cuſtodem.

Meditationes quotidianæ, iuxta ordinem dierum hebdomadæ. Caput XXVI.

PRAEFATIO.

INTER omnia pietatis veræ exercitia, Chriſtiane Lector, nihil pręſtantius, nihil Deo gratius hominique vtilius, ac magis neceſſarium, & ad benè beateq; viuēdum accommodatius eſſe poteſt, quàm

ſe diligēter in aſſidua vitæ, & paſſionis Domini noſtri Ieſu Christi meditatione exercere. Id quod, non modo ſanctiſſimorum ac eruditiſſimorum hominum exempla, & doctrina; ſed ipſa etiam experientia, rerum magiſtra, luculenter oſtendit atque confirmat. Si enim vitia vis fugere, & peccata declinare; tecum expende, quid non egerit, ac paſſus ſit triginta tres annos vnigenitus filius Dei, vt te à peccatis ac vitijs omnibus liberaret. Si humilitatem, mâſuetudinem, patientiam, obedientiam, charitatem, cæteraſque Chriſti virtutes amas, ijsque animum tuū ornare deſideras; inſpice viuum & abſolutum omnis virtutis exemplar, Dominum tuum Ieſum Chriſtum. Si vero vis mundum, & ea quæ in mundo ſunt contemnere, ac pro nihilo ducere; ſeriò tecum cogita, qualem in hoc mundo vitam Chriſtus Dominus egerit; quàm pauperem, quàm vilem & abiectam, quantiſque laboribus & doloribus plenam: quas inſidias & calumnias, qualem denique mortem, tui amore, tuæque ſalutis cauſa pertulerit. Si denique ad Dei amorem & gratiarum actionem te velis excitare atque inflammare; quid quæſo efficacius, quàm Chriſti vitam & paſſionem, & quàm multa atque immenſa ex illis beneficia ſimus conſecuti, ſedulò meditari! Vt non immeritò

ritò dixerit Apoſtolus, Recogitate eum, qui talem ſuſtinuit à peccatoribus aduerſus ſemetipſum contradictionem, vt non fatigemini animis veſtris deficientes: & D. Petrus, Chriſto, inquit, paſſo in carne, & vos eadem cogitatione armamini. Cæterùm vt maiori cum fructu meditationibus iſtis vtaris Chriſtiane lector; talis erit in ijs tibi ſeruanda ratio, vt orationis tempore primò quidē puncta omnia illius diei perlegas, deindè verò in illius contemplatione diutiùs hæreas, in quo magis perlegendo afficiebaris. Meditans porrò de virtute aliqua, ſedulò tecum perpendas, quàm ſtudioſe Chriſtus ſeruator tuus ſe in ea exercuerit; tibi exemplum præbens, vt veſtigijs ipſius diligenter inſiſtas. Atque tunc ipſe tecum ſtatues, ad eius imitationem te præſenti illo die, in eadem illa virtute aliquem progreſſum facturum. Dabiſque proinde operam ſæpius, interdiu conceptum propoſitum in mentem reuocare, atque occaſiones non negligere, quibus in ea te virtute exerceas. Puncta autem quinque ſunt.

ad Heb. 12.

1. Pet. 4.

Primum ex Chriſti infantia: ſecundum ex eius vita: tria deinceps ſequentia ex eiuſdem paſſione deſumpta.

Die Dominico, de humilitate Chriſti.

PRIMÒ igitur cogitabis, quanta humilitate Dei filius, ſummus ille totius mũdi monarcha, è cœlis in virgineum humilis virginis Mariæ vterum deſcenderit; atque ſeipſum exinaniuerit, formã ſerui accipiens. Rogabis proinde eundum illum Dominum, vt veram humilitatem donet: gratiamque tibi infundat, qua ſuperbia omnis, inanis gloria, atque tui ipſius complacentia ex corde tuo radicitus euellãtur. cõſiderabiſque tecũ ſępenumerò, quot quantiſque adhuc imperfectionibus ſis obnoxius, quàm miſerè in vitia quotidie labaris, quàm denique parum hactenus in virtutibus promoueris.

Secundò conſiderabis, quanta animi demiſſione à Ioanne Baptiſta ſe baptizari ſit paſſus; haud aliter quam ſi homo peccator fuiſſet, indigens purgatione aut expiatione: qui tamen Deus verus & homo, ab omni prorſus ſorde peccati immunis, ipſe etiam Ioanni gratiam omnem, qua præditus erat, contulerat. Tu igitur vermiculus cum ſis, creatoris tui exemplo, quibuſuis, qui te vel docẽt vel hortantur, vel reprehendunt, ſubijcitor, etiamſi multo te ſint & inferiores & imbecilliores.

Tertiò, ſummam illam humilitatẽ perpende,

pende, qua inſtante paſſionis tempore, humanam ſuam exponens infirmitatem, animi ſui triſtitiam Apoſtolis declarauit; cum diceret, Triſtis eſt anima mea vſque ad mortem: cum tamen ille ipſe ſit, qui vera lætitia tam eos, qui in cœlis, quam qui in terris degunt, perfundit. Diſce igitur non nimium tibi fidere, neque in tẽtationibus, quæ vel exteriùs vel interiùs obueniunt, de teipſo plus æquo præſumere: ſed ſubmiſsè de te ſentiens, aliorum ſana conſilia nõ vereare & petere, & amplecti. Matth. 2[?].

Quartò conſidera, quã humiliter Chriſtus Dominus omnium potentiſſimus, veluti tamen homo ab omni auxilio deſtitutus, in terram ſe proſtrauerit; patremque ſuum, vt noſtra expiaret crimina, illachrimãs orauerit, & præ amoris magnitudine, ſanguineum ſudorem largiter emiſerit. Ea propter etiam tu in quauis tribulatione & cordis anguſtia, humili oratione te ad Chriſtum ſeruatorem conuertas: nihilque tibi, amore illius, indulgeas: te totũ eius voluntati conſecres.

Quintò intuere, quam fuerit humilis illa reſignatio, qua voluntatem ſuam cœleſti patri (cui tamen vt Deus æqualis erat) prõptiſſimè obtulit, ita dicens, Non mea, ſed tua voluntas fiat: quamque non fuerit dedignatus angeli conſolationem ſeu confortationem Lucæ 22.

tationem

tationem admittere, qui alioqui totius orbis eſt conſolator, omnesque in agone confortat. Igitur & tu profunda humilitate Dei te voluntati ſubmittas, omnibus in rebus, quæ vel interiùs vel exteriùs euenire poſſunt; magna cum fiducia cõſolationem cœleſtem expectans.

Sub finem meditationis, talem orationem adiungito.

DOMINE Ieſu Chriſte, fili Dei viui, ipſe verus Deus & potẽtiſſimus rerum omnium cõditor & moderator; qui vt humilitatis nobis exemplum relinqueres, è ſublimi cœlo in hanc terrã deſcendiſti, humanam noſtram infirmitatem atque abiectionem aſſumens; à ſeruoque tuo Ioanne, velut impurus peccator, baptizari voluiſti; & paſſione tua iam inſtante, charis diſcipulis cordis tui triſtitiam patefeciſti; proſtratusque in terram, ſudore ſanguineo emiſſo, humillimè voluntatem tuam in voluntatem patris reſignaſti; aliaque quam plurima egiſti, quę ſummę humilitatis ſunt argumentum; Precor, vt profundam mihi dones humilitatem, qua me omnibus facile lubensque ſubijciam: neque altè de me ipſo ſentiam; ſed vilis ſim abiectusque ſemper in oculis meis, & talis ab omnibus haberi

beri cupiam. Qui cum Deo patre in vnitate ſpiritus ſancti viuis & regnas Deus in ſęcula benedictus, Amen.

Die Lunæ, de Manſuetudine Chriſti.

PRIMVM, eam mãſuetudinem diligenter expende, qua innocens ille puerulus iam recens natus, orbi ſe oſtendit, licet inimiciſſimo. Ora eundem ipſum, vt veram innocentiam & cordis mãſuetudinem donare dignetur.

Secundò cogita, quanta manſuetudine, quantaque modeſtia cum Apoſtolis ſuis, licet imperitis ac ſimplicibus, verſatus ſit; tam verbis quàm factis manſuetudinem omnem ſignificans: quamq́ue manſuetè Iudæorum captioſis & malignis quæſtionibus reſponderit. Quocirca etiam tu ſumma modeſtia, animiq; mãſuetudine, cum omnibus verſari diſcas: neque verbo neque opere vllum immodeſtiæ ſignum præbeas, quantumcunque tibi verbis ac factis aduerſentur.

Tertiò vide, quam mãſuetè Iudam proditorem ſit exoſculatus, & ſe capiendum hoſtibus benigne obtulerit, omniaq́ue corporis membra ſtringenda præbuerit. Proinde & tu manſuetè & amicè his omnibus

occurras,

occurras, qui te vel ſpernũt vel ludibrio habent, quãtumuis grauem tibi irrogauerint iniuriam.

Quartò, qua ſit vſus mãſuetudine conſidera, dum coram impio Anna ita ligatus ſtaret: quàm manſuetè ipſi inſidioſè interroganti reſponderit, ac diram ſit alapam perpeſſus. Quapropter etiam tu manſuetè feras, ſi quando tibi duriter reſpondeatur; etiamſi rectè tibi, tuo quidem iudicio, aut feciſſe, aut dixiſſe videaris.

Quintò, illam quoque manſuetudinem perpendes, quam in ædibus Caiphæ ſingularem exhibuit, in omnibus illis occultis pœnis ac illuſionibus: cum videlicet facies illa ſuauiſſima, in quam deſiderant angeli proſpicere, tam ignominioſè velaretur, alapis, & colaphis crudeliter cæderetur, & tam fœdè conſpueretur, alijſque id genus multis tormentis afficeretur, quę nulli vnquam mortalium innotuerunt. Tu igitur diſcas manſuetè ferre, quidquid moleſtiarum vel interiùs vel exteriùs occurret. Atque ſi occulte tibi quiſpiam moleſtus ſit, magna id æquabilitate, animi alacritate, hilariq; vultu ſuſtineas: idque ob amorem amici ſeruatoris, & dilectiſſimi animæ tuæ ſponſi, Ieſu Chriſti Domini noſtri.

Finita

Finita meditatione, ita precabere.

DOMINE Ieſu Chriſte, præclarũ omnium virtutum exẽplar; qui ſummam ſemper omnibus manſuetudinem præbuiſti: tam in natiuitatis tuæ exordio, quando te mundo oſtendiſti inimiciſſimo; quàm per totam reliquam vitã, in qua modeſtia ſumma cum diſcipulis rudibus, & Iudæis continẽtur inſidiantibus, verſatus es; quàm denique paſſionis tempore, cum & proditorem Iudam manſuetiſſime deoſculabaris, & Iudæis eadem ſemper modeſtia teipſum exhibebas, quantumuis duriter ligarent, cæderent, in faciem conſpuerẽt, multaſque irrogarẽt iniurias; Rogo humillimè, vt veram mihi largiaris manſuetudinem: qua ſedato animo mea omnia peragam; modeſteque me apud alios habeam, atque manſuetè cum omnibus verſer, ſiue benigne, ſiue duriùs mecum agant. Qui viuis & regnas cum Deo patre & ſpiritu ſancto Deus, in omnia ſecula. Amen.

Die Martis, de patientia Chriſti.

PRIMÒ diligenter aduerte ſingulare patientiæ exemplum, quod tibi in teneriſſima illa ętate, nimirum in ſua circunciſione præbuerit: in qua pretioſum ſuũ ſanguinẽ

benignè pro nobis fundens, graui illo vulnere tenellus adhuc infantul⁹ afflictus fuit. Idcirco in te vitia omnia, omnes prauas affectiones, omniaq; mala deſideria circumcidere & amputare ſtude. Et vt Chriſtus legem ex animo perfecit, ita etiam ne ad latum vnguem à tibi præſcriptis viuendi legibus deflectas: quin potius ad eas temetipſum componas; licet id naturæ nonnunquam moleſtum videatur.

Secundò cogita, quanta patiẽtia Iudæorum omnes iniquas perſecutiones tolerarit, quando eum truculento vultu contuebantur, quando dæmonio obſeſſum dicebant, quando nunc lapidibus eum obruere, nũc de monte præcipitare ſatagebant. Eſto & tu ergo patiens in omnibus ijs, quę tibi occurrunt, moleſtijs. Atque æquabilẽ te præbeto, modeſtum & quietum in omnibus, quæ obijciuntur tibi vel impinguntur.

Tertiò contemplare, quanta fuerit eius patientia in domo Pilati, quando tot conficta mendacia & iniquas calũnias patientiſſime ſuſtinuit. Si quando itaque tibi falſum crimen obijcitur, aut quauis alia iniuria præter meritum afficeris, ita vt contemnaris, vilis vel etiam improbus habearis;
Matth. 10. tunc verbo illo ſeruatoris te ſolare, Non eſt diſcipulus ſuper magiſtrum ſuum, nec ſeruus maior Domino ſuo: & illo, quod ad

Pilatum dixit, Regnum meum non eſt de hoc mundo. Ac proinde nec hic vllum quæras honorem. Ioan.18.

Quartò conſiderabis etiam, quam patienti animo probra, iniurias, atque irriſiones in domo Herodis perpeſſus ſit, & quo pacto ad Pilatum, non aliter atque ſtultus aliquis & delirus, per plateas deductus, omnium riſibus fuerit expoſitus: neque in his omnibus vel verbulum vnum reſponderit, aut vllum impatientiæ ſignum exhibuerit. Sic tu quoque patienter taceas, etiam ſi ob id ſimplex, rudis, vilis, imperitus ac ſtultus reputeris.

Quintò meditare, quanta crudelitate ſponſus atque ſeruator animæ tuæ columnæ alligatus, quanta patientia duriſſima illa verbera propter te ſuſtinuerit. Diſce igitur etiam tu confuſionem omnem, quocũque modo ea tibi acciderit, non ſolum infracto animo tolerare; ſed ob Chriſti amorem libenter illi teipſum ſubijcere. Diſce omnem incommoditatem, dura verba, & quicquid tibi aduerſi acciderit, æquanimiter ſuſtinere. Diſce nec verbera, ſi quæ Chriſti amore inferantur, refugere, memor tot tantarúmque plagarum, quas redemptor tuus Chriſtus amore tui accepit.

Subiũges deinde precationẽ eiuſmodi.

DOMINE Ieſu Chriſte, patientiæ ſpeculum, & auctor omnium bonorum; qui tener infantulus circũciſionis dolorem patientiſſimè tuliſti, in omnibusq́; Iudæorum conuitijs, & quas intulerunt plagis atque diris flagellis, infractum ſemper animum & benignum exhibuiſti; Obſecro, vt hanc mihi infundas gratiam, qua ſumma conſtantia, quæ Chriſtianum hominem officiumq́ue meum decent, perficiam; iniurias omnes illatas fortiter perferam; neq; prorſus ad vllas aduerſitates commouear: ſed æquabili ſim animo, tam in contrarijs, quam rebus ſecundis. Qui viuis & regnas cum Deo patre, in vnitate, &c.

Die Mercurij, de obedientia.

PRIMO hic de obedientia trium Regũ cogitabis; qui ſtatim viſa ſtella, regnis, diuitijs, patriaq́ue relictis, ad exteras regiones profecti, recens natum regem inquiſierunt, inuentumq́ue oblatis muneribus proſtrati in terram adorauerunt. Et tu igitur in primis ſumma diligentia internas inſpirationes, & ſancti ſpiritus pias ſuggeſtiones obſeruato: deinde ſedulò, quod admonent perficito, Deoq́; voluntatem tuam in omnibus offerre ſtudeto.

Secundò,

Secundò, ad Chriſti Domini tui attende obediētiam: quòd nulla in re ſibi Chriſtus pepercerit, vt patris voluntatem perficeret, in ieiunijs, in vigilijs, orationibus, concionibus, fatigationibus, quas pro conuertēdis peccatoribus perpeſſus eſt. Quid multis? Adeo promptè Patri in omnibus obtemperauit, vt dicere ſit ſolitus, Meus cibus eſt, vt faciam voluntatem patris mei, &c. Neque tu igitur laborem vllum detrectes, qui tibi ex obedientia obeundus eſt: nec vllis impendijs parcas, vt proximi ſaluti conſulas; quantumuis id tibi moleſtum videatur. Ioan. 4.

Tertiò, obedientiam ſummam Chriſti ſeruatoris admirare: quam non ſolum Patri æterno ad mortem vſque crucis præſtitit; verum etiam impijs tortoribus: quādo illis purpuram induentibus morem gerebat, iuſſus ſedere obtemperabat, imponentibus coronam ſpineam inclinabat caput, & arūdinem contumelioſe oblatam benigne ſuſcipiebat; atque ita in cæteris, quantumcūque duris & acerbis, promptè obſequebatur. Libenter igitur tu quoque alijs obtempera in ijs, quæ ſalua & bona conſcientia, ac citra peccatum vllum facere queas: & facilem ac promptum te illis exhibeas, qui operam tuam expetunt, in quocunque negotio, quantumuis etiam moleſto.

Quartò, illam quoque non leuiter pertranſeas obedientiam, qua, ad præſidis Pilati iuſſionem, ad populum, ridendus ab omnibus, Rex gloriæ proceſſit, ludicra illa purpura indutus, ſpinea corona redimitus, arundinem manibus geſtans, totoque corpore miſerè dilaniatus. Quanta hic confuſione perfundebatur omnium ludibrijs expoſitus: quamque grauiter aures eius percutiebant crudeles illæ duriſſimæq́, voces, quibus omnes illi acclamabant, Crucifige, Crucifige eum! Eſto igitur & tu obediens in toleranda quauis confuſione & contumelia, à quocūque, ſiue meritò ſiue immeritò, illata.

Quintò cogitabis, quanta obedientia ſummus ille iudex viuorum & mortuorū, iniquam mortis ſententiam ſuſceperit, ab Ethnico & impio iudice. Ideo & tu Dei in primis, deinde maiorum tuorum voluntatem in omnibus lubens perficias: ad mortē vſque obedire paratus eſto: nihil vana aliorum iudicia, nihil verba aliorum reueritus a cœpto deſiſtas, aut inſyncerè quippiam agas: quin potius tibi perſuaſum habeas, hanc Dei eſſe voluntatem; nec quenquam in te vllam habere poteſtatem, quæ non ſit data deſuper.

Orabis

Orabis denique tali modo.

DOMINE Ieſu Chriſte, ſumme totius orbis imperator, cui ad nutum omnia obediunt, cui ſe reges inclinant, & cui ſubſunt cunctæ prorſus creaturæ; Rogo te per inſignem illam obediētiam, qua te totum ita patris voluntati ſubdidiſti, vt fatereris eſſe cibum tuum eius iuſſionem implere; neque illi tantum paruiſti, verum etiam, hominibus quātumuis improbis, vt iudici Pilato, in ſuſcipienda mortis ſententia, & impijs tortoribus in his, quæ ad ferendas pœnas iniquè pręcipiebāt; Rogo, inquam, vt gratiam mihi largiaris, qua tuis in primis ſanctiſſimis mandatis, & pijs internis ſpiritus ſancti ſuggeſtionibus obtemperem; cæcam, velocem, alacrem, atque humilem obedientiam ſuperioribus meis libenter pręſtem. Qui viuis & regnas cum Deo patre, & ſpiritu ſancto Deus, in omnia ſecula benedictus. Amen.

Die Iouis, de amabili benignitate Chriſti.

PRIMO conſidera, quam amabili Chriſtus benignitate in illius ſenis Simeonis vlnis, præſentatus in templo, requieuerit. precare ipſum, vt in vlnis animæ tuę quieſ-

cens, dulcedinem cordis tibi largiatur, & benignitatem amabilem; qua cum omnibus hominibus ſuauiter & amãter verſeris.

Secúndò benignitatem illam tecum expendas, qua ſimplicium diſcipulorum, adeoq́ue ipſius proditoris Iudę pedes, poſitis in terram genibus, & lauit & terſit, & oſculatus eſt; qua etiam apoſtolis & nobis omnibus, in perpetuam ſuæ paſſionis, ſuæq́ue erga nos immenſæ charitatis memoriam, ſeipſum in ſacramento Euchariſtiæ dedit: qua denique benignitate eoſdem, ob diſceſſum paſſionemq́ue ſuam iam cõtriſtatos, in extrema cœna conſolatus ſit. Da ergo operam, benignum & effabilem te exhibere omnibus hominibus; etiam ſi duro & alieno à te animo eſſe videantur.

Tertiò conſidera, quam benignè ingens peccatorum noſtrorum pondus in ſe ſuſceperit; ponderoſam illam crucem in terram accliuis benignè portarit; quamq́ue amicè ad mulieres conuerſus eas compellauerit, dicens, Filiæ Ieruſalem, nolite flere ſuper me, ſed ſuper vos ipſas flete, &c. Proinde hilari ac benigno animo iugum Domini ſeruatoris ſine obmurmuratione ſuſcipito: neque vnquam tibi plus impoſitum eſſe cauſeris, quam merueris, aut ferre queas. Præterea, ſi quando aliquis operam tuam depoſcat; non te moroſum aut difficilem, ſed benig-

Lucæ. 23.

benignum exhibeas. nec deſidera, vt quis tibi compatiatur: quin potius tu alijs omnibus compatere ac ſubueni, quo ad eius fieri poterit.

Quartò expende, qua benignitate iamiã cruci affigẽdus, crudeles illos tortores iuuerit, dum illi veſtes vulneribus inhærentes tam immaniter detraherent. Sis itaque etiã tu benignus illis, qui vitia tua, tuoſque defectus tibi aperiunt. nec tantiſper expectes ea exuere, donec te neceſſitas compellat aut quis te acriter vrgeat: ſed illicò vt aduertis, quid alius in te reprehendere velit, non te excuſa; verũ agnita culpa tua, id omni conatu emendare contende.

Quintò conſidera, quam benignè & amanter ſaluator tuus, in crucem tam horrẽdè proiectus, extenderit brachia ſua, diris clauis cruci affigenda: quamq́ue benignè eos aſpexerit, qui illum tam crudeli ac ignominioſa crucis morte afficiebant. Quocirca tu quoque benignum blandumq́ue atque amabilem vultum ijs etiã omnibus præbeas, qui tibi vel maximè aduerſantur: lætoque animo de manu domini ſuſcipito, quicquid aduerſitatis occurrit. Et vires denique tuas omnes alacriter libenterq́ue in Dei ſeruitium, fratrumq́ue tuorum vtilitatem exponas.

Poſtea autem ſic orabis.

DOMINE Ieſu Chriſte benigniſſime Deus, qui ſumma ſemper amabiliq́ue benignitate erga tuos vſus fuiſti; quando infantulus in vlnis Simeonis requieſcebas; quando Apoſtolorũ lauabas pedes; quãdo crucem ponderoſam baiulans, ad mulieres conuerſus, eas conſolabaris, veſtibus ſpoliabaris, & manus crudeliter perforandas porrigebas; Precor te, vt etiam benignitatem amabilem mihi conferas, qua cum omnibus prout conuenit conuerſer, animi ſumma dulcedine cum illis agã: nec aduerſantibus ſim aſperior quàm fauẽtibus; verùm amabilem dulcemq́ue benignitatem omnibus exhibeam. Qui viuis & regnas cum Deo Patre & Spiritu ſancto Deus, in ſęcula benedictus. Amen.

Die Veneris, de inæſtimabili ardentiſſimaque charitate Chriſti Domini.

PRIMO cogita diligenter, quanta Chriſtus Dominus accenſus fuerit charitate, quando, vt te hæredem conſtitueret regni patris ſui, profugus eſſe voluit in terra aliena, furorem Herodis in ſumma paupertate infantulus adhuc tenerrimus cum matre decli-

declinans. Fugias igitur, qualibet tẽtatione ingruente, in amabile cor Chriſti, eiuſque aperta vulnera: in ijs ineffabilem eius bonitatem atque charitatem contemplare; è regione autem tuam abiectionem, malitiam & infidelitatem: vt ex tali conſideratione ſuperbus tuus arrogansque animus deprimatur, & ad Deum redamandum inflammetur.

Secundò perpende etiam atque etiam, quàm ſingulari dilectione omnes homines proſequatur; dum cunctos, quibuſcumque premantur miſerijs aut malis, amanter ad ſe inuitat, vt eos ſubleuatos recreet, Venite (inquiens) ad me omnes, qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam vos. Tu itaque magna cum fiducia ad ipſum accede, quãtumcunque te peccata grauent; ſperans, ſi modò illi obtemperes, certò te liberatum iri. Atq; etiam da operam, vt Dei amorem in temetipſo experiare: qui efficiet, vt nihil tibi durum ſit aut moleſtum; iuxta illud D. Bernardi, Amanti nihil eſt difficile.

Tertiò conſidera tecum ſedulò, quanta charitate animæ tuæ ſponſus vires ſuas omnes, trib' cõtinuò horis in ligno crucis ſuſpẽſus, exhauſerit; atque ita planè ſacratiſſimum eius corpus exaruerit, vt nihil in eo remanſerit humoris. Tu ergo, vt tãto amori aliquid rependas in eius ſeruitium, nihil

tibi parcas: ſed in ijs quæ grata illi fore cognoſcis, libenter vires tuas omnes eius amore conſumas. Cura autem ſedulò, ne eas in proprio tuo iudicio, atq; volũtate, & prauis concupiſcentijs adimplendis expendas.

Quartò, quanto amore ſeptem illa poſtrema verba cruci affixus protulerit, perpende: quibus ille nobis immenſam charitatem, quam cordi incluſam tenebat, teſtatam reliquit. Eſto igitur in verbis tuis Chriſti amore tam modeſtus atque maturus, tamq́ue verax, humilis & benignus, vt facilè quiuis animaduertere poſſit, te verum Dei timorem & amorem in corde geſtare.

Quintò, diligenter tecum animo verſa, quàm ineffabilis fuerit illa charitas, qua Deus ſummus, in maximis cordis anguſtijs & totius mundi opprobrijs, pro te viliſſimo vermiculo, illam crucis acerbiſſimam mortem perpeſſus fuerit. Tu, qui nihil dignum tanto amore referre potes; hoc tantum conare, vt ſenſualem omnem affectionem in te mortifices, radices vitiorum euellas, atque ita te componas, vt mundo mortuus, ſoli Chriſto viuas, eiq́ue te totum dedas; qui etiam ad extremam vſq; ignominiam, ſummoſq́ue cruciatus, ſeipſum totum tibi impendit, quãdo & ſanguinem vniuerſum in tuam vtilitatem profudit, & animã denique ipsã pro tua ſalute liberaliſſimè dedit.

Hanc demùm ſubiungas orationem.

DOMINE Ieſu Chriſte, charitas increata, qui tanto amore ſalutem noſtram ſemper ſitiuiſti, vt tanquam profugus in aliena terra peregrinari dignatus ſis, cuius eſt terra omnis & plenitudo eius; vt prætereà omnium hominum, qui ad te veniunt, miſerias & calamitates ſuſtollere promiſeris; denique, poſt immenſos noſtri cauſa exantlatos labores, etiam ſanguinē vniuerſum profundere, & animam pretioſiſſimā pro nobis ponere volueris; per hæc te ſupplex oro, vt mihi veram charitatem infundas: qua te in primis ardentiſſime diligam; deinde proximum omnem in te, & propter te ſummo complectar amore; nihilq́, mihi in rebus vllis parcam, quibus vel tibi, vel proximo obſequiū aliquod exhibere queā, quantumuis id durum ſit mihi atque moleſtum. Qui viuis & regnas cum Deo patre & ſpiritu ſancto Deus, &c.

Die Sabbati, de Liberalitate & Compaßione Chriſti Seruatoris.

PRIMO illam liberalitatē expende, qua ſeipſum puer duodecim annorum in tēplo manifeſtauit hominibus, declaraturus ob quam cauſam in hunc mundū veniſſet; nimirum,

nimirum, vt cœleſtis ſapientiæ ac diuinæ gratiæ ſuæ theſaurum liberaliter nobis cõmunicaret. Semper igitur tibi ob oculos pone, qua de cauſa in hunc mundum veneris: videlicet non vt tua cõſecteris cõmoda aut tibi plus æquo indulgeas; ſed vt te potius deſeras, te totum diuinæ voluntati & obſequio, proximorumq́; tuorum vtilitati offeras, atque aliorum commoda tuis præponas.

Secundò, vt ſummam Chriſtus Seruator liberalitatem omnibus exhibuerit, aduerte. Aliquando enim in medio populi ſtans, ita clamabat, Si quis ſitit, veniat ad me & bibat: paratum ſe oſtendens, omnibus omnium neceſſitatibus ſubuenire. Idcircò eſto etiam tu erga omnes liberalis. Et, ſiquando accidat vt opere illis ſuccurrere nequeas; tunc verbis pijs atque indicijs alijs exterioribus talem te alijs exhibeas, vt vel ſic cordis tui liberalitatem declares.

Tertiò conſiderato, vt liberaliſſimè tibi cordis ſui pretioſum ſanguinẽ propinarit, quando ſacro latere aperto, quicquid reliquum erat in corpore ſanguinis, profudit. Tu viciſſim te illi gratum præbeas, atque ob eius amorem libẽtiſſimè in omnia, quæ etiam naturæ moleſta ſunt, effundas.

Quartò, de ſummis & internis ſacratiſſimæ matris doloribus diligenter cogita, quan-

quanta videlicet cordis triſtitia, toto illo paſſionis tempore, affecta fuerit; quando oculis ipſa ſuis dilectiſſimum filium ſuum in cruce ſuffixum conſpiciebat: quando in tantis eum anguſtijs videbat, & inter tātos cruciatus morientem cernebat: quando denique poſt mortem ſinu ſuo eum cōplexa, omnia eius vulnera maximo animi mœrore contemplans, lachrymis irrigabat. Ac proinde tu de ſpōſi tui paſſione ſæpius cogitans, ſedulò eam mente reuoluens, Chriſto eiuſque benedictæ matri cōpatere; dolorem aliquem in te excitans, quod tam ingentes cruciatus in gratiā tui Seruator Chriſtus fuerit perpeſſus. Geras te interim apud omnes modeſtum atque maturum, citra vllam animi vacillationem ac dubitationē, tam in aduerſis quàm proſperis, ac ijs omnibus, quæ vel lætitiam vel mœrorem adferre poſſunt.

Quintò denique perpendas, quanto dolore matris ac aliorum piorum hominum, Chriſtus Dei filius ſepultus ſit. Tu igitur dabis operam, Chriſti Domini tui paſſionem in corde geſtare, eamque ſæpius mēte reuoluere: præterea conſcientiæ tuæ ſepulchrum frequenter vera contritione ac oris confeſſione purgare: denique voluntariè ac liberali animo, in memoriā paſſionis Chriſti, pœnitentiā peccatis debitam exoluere.

Omnia

omnia in laudem Seruatoris noſtri Ieſu Christi, qui cum patre & ſpiritu ſancto regnat Deus, in ſecula benedictus. Amen.

Poſtremò, eiuſmodi ad Deum orationem fundas.

DOMINE Ieſu Chriſte, potentiſſime atque liberaliſſime Deus; qui ſumma liberalitate teipſum totum nobis donaſti, quando in maximis laboribus, & corporis moleſtijs, nihil tibi parcens, omnes ſitiẽtes ad te venire iuſſiſti, vt aqua ſalutari eos potares, & liberaliſſimè cœleſtis ſapientiæ diuinæque gratiæ theſaurum illis communicares; deniq; ſanguinem vniuerſum, illum etiam qui in corde interioribusque viſceribus latebat, vt te totum nobis impendere non dubitares, liberaliſſimè effudiſti; Oro vt mihi liberalem des animum: quo non ſolum in tuũ obſequium, ſed in auxilium quoque ſalutemq; proximorum me totum meaque omnia liberaliter impendam. Fac etiam (precor) vt ſedulò & continenter paſſionem tuam doloremque ſanctiſſimę matris in corde geſtem: quorum meditatione vitam meam, Chriſtiano homine & vocatione mea dignam traducam; animumque meum ita componam; vt dignus ſit, in quo per gratiam tuam quieſcas & habites,

vnà cum Patre & Spiritu ſancto, in omnia ſecula. Amen.

Oratio D. Thomæ Aquinatis, ſtudio litterario fructuosè præmittenda.

Caput XXVIII.

CREATOR ineffabilis, Domine meus, & Deus meus; qui de theſauris tuæ ſapientiæ nouem angelorum choros condidiſti, & eos ſuper cœlum Empyreum miro ordine collocaſti; atque elegantiſsimè partes Vniuerſi diſtribuiſti; tu, inquam, qui verus fons luminis & ſapientiæ diceris, atque ſupereminẽs principium; infundere digneris, ſuper intellectus mei tenebras, tuæ radium claritatis, duplices à me remouens tenebras, peccatum ſcilicet & ignorantiam, in qua natus ſum. Tu qui linguas infantum facis diſertas, linguam meã erudias, atque in labijs meis gratiam tuæ benedictionis infundas. Da mihi intelligendi acumen, retinendi capacitatem, interpretandi ſubtilitatem, addiſcendi facilitatem, & loquendi gratiam copioſam: ingreſsũ inſtruas, progreſſum dirigas; egreſſum compleas. Per Chriſtum Dominum, &c.

Alia oratio, quam B. Thomas quotidie flexis genibus recitaſſe dicitur, diuinæ ſapientiæ ſtudioſo apprimè conducibilis.

CONCEDE mihi quæſo omnipotens & miſericors Deus, quæ tibi placita ſunt, diligenter & ardenter concupiſcere, prudenter inueſtigare, veraciter agnoſcere, & perfectè adimplere. Ad laudem & gloriam nominis tui ordina ſtatum meum: & quod à me requiris vt faciam, tribue vt ſciã, poſſim & velim; & da exequi vt oportet, & expedit ſaluti animæ meæ. Via mihi quęſo ad te ſit tuta, recta, & conſummata: non deficiens inter proſpera & aduerſa; vt in illis non extollar, & in iſtis non deprimar; vt in proſperis gratias tibi referam, & in aduerſis ſeruem patientiam.

De nullo gaudeam vel doleã, niſi quod promoueat ad te, vel quod abducat à te. Nulli placere appetam vel diſplicere timeã, niſi tibi. Omnia in charitate da facere; & quod ad cultum tuum non pertinet, quaſi mortuum reputare. Actiones meas da peragere, non ex conſuetudine, ſed ad te referre cum deuotione.

Vileſcant mihi omnia tranſitoria propter te; & chara ſint mihi omnia tua, & tu

Deus

Deus meus plus quàm omnia. Tædeat me gaudij, quod eſt ſine te; nec cupiã aliquid, quod eſt extra te. Delectet me omnis labor, qui eſt pro te; & tædioſa ſit mihi omnis quies, quæ non eſt in te.

Frequenter & feruenter da mihi dulciſſime Domine cor meum ad te dirigere, & defectionem meã cum emendationis propoſito dolendo penſare.

Fac me Deus meus humilem ſine fictione, hilarem ſine diſſolutione, triſtem ſine deiectione, maturum ſine grauitate, agilem ſine leuitate, veracem ſine duplicitate, te timentem ſine deſperatione, in te ſperantem ſine præſumptione, caſtum ſine corruptione; proximum corripere ſine indignatione, diligere ſine ſimulatione, ipſumq́ue ædificare verbo & exemplo ſine elatione; obedientem ſine contradictione, patiẽtem ſine murmuratione. Da mihi dulciſſime Ieſu cor peruigil, quod nulla abs te abducat curioſa cogitatio: da immobile, quod nulla deorſum trahat indigna affectio: da inuictum, quod nulla fatiget tribulatio: da liberum, quod nulla ſibi vindicet violenta delectatio: & da rectum, quod nulla ſeorſum obliquet ſiniſtra intentio.

Largire mihi dulciſſime Deus meus, intellectum te cognoſcentem, diligentiam te quærentem, ſapientiam te inuenientem,

conuerſationem tibi placentē, perſeuerantiam te dulciter & fiducialiter expectātem, fiduciam te feliciter amplectentem: tuis pœnis configi per pœnitentiam, tuis beneficijs in via vti per gratiam, & gaudijs tuis in patria frui per gloriam.

Amen.

PIA-

PIARVM ET CHRISTIANARVM INSTITVTIONVM. PARS II.

Remedia ad orthodoxam fidem conſeruandam. Caput I.

PRIMÒ, humilitatem ex animo ſequi. Sicut enim impoſſibile eſt hæreticum non eſſe ſuperbum; vt qui iudicium ſuum totius Eccleſiæ iudicio præponit: ita fieri non poteſt, vt humilis labatur in hęreſim, niſi humilitatem abijciat. Non veniat mihi pes ſuperbiæ, & manus peccatoris nō moueat me: ibi ceciderunt, qui operantur iniquitatem. ibi, hoc eſt, in pede ſuperbiæ, ait D. Auguſtinus. Pſalm. 35.

2. Frequens vſus Sacramentorum Pœnitentiæ & Euchariſtiæ. Quia enim per hæc Sacramenta, & maximè per Euchariſtiam, non ſolum fides confirmatur; ſed ſpiritualis etiam guſtus confertur, vt guſtemus & videamus, quam ſuauis ſit Dominus; fit per crebram communionem, vt homo nō modo credat: ſed quodammodo ſapiat & experiatur vera eſſe, quæ fides proponit. Atque hoc eſt, quod Chriſtus dicit, Qui mãducat meam carnem, & bibit meum ſanguinē, in me manet, & ego in eo: hoc eſt, Ioan. 6.

perſeuerabit in Eccleſia mea, & ſpiritus meus manebit in eo.

3. Frequēti meditatione exercere ſe, in cōſideratione charitatis Dei, in genus humanum: quam ex innumeris beneficijs nobis collatis tantam eſſe conſtat, vt intellectum excedat & Angelorum & hominum. Huic ſanè charitati non eſt cōſentaneum, mundum vniuerſum ſine fide, ſine vero ſacramentorum vſu, ſine recta intelligentia ſcripturarum, mille quingentis annis, in ſummis relictum fuiſſe erroribus; donec vnus Apoſtata monachus (qui ruptis caſtitatis & alijs religionis votis, ſanctimonialem, Deo conſecratam atque velatam, ſacrilegis ſibi nuptijs iunxit) tam diuturni erroris & falſitatis orbem vniuerſum argueret, damnatis tot ſanctis Patribus, qui & miraculis, & vitæ ſanctimonia claruerunt: cum iſte & miraculū nullū ediderit; & fateri in publica ad Populum concione non erubuerit, ſe dæmonem probè nouiſſe, & ab eo viciſſim bene cognitum eſſe, cum eoque plus quàm modium ſalis comediſſe (quod longæ familiaritatis eſt argumentum) imò ſcriptis libris teſtatum poſteris reliquerit, diaboli ſecum nocte diſputantis argumētis ſe conuictum, ſacrificium Miſſæ de medio ſuſtuliſſe.

Lib. de Miſſa, angulari To. 7. editionis Vvitēbergēſis. fol. 228.

4. Perpendere diligenter & ſeriò promiſ-

ſiones

ſiones Dei Eccleſiæ factas: quæ tantę ſunt, vt ijs cognitis, nullus ſit reliquus errori locus. Eſt enim primò, Eccleſia firmamentum & columna veritatis: hoc eſt, quæ non ſolum veritatem ſecum habet; ſed quæ ſola veritatem, ad inſtar columnę & firmamenti, ſuſtentat, & apertè omnibus demonſtrat. Vnde, ſicut nullus error fidei in doctrinam Eccleſiæ poteſt irrepere: ita neque extra Eccleſiam eſt veritas ſine errore. Secundò, Eccleſia in doctrina morum errare non poteſt: cùm ſit à fidelibus, in qualibet admonitione, inſtructione & reprehenſione ſic audiẽda, vt qui eius monitis obtemperare nollet, grauiſſima pœna, quæ mortalibus infligi poteſt, ſit afficiendus; nempe excommunicationis gladio à Chriſti corpore ſeparandus. Si (ait Dominus) Eccleſiam non audierit, ſit tibi tanquam Ethnicus & Publicanus. Tertiò, Eccleſia eſt Chriſti ſponſa. Sponſam autem nihil poteſt latere arcanorum ſui ſponſi. Quartò, Eſt corpus Chriſti, eodem ſpiritu ſancto afflatum. Quare neque à capite ſeparari poteſt, (Ego, ait, vobiſcũ ſum omnibus diebus, vſque ad conſummationem ſeculi) neque ignorat mentem ſui capitis; ſi idem ſit capitis & corporis ſpiritus. Nemo (ait Apoſtolus) nouit quę ſunt hominis, niſi ſpiritus hominis, qui in ipſo eſt. Nos autẽ ſpiritum

1. ad Tim. 3.

Matth. 18.

Matth. 28.

1. Cor. 2.

Rom. 8.

Chriſti habemus: & qui ſpiritum Chriſti non habet, hic non eſt eius. Vnde & Dominus promiſit, ſe Eccleſiæ daturum paracletum ſpiritum, qui eam doceret omnem veritatem. Quinto, Eccleſia eſt congregatio non occulta & latens: ſed aperta; ſicut ciuitas ſupra montem poſita, & cãdela poſita ſuper candelabrũ, vt omnes, qui in domo ſunt, lumen videant: id eſt, vt ab omnibus videri poſſit, tam ijs, qui ad fidem Chriſti conuertuntur, vt ſciant quo ſit eundum, & à quo ſit fides petenda; quã ijs qui ſunt in Eccleſiam admiſſi, vt ſciant in dubijs quę ſit conſulenda, & in doctrina quæ ſit audienda. Dic inquit, Eccleſiæ: & ſi Eccleſiam non audierit, &c. Sextò, Eccleſia hoc modo in monte fundata, & in aperto conſtituta, non eſt vnius anni, nec vnius ſeculi; ſed omnium dierum atque annorum, vſque ad conſummationem ſæculi. Super hãc petram (ait) ædificabo Eccleſiã meam, & portæ inferi non præualebunt aduerſus eam; hoc eſt, firmiſſimè eã collocabo: aduerſus quam tametſi omnis induſtria, ſapientia atque potentia dęmonum ſit inſurrectura; nunquã tamen præualebit, vt eam deijciat. Si igitur hęc Eccleſia habeatur tam illuſtribus priuilegijs inſtructa, quæ neque errare, neque errores in doctrina fidei vel morum docere, neque ſuperari poſſit vlla

Ioan. 16.

Matth. 5.

Matth. 18.

Matth. 16.

vi aut

vi aut arte; quæ ſcripturas & verba optime nouerit atque intelligat ſpōſi ſui; quæque ſpiritu eodem cum ſuo capite, & ſponſo ſit imbuta; non eſt locus hæreſibus. quia ád omnem dubitationem recurrendum erit ad Eccleſiam, iuxta Chriſti præceptum, Dic Eccleſiæ. &, Qui vos audit, me audit. Matth. 18. Luc. 10.

Sed vbi ſit iſta Eccleſia, quæritur. Hoc ſanè ex ſcripturæ verbis apertè conſtat, talem aliquam eſſe, & à Chriſti temporibus extitiſſe, atque ad conſummationem vſque ſæculorum ſemper manſuram, qualem iam deſcripſimus. Vbi autem illa hactenus fuerit, & quænam illa ſit etiamnum, his duobus indicijs oſtendi poteſt. Priori quidem, ex omnium Chriſtianorum cuiuſuis ſtatus & nationis vnanimi conſenſu. Sicut enim Romanam vrbem eam agnoſcimus, quæ ad Tybetim; Pariſienſem, quæ ad Sequanam; Colonienſem, quæ ad Rhenum eſt poſita: quia hactenus mundus vniuerſus has vrbes agnouit: ita, ſi quæ Eccleſia pro vera & Catholica Chriſti Eccleſia, ab orbe vniuerſo 1500. annis eſt habita, ea certè pro tali nobis eſt agnoſcenda. Et ſicut ſi poſt tanti temporis totius orbis cōfirmationem, quiſpiam aliud oppidum, à paucis annis exædificatum, tibi verā illam & antiquam Coloniā eſſe diceret, antiquorum

Imperatorum priuilegijs & libertate celebrem; adeo nihil perſuaderet, vt etiam tanquam inſanum ridēdum & explodendum ſe proponeret: ita, qui poſt 1500. annos, aliam tibi Eccleſiam demonſtrare conatur, à paucis annis coactam, eamq́; docere veram illā eſſe Eccleſiam, quā Chriſtus innumeris priuilegijs donauit; erraſſe autē omnes, qui 1500. annis hunc cœtum nō agnouiſſent, non ſolū audiendus non eſt, ſed pro inſano habendus: tum, quod vniuerſum orbē præ ſe ſolo erroris accuſet; tum quod recenti, & nuper nato, cōuentui tātam antiquitatem tribuat. Ex his facile videre eſt, quænam ſit vera Eccleſia. quia ante annos 60, cum necdū vllus ex alijs cœtib. natus eſſet, vbicunq; per orbem Chriſtianum, potiſſimum vero vbi nunc nouæ ſectæ vigent, ſi quis de vera Eccleſia quæſiuiſſet, nulla alia quam Eccleſia Romana oſtenſa fuiſſet. Poſteriori vero indicio idem oſtenditur, ex dictis ſuperius priuilegijs, Eccleſiæ ſuæ à Chriſto relictis. Si enim quæras Eccleſiam hodie, quæ ſit, aut fuerit aliquādo per orbem vniuerſum diffuſa vel agnita, & cuius origo conſtanti & non interrupta ſucceſſione ad Chriſtum & Apoſtolos deduci poſſit; nullam inuenies aliam, quam Romanam. Sicut enim nos credimus, ita crediderunt maiores noſtri ab annis 100. ab annis 200. 300. 400. vſque ad

annum

annum 1576. neque demonſtrari poteſt, quando primum, vel à quo ſit fides noſtra violata aut mutata. At vero ſicut credunt nouæ ſectæ Lutheri, Buceri, Caluini. &c. ante 60. annos, nuſquam in orbe creditum eſt: cum omnibus conſtet, Martinum Lutherum Anno 1517. errores iſtos primum excogitaſſe & inuexiſſe. Atque etiā hodie, errores iſti anguſtijs certorū locorum continentur. Lutheraniſmus, Germania: Caluiniſmus, Gallia & Anglia: Zwinglianiſmus, Heluetia. extra Europā autē neq; ſunt, neq; fuerunt vnquā vel de nomine cogniti.

5. Vitare lectionem librorum vetitorum, & hæreticorum familiaritatem atque colloquia. Hæreticū, ait Apoſtolus, poſt vnā & ſecūdam correptionem deuita. Quia vt verba loquentis vim habent mouendi: ita & ſcripta ad permouendum maiore artificio ſunt elaborata. Legendi potius ſunt ſacri doctores; quos conſtat vitæ ſanctitate & eruditione præcelluiſſe: & frequenter miſcendi ſermones cum doctis & pijs. Quia tamen in tanta multitudine hæreticorum, fieri vix poteſt, vt non aliquando cum illis agamus; in promptu habendæ ſunt rationes, quibus auit.. ...idē Eccleſiæ tueamur. Parati (inquit apoſtolus) ſemper ad ſatiſfactionem omni poſcenti vos rationem, de ea quæ in vobis eſt ſpe. Nō quod neceſſum Tit. 3. 1. Pet. 3.

ſit, de ſingulis articulis controuerſis omnes eſſe inſtructos: ſed quod expediat generales quaſdam nouiſſe ſolutiones eorum communibus argumentis. Veluti ſi obijciant, in ſacris literis non haberi, inuocandos eſſe ſanctos, venerandas imagines, abſtinēdum à carnibus, aut aliquid eiuſmodi; non ergò iſta eſſe facienda; nos contra objiciamus, & quidem efficaciùs, hæc ſacris literis non prohiberi: atque ſine peccato fieri

Rom. 4. poſſe. quia vbi non eſt lex, ibi nec præuaricatio.

Item ſi dicant, nihil eſſe fide tenendum, niſi quod ſacris literis continetur; nos contrà dicamus, ſi hoc admittatur, manifeſtè ſequuturum, Euangelium ſecundùm Matthæum non eſſe à Spiritu ſancto dictatum: quia nuſquam in vniuerſa ſcriptura habeatur, hoc Euangelium vel eſſe dictatum à ſpiritu ſancto, vel eſſe in Catalogo librorum ſacræ ſcripturæ. Hæc enim obiectio illos eo ducet, vt fateri cogantur, aliqua eſſe recipienda atque credenda, quæ ſcriptura ſacra non contineantur: ſed ea tantum reijcienda, quæ cùm ſcriptura ſacra apertè repugnant.

Si verò eiuſmodi aliqua loca ſcripturę ab ijs adferantur, quæ videantur aduerſari doctrinæ Eccleſiæ; ſi quando Catholicorum Patrum expoſitio non occurrit, hæc vna ſolutio

ſatio ſufficiet, ſcripturas illas dogmatibus Eccleſiæ non eſſe contrarias, quantumuis prima fronte videantur. Nam licet earum genuinam explicationem ad manum non habeamus (ſunt enim ſcripturæ difficiles, & ſtudio egent, quod non eſt omnium) ante multas tamē annorū centurias, priuſquam hæreſis in orbem veniſſet, Catholicos doctores per vniuerſum orbem ſcripturas iſtas ſic ad mentem Chriſti intellexiſſe, vt nihil planè cum doctrina Orthodoxa Eccleſiæ, quā ijdem ipſi tuebātur, pugnarent.

Rurſus ſi quærant, cur libeat tanto tempore in antiqua iſta Eccleſia hærere; cum potiùs ſint eligēda noua, quam vetera? Dicendū primò, non omnia vetera abijcienda eſſe, neque omnia noua veteribus præferenda. Aurum vetus præfertur nouo: & ſi ſenex manū ſuam veterē amputare velit, non inueniet aliam commodiorē; etiamſi argenteam aut aureā ſubſtituat. Dicēdum ſecundò, quo velint nos relicta Romana Eccleſia abire? ad Lutherine, Proteſtantium, Caluiniſtarum, an ad Anabaptiſtarū ſectā? hi enim ex æquo omnes Romanam Eccleſiam damnant, & veram ſcripturarum intelligentiam iactant. Tertiò, quæ ſit ratio, cur illi nos velint antiquam fidem deſerere? quid apud ipſos præclarum ſit, quod nos ad mutationē tanti momenti, vnde animæ

ſalus

ſalus dependet, mouere debeat? Nam ſi vitia ſpectes ſuperiorum; ſcimus Chriſtũ præmonuiſſe, Quæcũque dixerint, ſeruate & facite, ſecundum opera autem eorum nolite facere: neque tantæ ſunt hæreticorũ miniſtrorum virtutes, vt ijs magnopere cedant mores ſacerdotum Catholicorũ: quin potius, incorruptus arbiter, maiorem vitæ integritatem atque doctrinã in Romana Eccleſia, quam in vllis ſectis depræhendet. Si ſcripturarum intelligẽtiam conſideres; ante exortas hæreſes, Eccleſia, quæ ſcripturas habuit, earum etiam intelligentiam habuit. Cur ego ab Eccleſia ſcripturarum libros accipiam, & eorundem intelligentiam non accipiam? Cur credam dicenti hoc eſſe verbum Dei, & non credam docenti, hunc eſſe intellectum verbi Dei? cur credam in numero librorum, & non credam in ſenſu librorum? Sane in die iudicij, coram Chriſto ſeuero iudice, ſecurior erit Catholicus quouis ſectario. Ponamus enim falſa eſſe, quæ Romana Catholica Eccleſia credit: in exacto illo iudicio, cum Chriſtus quæret, Cur ita de me meiſque ſacramentis credidiſti? ſecurè reſpõdebit catholicus, Primò, Quia Eccleſia per vniuerſum orbẽ nos ita docuit, quam tu audiendam iuſſiſti. Secundò, Quia nos ita docuerunt maiores noſtri, qui eandem fidẽ à ſuis ſe maioribus

Matth. 23.

accepiſſe,

cepiſſe, & illos rurſus à maioribus ſuis, ad
poſtolorum vſque tempora, teſtati ſunt:
eque tempus ſcire potuimus vnquā, quo
des hęc, quæ à te Apoſtolis tradita, ad nos
ſque per manus veniſſe dicitur, vel in mi-
nimo violata fuerit: maximè cum tu B. A-
poſtolo Petro diſertè promiſeris, Super hāc Matth. 16.
petram ædificabo Eccleſiam meā, & portæ
Inferi non præualebunt aduerſus eam; Et
aſcēſurus in cœlum dixeris, Ego vobiſcum Matth. 28.
ſum omnibus diebus, vſque ad cōſumma-
tionem ſeculi. Tertio, Quia viri illi, qui fi-
dem illam nos docuerunt, & ad finem vſq;
vitæ retinuerunt, clariſſimi fuerunt & eru-
ditione & morum probitate, quorum ſan-
ctitatem tu ipſe miraculis cōprobaſti. Sanè
ergo, ſi error in nobis fuit, tu Domine nos
decepiſti. Eorum enim veſtigia, quorum tu
vitam tibi placere declaraſti, ſecuti ſumus.
Denique, quia nihil vidimus in doctrina
fidei noſtræ, ſcripturis & verbis tuis repug-
nans. Vt enim aduerſarij noſtri multas no-
bis ſcripturas obiecerint: ita tamen illę om-
nes à Doctoribus noſtris, ante multas an-
norum centurias declaratæ fuerunt, vt pla-
ne nihil cum doctrina Catholica pugnare
viderentur. Quis autem eram ego, qui fi-
dem tam antiquam, per totum orbem dif-
fuſam, tot miraculis illuſtratam, tanta om-
nium Catholicorum cōſenſione ſeruatam,

à tot

à tot Patribus explicatam, reijcere auderem vel erroris arguere? Contra, vbi ex ſectario interrogabit Dominus, Et quid te impulit, vt relicto ouili meo, ad luporum gregem te conferres? quid poterit adferre, niſi, Martinus Lutherus nos decepit, Caluinus ſeduxit, Bucerus peruertit? At rurſus Dominus, Quid (inquiet) in his doctoribus vidiſti, quod te ad fidem mutandā, & Eccleſiā tot ſeculorum deſerēdam impelleret? forte miracula ediderunt, vel forte inſigni ſanctitate viguerunt? Atqui tibi per Apoſtolum

Ad Gala. 1. meum dictum fuit, Si Angelus de cœlo vobis euangelizauerit, præter id quod accepiſtis, Anathema ſit. Si in religionis mutatione nec angelis eſt fides adhibēda; quanto minus hominibus, ſine miraculorū teſtimonio, ſine vitæ probitate? quales enim prædicti fuerint, nouit orbis vniuerſus. At dicet forte hæreticus, Vidimus in Romana Eccleſia multos errores ſcripturis tuis non conſentaneos. Sed Dominus iterum, Et à quo ſcripturas ſacras accepiſtis? nonne à Romana Eccleſia? illa autem totis 1500. annis tam ſocors fuiſſe in enarrandis ſcripturis credenda eſt, vt tanto tempore non aduerteret, ſe cum ſcriptura pugnare? & ſi illa ſcripturas eo ſenſu expoſuit, vt nihil cum auita fide pugnarent; cur tu nouas & inauditas expoſitiones ſecutus, vniuerſum

orbem erroris damnaſti, & non potius Eccleſiæ fidem & explicationes ſecutus fuiſti? Magis enim rationi cõſentaneum tibi eſſe debebat, illum eſſe verum ſcripturarum intellectum, quem per vniuerſum orbem tot ſeculis docuit illa Eccleſia, quæ tibi ſcripturas tradidit; quam illum, quem poſt 1500. annos, quiuis nouorum Doctorum commentus eſt.

Qui candido animo iſta præcogitaret, quæ certo certiùs poſt mortem vētura ſunt; non facilè ad errores declinaret: ſed veram retineret Romanam Catholicam fidem, ſine qua impoſſibile eſt placere Deo.

Remedia contra iurandi conſuetudinem. Caput II.

PRIMO conſiderare, ſi de omni verbo ocioſo ſit ratio reddenda in die iudicij; quantò magis de iuramento: per quod irrogatur inſignis iniuria Deo, qui ad quaſuis leues nugas vocatur in teſtem. Sicut enim vir grauis, ſi ad nugas pueriles teſtis adhiberetur, exiſtimaret honoris ſui nō haberi rationem: ita Deus meritò indignatur, quoties inani iuramento rei leuis teſtis vocatur. Matth. 12.

2. Cogitare, quòd in frequenti iuramēto ſit

ſit graue periculum periurij. Qui namque iuramentis aſſueuit, ſubinde per malā conſuetudinem, etiam ea, quæ falſa ſunt, iuramento confirmat. Omne autem periurium eſt mortale peccatum, adducens mortem æternam. Idem etiam quādoque iuramento promittit, cuius poſteà pœnitet: ſicut Herodi contigit, qui ne iuſiurandum violaret, dedit ſaltatrici caput Ioannis Baptiſtæ.

Chryſoſt. hom. 8. ad pop. Ant.

Matth. 14.

3. Perpēdere, quod nihil vtilitatis ex mala iſta conſuetudine oriatur. Quia (vt ait B. Chryſoſtomus) frequenter iuranti minùs credi ſolet, etiamſi ſeriò iuret. Et longè facilius eſt, rem ſine iuramento confirmare, quam ſacramentum tam leuiter adhibere. Dæmon ſolus iuramentis oblectatur: quòd per ea videat nomē ſacratum Dei prophanari.

Hom. 7. ad pop. Ant.

4. Ex diuinis vltionibus, quæ iurantes & diuinum nomen blaſphemantes ſequutæ frequenter fuerunt, metum aſſumere. Nam Leuitici 24, Blaſphemus iubetur lapidibus obrui: & nota eſt hiſtoria libro 4. Dialogo. B. Gregorij, Cap. 18. de puero quinquenni, à dæmonibus è ſinu patris ob crebra iuramenta ſublato.

5. Si ſeriò quis ſtatuit hanc prauā iurandi conſuetudinē deponere; proponat ad ſeptimanas aut mēſes aliquot, certā aliquam eleemo-

eemoſynam pauperibus erogare, pro quo
pet iuramento, in quod lapſus fuerit: atq;
e iſtius rei obliuiſcatur, curet ſe à familia-
bus moneri, quoties iuraſſe aduertetur. Si
auper ſit, aliam ſibi pœnam irroget. Ita
D. Chryſoſtomus. homil. 5. ad pop. Anti.
Ego te, inquit, quendam docebo modum,
quem ſi tenueris, ſuperabis omnino. Cum
videris teipſum, vel alium quenquam vel
ſeruorum vel filiorum, vel vxorem hoc ma-
lo captos, & continuè commonefactos, ne-
que correctos; iube non pranſos cubare: &
hanc tibique & illis damnationem impo-
ne; damnationem non damnum, ſed lu-
crum ferentem.

Pro honore parentum & ſuperiorum.

Caput III.

PRIMVM, vt cogitemus, cuius loco ſint ſuperiores: nempe loco Chriſti, quem repreſentant, quemadmodum imago prototypum. Proinde ſicut imagini Chriſti honorem omnem habemus, aut potius Chriſto in illa: ita ſuperioribus habendus eſt honor, talibus imaginibus conueniens; nempe non externa tantum reuerentia, ſed obedientia, interno amore, & externo obſequio.

2. Conſiderare, quanta parẽtes paſſi ſint

pro nobis: & quantum onus pro nobis ſuſtineant Superiores. Hoc argumento monebat Tobias filium ſuum, Honorem habebis matri tuæ, omnibus diebus vitæ eius.
Tob. 4. Et B. Paulus Hebræos, Obedite Præpoſitis
Heb. 13. veſtris, & ſubiacete eis. ipſi enim peruigilāt quaſi rationem pro animabus veſtris reddituri: vt cum gaudio hoc faciant, & non gementes. hoc enim non expedit vobis. Qui tam multa pro nobis ſuſtinēt, meritò ſunt honorandi à nobis. Nam licet mali ſuperiores de ſuis ſubditis ſint parum ſolliciti; non ideo tamen minus onus ſuſtinent reddendæ rationis pro nobis: quod eo erit illis grauius, quo negligentius in curam ouium ſuarum incubuerunt.

3. Conſiderare mercedem honoris, parentibus & ſuperioribus exhibiti. Si enim illi ſint loco Chriſti, ſanè quicquid illis præſtatur, cenſet Chriſtus ſibi præſtari: ſicut, quod fit Legato, fit Domino Legati. Proinde, ſicut mercenarius à famulo nomine heri ad laborem vocatus, mercedem expectat à Domino pro Domini liberalitate & opibus; non pro conditione & paupertate famuli: ita qui ſuperioribus loco Chriſti obtemperat, ampliſſimam merito expectare poteſt mercedem, pro diuitijs & liberalitate Chriſti. Et ſicut ditiſſimus ac liberaliſſimus princeps, nihil patitur ſibi vel minimum

mum gratis à quoquam, potiſſimùm verò paupere, fieri: ita Chriſtus nullum opus, quantumuis exiguum, ex obedientia ſuſceptū, ſine ampliſſima mercede relinquet. Qua ex re hæc duo ſequuntur. primò meliorem eſſe ſubditorum, quàm ſuperiorum conditionem: vtiliuſque eſſe ſubeſſe, & parere, quàm iubere. ſecundò, fœliciſſimos eſſe eos, qui in omnibus ſuis rebus & actionibus a maiorum obedientia pendent; neque aliquid agunt vel aggrediuntur, niſi ex ſuperioris voluntate. Sicut nanque vtiliſſimum eſt mercenario, nihil operari, niſi ex præſcripto Domini (quod enim ex ſua voluntate egit, non meretur mercedem à Domino, ſed quod agit ex Domini pręſcripto) ita quicquid ex obedientia præſtatur, mercedem peculiarem obedientiæ accipiet. Atque hinc eſt, quod pręcepto de honorandis parentibus promiſſionem Dominus peculiarem adiunxerit, non ſolum præmij poſt hanc vitam, ſed etiam in hac vita: vt oſtenderet, ſe eſſe illum, qui honoris & obediētiæ mercedem eſt redditurus. Ephe. 6.

4. Conſiderare, quam grauiter puniuerit eos Deus, qui parentibus aut ſuperioribus honorem non habuerunt; ſed moleſtiam exhibuerunt: iuxta ſcripturam, Quàm malæ famæ eſt, qui derelinquit patrem, & eſt maledictus à Deo, qui exaſperat matrē. Eccl. 3

Gen. 9. Primò, Cham, irriſo patre, maledictus eſt
Gen. 26. & 27. in ſua poſteritate. Secundò, Eſau inobediēs parentibus, amiſit nobiliſſimam benedi-
1. Reg. 4. ctionem. Tertiò, filij Heli eodem die pe-
2. Reg. 18. rierunt. Quartò, Abſolon perſequens patrem, ex arbore pendens cōfoſſus eſt. Quin-
Num. 16. tò, Chore, Dathan, & Abyron à terra abſorpti ſunt, propter murmurationem in
Num. 12. Moyſen. Sexto, Soror Moſis, eadē de cauſa lepra percuſſa eſt.

5. Intueri reuerentiam Christi, quam habuit non tantum patri cœleſti, cui fuit obe-
Phil. 2. diens vſque ad mortem crucis; ſed etiam
Luc. 2. Matri & Ioſeph. Et erat (ait ſcriptura) ſubditus illis. Matrē ſuam in hac vita repleuit gratia, & ſuper mulieres omnes benedixit: poſt hanc vitam autem repleuit gloria, & ſuper omnes creaturas collocauit: nempè amiciuit Sole, hoc eſt, gloria Dei; & Lunā, id eſt, vniuerſam Eccleſiam, tam cœleſtem triumphantem, quam terrenam militātem ſubiecit ſub pedibus eius; imponens capiti eius diadema ſtellarum duodecim, hoc eſt, dans ei gloriam omnem, quam habent ſancti vniuerſi in cœlo.

Caput XIII.

Remedia contra detractionis vitium.

SEIPSVM primò, vitiaque ſua diligenter intueri. Sicut enim qui domi multis negotijs diſtinetur, non habet

ocium

cium aliena curandi ; qui autem alienis
ccupatur, apertè declarat, vel non eſſe do-
ni ſuæ quod occupationem requirat , vel
anè ſi ſit, non rectè curari: ita qui diligens
ſt inſpector conſcientiæ ſuæ, tam multa in
a reformanda inueniet, vt non ſint illi cu-
æ vitia proximorum. Et qui alienis vitijs
arpendis detinetur, indiciū dat, ſua parùm
ectè curari. nullus eſt enim detractor, niſi
onſcientiæ propriæ negligens curator : &
quo quis pluribus vitijs abundat, eo plura
aque minutiora in alijs carpit.
2. Conſiderare, hoc peccatum detractio-
nis non ſola pœnitentia deleri. ſed ſicut in
furto non dimittitur peccatum, niſi reſti-
uatur ablatum : ita hic non tolli culpam,
niſi fama ablata reddatur.
3. Conſiderare, detractorem eſſe cauſam
peccati multorum. Quicquid enim ab au-
litoribus ex auditis referendo committitur,
d totum à Deo detractori imputabitur.
Quantus porrò eſt numerus peccatorum,
quando res ab vno narrata, à multis, varijs
n locis, plurimis annis repetitur!
4. Cogitare, an vellet homo ea de ſe ab-
ſente dici, quæ de altero narrat. Et, quæ tibi Tob. 4.
non vis fieri, alteri ne feceris.
5. Vtilitates detractionis cum ipſius in-
commodis conferre. Nam vtilitas nulla eſt,
niſi forte riſus inanis : incommoda autem

Hom. 3. ad pop. Antio. ſunt varia. Primò enim(ait D. Chryſoſtomus) audientem peiorem feciſti, proximo calumnians. nam ſiue peccator ſit; ſegnior fit peccati communicatorem nactus: ſiue iuſtus ſit; in arrogantiam tollitur & inflatur, ex aliorum peccato magna de ſeipſo ſentire perſuaſus. Secundo, Communem Eccleſiæ ſtatum læſiſti. non enim audiẽtes omnes peccatorem ſolum accuſant; ſed opprobria Chriſtianorum genti infliguntur. Tertiò, Dei gloriam blaſphemari feciſti. Sicut enim nobis laudabiliter viuentibus Dei nomen glorificatur: ſic peccantibus blaſphematur, & cõtumelia afficitur. Quartò, malum audientem confudiſti: & ſic impudentiorem reddidiſti, inimicum & hoſtem reddens. Quintò, teipſum pœnę & caſtigationis reum feciſti, negocia nihil ad te pertinentia texens. Ne quis enim hoc mihi dicat, Tunc detraho, quando falſa dico. nam ſi vera dicens, malè dixeris, & hoc crimen. Hactenus B. Chryſoſtomus.

Caput V.

Remedia contra Inanem gloriam.

PRIMVM, Conſiderare, nihil vtilitatis ſequi ex inani gloria. Talis enim quiſque eſt, qualis coram Deo eſt. Si quis veſperi, poſtquam incubuit, apud ſe cogitet

quid omnis elapſi diei gloria iā illi proſit, inueniet nihil ſe niſi vanitatē cōſequutum.

2. Conſiderare, quòd quęrendo gloriam, amittatur gloria. fugit namque gloria ſequentem, & ſequitur fugientem. Ideò omnis ſuperbus & glorioſus eſt cōtemptibilis, & meritò contemnitur: humilis autem exaltatur. Exempla in vtroque Teſtamento in promptu ſunt, in Aman, & Herode: cōtra, in Dauide & B. Virgine. Lib. Heſter. Actor. 12.

3. Ex inani gloria magnum ſequitur detrimentum. quia perit omnis bonorum operum fructus, vt dicitur, Receperunt mercedem ſuam. Matt. 6. Nam ſicut aues non relinquerent intactas carnes, quas in aperto campo expoſitas viderēt, nec latrones ſine damno dimitterent viatorem, qui in ſylua pecunias manu deferret: ita dæmones, qui bonis operibus inſidiantur, illa nobis merita furantur, quæ per inanem gloriam expoſita vident. Si autem non tanta ſit inanis gloria, vt omnia merita boni operis perdat; vſque adeo tamen eſt inimica virtutis omnis vana gloria, vt virtutis ſplendorem obfuſcet etiam exigua: ſicut qui in ardenti ſole iter facit, non poteſt non in vultu obfuſcari.

4. Conſiderare (vt ait B. Bernardus) hunc ſtatum noſtrum nō eſſe honoris & gloriæ, ſed contemptus potius, laboris, & exilij, inter vermes & beſtias: in quo omnia nos ad Ser. 3. in paruis ſermonibus.

humilitatem prouocant: corpus ſordidum multisque malis obnoxium, tentatio dæmonis aſſidua, denique Chriſti & Sanctorum prædicatio & exempla.

5. Qui laudari vult & videri, quærat laudem à Deo & Sanctis omnibus: qui & plures ſunt, & nobiliores hominibus omnibus in terra viuẽtibus: eorumq́; laus eſt ſolida. Sicut enim ſtultum eſt, quærere laudem puerorum, & interim à viris omnibus contemni: ita valdè imprudenter agit, quiſquis gloriam hominum quærit; & ſe ridendum & contemnẽdum proponit Deo ſanctisq́; omnibus, qui facta eius omnia intuentur.

Caput VI. *Remedia contra Auaritiam.*

PRIMVM, vitare conſuetudinem auarorum: ſed frequenter adeſſe liberalibus, atque aſſueſcere dandis eleemoſynis. Facilius eſt enim dare, quam accipere. Quia ſi dare velis, nemo impediet: ſi accipere velis, multi præbebunt impedimentũ.

Acto. 20. Præterea, beatius eſt dare, quam accipere.
2. Cor. 9. Quia ſi dones, à multis gratiæ tum Deo, tum tibi aguntur: ſi accipis, omnes deteſtãtur. Vt autem conſuetudinem illam dandi aſſumas, alterum horum, vel vtrumque facito. Nempe. 1, Naturæ auaræ vim adferas. 2, vt de tuo quotidie certam elemoſynam, etiam te neſcio, conferendi, domeſtico vel fami-

familiari poteſtatem facias.

2. Conſiderare breuitatem vitę, mortemque imminentem. Facilè contemnit omnia ait D. Hieronymus ad Paulinum, qui ſe ſemper cogitat eſſe moriturum. Nā primò morte deſerenda ſunt omnia, ad aliumque deuoluentur omnia, forte ingratum, tui immemorem, & decoctorem, vt ſæpe fieri videmus. Stulte (ait Dominus) hac nocte animam tuam repetunt à te: quæ autem paraſti, cuius erunt? Secundo, poſt mortē Deo erit reddenda ratio de quolibet quadrante, quomodo eum ad Dei Domini voluntatem expenderis. Quia enim tu bonorum non dominus, ſed œconomus es conſtitutus, ratio erit danda de ſingulis. Quid ergo tantas opes quæris, quibus te obligas ad tantas rationes?

Luc. 12.

Chryſ. Ho. 34. ad pop. Ant.

3. Conſiderare, quod per diuitias conſeruatas neque vita iſta prorogetur (non enim in abundamtia eſt vita cuiuſquam, ex his quæ poſſidet) neque vita æterna comparetur: cum dicat Dominus, Beati pauperes, quia veſtrum eſt regnum Dei; &, Væ vobis diuitibus. Si autem in vſus pauperum liberaliter effundantur, ſic & deducunt ad perfectionem, vt Chriſtus ait, Si vis perfectus eſſe, vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus. &c. & cœleſtes mercantur diuitias: quæ tanto noſtris diuitijs pręſtan-

Luc. 6.

Matt. 19.

tiores ſunt atque maiores, quãto ſol lutum decore, & cæli circuitus terram amplitudine vincit. Si ergo vis veras diuitias; habeto illas in cœlo: vbi fures non effodiunt, neq; furantur: vbi ſollicitudo conſeruandi animum non cruciat: vbi qui diues eſt, hic nũquam ad paupertatem redigitur: & vbi diuitiæ ſynceram adferunt & ſolidam oble-ctationem.

Matt. 6.

4. Firmam conſtituere in Domino fiduciam: qui non ſolùm in veteri teſtamento, ſed etiam in nouo, neceſſaria vitæ fidelibus promiſit, & præſtitit; Quærite (inquiens) primum regnum Dei, & hæc omnia adijcientur vobis: &; Non vos deſeram neque derelinquam. Qui tantam turbam Monachorum, Anachoretarum, aliorumque religioſorum, & Chriſtianorum, qui nudum Chriſtum nudi ſecuti fuerunt, hactenus aluit; is tibi quoque neceſſaria præbebit, ſi magna fide ipſi nitaris. Dum autem tu plus æquo ſollicitus es, deponit ſollicitudinem tui Deus. ſi verò ſollicitudinem proijceres in eum; ipſe maiorem curam tui ſuſciperet.

Matt. 6. Heb. 13.

5. Intueri exemplũ Dei Domini noſtri: qui tanta largitate in omnes vtitur, vt creaturas omnes diuitijs ſuis repleat. Non illi ſuffecit, in vſum tuum hunc orbem creare, quotidianis muneribus te locupletare, Spi-

ritum

ritum ſuum ſanctum atque ſeipſum tibi communicare: ſed inſuper ſanguinem ſuū, & vitam tibi dedit; & propter te egenus factus eſt, cum eſſet diues, vt illius inopia tu diues eſſes. 2. Cor. 8

Remedia contra Luxuriam.

Caput VII.

OLLA, cùm admota igni nimium feruet, ad eam refrigerandam conſueuit vnum ex his tribus adhiberi: primò, vt ab igne amoueatur; ſecundò, vt ligna ſubtrahantur; tertiò, vt frigida infundatur. Quia ergo libidinis ardor, eſt quidam ignis; ad eius feruorem minuendum ſimilibus eſt vtendum remedijs.

1. Fugiendæ ſunt occaſiones. vitanda mulierum colloquia, ocium, perditio temporis: cohibēdi oculi, aures, manus: & omnia ea declinanda, quæ aliquam poſſunt libidinem prouocare. Quia, cùm cætera vitia concertatione vincantur: ſola luxuria ſuperatur fuga. 1. Cor. 6. Fugite fornicationem. D. Aug. li. de honeſta te muli. cap. 1.

2. Subtrahatur fomentum: quod eſt cibus & potus. ſicut Helias, impuram Ieſabel fugiens, ieiunus ambulauit 40. diebus, & totidem noctibus. Subtrahe ligna loco, ſi vis extinguere flammam. 3. Reg. 19.

3. Addatur aqua refrigerās, Corporis afflictio, & pœnitentia. Corpus enim noſtrū, D. Greg. lib. 2. Dia-

cum

logorũ c. 2. cum ſit aſino ſimile, tunc minus inſoleſcit, quando duriùs excipitur. B. Benedictus tẽtatus carne, in ſpinas ſe nudum abiecit: B. Franciſcus in niuem. Nobis quidem licet tam auſtera remedia adhibenda non ſint, aſſumantur tamen, quæ domare petulantiam carnis poſſint.

Matt. 17. 4. Feruens oratio ad dominum. Quia de hoc vitio ait Chriſtus, Hoc genus dæmoniorum non eijcitur, niſi in oratione & ieiunio.

5. Primis inſultibus impurarum cogitationũ ſtatim occurrere. Quia dum aliqua negligentia permittuntur irrepere, inficiũt animam; & firmiùs hærent, quàm vt facile poſſint excludi. ſunt enim viſcoſæ inſtar picis, quæ tacta adhæret, & inficit.

Caput VIII.

Remedia contra Inuidiam.

Lib. 5. Moral. cap. 34. PRIMVM ex B. Gregorio: Qui (ait) liuoris peſte plenè carere deſiderat, illã hæreditatem diligat, quam cohæredum numerus non anguſtat: quæ & omnibus vna eſt, & ſingulis tota, quæ tanto largior eſſe oſtenditur, quanto ad hanc percipientium multitudo dilatatur.

Hom. de Inuidia. 2. Ex D. Baſilio, nihil exiſtimare magnum eſſe in hac vita. Nihil (inquit) rerum humanarum magnum, aut ſupra naturam exiſtimemus. non enim in rebus fluxis bonum

num conſtituimus.

3. Frequens cogitatio de ijs rebus, quę ad fraternum amorē excitare poſſunt: vt ſunt, eadem natura, eadē Chriſti beneficia, eiuſdem hæreditatis promiſſio, quodque in veritate non plus merearis honoris, quā quiuis alius: cum æqualiter omnes Deo dicāt, Pater noſter, qui es in cœlis: quinimo ſi vitia tua ſpectes, indignus ſis, cui vel minimus honor habeatur.

4. Conſiderare, cui per inuidiam ſimilis efficiaris. Nam ſi, ut de charitate dicit. B. Ioannes, Qui manet in charitate, in Deo manet, & De⁹ in eo; &, Omnis, qui diligit, ex Deo natus eſt, & ſicut ille eſt, nos ſumus in hoc mundo: ita de inuidia dicit idem, Cain ex maligno erat, & occidit fratrem ſuum Et D. Chryſoſtomus, Inuidia hominem in diaboli condicionem, atque in dæmonem immaniſſimum conuertit. 1. Ioan. 4. 1. Ioan. 3. Hom. 41. in Matt.

5. Conſideratio damni atque malorum, quæ adfert inuidia, & contra bonorum, quæ adfert charitas. Inuidia ſiquidem, vt ait D. Baſilius, nemini magis nocet, quam authori. Sicut enim (inquit D. Auguſtinus) ærugo ferrum: ita inuidia ipſam animam, in qua eſt, interimit, & conſumit. Omnibus grauis eſt inuidus, nemini charus, ridetur ab omnibus, illi nemo compatitur. Nā ſicut hoc vitium proprium eſt diaboli (vt ait Ho. de Inuidia. Ser. 83 de tempore.

D. Ba-

Hom. in aliquot ſcripturę locos.

D. Baſilius) ita & ad inuidum affecti ſunt homines, vt affici ſolent diabolo. Contrà verò charitas lætitiam parit, aliorum bona etiam noſtra facit, amorem aliorum conciliat. &c. vt eſt apud D. Chryſoſtomum, & D. Gregorium, Paſtoralis curæ parte 3. Admonitione. 11.

Ho. 44. ad pop Ant.

Caput IX.

Remedia contra Iram.

Ho. de Ira.

PRIMVM ex D. Baſilio, vt ſtatim atque moueri te ſentis, iram cohibeas: & ſi internam commotionem fortaſſe ſedare non poſſis, ſaltem linguā cōtineas, vt neque bona loquaris, neque mala; ne quid laxata lingua effutiat, quod ira, non ratio dictet: & potius te ad orandum conuertas, tuamq́ue infirmitatem Deo curandam proponas.

Lib. 5. Moral. cap. 32.

2. Ex B. Gregorio. Vt mens (inquit) ſollicita, antequam aliquid agere incipiat, omnes ſibi, quas pati poteſt, contumelias præponat: quatenus Redemptoris ſui probra cogitans, ad aduerſa ſe præparet. Iacula enim præuiſa minus feriunt.

3. Ex eodem loco, Vt cùm alienos (ait) exceſſus aſpicimus, noſtra, quibus in alijs exceſſimus delicta cogitemus. conſiderata quippe infirmitas propria, mala nobis excuſat aliena. Cogitet igitur homo, quàm

multa

multa alij in ipſo tolerent; quàm multa toleret Deus; qui ſi ad ſingulas culpas vindictam inferret, iam dudum perijſſemus omnes. Denique & homo ipſe frequenter ſibi eſt grauis, ſibiq́ue diſplicet. Proinde qui talis eſt ipſe ſuo vitio, vt ſe tolerare debeat, non grauatè ferat ab alijs committi, quod ſit tolerandum.

4 Conſideranda incommoda, quæ ex ira ſequuntur. Quid enim prodeſt vindicta poſt acceptam iniuriam? An fortè vulnus tuum alieno vulnere curatum eſt; aut conuitium acceptum conuitio reddito? Hæc porro aſſequitur, qui iræ obtemperat. 1. Corona gloriæ & mercede æterna priuatur. 2. Miniſter fit & inſtrumentum diaboli. 3. Occidit animam ſuam, vt lædat corpus alterius. Similis eſt enim iracundus homini, qui vt aſinum occidat, ſe ipſum perimit: & item illi, qui ob immēſa debita, quibus ſoluēdis non erat, coniectus in carcerem, oblatam ab alio ſolutionem magno faſtu recuſat. Per eum quippe, qui nobis iniuriam facit, debitum, quo Deo obſtringebamur, tollitur; modò patiēter iniuriam feramus. 4. Iratus homo vindictam petens, oſtendit Deo, quomodo cupiat ab ipſo ſecum agi: nimirum, vt ſicut ipſe in alio non tolerat parua, ita nec à Deo in ipſo parua tolerentur. quemadmodum ſcriptum eſt,

Qua

Luc. 6. Qua menſura menſi fueritis, remetietur
Matth. 6. vobis. & in oratione Dominica, Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittim' debitoribus noſtris. Gregorius lib. 5. Moral cap. 31. adfert ſex alia detrimenta. Nam (ait) per iram amittitur primò, Sapientia, dum ratio cæcatur. ſecundò, Iuſti-
Iac. 1. tia: Ira enim viri, iuſtitiam Dei non operatur: tertio, ſodalitas, dum iracundi hominis
Pro. 22. conſuetudo nemini grata eſt. Noli, ait ſapiens, eſſe amicus homini iracūdo. quartò, concordia, dum pax perturbatur. quintò, Lux veritatis: quia dum menti iracundia confuſionis tenebras incutit, huic Deus radium ſuæ cognitionis abſcondit. ſextò ſplē-
Eſaias. 66. dor ſpiritus ſancti. Super quem, ait Propheta, requieſcet ſpiritus meus, niſi ſuper humilem & quietum? id eſt, manſuetum.

5. Frequenter perpendere iniurias, quas nos verbis ſolis, ſed multis quoque verberibus ſuſtinuit Chriſtus; nulla ſua culpa, ſed ad delendam culpam tuam. Aſpicientes
Heb. 12. (ait B. Paulus) in auctorem fidei & cōſummatorem Ieſum, qui propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucem. Recogitate eum, qui talem ſuſtinuit à peccatorib' aduerſus ſemetipſum contradictionem, vt ne fatigemini
1. Petri. 2. animis veſtris deficientes. Et B. Petrus, Si benefacientes patienter ſuſtinetis, hæc eſt gratia apud Deū. in hoc enim vocati eſtis.

quia

quia & Chriſtus paſſus eſt pro nobis;vobis relinquens exemplum, vt ſequamini veſtigia eius. Officium namque hominis Chriſtiani eſt, ad imitationē Chriſti capitis ſui, omniumq́ue ſanctorum, bona facere, & mala pati: in eoq́ue ad finem perdurare.

Remedia contra Gulam. Caput 8.

PRIMVM, Conſortia potatorum deuitare, & omnes occaſiones fugere, iuxtà admonitionem ſapientis, Noli Prou. 23. eſſe in conuiuijs potatorum, nec in commeſſationibus eorū. & poſtea, Ne intuearis vinū quando flaueſcit, quùm ſplenduerit in vitro color eius.ingreditur blandè:ſed in nouiſſimo mordebit vt coluber, & ſicut regulus venenum diffundet. Difficillimum eſt, in delicijs non excedere; & in multitudine ac nouitate ferculorū mediocritatem ſeruare; dū poſteriora nouitate delitiarum prouocant appetitum præcedentibus ſatiatum. vt pulchrè docet B. Bernardus, Apologia ad Guilielmum Abbatem.

2. Conſiderare incōmoda animæ & corporis,quæ ex gula proficiſci ſolent. Animæ quidem ſunt, primò luxuria. Nam teſte B. Epiſt. 83 ad Hieronymo, venter vino æſtuans citò ſpumat in libidinem: & B. Paulus, Nolite in- Oceanum. Epheſ. 5. ebriari vino, in quo eſt luxuria. Secundò,

cordis aduerſus miſericordiam obduratio,
Amos 6. Vt ait Propheta, Bibentes in phialis, & optimo vnguento delibuti, nihil cōpatiebantur ſuper contritione Ioſeph. Ita diues epulo non eſt cōpaſſus Lazaro. Tertiò, Ira & homicidia. Vinū (inquit Sapiens) multum potatum, irritationē & iram & ruinas multas facit. Sic enim B. Ioannes Baptiſta, in conuiuio Herodis, martyriū ſuſtinuit. Corporis autem incommoda ſunt, primò, infirmitas. Vigilia, & cholera, & tortura homini infrunito: ſomnus ſanitatis in parco homine. Secundò, paupertas. nam operarius ebrioſus non locupletabitur. Tertiò, mors, iuxta illud, Propter crapulam multi obierunt.

Luc. 16. Eccle. 31. Matth. 14. Eccl. 31. Eccle. 19. Eccle. 37.

3. Conſiderare, quantopere hoc vitium diſpliceat Deo. cùm primò, venter hominis Deus conſtituatur (vt ait Apoſtolus) Quorum Deus venter eſt: ſecundò, templum ſpiritus ſancti vertatur in ſordidiſſimam culinam, immo cloacam; tertiò, membra Chriſti efficiantur beſtię ſine ratione; adeóque beſtijs deteriora, quæ naturam vltra ſatietatem non grauant. Proinde Deus hoc vitium frequenter in iſta vita grauiter eſt vltus. Holofernes ebri' à Iudith eſt occiſus. Ammon ebrius in conuiuio perijt. filij Iob à dæmone oppreſſi ſunt. & filij Iſraël, ob eſum carnium concupitum, diuinam iram ſuſti-

Phill. 3. D. Aug. ſer. 231 de tempore. Iud. 13. 2. Reg. 13 Iob. 1. Num. 11.

ſuſtinuerunt. Adhuc eſcæ eorum erant in ore ipſorum, & ira Dei aſcendit ſuper eos. Denique, vniuerſum genus humanum gulæ primorum parentum pœnas etiamnum ſuſtinet. Pſalm. 77.

4. Conſiderare, hoc vitiũ gulæ, ſicut aduerſatur naturæ humanæ; ita valde gratum eſſe diabolo, inimico eiuſdem naturæ: qui ambulans per loca arida, dũ requiem non inuenit in ſobrijs, quieſcit in locis humentibus. Matth. 12. Iob 40.

5. Vt homo ſibi pœnitentiam ſtatuat die vno atq; altero, aut etiam tertio, victitandi pane & aqua; cibũque, quẽ fuiſſet ſumpturus, pauperibus erogandi, ſi in ebrietatẽ labatur: neq; de hac pœna quicquã remittat.

Remedia contra Acediam.

Caput XI.

PRIMVM, Conſiderare beneficia atq; labores Chriſti pro nobis: quibus excitari debemus, vt aliquid ad eius amorem agamus.

2. Cogitare facilitatem operis boni: cuius difficultatẽ Chriſtus paſſione ſua ſuſtulit. Confidite, inquit, ego vici mundũ. Iugum meum ſuaue eſt, & onus meum leue. & (vt inquit Apoſtolus) mãdata eius grauia non ſunt. Ero, inquit Dominus, quaſi exaltans iugum ſuper maxillas eorum. Itaque ſuauiter equitat, quem gratia Dei portat. Ioan. 16. Matth. 11. 1. Ioan. 5. Oſeæ 11.

3. Perpendere operis neceſſitatem. Nam infernus impendet non laborantibus. cùm ſeruus malus & piger mittatur in tenebras exteriores: non aliam ob cauſam, quā quòd talentum Domini ſui ad lucrum non expendiſſet. Sicut ergo puer de virga cogitās, & operarius de inedia, excitat ſe; hic ad laborem externum, ille ad litterarum ſtudia: ita meritò excitari debet ad diſcutiendam pigritiam, qui pœnas ſecuturas cōſiderat.

Matth. 25.

4. Contemplari omnium creaturarū indefeſſum laborem, ad voluntatem Dei. Sol enim, & omnia ſydera, immēſum iter quotidiana circumuolutione perficiūt. arbores & herbæ nobis flores & fructū producunt. beſtiæ quælibet ad naturæ ſuæ rationem operantur: etiā minimæ formicæ; ad quas nos ſapiens remittit. Indignum eſt ergo, vt ſolus homo ocio torpeat.

5. Videre, quantus labor ſuſtineatur paſſim ab omnibus, ad conſequēdos honores, opes, aliasque iſtius mundi vanitates perituras; quantaque noſipſi fecerimus, aut faciamus, ad animarum noſtrarum damnationem. Si ergo vera fides eſt in nobis, qua certiſſimè credimus, non eſſe condignas paſſiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis; & hoc leue ac momentaneum, operari in nobis æternum gloriæ pondus; tantamq; pro exiguo

Rom. 8.

2. Cor 4.

labore

labore reddi gloriam, vt eam neque oculus viderit, neque auris audiuerit, neque in cor hominis aſcenderit; meritò omnis torpor eſt excutiendus: & manus operi eſt admouenda. maximè cum exigua ſint, quę à nobis dominus poſtulat. nempe vt, ſicut exhibuimus membra noſtra ſeruire immundiciæ, & iniquitati ad iniquitatem; ita nunc exhibeamus membra noſtrá ſeruire iuſtitiæ in ſanctificationem. 1. Cor. 2. Rom. 6.

Media ad comparandam humilitatem cordis. Caput XII.

VERA humilitas nō in externis actionib⁹, ſed in corde inuenitur: de qua Christus, Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde: per quam homo vilis eſt abiectusque ſemper in oculis ſuis, & talis haberi ab omnibus deſiderat; & ſi habeatur, gaudet. Verus humilis (ait Bernardus) vilis vult reputari, non humilis prædicari: gaudet de contemptu ſui: hoc ſolo ſanè ſuperbus, quod laudes contemnit. Ad eam aſſequendam hæc pauca iuuabunt. Matth. 11. Serm. 16. in Cant.

Primò, de ſe ſuiſque factis non miſcere ſermones, vel in laudem vel in vituperium, iuxtà Poetæ cuiuſdam dictum.

Nec te collaudes, nec te cōtempſeris ipſe.
Hoc faciūt ſtulti, quos gloria vexat inanis.

Qui enim ſe commendat, apertè laudem quærit: qui autem ſe contemnit, occultè eandem quęrit; dùm nempe cupit ſua facta ab alijs excuſari.

Secundò, frequenter ſibi imperfectiones & peccata ſua ob oculos ponere. Quia tam multa ſunt vitia cuiuſque, vt laudis omnē occaſionem tollant. Hoc autem tunc maximè faciendum videtur, quando gloriolæ præbetur materia.

Tertiò, in rebus abiectioribus libenter occupari, & cum humilioribus frequenter verſari. Sicut enim humilitas eſt cauſa actionum humilium; ita ex humilibus officijs oritur atque fouetur.

Quartò, Superiores omnes ſuos, tanquā Chriſti vicarios, ex animo magni facere: internā eis externāq; reuerentiā exhibere: eorū nomen, authoritatē, & facta apud alios, quantū fieri poteſt, tueri. Quia manifeſtū eſt ſuperbiæ argumētum, ſuperiores vel reprehendere, vel iudicare, vel parui facere.

Quintò, ſæpiùs in ſanctorum, cū Chriſto regnantium, vitam moresque intueri, noſtraque facta cum illis cōferre. Tali enim comparatione intelligemus, nihil eſſe quicquid hactenus egimus. Iuuabit etiam inſpicere perfectionem hominum multorum adhuc viuētium: atque ex eorum vita conſiderare, quàm multa nobis deſint.

Media

Media ad Patientiam. Caput XIII.

PATIENTIA eſt virtus, qua iuxtà rationis dictamē, moderatè toleramus aduerſa. Ad quā hęc pūcta erūt vtilia.

Primò, Conſiderare, nos longè grauiora mala diuerſis multorū annorū peccatis cōmeruiſſe: quæ ſi non in iſto mundo, his ſimilibusq́; afflictionibus, certè in futuro ſæculo, Purgatorij ignibus excoquēda erunt.

Secundò, Conferre tribulationes moleſtiasque noſtras cum his, quas multi alij, fortaſſe etiam meliores nobis, tolerant. Scientes (inquit Apoſtolus) eandem paſſionem ei quæ in mundo eſt veſtrę fraternitati fieri. 1. Pet. 5.

Tertiò, Reſpicere ad lucrū, quod ex tribulatione ſequetur. Sicut enim operarius, in ſummis laboribus, conſolatur ſe expectatione mercedis: ita Chriſtianus in omnibus moleſtijs & afflictionibus, gaudere debet ſpe retributionis. Quia vir bonus, qui filius eſt Dei, non gratis affligitur. ſed ſicut filius Dei, dignior eſt filio Regis; ita maior erit merces laboris atque moleſtiarum filij Dei in cœlo, quàm filij Regis in hoc mundo. Nam, iuxtà perſonarum dignitatem, augentur præmia laborum. Et quidem in hoc mundo, ſicut abundāt tribulationes in nobis; ita & abundare ſolēt conſolationes: 2. Cor. 1.

2.Cor. 4. poſt mortem verò, quod in præſenti eſt momentaneum & leue tribulationis noſtræ, ſuprà modum in ſublimitate; æternũ gloriæ pondus operatur in nobis.

Quartò, Cogitare, quid ex impatientia leuaminis ſentiemus. Non enim ob id dolor minuetur, aut moleſtia tolletur, quia impatientiæ ſigna edimus: ſed potius augebitur; quòd ad cætera mala, etiam conſcientiæ vulnus addamus. Ergo faciamus de neceſſitate virtutem, patienterque feramus, quod ad Dei voluntatem ferendum videmus.

Quintò, Oculis fidei ad Dei volũtatem omnia referre, quæ patimur: neque imputare hominibus vllis mala illata, ſed Deo; quo authore nobis omnia eueniunt. Sicut B. Iob tam magno à varijs accepto detrimento, nihil de vllis inimicis conqueſtus,
Iob. 1. dixit, Dominus dedit, Dominus abſtulit: ſicut Domino placuit, ita factũ eſt: ſit nomen Domini benedictum. D. Gregorius lib. 2. Moral. capit. 18. Magna eſt (inquit) conſolatio in eo quod diſplicet, quòd illo ordinante erga nos agitur, cui non niſi iuſtum placet. Si igitur iuſta placere Deo ſcimus; pati autem niſi quæ Domino placuerunt, non poſſumus; iuſta ſunt cuncta, quę patimur: & valdè iniuſtum eſt, ſi de iuſta paſſione murmuramus.

Media

Media, ad obtinendum verum cordis gaudium.

Caput XIIII.

PRIMÒ, conſciētiam habere à peccatis non ſolum mortalibus, ſed etiam grauioribus venialibus, liberam. Quia ſecura mens, eſt iuge cōuiuium. &, Gloria noſtra hæc eſt, ait Apoſtolus, teſtimonium conſcientiæ noſtræ. Cauēda eſt autem omnis duplicitas & ſimulatio: quæ ſolet eſſe inimica pacis internæ. Nam qui ambulat ſimpliciter, ambulat confidenter. Pro 15. 2. Cor. 1. Pro. 10.

Secundò, frequenter ſuſcipere Euchariſtiæ Sacramentum: quod eſt ſacramentum pacis & gaudij; in quo datur Chriſtus, pax noſtra. Ideò in vltima cœna, poſt datū ſanctiſſimum corpus ſuum, ſic ait Dominus, Pacem meam do vobis, pacem relinquo vobis. &, Gaudebit cor veſtrum, & gaudium veſtrum nemo tollet à vobis. Nulla eſt enim plenior conſolatio, quàm quando anima poſſidet illum, qui plane ſatiare poteſt eius deſiderium. Ioan. 14. Ioan. 16.

Tertiò, Exercitium veræ humilitatis & manſuetudinis. iuxtà doctrinam Chriſti, Diſcite à me, quia mitis ſum & humilis corde, & inuenietis requiē animabus veſtris. Sicut enim veſica inflata vento, & in edito loco ſuſpenſa, in fumo aut vento non po- Matth. 11.

teſt quieſcere: & ſicut aqua feruens perpetuò mouetur: ita homini ſuperbo & iracundo nulla eſt vnquam quies animi, aut ſolidum gaudium.

Quartò, Rebus, quæ nobis commiſſæ non ſunt, & quarum ratio à nobis non exigetur, nos nõ ingerere, aut curioſius eas inquirere: & ſi fortè de ijs vel loqui vel audire contingat, ita nos habere, atque ad res alienas, ad nos non pertinentes; hoc vnicè cauentes, ne conclaue cordis ingredientes, internam pacem perturbent. Sæpe nobis veniat in mentem illud, Quid ad te? quod Chriſtus Petro, de negotijs Ioannis curio-
Ioan. 21. ſiùs agenti, reſpondit. Si ſic eum volo manere donec veniam, quid ad te? tu me ſequere. id eſt, Tu tua tracta, relictis alienis, quæ nihil ad te.

Quintò, Nos totos, noſtraq́; omnia plenè in manus Dei reſignare, eiq́ue committere, ab eoq́ue pendere. Nam ſicut infantulus ſecurus eſt & lætus in ſinu matris; nihil dubitans, quin à matre regatur, iuuetur & foueatur, quomodocunque tandem mater illum teneat, ſiue dextera, ſiue ſiniſtra manu: ita Chriſtianus, qui Deo nititur, hoc vno gaudere deberet, quod à Deo regatur. & ſicut teſſera, in quodcunque latus proiecta, firmiter conſiſtit: ita æquabili & conſtãti eſſe deberet animo, quicquid occurrit,
ſeu

ſeu lætum, ſeu triſte: hoc ſæpe cum Dauide repetēs, Dominus regit me, & nihil mihi deerit. Si cōſiſtant aduerſum me caſtra, non timebit cor meum. Ego autem in Domino gaudebo, & exultabo in Deo Ieſu meo. B. Paulus in Epiſt. ad Coloſſ. videtur tria proponere ad internum gaudium, ac ſpiritus conſolationem obtinendam. Vt, inquit, conſolentur corda ipſorum, inſtructi (ſeu, vt Græcis eſt, inſtructorum) in charitate, & in omnes diuitias plenitudinis intellectus, & in agnitionem myſterij Dei, & Patris & Chriſti Ieſu. hoc eſt, vt per hęc tria accipiant veram cordis conſolationem. 1, per veram charitatem, qua inter ſe connectantur. ſicut enim inuidia triſtitiam: ita charitas gaudiū adfert. 2, per certiſſimam fidem & perſuaſionem intellectus, quod homo à Deo regatur, & Deus omnia rectè ex ſumma dilectione moderetur. 3, per frequentem conſiderationē & meditationem beneficiorum Dei, & myſterij Chriſti, ac vitæ æternæ; ad quā per Chriſtum habemus ius, & accepimus arram.

Pſalm. 22.
Abac. 3.
Cap. 2.

(:)

PIA-

PIARVM ET CHRISTIANARVM INSTITVTIONVM PARS III.

Caput I.

De cærimonijs Eccleſiæ Catholicæ.

ECCLESIA Chriſti non ſolum voce vtitur ad Deum laudãdum: ſed etiam externis cęrimonijs, quarum multę ab Apoſtolis acceptę ſunt, vt docet B. Baſilius: aliquæ à poſteris vtiliter adiectæ. Cũ enim cærimonia ſit externa actio, effectum nullum externum producens; adhibetur tamen ad effectus ſpirituales: eosque multiplices. Nam primò cęrimonijs proteſtamur fidem noſtram. vt fit, dum in ſupplicatione Crucem, & Euchariſtiæ Sacramentum tãquam Chriſtiani ſequimur: dùm Sacramẽta in Romana Eccleſia ſuſcipimus: dum Miſſæ ſacrificium audimus: dum imagines ſanctorum honoramus: dũ Roſarium geſtamus. &c. His enim externis ſignis declaramus nos Chriſtianos, Catholicos, ſeruos Chriſti, cultores Beatiſſimæ Virginis, aliorumque ſanctorum. &c.

2. Cærimonijs docemur ea, quæ Spiritus ſanctus in anima operatur. Cum enim corpus abluitur aqua Baptiſmi; diſcimus animam

mam ab omni ſorde peccati purgari : quādo corpus ſpeciebus panis in Euchariſtia reficitur ; intelligimus etiam animam ipſam cœleſti pane nutriri: quando frons ab Epiſcopo chriſmate ſacro inungitur; declaratur nobis animam interius ſpirituali vnguento confirmari. atque ita de reliquis Sacramentis.

3. Admonemur eorum, quæ nos pro officij noſtri ratione agere debemus. Veluti Sacerdos tonſuram geſtās, monetur primò, animum ad ſuperiora ſic intentum habere, ſicut vertex capitis nudatus eſt & raſus : ſecundò, ſuperflua hæc terrena omnia contemnere, atque ex animo abijcere; ſicut capilli, (qui ſuperfluitatem ſignificant) reſecti ſunt & raſi: tertiò, dominari ſibi, paſſionibusque ſuis, adeoque vniuerſo mūdo; cui tanquam Rex ſpiritualis præpoſitus eſt, accepto in capite diademate, vt loco Chriſti peccata dimittat vel retineat, populum doceat & inſtruat : immò Reges ipſos & Principes officij ſui moneat & reprehēdat. Idem ſacerdos foris vtēs pulla veſte, in templis autem cādida, monetur, foris cum populis agēs, ridere & rideri (vt ait Diuus Hieronymus) ſæcularibus relinquere, ſed aliorum peccata lugere: in templis autem non modo puritatem & candorem animi adferre; verumetiam gaudiū atque lætitiam ſpiritua-

Hier. 2.

Ad Demetriadem.

ſpiritualem, internamque ſpiritus conſolationem ſacris rebus adhibere, atque ex ijs percipere. Præterea, is qui orat, dum pectus tundit, dum manus coniungit & eleuat, dum humi procumbit, monetur quo animo in oratione eſſe bebeat: nempe contrito, collecto, eleuato ad Deũ, & humili atq; demiſſo. &c.

4. Magnam habent mouendi vim cærimoniæ Eccleſiæ. Quis enim Chriſtianus non excitetur ad deuotionem; quando feſtis ſolemnioribus audit ſonorum pulſum campanarum, cantumque ſuauẽ Eccleſiæ: videt totum templum illuſtratum luminibus, veſtitum tapetibus, ornatum picturis, aliaque precioſa ſupellectili? aſpicit deniq; cærimonias Miſſæ, deuotionem celebrantium, grauitatem & habitũ miniſtrorum? Meritò exiſtimare poteſt homo, eo tempore cœlum aperiri, (ait D. Chryſoſtomus) & ſe cum cœleſtibus conuerſari. Sicut enim milites ſonitu tubarum excitantur ad bellum: & ſicut is, qui regem conſpicit à nobilibus præſtantibusque viris regio more coli, & honore affici, permouetur ad eiuſdem admirationem & venerationem: ita homo fidelis mirum in modum commouetur ſacris cærimonijs, & accenditur ad amorem cœleſtium.

Ho.61 ad pop. Ant.

5. Cærimoniæ, quando debitè atque vt

par eſt adhibentur, ſolent in animis efficere gratiam ſpiritualem, & auxilium cœleſte. non tamē vno omnes modo, ſed varijs. Primò enim, quædam ex inſtitutione Dei producunt gratiam, vt ſeptem Eccleſiæ Sacramenta. Secundò, quædam ob preces Eccleſiæ, quæ à Chriſto ſponſo ſemper exaudiuntur. Sic aquę luſtralis aſperſio, vim habet, vti poſtea dicemus: & cærimoniæ, quæ in Sacramentorum adminiſtratione adhiberi ſolent; quas Theologi Sacramentales, aut ſacramentalia nominant. Tertiò, quædam ob deuotionem eorum, qui cærimonijs vtuntur. veluti, manus in cœlum attolere, pectus cum dolore peccatorum tundere, tres cereos in honorem Sanctiſſimæ Trinitatis accendere. &c. Tales enim externæ actiones, quando ad Dei gloriam referuntur, non poſſunt ingratæ eſſe diuinis oculis: ſed frequenter efficiunt, vt homo ſit voti ſui compos. Quartò; quædam ex authoritate Eccleſiæ à Deo conceſſa, ſpirituales quoſdam effectus operantur. vt, exorciſmi, & exſufflationes Catechumenorum, energumenorum. In his enim Sacerdos, pro poteſtate ſibi collata, aduerſus Dæmones agit.

De

Caput II. *De modo formandi ſignum ſanctæ crucis.*

FORMATIO Sanctæ crucis, antiquiſſima eſt cærimonia, ab Apoſtolis tradita: & in veteri etiam teſtamēto præſignificata & figurata, eleuatione manuū Moyſis contra Amalech, vt ait D. a Cyprianus: ſerpente b æneo, vt teſtis eſt ipſemet c Chriſtus: & ſigno Tau in frontibus dolentium atque gementium, ſicut ante D. Hieronymum teſtantur d Cyprianus, & e Origenes. Propterea indignè pleriq; hodie rem tam antiquã, & ab vniuerſa Eccleſia vſurpatam, tanquã f inimici Crucis Chriſti, reprehendunt & reijciunt: apertè ſe miniſtros declarantes eius, qui (vt ait B. g Ignatius) hoc ſemper per omnes hæreticos molitur, vt crucis Dominicæ memoria aboleatur. Rectius illi agunt, qui in alio nullo gloriari quærunt, h niſi in cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti: conantes comprehendere i cum omnibus ſanctis, quæ ſit latitudo, longitudo, ſublimitas & profundum eius. Hanc enim Diui Pauli ſententiam veteres plerique, vt k Cyprianus, l Gregorius Nyſſenus, & m Auguſtinus, de myſterijs ſanctiſſimæ crucis intelligunt. Quia in hoc ſigno crucis, Beati Apoſtoli

Exod. 17. a lib. de exhor. mart. ca. 8. & li. 2. ad Quiri. cap. 21. b Nu. 21. c Ioan. 3. Ezec. 9. d lib. 2. ad Qui. ca. 22. e Ho 8. in diuer. f Phil. 3. g Epiſt. 6. ad Philippenſes. h Gal. 6. i Eph. 3. k ſer. de Paſſ. Dom. l Catechc. c. 32. m epiſt. 112 c. 13. & Epiſt. 120. cap. 26.

ſtoli nobis breuiter comprehenderunt præcipua religionis noſtræ capita; ad quæ credenda, & apertè cognoſcenda, Chriſtiani omnes obligantur. vt ſunt, ſanctiſſima Trinitas, incarnatio, & paſſio Chriſti, remiſſio peccatorum, denique gloria cœleſtis. Quæ omnia tametſi diſertè in Symbolo ſuo explicuiſſent; voluerunt tamen eadem ſub compendio in hoc ſigno crucis comprehēdi; partim propter rudiores, qui tardius memoriæ Symboli verba mandare poſſent: partim vt Chriſtiani ſæpius ſibi eadem illa omnia ob oculos ponerent, & quaſi continuò mente verſarent: partim vt in actionibus omnibus ſuis, eorundem virtute ſe cōſolarentur, negocia aggrederentur, dæmonem profligarent.

Nam quod ad ſanctiſſimam Trinitatem pertinet, verba ipſa nobis illam expreſſe declarant; dum dicimus, In nomine patris, & Filij, & ſpiritus ſancti. In nomine, non in nominibus; quia vnum eſt trium perſonarum nomen, hoc eſt, virtus, honor, maieſtas Proprietates Perſonarum in ſigno ipſo indicantur; dum pater in fronte tanquam Trinitatis principium collocatur, & qui in has terras à nemine vnquam ſit miſſus: filius in ventre; vt qui ex ſinu patris in vētrem virginis deſcenderit; adeoque in ventrem ipſum terræ corpore ſepultus, anima apud

Vide Innocentium 3. lib. 2 de Altaris ſacrificio, cap. 44.

Inferos patres liberaturus: Spiritus ſanctus, tertia in diuinis perſona, tertio loco nominatur; ſed inter patrem & filium medius ponitur, tanquam vtriuſque amor nexus.

Incarnationis myſterium in eo ſignificatur, quòd filius per mediū ſpiritus ſancti locum ad ventrem collocatur, nempe qui ex cœlis per ſpiritum ſanctū delapſus, hoc eſt, ſola ſua charitate, non noſtris vllis meritis prouocatus, in vtero virginis Matris, ex puriſſimis eius ſanguinibus corpus ſibi aptauit.

Paſſio autem Dominica, cruce non obſcurè intelligi poteſt. Quia crúx vel tota manu, hoc eſt quinque digitis, ad quinque vulnera ſignificanda, formari ſolet. vel tribus, hoc eſt, pollice, indice & medio; quia in hac paſſione, Chriſti quidem humanitas ſola ſuſtinuit, ſed tota Trinitas operata

Rom. 8. eſt: pater, qui filio ſuo non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum: filius, qui

Tit. 2. dedit ſemetipſum prò nobis, vt nos redimeret ab omni iniquitate: Spiritus ſanctus,

1. Iohan. 4. quia in hoc apparuit Charitas Dei, quoniam filium ſuum vnigenitum miſit Deus. denique duobus digitis, indice & medio, ob duas naturas, diuinam & humanam, in vnica Chriſti perſona: quæ Chriſti perſona ſic dolores ſuſtinuit & mortem, vt licet ſola humana natura dolores perceperit, & mortem

tem guſtauerit; dicatur tamen etiam Deus paſſus & mortuus; propter miram vtriuſq; naturæ in eadem perſona coniunctionem. Monophyſitæ hæretici (vt refert Nicephor⁹) quòd crede ēt vnicā in Chriſto naturā, vno etiā digito docebant formādū crucis ſignū. Lib. 8. c. 53.

Cæterum Remiſſio peccatorū & gloria cæleſtis indicatur; quando non à dextero humero in ſiniſtrum, ſed contrà à ſiniſtro in dextrum manus transfertur. Qui enim eramus cum hædis ad latus ſiniſtrum, peccatorum ſordibus fœtentes: Dominica cruce & paſſione tranſpoſiti ſumus ad dexterū latus cum ouibus: reconciliati æterno patri accepta remiſſione peccatorum, & pignore ſeu arra regni cæleſtis. Matt. 25. Ephe. 1.

De vtilitate Formationis Crucis. Cap. III.

HOC ſignum Crucis, præter ſignificationem iam dictam & myſterium fidei, magnas prætereà habet vtilitates. Eſt enim 1, Chriſtianorum ſancta oratio, qua Deum, ſeſe ſignantes, precantur, vt in actionibus omnibus auxilium eis ſuum præſtare velit. non ſecus atque ſi dicerent, Domine rogamus te, per maieſtatem Sanctiſſimæ Trinitatis, per Chriſti incarnationem, paſſionem, & mortem, per omnia beneficia, quæ merito paſſionis Domini accepimus, vt in his, quæ aggreſſuri

ſumus, fauorem tuum nobis exhibeas. Quę ſanè oratio tanto eſt efficacior, quanto maiora ſunt illa, per quæ fit obſecratio.

2. Eſt oblatio; qua nos, noſtraque omnia, hoc ſigno crucis Deo offerimus. iuxtà
Coloſſ. 3. admonitionē B Pauli, Omne quodcunque facitis in verbo aut in opere, omnia in nomine Domini Ieſu Chriſti, gratias agentes
1.Cor. 10. Deo & patri per ipſum. & alibi, Siue manducatis, ſiue bibitis, ſiue aliud quid facitis, omnia ad gloriam Dei facite. Itaque, formando ſignum crucis, dicere, In nomine Patris & Filij & Spiritus ſancti, idem valet atque, Hæc omnia, quæ modo facturus ſum, cedant ad gloriam Sanctiſſimæ Trinitatis, in gratiarum actionem; pro Chriſti incarnatione, paſſione & morte, omnibuſque beneficijs, per eum collatis & conferēdis. Hinc eſt quod Chriſtiani ciuitates ſuas, publicas vias, & terminos, maximè verò domicilia, & loca Deo conſecrata, hoc ſigno crucis munire conſueuerint. ad declarandum & profitendum, in his locis quæcunque agantur, non niſi ad Dei Domini noſtri honorem agi debere: vtpote cuius cultui, obſequio, & nomini ſunt deputata.
Eſaias. 19. Hoc olim prædixit Eſaias, In die illa erit Altare Domini in medio terræ Aegypti, & titulus Domini iuxta terminum eius: & erit in ſignum, & in teſtimonium Domino exercituum,

ercitum, in terra Aegypti. hoc eſt, Temporibus Meſſiæ, erigentur Altaria in Eccleſijs Aegyptiorum, aliorumque Gentilium, qui nunc ad inſtar Aegyptiorum perſequũtur populum Dei; & cruces conſtituentur in vijs & finibus eorum: ad palam omnibus ſignificandum, Deum verum & Chriſtum eius in locis illis coli.

3. Eſt coniuratio quædam Dæmonis, ad eum depellendum, eiuſq; vires frangẽdas. quaſi dicatur, Per virtutem ſanctiſſimæ Trinitatis, incarnationis, paſſionis, mortis, omniumque meritorum Chriſti, adiuro te Sathan, ne mihi in vllo noceas. Sic docet B. Chryſoſtomus ſignum crucis imprimendum pectori, ad cohibendos prauos cordis & concupiſcentiarum motus. Ita veteres Sancti, Antonius, Hilarion, Ioſaphat, cęterique omnes, hoc ſigno crucis aduerſus Dęmones vti ſolent. quemadmodum in eorũ hiſtorijs ſcriptum reliquerunt Athanaſius, Hieronymus, Damaſcenus, Theodoretus, Gregorius Turonẽſis, & quotquot de vita ſanctorum aliquid ediderunt. D. Auguſtinus fatetur, hoc ſigno frequenter morbos curatos. Euſebius Cæſarienſis autor eſt, Conſtantinum hoc crucis ſigno, quod ei in aëre ſubinde cum hac inſcriptione apparuit, IN HOC VINCES, hoſtes omnes profligaſſe. Atque hæc res olim tam a-

Hom. 18. in Matt.

Lib. 22. de Ci. Dei c. 8.

Lib. 3. de vita Cõſtant. cap. 22.

perta per vniuerſum orbem fuit; vt etiam ipſimet Ethnici, inimici Crucis Chriſti, multum pręſidij, tum aduerſus Dæmones, tũ ad alias neceſſitates, in ſigno crucis ponerent. Sicut de Apoſtata Iuliano Auguſto refert D. Gregorius Nazianzenus, vt is ab impijs idolorum ſacerdotibus, ad Dæmones conſulendos, in ſpecum malignis ſpiritibus refertam adductus, horrore perculſus, pro Chriſtiana conſuetudine, quam in Ecclesia didicerat, ſigno crucis ſe muniens, dęmones omnes fugarit. Narrat Zonaras, circa annum Domini 596. Turcas, dum graui fame premerentur, à quodam Chriſtiano edoctos, vt ſignum crucis ſibi imprimerẽt. quod conſilium quicunque ſequuti ſunt, eorum neminem fame perijſſe.

Oratione in Iulianũ.

Lib. 3. Annalium, in Mauritio.

4. Hac crucis formatione excitatur ſpes noſtra, & fiducia in Deum, de obtinenda remiſſione peccatorũ, alijsq́ue bonis. Hinc eſt, quod in tẽplis & altaribus cruces erigãtur; vt ſciamus per crucifixum omnia petenda & impetranda. Hinc etiam in Sacramentis omnibus cruces adhibentur, nec ſine cruce (ait D. Auguſtinus) quicquã ſanctificatur; vt intelligamus, omnia nobis per crucem donata & impetrata, quæcunque à Deo donantur. Hinc rurſus in turribus Eccleſiarum crux, geſtans Gallum gallinaceũ collocatur; vt peccatores, dum eminùs

In Liturgiis Chryſ.

Ser. 19. de ſanctis.

crucem vident & gallum, memores peccati & pœnitentiæ Petri, & veniæ per crucem obtentæ, excitentur ad ſimilem pœnitentiam: & in ſpem erigantur impetrãdæ gratiæ. Denique morituris exhibetur crux Domini, vt de ſuis meritis diffiſi, eo potiſſimũ tempore quo grauiùs à Dæmone ad deſperationem tentantur, ſpem omnem ſuam reponant in Crucifixo: hoc ſæpius repetentes, Chriſto confixus ſum cruci, qui dilexit me, & tradidit ſemetipſum pro me: eiuſque paſſione, ſanguine, & morte orantes iuuari, & peccatorum omnium remiſſionem accipere. Gal. 2.

5. Excitatur in nobis Charitas; dum per hoc ſignum renouatur in animis noſtris memoria paſſionis Chriſti. hoc eſt, tam eximium & immenſum beneficium, vt comprehendi à creatura nulla poſſit. Ita B. Paulus totus in amorem Crucifixi raptus, non exiſtimabat ſe aliquid ſcire, niſi Ieſum Chriſtum, & hũc crucifixum. Mihi autem abſit, (inquit) gloriari, niſi in cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti, per quem mihi mundus crucifixus, & ego mundo: nempe quia amoris crucifixi recordatione, vileſcebat ei quicquid mundus amat & quærit. Gal. 6.

6. Excitamur ad imitationẽ crucifixi, iuxta Apoſtoli admonitionẽ, Aſpiciẽtes in authorem fidei & conſummatorẽ Ieſum, qui pro Heb. 12.

poſito ſibi gaudio, ſuſtinuit crucem, vt ne fatigemini animis veſtris. Proinde in Sacramento Baptiſmi frequenter ſignum crucis imprimitur; vt qui ſunt Chriſti carnem ſuã crucifigant, cum vitijs & cõcupiſcentijs: & in Sacramento ordinis (vt ait B. Dionyſius Areopagita.) Presbyteris & Diaconis formatur crucis ſignum; quo ſciant ſe ſacris ordinibus initiari, vt exemplo Domini ſui, bona multa faciant, & mala multa patiãtur. Deniq; eadem de cauſa in publicis ſupplicationibus (ſicut ſuperius dictum eſt) crux Chriſti præfertur; vt recordentur Chriſtiani ſe, ſub crucis vexillo, Imperatori crucifixo militare: vitaque & moribus debere hanc crucem profiteri, & exprimere.

Gal. 5. cap. 5 Eccl. Hier.

Cæterum quàm fuerit viſitata veteribus formatio crucis, quãtaque deuotione Chriſtiani etiamnum eam vſurpare deberent, docent omnium veterum ſcripta. ex quibus pauca ſubijciemus. Tertullianus libr. de corona militis, Ad omnem progreſſum atq; promotum, ad omnem aditum & exitum, ad veſtitum & calceatum, ad lauacra, ad menſas, ad lumina, ad cubilia, ad ſedilia, quæcunque nos conuerſatio exercet, frontem crucis ſignaculo terimus.

Ephrem Ediſſenus libro de Pœnitentia cap. 3. Nos, fratres, poſtes noſtros precioſa cruce & viuifica coronemus: dicentes cum

Apoſtolo, Mihi abſit gloriari, niſi in cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti. Pingamus in ianuis atque in frontibus noſtris, & in ore, & in pectore, atque in membris omnibus viuificum ſignum: armemur inſuperabili hac Chriſtianorum armatura. Ea enim victrix eſt mortis, fidelium ſpes, lux orbis terræ, paradiſi reſeratrix, profligatrix hæreſeō, dæmonum expultrix, monachorum adminiculum, firmamentum fidei, magna ſalutariſq; cuſtodia, & gloria perpetua Orthodoxorum in æternum. Hanc, ô Chriſtiane, armaturam, diebus ſingulis & noctibus, horis atque momentis, in omni loco circũferre non deſinas, nihilque ſine ipſa perficias: ſed ſiue dormias, ſiue iter agas, ſiue euigiles, ſiue operi inſiſtas, ſiue manduces, ſiue bibas, ſiue maria nauiges, ſiue tranſmittas flumina, hac te lorica circunteges: membraq; tua omnia ſalutari ſigno exorna atque circumcinge; ne qua accedant ad te mala. Hoc enim ſigno cõſpecto, aduerſariç poteſtates conterritç trementeſque recedunt. D. Hieronymus ad Euſtochium, Ad omnem actum, ad omnem inceſſum, manus pingat crucem. D. Auguſtinus in pſalmum 73, Iam in frontibus Regum precioſius eſt ſignum crucis, quam gēma diadematis. Idem iñ Pſalmum 36. verſu, Quoniam brachia peccatorum conterentur, ait,

Gala. 6.

A locis ſuppliciorum, fecit tranſitum ad frontes Imperatorum. Qui tantum honorem dedit pœnis ſuis, quid ſeruat fidelibus ſuis? Prudentius in hymno ante ſomnum,

Fac, cum vocante ſummo
Caſtum petis cubile,
Frontem, locumque cordis,
Crucis figura ſignet.
Crux pellit omne crimen:
Fugiunt crucem tenebræ:
Tali dicata ſigno
Mens fluctuare neſcit.

Caput IIII.

De cærimonijs Baptiſmi.

PRAECIPVAE quidem cærimoniæ, quibus Eccleſia Romana in Sacramento Baptiſmi vti conſueuit, ab ipſis Apoſtolis venerunt: vt teſtis eſt B. Dioniſius Areopagita. Poſteri tamen nonnullas vtiliter adiecerunt: vt pleniùs hominibus per externa ſigna indicarentur, tam ea quæ ſpiritus ſanctus in animis operatur, quam ea ad quæ nos obligamur. Ad hæc enim duo referuntur cæremoniæ omnes iſtæ: nimirum ad ſignificandos Baptiſmi effectus, & noſtram obligationem nobis declarandam. De quibus multa, eaque præclara, ante ſeptingentos annos Rabanus Maurus ſcripſit. & nos tum ex ipſo, tum ex alijs nõ-

Cap. 2. Eccl. Hier.

Lib. 1. Inſt. cler. c. 27.

nullis pauca etiam adferemus.

Ante omnia igitur Baptiſmi materia, hoc eſt, aqua, ex Apoſtolorum inſtitutione cõſecrari ſolet, (vt aiunt, B. Dionifius Areopagita, a D. Baſilius, b & D. Auguſtinus) c infuſo ſacro vnguento: ad ſignificandum his aquis conferendam gratiam ſpiritus ſancti, ad peccatorum ablutionem. Imponitur ijſdem aquis cereus Paſchalis: qui ſignificat Chriſtum, poſt paſſionem ſuam, nouo lumine, & glorioſo corpore rediuiuum, quinque ſplendida vulnera, ceu quinque odoriferi thuris globulos geſtãtem. quia per eius paſſionem, mortem, & reſurrectionem, poteſtas abluẽdi ſordes peccatorum eſt aquis conceſſa. Cæterum bis quotannis hic fons Baptiſmi conſecratur, pridie Paſchæ & Pẽtecoſtes, qui dies olim baptizandis Catechumenis deputati erãt; quia Chriſti mors & reſurrectio, & ſpiritus ſancti gratia, in baptiſmo operantur.

a Caput 2. Eccl. Hier.
b Lib. de ſpiritu ſancto cap. 25.
c Tractatu 118. in Ioã.

Quod verò attinet ad ritum Baptiſmi: primò defertur baptizandus ad fores Eccleſiæ. quia in domum Dei non meretur ingredi, qui peccatorum ſordibus eſt conſpurcatus. Quia domum Dei decet ſanctitudo; in longitudinem dierum. atque hoc loco catechizatur & exorcizatur, hoc eſt, proponitur ei fides Eccleſiæ Catholicæ; vt ſciat quid ſit in poſterum credendum: & varijs

Pſal. 92.

oratio-

oratiorıbus adiuratur Dæmon, adhibita etiam lectione Euangelij, & exſufflatione, per quam depellitur Diaboli poteſtas inimica (ait D. Auguſtinus) qui hactenus infidelem poſſedit. Deinde, imprimitur crucis ſignum fronti, pectori, oculis, auribus, alijsque ſenſibus. vt ſciat primò, Sacramẽtó baptiſmi in animam imprimi ſignũ Chriſti, hoc eſt, characterem indelebilem; quo etiam in die Iudicij fuiſſe Chriſtianus agnoſcetur. ſecundò, aperiri ſenſus omnes, ad agnoſcẽdum verum Deum & Dominum Ieſum Chriſtum. tertiò, omnibus ſenſibus & potentijs, Chriſti fidem & Catholicam religionem eſſe palàm profitendam. quartò, Chriſtiano homini eſſe, non dæmonis, ſed Chriſti crucem ferendam. Chriſtianam enim vitam non eſſe delicijs plenam; ſed laborioſam. ac proinde non eſſe mirandum Chriſtiano, ſi in hac vita multa triſtia & aduerſa patiatur: quòd iſta ſit vocatio noſtra. Quintò, corpus ipſum eſſe habitaculum Spiritus ſancti: quia ex ſigno externo præfixo domui cognoſcitur, quis in ea habitet, & quid operis in ea agatur. Poſteà datur deguſtandum ſal benedictum, ad ſignificandum primò, quòd à putredine & foetore peccatorum omnium liberetur, & à vermibus peccatorum vltrà non putrefiat: ſed magis illæſus ſeruetur, ad maiorem gratiam

Lib. 1. de ſymb. ca. 1.

Concil. 3. Carth. c. 1.

tiam percipiendam. ſecundò, quod ipſi guſtus detur rerum ſpiritualium: ne illa poſt hac inſipida ſint ei, quæ in Eccleſia traduntur; ſed potius delectetur, videat & guſtet, quam ſuauis ſit Dominus. tertiò, quòd veram accipiat & diuinam ſapientiam, in omnibus actionibus adhibendam: ne quid imprudenter, temerè, aut irreligioſè agat. Sal ſapientiæ (ait Beda) quo initiātur Catechumeni, in cunctis operum noſtrorum ſacrificijs offerre iubemur. Quartò, quòd per gratiam baptiſmi, etiam corpus ipſum liberabitur aliquando ab omni corruptione. Lib. 2. in 1. Eſdræ. cap. 7.

2. His peractis, inducitur baptizandus in Eccleſiam. vbi initio tanguntur à ſacerdote nares & aures ſaliua; prolatis Chriſti verbis quibus aures & linguam ſurdi & muti tāgens vſus eſt, Epheta, quod eſt, aperire. tali contactu ſignificando, Primò, quòd iam verum ac viuum efficiatur Chriſti membrum, cum reliquo corpore capiti adhærēs. Secundò, quòd aures internæ aperiantur: ne ad diuinas promiſſiones, comminationes, aut admonitiones obſurdeſcat; ſed facilè intelligat vocē domini & paſtoris ſui, iuxtà illud, Oues meæ vocem meam audiunt: vt norit diſcernere vocem paſtoris à voce alienorum, & ſpiritum Chriſti à ſpiritu pſeudoprophetarum: atque vt audiat

Marc. 7. Amb. li. de ſacra. ca. 1. à Ioan. 10.

mandata

mandata domini ſui, eaque in intimo cordis reponat. Nares etiam attinguntur: vt aperiantur ad percipiendum odorem notitię Dei: vt ex creaturis non fętorem & noxium odorē hauriat; ſed ſuauem & ſalutarem animæ: hoc eſt, vt Deum in omnibus creaturis agnoſcat; illis non nimis adhæreat, illas non admiretur, vel magni faciat, ſed pro creaturis, rebus caducis & perituris habeat: in qua re poſita eſt vera & Chriſtiana

Ioan. 5. ſciētia. Tertiò, quod ſicut Chriſtus cœcum illum à natiuitate, luto ex ſaliua oculis impoſito, ad aquas Siloë abluēdum miſit: ita baptizandus, ſordibus peccatorum infectus & conſpurcatus, ad baptiſmum lauandus mittatur. Poſtea ſequitur abrenunciatio. de

In Amos 6. qua B. Hieronymus, In myſterijs (inquit) primùm renuntiamus ei, qui in occidente eſt, nobiſque moritur cum peccatis: & ſic verſi ad orientem pactum inimus cum ſole iuſtitiæ, & ei ſeruituros nos eſſe promit-

Lib. 2. de ſymb. ad cate. cap. 1. timus. B. Auguſtinus, Renunciemus diabolo, angelis, & pompis eius. hoc audiſtis, hoc & vos profeſſi eſtis, renunciare vos diabolo, angelis, & pompis eius. Videte dilectiſſimi, quia hanc profeſſionem veſtram in Curiam profertis angelicam. nomina profitentium in libro excipiuntur vitæ: nō à quolibet homine; ſed à ſuperiore cœlitùs

Hom. 29. poteſtate. In die baptiſmatis, ait B. Gregor.

omnibus

omnibus nos antiqui hoſtis operibus atq; omnibus pompis abrenuntiare promiſimus. Itaque vnuſquiſque veſtrum ad conſiderationem ſuam mentis oculos reducat: & ſi ſeruat poſt baptiſmum, quod ante baptiſmum ſpopondit, certus iam quia fidelis eſt, gaudeat. Et D. Ambroſius. Quando te interrogauit presbyter, Abrenuncias diabolo & operibus eius? quid reſpondiſti? Abrenuntio. Abrenuntias ſęculo & voluptatibus eius? quid reſpondiſti? Abrenuntio. Memor eſto ſermonis tui, & nunquam tibi excidat tuæ ſeries cautionis. Si chirographum homini dederis, teneris obnoxius: vt pecuniam eius accipias, teneris aſtrictus, & reluctantem te fœnerator aſtringit: atque illi tua cautione conuinceris. Vbi promiſeris conſidera, vel quibus promiſeris. Leuitã vidiſti, ſed miniſter eſt Chriſti: vidiſti illum ante altaria miniſtrare. Ergo chirographũ tuum tenetur non in terra, ſed in cœlo. Iſta renuntiatio ob id ab omnibus catechumenis ante baptiſmum inſtituitur; vt ſciant Chriſtiani, non eſſe ſolorum Monachorum aut religioſorum, renunciare ſæculo: ſed hanc eſſe omnium Chriſtianorum profeſſionem, vt non ſint de hoc mundo; ſicut & Chriſtus non fuit ex hoc mundo: vt deſerant & odiãt mũdum, atq; omnia quę in mũdo ſunt: vt cor ſurſum habeãt ad Dñm, expe-

in Euan.
Lib. 1. de ſacra. cap. 2.
Ioan. 17.
1. Iohan. 2.
Tit. 2.

expectantes beatam ſpem & aduentum gloriæ Magni Dei: atque hanc profeſſionem tam eſſe, propriam & intimā Chriſtianis; vt qui eam negligit, non minus cenſeatur reus, quam religioſus violans profeſſionem ſuam. Deinde vngitur oleo ſanctificato, in pectore & ſcapulis. Primò, vt ſciat, ſe quaſi

Lib 1. de ſac. cap. 2. Chriſti athletam (ait Ambroſius) quaſi luctamen huius ſæculi luctaturū. ſolent enim luctantes inungi. Secūdò, vt nullæ reliquiæ

Li. 1. inſtit. cleri. c 27. latentes inimici (inquit Rabanus) in eo reſideant. penetrans quippe oleum, ſignificat etiam interiora quæque curari. Tertiò, vt ſciamus, baptiſmi gratiam non noſtris meritis, ſed Chriſti beneficio & gratuita miſericordia donari: quę per oleum ſignificatur

Pſal. 22. iuxta illud Pſalmiſtæ, Impinguaſti in oleo caput meum. Quartò, quia oleum eſt me-

Luc. 10. dicamenti ſpecies. ſiquidem Samaritanus infudit in vulnera oleum & vinum. Per hāc vnctionem ſignificatur, interna vulnera animæ noſtræ, hoc eſt, paſſiones, & noxias infirmitates hac medicina curari; fomitem queipſum, quantumuis non omnino extinguatur, at certe debilitari & frangi: viresq; & robur ſpirituale nobis addi, tentationes omnes dæmonis & carnis repellē-

Rom. 6. di, iuxta illud, Peccatum vobis non dominabitur, quia non eſtis ſub lege, ſed ſub gratia. Qua de re pulchrè Lactantius Firmia-

Lib 3. di. Inſtit. c 26.

nūs, [a] Cyprianus, & [b] Auguſtinus: qui huius rei experientiam mirabilem tum in ſeipſis, tum in alijs referunt. Olim quidem (vt teſtis eſt B. [c] Dionyſius Ariopagita) iungi ſolet totum hominis corpus: nūc autem ſolum pectus cum ſcapulis. Pectus quidem; vt intelligamus, mentē ipſam, ſeu cor diuina virtute corroborari: ſcapulæ vero; quia datur homini robur, ad iugū Chriſti ferendū. Ante inungitur & retro; vt vndiq; muniatur & cōfirmetur, ad opera bona præſtāda, corde & corpore, volūtate & opere.

a Lib. 2. epiſt. 2.
b Lib. 4. cōfeſſ. ca. 4. & lib. 9. ca. 1. 4 & 6.
c Ca. 2. Eccle. Hierar.

3. Venitur ad fontem baptiſmi. quo in loco examinatur catechumenus de fide orthodoxa, trina interrogatione, iuxtà tres in diuinitate perſonas. Vt ſciat, primò, ſine recta fide baptiſmum nihil prodeſſe. nam qui crediderit & baptizatus fuerit, hic ſaluus erit: qui verò non crediderit, condemnabitur. Secundò, hoc baptiſmi ſacramentum ſic eſſe & dici ſacramentum fidei; vt per illud infantibus virtus fidei infundatur, & adultorum fides gratia Dei illuſtretur, formetur, & in virtutem perficiatur. Vbi vel adultus per ſe, vel ſuſceptores pro infante tertio reſponderint, Credo (vt multiplicem lapſum, inquit Ambroſius, ſuperioris ætatis, abſoluat trina confeſſio) & item ſacerdoti interroganti, vis baptizari? reſponderint, Volo; confertur baptiſmi ſacramentum:

Marc. 16.
In Clemēt. de ſumma Tri. & fid. Catho. c. 1. Extra de Baptiſ. & eius effec. c. 3.
Lib. 2. de ſac. cap. 7.

mentum : corpus abluendo, & cor ipſum
Epheſ. 5. purgando ab omni peccato, lauacro aquæ, in verbo vitæ, inuocato nomine Sanctæ Trinitatis, Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, Amen. Poſt quam ablutionem, in qua conſiſtit ratio huius ſacramẽti, inungitur à presbytero in vertice ſacro chriſmate, hac oratione, quam ad verbum recitat D. Ambroſius: Deus pater Omnipotẽs, qui te regenerauit ex aqua & ſpiritu ſancto, conceſſitque tibi peccata tua, ipſe te vngat in vitam æternam. Idque ex ordinatione B. Syluestri, vt ait Rabanus; tum vt Chriſtianus ſciat, ſe ſpiritus ſancti gratiam in hoc fonte accepiſſe, qui columbæ ſpecie in Chriſtum dominum baptiſatum aſcendit: tum vt intelligat, ſe iam inunctum interna gratia, & externo chriſmate, meritò poſſe vocari Chriſtianum. Deinde ſacerdos Baptizatum induit candida veſte; vel (ſi infantulus eſt) tegit caput velo candido, his verbis, Accipe veſtem candidam, ſanctam & immaculatã, quam perferas ante tribunal Domini noſtri Ieſu Chriſti, vt habeas vitam æternam, & viuas in ſæcula ſæculorum, Amen. Quæ veſtis ſignificat primò, puritatem animæ & iuſtitiam; qua anima iam ab omni ſorde peccati purgata, tanquã candidiſſimo veſtimento, in-
Ezec. 36. duitur. iuxta illud, Effundã ſuper vos aquã mundam,

mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis veſtris, Secundò, Libertatem Chriſtianam; quam hoc ſacramento ſumus aſſequuti, erepti de tenebris carceris, & immani ſeruitute diaboli. Tertiò, Lætitiam internam & gaudium ſpiritus. ſicut enim veſtis pulla, eſt ſignum triſtitiæ: ita veſtis cādida ſignificat gaudium. Quartò, futuram reſurrectionem; ad quam per baptiſmi ſacramentum ius & pignus accepimus. Quintò, Innocentiam Chriſtianam, (ait Rabanus) quā poſt ablutas veteres maculas, ſtudio ſanctæ conuerſationis immaculatā ſeruare debet, ad præſentandū ante tribunal Chriſti. quia talis exigetur à Chriſto, tām pura & nitida, tam ab omni ſorde & puluere aliena, qualis data eſt in hoc baptiſmi Sacramēto, Nil enim coinquinatū, aut immundū in regnū illud ingredietur.

Lib. 1. de inſt. cle. capa. 9.

Apoc. 21.

Veteres ſolent totis octo diebus, à ſabbatho Paſchæ vſque ad ſabbathum ſequens poſt baptiſmū, candidis veſtibus vti. Vnde etiam ſabbathum & Dominica in albis nomen habent, ad inculcandā nobis vitæ puritatem, quæ Chriſtianos poſt tanta dona à Chriſto percepta decet. Rabanus myſtici illius veli cādidi, quod infantibus baptizatis imponitur, etiā hāc dat ſignificationē: vt (ait) intelligant, ſe diadematis Regni, & ſacerdotalis dignitatis portatores, iuxta Apo-

Lib. 1. de inſt. cle. cap. 29.

1. Pet. 2. ſtolum, Vos eſtis genus regale, & ſacerdotale, offerẽtes voſmetipſos hoſtiam viuam, ſanctam, Deo placentem. Nam ſacerdotes in veteri teſtamento, quodam myſtico velamine caput ſemper ornabant.

Poſtremò omnium, porrigitur baptizato cereus ardens, hiſce verbis: Accipe lampadem ardentem: irrepræhenſibilem cuſtodi baptiſmum tuum: ſerua Dei mandata: vt cum Dominus venerit ad nuptias, poſſis occurrere ei, vna cum omnibus ſanctis, in aula cœleſti, habeasque vitam æternam, & viuas in ſæcula ſæculorum. Amen. Vade in pace, & Dominus ſit tecum. Amen. Quo cereo ſignificantur tres Theologicæ virtutes, quæ baptizato per ſacramentum infunduntur: fides in lumine; charitas in calore; ſpes in cerei recta altitudine; quæ ex imo ſurſum aſcendit, ſicut ſpes noſtra ad cœlos vſque erigitur & nos erigit. Cæterum hic cereus datur geſtandus manibus, quia non ſufficit corde fidem, ſpem & charitatem retinere, niſi etiam operibus promamus & exeramus, Memores (ait Apo-
1. Theſ. 1. ſtolus) operis fidei veſtræ (id eſt, operoſæ fidei) & laboris charitatis, & ſuſtinentiæ ſpei. Ideoque his virtutibus inſtructi iubemur ire in pace: hoc eſt, non ociari, non quieſcere, nõ cõtenti eſſe his, quibus donati ſumus; ſed operari, progredi de virtute in
Rom. 6. virtutem,

virtutem, ad anteriora nos extendere, & in nouitate vitæ ambulare. Et ſicut nobis in baptiſmo cereus datur: ita egreſſuris ex hac vita redditur; vt eo tempore ſigno proteſtemur, (quando verbis non licet) nos Chriſti fidem inuiolatam retinere, charitatem amplecti, & ſpe bona fulciri: optareque, quod in nobis eſt, Chriſto ſponſo noſtro occurrere, cum ſapientibus virginibus, geſtantes lampades ardētes manibus noſtris, nempe propoſitum firmum Deo placendi & ſeruiendi.

Habet porrò etiam hoc antiqua Eccleſiæ conſuetudo, vt in ſacramento Baptiſmi nomen imponatur: quod olim in veteri lege in circumciſione vſitatum fuit. nempe vt mutata religione, mutetur & nomē. iuxta illud Pſalmiſtæ, Non congregabo conuenticula eorum de ſanguinibus, nec memor ero nominum eorum per labia mea. id eſt, Sicut in Eccleſijs Chriſtianorū mutabitur ritus ſacrificiorum; vt iam non offeratur aliquid cum ſanguinis effuſione: ita erit & mutatio nominum; vt qui priùs nomina ſortiebantur cōſentanea religioni ſuæ, ſiue Gentiliſmo, ſiue Iudaiſmo, nunc habeant nomina ſanctorum, qui in Eccleſia virtutibus præcelluerunt. Qua ex re diſcimus, cuiuſmodi nomina ſint baptizatis imponenda: nimirū ſanctorū nouę legis; non autem

Gentilium, aut Iudæorum. Idque propterea, vt talium vitam & mores ſibi Chriſtiani imitandos proponant: tum vt patronos in cœlis habeāt eos, quorū nomina gerunt.

Suſceptorum officium in Eccleſia antiquiſſimum, conſtat, ex Dionyſio Areopagita, in eo fuiſſe, vt ſuſceptor, quem patrinum vocant, ſuſceptum in his, quæ fidei noſtræ ſunt, inſtituat. Sicut enim in naturali ortu hominis, nemo ſine parente naſcitur; & natus pædagogo traditur erudiendus: ita Eccleſia Mater Chriſtianorum, vbi Chriſto aliquem genuit baptiſmo, ſedulò curat, ne ei deſit inſtitutor aut pædagogus, & non contenta parentibus carnis; qui ſæpius filios ad ſuam conſolationem, non ad ſpiritualem eorum vtilitatem diligunt, iuxta ſermonē domini, Inimici hominis, domeſtici eius; prouidet eis de alijs Inſtitutoribus. Quorum officium eſt primò, pro infante ipſo reſpondere, mundo renunciare, fidem profiteri, ita planè, vt per os ſuſceptoris infans loqui cenſeatur, & ſeſe obſtringere. Secundò, ſeſe obligare ad inſtitutionem infantis: ipſiq; Eccleſiæ teſtari & fide iubere, ſe omnē daturos operam, vt infans iſte, vel etiā adultus, in his quæ ſunt Chriſtianæ religionis, erudiatur. Notanda eſt inſignis admonitio D. Auguſtini, Hoc itaque admoneo fratres dilectiſſimi, vt quo-

Cap. 2. & 7 Eccl. Hier.

Matth. 10.

Dionyſ. c. 2 Eccl. Hie.

Serm. 163. de tēpore.

ties paſchalis ſolennitas venit, quicunque viri, quæcunque mulieres de ſacro fonte filios ſpiritaliter exceperunt, cognoſcāt ſe pro ipſis fideiuſſores apud Deum extitiſſe: & ideò ſemper illis ſollicitudinem veræ charitatis impendant: & admoneant, vt caſtitatem cuſtodiant, virginitatem vſque ad nuptias ſeruent, à maledicto vel periurio linguam refrenent, cantica turpia vel luxurioſa ex ore non proferant, nō ſuperbiant, non inuideant, iracundiam vel odium in corde non teneant, &c. Similia habet ſermone 215. de tempore: vbi ſuſceptores monet, vt ſpirituales ſuos filios, Apoſtolorum Symbolum, & orationem Dominicam doceāt. Nam neſcio (ait) qua fronte ſe Chriſtianum dicat, qui paucos verſus in ſymbolo, vel in oratione Dominica parare diſſimulat.

Ex his facilè colligi poterit, quinam ſint effectus, qui in anima hominis per Sacramentum Baptiſmi producuntur.

1. Character indelebilis imprimitur.
2. Peccata omnia qualiacunq; & quantacuuque dimittuntur.
3. Remittitur oīs pœna peccatis debita.
4. Pellitur ab homine dæmon.
5. Diminuitur vis fomitis & concupiſcentiæ.
6. Anima prius mortua accipit vitam.

7. Homo efficitur mēbrum Eccleſiæ, ſub capite Chriſto, accipiens eundem ſpiritum, quem habet Chriſtus.

8. Anima induitur interna iuſtitia & ſplendore mirabili.

9. Efficitur filius Dei, per inhabitantem gratiam & ſpiritum ſanctum.

10. Veram accipit libertatem ab omni ſeruitute diaboli & peccati.

11. Senſus omnes interni aperiuntur, ad cognoſcendū & guſtandū Deum, & res diuinas: creaturas autē æſtimandas pro his, quales ſunt.

12. Infunduntur virtutes omnes Theologicæ & Morales.

13. Datur robur & auxiliū ad rectè viuendum.

14. Infunditur animo interna lætitia & gaudium ſpiritus.

15. Datur ius ad vitam æternam & Regnum cœlorum.

16. Corpus ipſum fit habitaculum Spiritus ſancti.

17. Corpori promittitur immortalitas, impatibilitas, claritas, agilitas, aliaq́; dona in reſurrectione conferenda.

Expli-

Explicatio cærimoniarũ & effectuum Sacramenti Confirmationis. Caput V.

SICVT baptiſmi ſacramento generatur homo per aquam & Spiritum ſanctum, vt ſit Chriſtianus: ita per ſacramentum Confirmationis adoleſcit homo, & perficitur in virum, vt ſit plenus atque perfectus Chriſtianus, ſicut B. Clemẽs a & Vrbanus b loquuntur. Quia (ait Melchiades) c in hoc mundo tota ætate victuris, inter inuiſibiles hoſtes, & pericula gradiendum eſt; in baptiſmo regeneramur ad vitam, poſt Baptiſmum confirmamur ad pugnam: in Baptiſmo abluimur, poſt Baptiſmum roboramur: ſpiritus ſanctus in fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam, in Confirmatione augmentũ præſtat ad gratiam. Nunquid prodeſt, ſi quiſquam parentum magnam pupillo conferat facultatem, niſi prouidere ſtudeat & tutorem? Itaque paracletus regeneratis in Chriſto cuſtos, & conſolator, & tutor eſt.

a Epiſt. 4.
b Epiſt. ad omnes fideles.
c Epi. ad Epiſ. Hiſp.

Hoc porrò ſacramentum diuerſis modis Apoſtolorum temporibus traditum eſſe legimus. Nam 1, in die Pentecoſtes, ſine vllo hominis miniſterio, per ſe Spiritus ſanctus in Apoſtolos delapſus eſt, viſibili ſpecie linguarum & ignis. 2, Per ſolam manuũ impoſitio-

Acto. 2.
Acto. 8.

poſitionem deſcendit in ſimili forma ſpiritus ſanctus. 3. Per ſacri Chriſmatis vnctionem (vt author eſt B. Dionyſius Areopagita) contulerunt hoc ſacramentum Apoſtoli; quos Chriſtus (teſte S. Fabiano) docuit in vltima cœna Chriſma conficere.

Cap. 4 Eccle. Hierar. Epiſt. 2. Cōcil. Florēt.

In quo ſacramento ex Chriſti inſtitutione, & Apoſtolica traditione, hoc primò obſeruatur, vt ſolus Epiſcopus ſit ordinarius miniſter. quia de ſolis Apoſtolis legitur (quorum vicem tenent Epiſcopi) quòd per manus impoſitionem, Spiritũ ſanctum dabant. Cuius rei cauſa eſt; quia cõfirmatio, eſt perfectio Chriſtiani hominis. atqui ſupremæ authoritatis & poteſtatis eſt, vltimam perfectionem operi addere. quia in omni arte fieri videmus, vt opus, quod rudior inchoauerat, peritior perficiat. Diſcũt ergo ex hac re Chriſtiani, ſe non paruulos eſſe, neque circumferri debere omni vento doctrinæ: ſed ſtabiles eſſe atque immobiles à ſpe euangelij, poſtquam per manum Epiſcopi confirmati ſunt atque perfecti.

Ephe. 4. Col. 1.

Secũdò obſeruatur, vt materia ſacramẽti, hoc eſt Chriſma, Epiſcopali benedictione conſecretur. Oleũ (inquit B. Cyprianus) vnde baptiſati vnguntur, in altari ſanctificatur. Quod ex Apoſtolica traditione ad nos veniſſe, docet B. Baſilius. nempe vt ſignificetur, omnem perfectionem à Chriſto pro-

Li. 1. epiſt. 12. Li. de ſpir. ſanc. c. 27.

proficiſci: cuius perſonam Epiſcopus, tanquam Eccleſiæ ſuæ caput, expreſſius quam alius priuatus ſacerdos gerit. Conſecratur autem non quouis tempore, ſed in die cœnæ dominicæ; tum quia illo die (ſicut iam dictum eſt) Chriſtus ritum conſecrationis docuit: tū quia ex dominica paſſione, quæ illa nocte initium habuit, hoc ſacramētum, quemadmodum & alia omnia, profluxit.

Tertiò, hæc materia non eſt ſimplex liquor: ſed vnguentum compoſitum atque commixtū, ex oleo oliuarum, & balſamo. Oleum (inquit Conciliū Florentinum) nitorem ſignificat cōſcientiæ: balſamū, odorem bonæ famæ. Præterea oleum deſignat gratiam ſpiritus ſancti: balſamum, profeſſionem fidei. B. Cyprianus dicit, ob id hos duos liquores miſceri, vt ſignificetur nos reges eſſe & ſacerdotes. Imprimitur autē hoc ſacro vnguento fronti ſignum crucis; vt ne erubeſcamus fidem crucifixi publicè profiteri. Hic igitur ſignificatur, per confirmationis ſacramentum. 1. In anima Chriſtiani hominis imprimi nouum ſignum ſeu characterem; quo, poſt hanc vitam, ab omnibus fuiſſe cōfirmatus agnoſcetur. 2. Dari copioſam ſpiritus ſancti gratiam; qua nō ſolum ſine onere (inquit D. Auguſtinus) ſed etiam cum iucunditate, legem poſſunt implere, quæ data eſt Iudæis in decem præ-

Serm. de cœna domini.

Lib. de Carne iudib. cap. 23.

mandata domini ſui, eaque in intimo cordis reponat. Nares etiam attinguntur: vt aperiantur ad percipiendum odorem notitiȩ Dei: vt ex creaturis non fȩtorem & noxium odorē hauriat; ſed ſuauem & ſalutarem animæ: hoc eſt, vt Deum in omnibus creaturis agnoſcat; illis non nimis adhæreat, illas non admiretur, vel magni faciat, ſed pro creaturis, rebus caducis & perituris habeat: in qua re poſita eſt vera & Chriſtiana

Ioan. 5. ſciētia. Tertiò, quod ſicut Chriſtus cœcum illum à natiuitate, luto ex ſaliua oculis impoſito, ad aquas Siloë abluēdum miſit: ita baptizandus, ſordibus peccatorum infectus & conſpurcatus, ad baptiſmum lauandus mittatur. Poſtea ſequitur abrenunciatio. de

In Annos 6. qua B. Hieronymus, In myſterijs (inquit) primùm renuntiamus ei, qui in occidente eſt, nobiſque moritur cum peccatis: & ſic verſi ad orientem pactum inimus cum ſole iuſtitiæ, & ei ſeruituros nos eſſe promit-

Lib. 2. de ſymb. ad cate. cap. 1. timus. B. Auguſtinus, Renunciemus diabolo, angelis, & pompis eius. hoc audiſtis, hoc & vos profeſſi eſtis, renunciare vos diabolo, angelis, & pompis eius. Videte dilectiſſimi, quia hanc profeſſionem veſtram in Curiam profertis angelicam. nomina profitentium in libro excipiuntur vitæ: nō à quolibet homine; ſed à ſuperiore cœlitùs

Hom. 29. poteſtate. In die baptiſmatis, ait B. Gregor.

omnibus

omnibus nos antiqui hoſtis operibus atq; omnibus pompis abrenuntiare promiſimus. Itaque vnuſquiſque veſtrum ad conſiderationem ſuam mentis oculos reducat: & ſi ſeruat poſt baptiſmum, quod ante baptiſmum ſpopondit, certus iam quia fidelis eſt, gaudeat. Et D. Ambroſius. Quando te interrogauit presbyter, Abrenuncias diabolo & operibus eius? quid reſpondiſti? Abrenuntio. Abrenuntias ſęculo & voluptatibus eius? quid reſpondiſti? Abrenuntio. Memor eſto ſermonis tui, & nunquam tibi excidat tuæ ſeries cautionis. Si chirographum homini dederis, teneris obnoxius: vt pecuniam eius accipias, teneris aſtrictus, & reluctantem te fœnerator aſtringit: atque illi tua cautione conuinceris. Vbi promiſeris conſidera, vel quibus promiſeris. Leuitã vidiſti, ſed miniſter eſt Chriſti: vidiſti illum ante altaria miniſtrare. Ergo chirographũ tuum tenetur non in terra, ſed in cœlo. Iſta renuntiatio ob id ab omnibus catechumenis ante baptiſmum inſtituitur; vt ſciant Chriſtiani, non eſſe ſolorum Monachorum aut religioſorum, renunciare ſæculo: ſed hanc eſſe omnium Chriſtianorum profeſſionem, vt non ſint de hoc mundo; ſicut & Chriſtus non fuit ex hoc mundo: vt deſerant & odiãt mũdum, atq; omnia quę in mũdo ſunt: vt cor ſurſum habeãt ad Dñm,

in Euan.

Lib. 1. de ſacra. cap. 2.

Ioan. 17.

1. Iohan. 2.

Tit. 2.

expectantes beatam ſpem & aduētum gloriæ Magni Dei: atque hanc profeſſionem tam eſſe, propriam & intimā Chriſtianis; vt qui eam negligit, non minus cenſeatur reus, quam religioſus violans profeſſionem ſuam. Deinde vngitur oleo ſanctificato, in pectore & ſcapulis. Primò, vt ſciat, ſe quaſi Chriſti athletam (ait Ambroſius) quaſi luctamen huius ſæculi luctaturū. ſolent enim luctantes inungi. Secūdò, vt nullæ reliquiæ latentes inimici (inquit Rabanus) in eo reſideant. penetrans quippe oleum, ſignificat etiam interiora quæque curari. Tertiò, vt ſciamus, baptiſmi gratiam non noſtris meritis; ſed Chriſti beneficio & gratuita miſericordia donari: quę per oleum ſignificatur iuxta illud Pſalmiſtæ, Impinguaſti in oleo caput meum. Quartò, quia oleum eſt medicamenti ſpecies. ſiquidem Samaritanus infudit in vulnera oleum & vinum. Per hāc vnctionem ſignificatur, interna vulnera animæ noſtræ, hoc eſt, paſſiones, & noxias infirmitates hac medicina curari; fomitemque ipſum, quantumuis non omnino extinguatur, at certe debilitari & frangi: viresq; & robur ſpirituale nobis addi, tentationes omnes dæmonis & carnis repellēdi, iuxta illud, Peccatum vobis non dominabitur, quia non eſtis ſub lege, ſed ſub gratia. Qua de re pulchrè Lactantius Firmianus,

Lib 1. de ſac. cap. 2.

Li. 1. inſtit. cleri. c 27.

Pſal. 22.

Luc. 10.

Rom. 6.

Lib 3. di. Inſtit. c 26.

nus, a Cyprianus, & b Auguſtinus: qui huius rei experientiam mirabilem tum in ſeipſis, tum in alijs referunt. Olim quidem (vt teſtis eſt B. c Dionyſius Ariopagita) inungi ſolet totum hominis corpus: nũc autem ſolum pectus cum ſcapulis. Pectus quidem; vt intelligamus, mentẽ ipſam, ſeu cor diuina virtute corroborari: ſcapulæ vero; quia datur homini robur, ad iugũ Chriſti ferendũ. Ante inungitur & retro; vt vndiq; muniatur & cõfirmetur, ad opera bona præſtãda, corde & corpore, volũtate & opere.

a Lib. 2. epiſt. 2.
b Lib. 4. cõfeſſ. ca. 4. & lib. 9. ca. 1. 4 & 6.
c Ca. 2. Eccle. Hierar.

3. Venitur ad fontem baptiſmi. quo in loco examinatur catechumenus de fide orthodoxa, trina interrogatione, iuxtà tres in diuinitate perſonas. Vt ſciat, primò, ſine recta fide baptiſmum nihil prodeſſe. nam qui crediderit & baptizatus fuerit, hic ſaluus erit: qui verò non crediderit, condemnabitur. Secundò, hoc baptiſmi ſacramentum ſic eſſe & dici ſacramentum fidei; vt per illud infantibus virtus fidei infundatur, & adultorum fides gratia Dei illuſtretur, formetur, & in virtutem perficiatur. Vbi vel adultus per ſe, vel ſuſceptores pro infante tertio reſponderint, Credo (vt multiplicem lapſum, inquit Ambroſius, ſuperioris ætatis, abſoluat trina confeſſio) & item ſacerdoti interroganti, vis baptizari? reſponderint, Volo; confertur baptiſmi ſacramentum:

Marc. 16.
In Clemẽt. de ſumma Tri. & fid. Catho. c. 1.
Extra de Baptiſ. & eius effec. c. 3.
Lib. 2. de ſac. cap. 7.

mentum: corpus abluendo, & cor ipſum
Epheſ. 5. purgando ab omni peccato, lauacro aquæ, in verbo vitæ, inuocato nomine Sanctæ Trinitatis, Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, Amen. Poſt quam ablutionem, in qua conſiſtit ratio huius ſacramẽti, inungitur à presbytero in vertice ſacro chriſmate, hac oratione, quam ad verbum recitat D. Ambroſius: Deus pater Omnipotẽs, qui te regenerauit ex aqua & ſpiritu ſancto, conceſſitque tibi peccata tua, ipſe te vngat in vitam æternam. Idque ex ordinatione B. Syluestri, vt ait Rabanus; tum vt Chriſtianus ſciat, ſe ſpiritus ſancti gratiam in hoc fonte accepiſſe, qui columbæ ſpecie in Chriſtum dominum baptiſatum aſcendit: tum vt intelligat, ſe iam inunctum interna gratia, & externo chriſmate, meritò poſſe vocari Chriſtianum. Deinde ſacerdos Baptizatum induit candida veſte; vel (ſi infantulus eſt) tegit caput velo candido, his verbis, Accipe veſtem candidam, ſanctam & immaculatã, quam perferas ante tribunal Domini noſtri Ieſu Chriſti, vt habeas vitam æternam, & viuas in ſęcula ſæculorum, Amen. Quæ veſtis ſignificat primò, puritatem animæ & iuſtitiam; qua anima iam ab omni ſorde peccati purgata, tanquã candidiſſimo veſtimento, induitur. iuxta illud, Effundã ſuper vos aquã
Ezec. 36. mundam,

mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis veſtris, Secundò, Libertatem Chriſtianam; quam hoc ſacramento ſumus aſſequuti, erepti de tenebris carceris, & immani ſeruitute diaboli. Tertiò, Lætitiam internam & gaudium ſpiritus. ſicut enim veſtis pulla, eſt ſignum triſtitiæ: ita veſtis cādida ſignificat gaudium. Quartò, futuram reſurrectionem; ad quam per baptiſmi ſacramentum ius & pignus accepimus. Quintò, Innocentiam Chriſtianam, (ait Rabanus) quā poſt ablutas veteres maculas, ſtudio ſanctæ conuerſationis immaculatā ſeruare debet, ad præſentandū ante tribunal Chriſti. quia talis exigetur à Chriſto, tàm pura & nitida, tam ab omni ſorde & puluere aliena, qualis data eſt in hoc baptiſmi Sacramēto, Nil enim coinquinatū, aut immundū in regnū illud ingredietur.

Lib. 1. de inſt. cle. capa. 9.

Apoc. 21.

Veteres ſolent totis octo diebus, à ſabbatho Paſchæ vſque ad ſabbathum ſequens poſt baptiſmū, candidis veſtibus vti. Vnde etiam ſabbathum & Dominica in albis nomen habent, ad inculcandā nobis vitæ puritatem, quæ Chriſtianos poſt tanta dona à Chriſto percepta decet. Rabanus myſtici illius veli cādidi, quod infantibus baptizatis imponitur, cuā hāc dat ſignificationē: vt (ait) intelligant, ſe diadematis Regni, & ſacerdotalis dignitatis portatores, iuxta Apoſtolum,

Lib. 1. de inſt. cle. cap. 29.

1. Pet. 2. ſtolum, Vos eſtis genus regale, & ſacerdotale, offerẽtes voſmetipſos hoſtiam viuam, ſanctam, Deo placentem. Nam ſacerdotes in veteri teſtamento, quodam myſtico velamine caput ſemper ornabant.

Poſtremò omnium, porrigitur baptizato cereus ardens, hiſce verbis: Accipe lampadem ardentem: irrepræhenſibilem cuſtodi baptiſmum tuum: ſerua Dei mandata: vt cum Dominus venerit ad nuptias, poſſis occurrere ei, vna cum omnibus ſanctis, in aula cœleſti, habeaſque vitam æternam, & viuas in ſæcula ſæculorum. Amen. Vade in pace, & Dominus ſit tecum. Amen. Quo cereo ſignificantur tres Theologicæ virtutes, quæ baptizato per ſacramentum infunduntur: fides in lumine; charitas in calore; ſpes in cerei recta altitudine; quæ ex imo ſurſum aſcendit, ſicut ſpes noſtra ad cœlos vſque erigitur & nos erigit. Cæterum hic cereus datur geſtandus manibus; quia non ſufficit corde fidem, ſpem & charitatem retinere, niſi etiam operibus prodamus & exeramus, Memores (ait Apo-

1. Theſ. 1. ſtolus) operis fidei veſtræ (id eſt, operoſæ fidei) & laboris charitatis, & ſuſtinentiæ ſpei. Ideoque his virtutibus inſtructi iubemur ire in pace: hoc eſt, non ociari, non quieſcere, nõ cõtenti eſſe his, quibus donati ſumus; ſed operari, progredi de virtute in

Rom. 6. virtutem,

virtutem, ad anteriora nos extendere, & in nouitate vitæ ambulare. Et ſicut nobis in baptiſmo cereus datur: ita egreſſuris ex hac vita redditur; vt eo tempore ſigno proteſtemur, (quando verbis non licet) nos Chriſti fidem inuiolatam retinere, charitatem amplecti, & ſpe bona fulciri: optareque, quod in nobis eſt, Chriſto ſponſo noſtro occurrere, cum ſapientibus virginibus, geſtantes lampades ardẽtes manibus noſtris, nempe propoſitum firmum Deo placendi & ſeruiendi.

Habet porrò etiam hoc antiqua Eccleſiæ conſuetudo, vt in ſacramento Baptiſmi nomen imponatur: quod olim in veteri lege in circumciſione vſitatum fuit. nempe vt mutata religione, mutetur & nomẽ. iuxta illud Pſalmiſtæ, Non congregabo conuenticula eorum de ſanguinibus, nec memor ero nominum eorum per labia mea. id eſt, Sicut in Eccleſijs Chriſtianorũ mutabitur ritus ſacrificiorum; vt iam non offeratur aliquid cum ſanguinis effuſione: ita erit & mutatio nominum; vt qui priùs nomina ſortiebantur cõſentanea religioni ſuæ, ſiue Gentiliſmo, ſiue Iudaiſmo, nunc habeant nomina ſanctorum, qui in Eccleſia virtutibus præcelluerunt. Qua ex re diſcimus, cuiuſmodi nomina ſint baptizatis imponenda: nimirũ ſanctorũ nouę legis; non autem

Gentilium, aut Iudæorum. Idque propterea, vt talium vitam & mores ſibi Chriſtiani imitandos proponant: tum vt patronos in cœlis habeāt eos, quorū nomina gerunt.

Suſceptorum officium in Eccleſia antiquiſſimum, conſtat, ex Dionyſio Areopagita, in eo fuiſſe, vt ſuſceptor, quem patrinum vocant, ſuſceptum in his, quæ fidei noſtræ ſunt, inſtituat. Sicut enim in naturali ortu hominis, nemo ſine parente naſcitur; & natus pædagogo traditur erudiendus: ita Eccleſia Mater Chriſtianorum, vbi Chriſto aliquem genuit baptiſmo, ſedulò curat, ne ei deſit inſtitutor aut pædagogus, & non contenta parentibus carnis; qui ſæpius filios ad ſuam conſolationem, non ad ſpiritualem eorum vtilitatem diligunt, iuxta ſermonē domini, Inimici hominis, domeſtici eius; prouidet eis de alijs Inſtitutoribus. Quorum officium eſt primò, pro infante ipſo reſpondere, mundo renunciare, fidem profiteri, ita planè, vt per os ſuſceptoris infans loqui cenſeatur, & ſeſe obſtringere. Secundò, ſeſe obligare ad inſtitutionem infantis: ipſiq; Eccleſiæ teſtari & fide iubere, ſe omnē daturos operam, vt infans iſte, vel etiā adultus, in his quæ ſunt Chriſtianæ religionis, erudiatur. Notanda eſt inſignis admonitio D. Auguſtini, Hoc itaque admoneo fratres dilectiſſimi, vt quo-

Cap. 2. & 7 Eccl. Hier.

Matth. 10.

Dionyſ. c. 2 Eccl. Hie.

Serm. 163. de tĕpore.

ties paſchalis ſolennitas venit, quicunque viri, quæcunque mulieres de ſacro fonte filios ſpiritaliter exceperunt, cognoſcãt ſe pro ipſis fideiuſſores apud Deum extitiſſe: & ideò ſemper illis ſollicitudinem veræ charitatis impendant: & admoneant, vt caſtitatem cuſtodiant, virginitatem vſque ad nuptias ſeruent, à maledicto vel periurio linguam refrenent, cantica turpia vel luxurioſa ex ore non proferant, nõ ſuperbiant, non inuideant, iracundiam vel odium in corde non teneant, &c. Similia habet ſermone 215. de tempore: vbi ſuſceptores monet, vt ſpirituales ſuos filios, Apoſtolorum Symbolum, & orationem Dominicam doceãt. Nam neſcio (ait) qua fronte ſe Chriſtianum dicat, qui paucos verſus in ſymbolo, vel in oratione Dominica parare diſſimulat.

Ex his facilè colligi poterit, quinam ſint effectus, qui in anima hominis per Sacramentum Baptiſmi producuntur.

1. Character indelebilis imprimitur.
2. Peccata omnia qualiacunq; & quantacuuque dimittuntur.
3. Remittitur oĩs pœna peccatis debita.
4. Pellitur ab homine dæmon.
5. Diminuitur vis fomitis & concupiſcentiæ.
6. Anima prius mortua accipit vitam.

7. Homo efficitur mẽbrum Eccleſiæ, ſub capite Chriſto, accipiens eundem ſpiritum, quem habet Chriſtus.
8. Anima induitur interna iuſtitia & ſplendore mirabili.
9. Efficitur filius Dei, per inhabitantem gratiam & ſpiritum ſanctum.
10. Veram accipit libertatem ab omni ſeruitute diaboli & peccati.
11. Senſus omnes interni aperiuntur, ad cognoſcendũ & guſtandũ Deum, & res diuinas: creaturas autẽ æſtimandas pro his, quales ſunt.
12. Infunduntur virtutes omnes Theologicæ & Morales.
13. Datur robur & auxiliũ ad rectè viuendum.
14. Infunditur animo interna lætitia & gaudium ſpiritus.
15. Datur ius ad vitam æternam & Regnum cœlorum.
16. Corpus ipſum fit habitaculum Spiritus ſancti.
17. Corpori promittitur immortalitas, impatibilitas, claritas, agilitas, aliaq; dona in reſurrectione conferenda.

Expli-

Explicatio cærimoniarũ & effectuum Sacramenti Confirmationis. Caput V.

SICVT baptiſmi ſacramento generatur homo per aquam & Spiritum ſanctum, vt ſit Chriſtianus: ita per ſacramentum Confirmationis adoleſcit homo, & perficitur in virum, vt ſit plenus atque perfectus Chriſtianus, ſicut B. Clemẽs a & Vrbanus b loquuntur. Quia (ait Melchiades) c in hoc mundo tota ætate victuris, inter inuiſibiles hoſtes, & pericula gradiendum eſt; in baptiſmo regeneramur ad vitam, poſt Baptiſmum confirmamur ad pugnam: in Baptiſmo abluimur, poſt Baptiſmum roboramur: ſpiritus ſanctus in fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam, in Confirmatione augmentũ præſtat ad gratiam. Nunquid prodeſt, ſi quiſquam parentum magnam pupillo conferat facultatem, niſi prouidere ſtudeat & tutorem? Itaque paracletus regeneratis in Chriſto cuſtos, & conſolator, & tutor eſt.

a Epiſt. 4. b Epiſt. ad omnes fideles. c Epi. ad Epiſ. Hiſp.

Hoc porrò ſacramentum diuerſis modis Apoſtolorum temporibus traditum eſſe legimus. Nam 1, in die Pentecoſtes, ſine vllo hominis miniſterio, per ſe Spiritus ſanctus in Apoſtolos delapſus eſt, viſibili ſpecie linguarum & ignis. 2, Per ſolam manuũ impoſitio-

Act. 2. Act. 8.

poſitionem deſcendit in ſimili forma ſpiritus ſanctus. 3. Per ſacri Chriſmatis vnctionem (vt author eſt B. Dionyſius Areopagita) contulerunt hoc ſacramentum Apoſtoli; quos Chriſtus (teſte S. Fabiano) docuit in vltima cœna Chriſma conficere.

Cap. 4 Eccle. Hierar. Epiſt. 2. Cōcil. Florēt.

In quo ſacramento ex Chriſti inſtitutione, & Apoſtolica traditione, hoc primò obſeruatur, vt ſolus Epiſcopus ſit ordinarius miniſter. quia de ſolis Apoſtolis legitur (quorum vicem tenent Epiſcopi) quòd per manus impoſitionem, Spiritū ſanctum dabant. Cuius rei cauſa eſt; quia cōfirmatio, eſt perfectio Chriſtiani hominis. atqui ſupremæ authoritatis & poteſtatis eſt, vltimam perfectionem operi addere. quia in omni arte fieri videmus, vt opus, quod rudior inchoauerat, peritior perficiat. Diſcūt ergo ex hac rē Chriſtiani, ſe non paruulos eſſe; neque circumferri debere omni vento doctrinæ: ſed ſtabiles eſſe atque immobiles à ſpe euangelij; poſtquam per manum Epiſcopi confirmati ſunt atque perfecti.

Ephe. 4. Col. 1.

Secūdò obſeruatur, vt materia ſacramēti, hoc eſt Chriſma, Epiſcopali benedictione conſecretur. Oleū (inquit B. Cyprianus) vnde baptiſati vnguntur, in altari ſanctificatur. Quod ex Apoſtolica traditione ad nos veniſſe, docet B. Baſilius. nempe vt ſignificetur, omnem perfectionem à Chriſto

Li. 1. epiſt. 12. Li. de ſpir. ſanc. c. 27.

pro-

proficiſci : cuius perſonam Epiſcopus, tanquam Eccleſiæ ſuæ caput, expreſſiùs quam alius priuatus ſacerdos gerit. Conſecratur autem non quouis tempore, ſed in die cœnæ dominicæ; tum quia illo die (ſicut iam dictum eſt) Chriſtus ritum conſecrationis docuit: tū quia ex dominica paſſione, quæ illa nocte initium habuit, hoc ſacramētum, quemadmodum & alia omnia, profluxit.

Tertiò, hæc materia non eſt ſimplex liquor: ſed vnguentum compoſitum atque commixtū, ex oleo oliuarum, & balſamo. Oleum (inquit Conciliū Florentinum) nitorem ſignificat cōſcientiæ: balſamū, odorem bonæ famæ. Præterea oleum deſignat gratiam ſpiritus ſancti: balſamum, profeſſionem fidei. B. Cyprianus dicit, ob id hos duos liquores miſceri; vt ſignificetur nos reges eſſe & ſacerdotes. Imprimitur autē hoc ſacro vnguento fronti ſignum crucis; vt ne erubeſcamus fidem crucifixi publicè profiteri. Hic igitur ſignificatur, per confirmationis ſacramentum. 1. In anima Chriſtiani hominis imprimi nouum ſignum ſeu characterem; quo, poſt hanc vitam, ab omnibus fuiſſe cōfirmatus agnoſcetur. 2. Dari copioſam ſpiritus ſancti gratiam; qua nō ſolum ſine onere (inquit D. Auguſtinus) ſed etiam cum iucunditate, legem poſſunt implere, quæ data eſt Iudæis in decem præ-

Serm. de cœna domini.

Lib. de Cœ-re. Iudib. cap. 23.

præceptis, quæ appellantur decalogus. 3. conferri audaciam profitendi fidem, tum verbis, tum ſancta vita; & robur aduerſarijs omnibus reſiſtẽdi; partim externis, vt temporibus hæreticorũ, & in ſimili perſecutione: partim internis. Ideò (inquit author operis imperfecti in Matthæũ) oleo Chriſmatis vngitur; vt contrà diabolũ quaſi ſpiritualis Athleta luctetur. Et B. Auguſtinus, Ideò nos vnxit, quia luctatores contra diabolum fecit. 4. Infundi Chriſtiano ſeptiformem ſpiritus ſancti gratiã: vt ait B. Clemens, & D. Ambroſius. 1, Donum intellectus; quo facile apprehendat, quæ de Deo rebusque diuinis audit: 2, donum ſapientiæ; quo illa vera eſſe non ſolùm credat, ſed ſpiritali etiam guſtu ſapiat: 3, donũ ſcientiæ; quo in creaturarum æſtimatione verſetur, vt Chriſtianum decet: nempe eas non pluris, quam reuera mereantur, faciat; ſed pro reb' caducis & perituris habeat: 4, donum conſilij; quo actiones ſuas ad Dei voluntatẽ perpetuò moderetur, nihilque, niſi ex dictamine ſpirit', vel faciat vel loquatur: 5, donum fortitudinis; vt ſine cuiuſquam vel hominis vel maligni ſpiritus metu, aggrediatur & perficiat, quod rectum eſt: & nõ in externis tantũmodo rebus; ſed etiam in paſſionibus internis domandis & ſubijciendis, ſeſe virum ſtrenuum præbeat: 6, donum

Rom. 5.

Ser. 47. de verbis domini.

Epiſt. 4.

Lib 3. de ſacra. cap. 5

6, donum pietatis: vt interna deuotione in Deum diuinaq; omnia moueatur: Deum vt pium patrē amando, res ſacras venerando; proximos & creaturas omnes in Deo, & propter Deum interno affectu diligendo. 7, donum timoris Domini, vt interna reuerentia Deum metuat, eius maieſtatem cogitans; non quidem vt ſeruus, ſed verecũdus filius. Et hęc quidē dona tametſi etiam in Baptiſmo conferantur: plenius tamen perfectiuſque hic dantur. Nam ſicut in homine perfectæ ætatis, eſt roboris, ſcientiæ, conſilij, iudicij, totiuſque naturæ perfectio & plenitudo: ita hoc ſacramento Confirmationis, datur plenitudo virtutum ſpiritus. Ac proinde de Samaritanis, qui per Baptiſmũ à Philippo diacono peccatorum remiſſionem (quæ ſine gratia ſpiritus ſancti non accipitur) conſecuti fuerãt, dicitur, Nondum enim in quemquam illorum ſpiritus ſanctus venerat. Act. 8. Et ante Chriſti paſſionem nondum erat ſpiritus datus; quia Ioan. 7. Ieſus nondum glorificatus. De quo ſpiritu dominus aſcenſurus ad cœlos, dicebat, Sedete in ciuitate, quoad vſque induamini Luc. 24. virtute ex alto. Accipietis virtutem ſpiritus Act. 1. ſancti in vos: & eritis mihi teſtes in Hieruſalem, & in omni Iudæa, & Samaria, & vſque ad vltimum terræ. non obſcurè ſignificans, vbertatem gratiæ, quæ hoc ſa-

cramento

cramento accipitur.

Quartò, Epiſcopus manũ capiti imponit. vnde etiam à veteribus appellatur ſacramentum impoſitionis manus. ad ſignificandum, primò, Quòd peculiari modo à Deo attingamur, & perfectiùs incorporemur: nimirum copioſiùs accipientes de ſpiritu Chriſti. 2, Quòd digniori loco ſimus in Eccleſia Dei: nempe nõ ampliùs infantes & pueri; ſed viri ętate prouecta, quorum eſt alios in certamine iuuare. 3, Nos ſpiritu ſancto, tanquam manu Dei, & ſolidiſſimo ſcuto, aduerſus inſultus & tela hoſtiũ protegendos. 4, Venialia peccata nobis remitti atque etiam mortalia, ſi quæ occulta latent, quorum non ſuccurrit memoria. Attactus enim manus, ſignificat reconciliationem & vnionem cum Deo.

Melchia. epiſt. ad Epiſ. Hiſp. Cyp. ad Iu. Tertul. lib. de baptiſ. Leo Epiſt. 81.

Quintò, Epiſcopus alapã impingit; non modo vt puer ſuſcepti iſtius ſacramenti ſit memor, vitæque inſtituendæ tanta gratia dignæ: ſed etiam. 1, Vt ſciat ſe talem iam militem eſſe conſtitutum; cuius pugna & victoria non in inferendis, ſed in tolerandis verberibus, cernatur: ſicut Apoſtoli ibant gaudentes à conſpectu Concilij, quoniam digni habiti ſunt, pro nomine Chriſti contumeliam pati. 2, Vt quærat non commoda, ſed incommoda huius vitæ. ſiquidem eius ſignum & nomen in fronte gerit, qui

Acto 5.

propoſito

propoſito ſibi gaudio, ſuſtinuit crucem, omni confuſione contempta. Et ſanè militum eſt, non in delicijs viuere: ſed humi cubare, pondus armorum geſtare, & mala multa ferre. 3, Vt intelligat, officij ſui eſſe, in acie ſtare, ictusque & tela obſeruare, vnde veniant: vt tametſi corpus, honorem, & opes tollant, vel lædant; non tamen animã quoquo pacto offendant. Heb. 12.

Sextò, cingitur frõs velo; partim ad ſacri Chriſmatis reuerentiam: partim ad ſignificandam ignominiam, quę Chriſti nomine eſt negligenda. Chriſtiani etenim militis eſt, honorem apud Deum, ſanctosque cœleſtes, ex pugna quærere: non apud mundum, ex otio aut deſidia. Qui namque nouit per ſpiritum ſanctum, quanta ſint propoſita præmia ſeruis rite decertãtibus, quãque ſint exigua, quæ mundus hic miratur; is maximo animo contẽptum præferet honori, ignominiam gloriæ, infamiam & neglectum cuiuis magno nomini.

Solet etiam in hoc ſacramẽto adeſſe ſuſceptor; partim quia olim, quando ſimul eodemque tempore vtrumque ſacramentum Baptiſmi & Confirmationis adultis conuerſis adminiſtrabatur, ijdem vtrobique curam neophytorum inſtituendorum ſuſcipiebant: partim vt ſciat Chriſtianus, ita ſe perfectionem per gratiam ſpiritus

ſancti aſſequutum; vt tamē non ſibi fidat, ſed aliorum prouectiorum conſilia libenter audiat & amplectatur.

Mutatur aliquando nomen Chriſtiani in Confirmatione; vt qui hactenus non ad normam Chriſti vitā inſtituit, iam in militiam aſcriptus, depoſito veteri homine, antiqua ſocordia, pucrilib⁹ ſtudijs, nouo poſt hac animo, nouoq́ue virili nomine virum ſe præbeat. Nam etiam puerorum nomina quandoque diuerſa ſunt à nominibus virorum: dum illa ad pueritiam indicādam tenerè & diminutiuè proferūtur; hæc autem viriliter & grauiter, additis ſubinde epithetis honorum, pro cuiuſque dignitate.

Ex his omnibus tum Baptiſmi, tū Confirmationis cærimonijs, hoc diſcere licet, quanti momenti ſit, eſſe Chriſtianum: qui tot myſterijs, orationibus, vnctionibus, & benedictionibus, initiatur, conſecratur, & perficitur; vt perpetuò meminerimus, nos diuino cultui dedicatos eſſe, & ſolenni cōſecratione deputatos, lōgè ſacratiùs, quam vel calicem ſacrum, vel templum, vel altare: ac proinde frequenter cogitemus, maiorem iniuriā irrogari Deo, dum Chriſtianus ſeipſum defœdat quouis peccato mortali; quam ſi calix, altare, vel templum materiale ſecularibus vſibus profanetur. Sæpe id cogitandum eſſet, quod ex Hie-

ex Hieremia in quotidiana lectione recitat Eccleſia, Tu autem in nobis es domine, & nomen ſanctum tuum inuocatum eſt ſuper nos: ne derelinquas nos Domine Deus noſter. & illud Apoſtoli, Si quis templum Dei violauerit, diſperdet illum Deus. templum enim Dei ſanctum eſt. quod eſtis vos. An neſcitis, quoniam membra veſtra templum ſunt ſpiritus ſancti, qui in vobis eſt, quem habetis à Deo, & non eſtis veſtri? empti enim eſtis pretio magno. glorificate & portate Deum in cordibus veſtris. Facile ex prædictis videri poteſt, qui ſint effectus huius ſacramenti. nimirum iſti, Hier. 14. 1. Cor. 3. & 6.

1. Imprimitur character & ſignum Chriſti in animum.
2. Remittũtur peccata leuia ſeu venialia.
3. Remittuntur etiam mortalia, quæ per obliuionem confiteri neglexımus: ſic tamen, vt ſi occurrant, poſtea in Cõfeſsione dicantur.
4. Ex infante, vel puero trãsfertur homo in virum, in negotio religionis Chriſti. qui effectus eſt præcipuus, vnde alij omnes ſequuntur.
5. Dantur plenius ſeptem dona ſpiritus ſancti; quibus hominis animus diſpõnitur ad percipiendum diuinos inſtinctus, & eis obtemperandum.
6. Virtutes theologicę & morales confir-

mantur & augentur.

7. Inſtruimur armis contra dæmonem, mundum & carnem, vt non erubeſcamus fidem profiteri, dæmonẽ non metuamus, reſiſtamus hæreticis, &c.

8. Iuuamur, vt cum iucunditate præcepta & voluntatem Dei perficiamus.

9. Efficimur per gratiæ augmentum gratiores Deo.

10. Poſt hanc vitam accipitur maior gloria, ſicut maior merces datur viris, quam pueris.

De his effectibus ſic ſcripſit ante 1250. annos B. Melchiades Pontifex Martyr, epiſtola ſua vnica, ad omnes Hiſpaniæ Epiſcopos. Hic ſi forte illud etiam requirere velint, poſt paſſionem & reſurrectionẽ Chriſti, quid Apoſtolis profuerit aduentus ſpiritus ſancti: Ipſe Dominus eis euidenter exponit. Quæ dico (inquit) vobis non poteſtis portare modo. cum autem venerit ille ſpiritus veritatis, ipſe docebit vos omnem veritatem. Vides, quia cum ſpiritus ſanctus infunditur, cor fidele ad prudentiam & cõſtantiam dilatatur? Itaque ante deſcenſionem ſpiritus ſancti, vſque ad negationem Apoſtoli deterrentur: poſt viſitationem verò eius, vſque ad martyrium contemptu ſalutis armãtur. Secundũ hoc, per Chriſtũ redimimur: per ſpiritum verò ſanctum, dono ſapien-

Ioan. 16.

ſapientiæ ſpiritualis illuminamur, ædificamur, erudimur, inſtruimur, cōſummamur; vt illam ſpiritus ſancti vocem audire poſſimus, Intellectum tibi dabo, & inſtruam te in via hac, qua gradieris. De ſpiritu ſancto accipimus, vt ſpirituales efficiamur: quia animalis homo non percipit ea, quæ ſunt ſpiritus Dei. de ſpiritu ſancto accipimus, vt ſapiamus inter bonū malumq; diſcernere, iuſta diligere, iniuſta reſpuere; vt malitiæ & ſuperbię repugnemus; vt luxurię ac diuerſis illecebris & fœdis indigniſq; cupiditatibus reſiſtamus. De ſpiritu ſancto accipimus vitæ amorem, & gloriæ ardorem; vt ſuccenſi diuinitùs, erigere à terrenis mentem ad ſuperna & diuina valeamus. Pſal. 31. 1. Cor. 2.

De cærimonijs & effectibus ſacramenti Pœnitentiæ. Cap. VI.

IN hoc mundo Chriſtus Dominus cùm ageret, præbuit ſe aliquando iudicem; aliquando Medicum, & pium Curatorem, non ſolum corporum, ſed etiam animarum. Iudicis officium exercuit, quando paralytico dicebat, Confide fili, remittūtur tibi peccata tua: & de peccatrice, Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum: præterea, quando de templo eijciebat vendentes & ementes: quando Matt. 9. Luc. 7. Iohan. 2. Matt. 21.

Luc. 11. dirum væ, hoc eſt, æternam damnationem
Matt. 23. interminabatur Scribis & Phariſæis: quando
Luc. 23. do in Cruce paradiſum promittebat latroni. &c. Medicum ſe oſtendit in curatione tot morborum, & conſolatione tot animarum.
Matt. 11. Venite (ait) ad me omnes, qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos, &c. Qualem autem ſe Dominus exhibuit nobis, tales voluit eſſe vicarios ſuos, nempè Apoſtolos & diſcipulos, eorumque ſucceſſores Epiſcopos & Presbyteros, quibus po-
Ioan 20. teſtatem dedit remittendi peccata, & ligādi
Matt. 18. atque ſoluendi. Quia noſtris ſacerdotibus
Lib. 3. de Sacerdotio (inquit D. Chryſoſtomus) non corporis lepram, ſed animæ ſordes, non dico purgatas probare, ſed purgare prorſus conceſſum eſt. & iterum, Pater omnifariam poteſtatem dedit filio. cæterùm video ipſam eandem omnifariam poteſtatem, à Deo filio illis traditam. Hos, inquam, tanta poteſtate præpoſuit Chriſtus Eccleſiæ ſuæ; vt ſimul & Iudicis & Medici officio fungerētur. Iudicis, in delictis inquirendis & diſcutiendis in pœna imponenda, in proferenda & danda abſolutionis ſententia: Medici, in conſulendo, in monendo, in remedijs dandis, alijſque præſtandis, quibus peccata in poſterum præcaueri poſſint. Iuxta hoc duplex officium, ordinatæ & inſtitutæ ſunt huius ſacramenti cærimoniæ: maximè tamen ad

officium

officium Iudicis; quod eſt hoc loco potiſſimum & præſtantiſſimum.

Primò itaque pœnitens ſeſe in terram proſternit ad pedes ſacerdotis (quod etiam Apoſtolorum temporibus fieri ſolere, docet B. Dionyſius Ariopagita) 1. vt ſeſe reum oſtendat mortis æternæ, vt veniam petat: 2. ad declarandum, in hoc potiſſimum Sacramento, magnam humilitatem ſummè neceſſariam eſſe. Epi. 6 ad Demoph.

Secundò, manus ſeruat complicatas, & oculos demiſſos, tum ob eaſdem cauſas: tū vt indicetur, animum hic adeſſe debere collectum, non vagum, ſed cum Deo vnitum, tanquam in præſentia Chriſti. Digiti ſimul coniuncti & eleuati, declarant collectum eſſe per conſcientiæ examen peccatorum omnium faſciculum, oris confeſſione ſacerdoti offerendum; vt in rogum Dominicæ crucis proijciatur, & igne paſſionis Chriſti comburatur. Tonditur etiam pectus initio confeſſionis, quando dicitur, Mea culpa, mea maxima culpa; ad ſignificandum, 1. internum cordis dolorem de peccatis conceptum, & deteſtationem præteritorum malorum: 2. promptum animum, ad peccata commiſſa, iuxta arbitrium ſacerdotis, punienda.

Tertiò, pœnitens accuſator eſt ſui, peccata omnia ſua clarè & integrè proferens

ore; tum quia in iudicio non profertur à iudice ſententia, niſi prius reo accuſato; neq; remittitur accuſato delictum, niſi, confeſſus malum, veniam precetur: tum quia Medicus curare vulnera neſcit, quæ ignorat. Vt

Hom. 10. in Matt.

poſt patentia criminū vulnera (ait D. Chryſoſtomus) pœnitentia interueniente curentur, & ad ſacra myſteria redire mereantur.

His igitur pœnitentis cærimonijs, non ſolùm indicantur tres partes pœnitentiæ, contritio, confeſſio, & ſatisfactio; quæ ad perfectum ſacramentum in pœnitente requiruntur: ſed aliæ item conditiones, quibus peccata ipſa ſunt recenſenda. nempe integritas, ne quicquam ſcienter reticeatur: puritas, ab omni mēdacio, & ſimulatione: & humilitas, cum interna reuerentia in cōſpectu Dei.

Orat. ad Imp.

Luc. 11.

Sacerdos, 1, ſedet tanquam Iudex pro tribunali; quia habemus & nos, inquit D. Gregorius Nazianzenus, tribunalia. Siquidem iudicis eſt ſedere, ad indicandam iudicij conſtantiam.

2. Pro authoritate ſua de peccatis inquirit, & ſingula examinat; tanquam habens à Chriſto clauem ſcientiæ, qua omnia inueſtigare poteſt: ſignificans tum Iudicis, tum Medici officium. Nam & iudex inquirit, vt ſciat quid puniendum ſit, quid remittendum,

tendum, quo modo ſententia temperanda: & Medicus, vt morbo cognito, faciliùs remedia adhibeat. Partes autem tam rei, quā infirmi ſunt, purè, candidè, & apertè ad interrogata reſpondere.

3. Proferens abſolutionis ſentētiam, manum imponit capiti pœnitētis, ex antiqua Eccleſiæ conſuetudine; qua peccatores per manus impoſitionem abſolui ſolent & reconciliari. Hac enim cærimonia ſignificatur, 1. Peccatorem, qui hactenus fuit obligatus ſeruituti peccati, nunc manumitti, & libertati reſtitui. 2. Quòd corpori Chriſti, tanquam viuum membrum inſeratur. 3. Quòd per aduentum & delapſum ſpiritus ſancti hæc remiſſio conferatur: qui reipſa per dona ſua, animam hominis attingit & mundat, totiuſque hominis protectionem ſuſcepit. iuxta id quod ſcriptum eſt, Qui habitat in adiutorio Altiſſimi, in protectione Dei cœli commorabitur. Pſal. 90.

Non difficile erit ex prædictis colligere, huius Sacramenti effectus: qui ſunt duplices. priores quidem ex vi Sacramenti, ſeu poteſtate clauium: poſteriores vero, ex ipſa pœnitentiæ actione. Et quod ad priores attinet, conſtat hoc pœnitentiæ Sacramētum à Chriſto eſſe inſtitutum, vt Chriſtiani, qui per peccatum in Dei offenſam incurriſſent, remedium haberent, quo denuo

in gratiam cum Deo redirent: hoc eſt quod Tertullianus ait, vt lapſis eſſet ſecunda poſt naufragium tabula.

Lib. de pœnitentia.

Ac proinde primus præcipuusq; effectus eſt Remiſſio peccatorum omniū, quæ poſt Baptiſmi ſacramentum committi poſſunt: non ſolùm leuium & venialium; ſed etiam grauiſſimorum atque mortalium, quæ, quanta, qualiacunque, aut quotcunque ea ſint: quæ ſimul omnia hoc ſacramento delentur & condonantur.

Secundus eſt, reſtitutio eorum bonorum quibus per peccatum priuati eramus. Siquidem peccatum mortale priuat hominem. 1. vita animæ, ideſt, gratia Dei; per quam erat non ſolum amicus, ſed etiam filius Dei: vt iam neque filius ſit, neque amicus. 2, Omnibus donis ſpiritus ſancti. 3, omnibus virtutibus. 4, omnibus bonis operibus, quæ in ſtatu gratiæ præſtiterat: iuxta illud Prophetæ, Cum receſſerit iuſtus à iuſtitia ſua, omnes iuſtitiæ eius obliuioni tradentur. 5, Vita æterna, quæ ipſi clauditur. Hæc omnia per ſacramentum pœnitentiæ reſtituuntur. Nam. 1, redditur gratia Dei, & iuſtitia interna; per quam reconciliatus & ornatus, viuat & efficiatur denuò filius Dei. 2. Reſtituuntur omnia ſpiritus ſancti dona; vt rurſus incipiat capere, guſtare, & cum ſuauitate ſpirituali cōſiderare cœleſtia

Eze. 18.

Deique

Deique motionibus cooperari. 3, Redeunt omnes virtutes; vt cum delectatione poſſit rectè operari. 4. Opera bona ante peccatum facta, & per peccatum mortificata reuiuiſcunt. 5. Reſtituitur ius ad vitam æternam, & hæreditatem Dei.

Tertius eſt, depulſio malorum, quæ per peccatum inuecta ſunt. Multa ſanè mala adducit peccatum. 1. Obligationem pœnę, pro accepta contra Diuinam voluntatem delectatione. 2. Seruitutem, qua miſere à Diabolo ita captiuus tenetur peccator; vt non ſolùm nihil operari poſſit, quod mercedem in vita æterna mereatur: (Si enim diſtribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & ſi tradidero corpus meum ita vt ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt, ait Apoſtolus) ſed etiam miſeris modis, ad omnem ipſius nutum impellitur: ſicut idem Apoſtolus alibi dicit, A quo captiui tenentur ad ipſius voluntatem. 3. Inquietudinem & vermem conſcientiæ, continenter rodentem, & carnificinam internam. 4. Habitus malos & vitioſos, vehementiſſimè hominis animum ad mala inclinantes.

1. Cor. 13.

2. Tim. 2.

Hæc omnia mala per hoc ſacramentum auferuntur. Primò, obligatio pœnæ æternæ omnino & ſemper tollitur: ſed obligatio ad pœnam temporalem tunc plane au-

fertur ; quando ſuis omnibus partibus eſt abſolutum pœnitentiæ ſacramentum ; hoc eſt, quando pœnitens non ſolum corde doluit, & ore confeſſus eſt; ſed etiam opere ſatisfecit; vel quod operib. externis ſatisfactionis deeſt, hoc vel magnitudine doloris, vel alia ratione compenſauit. Sed quia illa eſt Chriſtianorum tepiditas, vt pauci has tres partes perfectè adhibeant; hinc eſt quod rariſſimè peccata dimittantur, quin pœna aliqua etiam poſt abſolutionem ſubeunda maneat: quæ vel hic toleranda erit, vel in purgatorijs ignibus poſt hanc vitam. 2. Reſtituitur homo priſtinæ libertati Chriſtianæ, vt non iam ad nutum dæmonis, concupiſcentiæ & mundi; ſed ad voluntatem Dei vitam inſtituat, operibusque bonis promereri poſſit vitam æternam. 3. Redit ſerenitas, pax & gaudium conſcientiæ, ſublatis anxietatibus, & omnibus tricis, quibus per peccatum implicabatur. 4. Habitus omnes vitioſi, tametſi non ſtatim, ſed paulatim per exercitia bonorum operum extinguantur, non parùm tamen imminuuntur: & non ad peccatum reliquuntur; ſed ad exercitium & certamen, ad meritum maioris coronæ & gloriæ.

Poſteriores generis effectus ex ipſa quidem actione pœnitentiæ ſequuntur: confirmantur tamen & perficiuntur per gratiã

ſpiritus

ſpiritus ſancti; quæ virtute Sacramenti infundi ſolet. Primò itaq; vehementer iuuat confeſſio, ad extirpandum ex animo hominis ſuperbiæ vitium: ex quo peccata cætera, tanquam ex fonte oriũtur, & ſine quo peccata nulla committũtur. Cogitur enim homo, ex inſtituto huius Sacramẽti, ad pedes hominis ſeſe abijcere, cor totum illi ſuum pandere, nihil peccatorum cælare, reprehẽſionem & pœnitentiam pro ipſius arbitrio admittere, & ſententiam tanquam à iudice ſuſcipere. Præterea dum vitia ſua expendit, & peccatorum enormitatem ac multitudinem ob oculos ponit, ſuamque inſpicit malitiam; incipit ſibi diſplicere, & minus altè, quàm ſolebat, de ſeipſo ſentire.

Secundò, ex ipſa confeſſione oritur pudor & erubeſcentia: quæ vſque adeo grata eſt Deo, vt partem habeat remiſſionis (ait liber de vera & falſa pœnitentia, B. Auguſtino adſcriptus.) In hoc enim (inquit) quòd per ſeipſum dicit Sacerdoti, & erubeſcentiam vincit timore offenſæ, fit venia criminis. Fit enim per confeſſionem veniale quod criminale erat in operatione. Hic etiã pudor facit, vt ſegnior ſit homo ad peccandum, dum committere timet, quod erubeſcit confiteri. Cap. 10.

Tertiò, magna eſt vtilitas in admonitione ſacerdotis: per quẽ pœnitẽs. 1. inſtituitur

vt pec-

vt peccatum agnoſcat & diſcernat. quæ res eſt non exigui momēti; dum quidā grauia peccata minimi æſtimant: alij contrà minoribus, aut his etiam quæ peccata non ſunt, plus ęquo torquentur. 2. Remedia diſcit vitandi peccata. 3. Monetur, vt ſeriò reſipiſcat, atque ex animo doleat. Virtus autem ſacramenti gratiam addit & lumen, vt homo percipiat, ſapiat, & credat, quæ à ſacerdote dicuntur. 4. Auxilium accipit ex pij ſacerdotis orationibus, quas prò confitente ad Deum fundit: ex eiuſque dolore & gemitu ac lachrymis, quibus ex animo peccatori compatitur. Ita namque confeſſarius, ad exemplum Chriſti, & B. Pauli, affectus eſſe debet; & ſeſe infirmis accommodare, ad eis condolendum, eosque dolore ac lachrymis ſuis, ad verum dolorem excitādos. ſicut B. Ambroſium feciſſe, quando pœnitentium peccata in confeſſione excipiebat, author eſt B. Paulinus Epiſcopus Nolanus, in eius vita. Et quia tam multa pendent à ſacerdote, cui confiteris; circumſpice diligētiùs (ait B. Baſilius) cui debeas confiteri peccatum tuum: proba prius Medicum, cui debeas cauſam languoris exponere: qui ſciat infirmari cum infirmante, flere cum flente: qui condolēdi & compatiendi nouerit diſciplinam: vt ita demum ſi quid ille dixerit, qui ſe prius & eruditum Medicum oſtenderit

Ioan. 11. 2. Cor. 11.

Hom. 2. in Pſal. 37.

derit & miſericordem, ſi quid conſilij dederit, facias & ſequaris.

Quartò, confeſſio peccatorum, ad totius Reip. redundat vtilitatem. Sicut enim externa conſtituuntur iudicia & tribunalia, ad continendos homines in officio, conſeruādamque publicam pacem & tranquillitatem metu pœnarum: ita hoc tribunal ſacramenti pœnitentię eſt inſtitutum à Chriſto; vt metu diuino iuſtitia ab omnibus conſeruetur atque colatur, peccata cohibeantur, vnicuique quod ſuum eſt reſtituatur, quietè viuatur, ſuperioribus mos geratur, pauperes eleemoſynis iuuentur. quæ tanto puriùs præſtantur, quo ſolius Dei intuitu & metu fiunt.

De cærimonijs & effectibus extremæ vnctionis. Caput VII.

EXTREMAE vnctionis ſacramētum, ob id à Chriſto eſt relictum Eccleſiæ; vt fideles, ſicuti in ingreſſu in orbem ſacramento initiantur & admittuntur, ità egreſſu ſacramento iuuētur & dimittātur. Et proinde cærimonię omnes eò referūtur, vt infirmus iuuetur, tum ad morbum facilius tolerandum, tum ad fœlicius ex vita migrandum.

Primò itaque, multæ ad Deum funduntur

tur preces pro infirmo, quibus diuinum auxilium imploratur.

Secundò, inuocati ſolent, lectis litanijs ſancti Dei omnes; tum vt in hac extrema pugna, qua dæmon vires omnes ſuas exerit infirmus eorum præſidio muniatur, & præſentia conſolationem accipiat: tum vt animam eius, quando ex hoc mundo emigrabit, comitatu ſuo ad beatam regiam cœleſtem cum triumpho deducant.

Tertiò, ſacro oleo oliuarum inunguntur, per ſignum crucis, quinque ſenſuum organa; rogādo vt Deus ignoſcat, quicquid his ſenſibus commiſſum eſt mali. 1. Vt intelligamus, hoc ſacramentum adhiberi per modum medicamenti, ad languorem animi curandum; ſicut oleum confortat & curat debilitatem corporis. 2. quia dantur vires luctandi cum dæmone. 3. quia gratia ſpiritus ſancti, quę per oleum ſignificari ſolet, confertur. Crux autem imprimitur, 1. quia hæc dona per crucis & paſſionis Dominicæ merita nobis conceduntur. 2. vt hoc ſigno in iſta pugna cum dæmone vtamur: eoque ſenſus noſtros, ne per eos in animam irrepat aduerſarius, muniamus. 3. vt ad tribunal Chriſti Iudicis, hoc ſignum crucis deferamus: quo declaremus, nos ſub crucis vexillo conſtanter ad finem vſque mortalis vitæ depugnaſſe.

Effectus

Effectus ſacramenti iſtius, qui a B. Iacobo indicantur, ex prædictis cærimonijs non difficulter colligi poſſunt. Sic enim ait. Infirmatur quis in vobis? inducat presbyteros Eccleſiæ & orent ſuper eum, vnguẽtes eum oleo in nomine Domini: & oratio fidei ſaluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus; & ſi in peccatis fuerit, remittẽtur ei. Iacob. 5.

Quibus verbis ſignificat tres effectus. Primò oratio fidei (hoc eſt, virtus ſacramenti, quod per orationem innixam fidei adminiſtratur) ſaluabit infirmum: hoc eſt, per gratiam ſpiritus ſancti infuſam,) ſaluabit animam: eam pulchritudine & miro ſplẽdore ornans; vt dæmonibus efficiatur terribilis; vt ex hac vita migrans, per media hoſtium agmina intrepidè tranſeat; vtque ad regnum cœleſtis gloriæ veniens altiori loco collocetur, quàm ſi ſine hoc ſacramento migraſſet. Corpus verò aliquando ſanatur, quando id ad infirmi ſalutem expedire videtur, & ſine miraculo euidẽti fieri poteſt. quod S. Concilium Tridentinum his verbis dicit, Sanitatem corporis interdum, vbi ſaluti animæ expedierit, conſequitur. Conc. Florent. Seſſ. 14. cap. 2.

Secundò, Alleuiabit eum Dominus. Alleuiatio hæc eſt gratia corroborans infirmũ ad leuius ferenda incommoda morbi, aliaque quæ infirmis euenire ſolent. Nam. 1. naturaliter homo metuit mortẽ. 2. eſt timor

exactiſ-

exactiſſimi iudicij, cuius conſideratio peccatorem in deſperationem deijcere poſſet. 3, Dæmon acriùs inſtat, & vehementiùs impugnat eo tempore, quod eſt vltimum ſui cum homine certaminis: & prout cuiuſque, longa experientia, & perſpicacitate naturæ, conditionem & ingenium didicit, varijs artibus vtitur, vt hunc puſillanimitate & deſperatione deijciat; illũ nimia præſumptione attollat; alium varijs occupationibus diſtrahat, &c. 4. Morbus ipſe deprimit hominem, contriſtat & vehementer affligit; vt non libeat de Deo rebuſque cœleſtibus, deque ſuæ animæ ſalute cogitare. 5. Facillimè ad impatientiam, ad querulandum, ad ſuſpicandum, aliaſq; imperfectiones mouetur ægrotus: neque valet ſuis paſſionibus, prout cõueniret, reſiſtere. Aduerſus hæc omnia incommoda iuuat hoc ſacramentum, tanquam ſaluberrima medicina; per quam mortis & iudicij timor minuitur, dæmonis vires per ſpiritus ſancti præſentiam franguntur, animus recreatur & ſubleuatur, atque ad reſiſtendum dæmonis & carnis tentationibus roboratur; impediuntur vitioſi habitus per gratiam ſacramenti, ne contra rectam rationem ſeſe exerant; ne ſuperbia, auaritia, impatientia; aliæq; id genus prauę affectiones animam hominis lædant. Denique confertur lætitia

interna,

interna, & cõſolatio ſpiritualis; qua homo ſeſe manibus diuinis committit, & in protectione Altiſſimi quieſcit.

Tertiò, Si in peccatis fuerit, remittentur illi. hoc eſt, 1. remittuntur peccata venialia virtute gratiæ, quæ per ſacramentum confertur. 2. ſi quæ ſint mortalia peccata, quorum in confeſſione nõ memineramus, per hoc ſacramentum tolluntur; per quod efficitur, vt imperfectus de peccatis dolor, propter infuſam gratiã & charitatem, perficiatur. 3. minuitur, & etiam quandoque tollitur pœna, quæ mortalibus peccatis debebatur. Denique, hoc ſacramentum eſt proteſtatio fidei Catholicę in exitu vitę: declarans quòd, ſicut hactenus in militante Eccleſia homo cum iuſtis habuit communionem; ita poſthac optet habere conſortium cum ſanctis, in Eccleſia triumphante.

PRO SACRAMENTO Euchariſtiæ ſufficiant ea, quæ ſuperius pagina 89. de Miſſæ ſacrificio, & pagina 79. de fructibus communionis dicta ſunt.

De aqua luſtrali ſeu benedicta. Caput VIII.

BEATVS Alexander Põtifex martyr, qui ſextus poſt B. Petrum Romanam rexit Eccleſiam, aquæ luſtralis vſum

non tam ipſe inuenit; quàm, ab Apoſtolis traditum, obſeruari ab omnibus iuſſit. Sic enim ſcribit Epiſtola ſua prima, circa annũ Domini 83. Aquam ſale conſperſam populis benedicimus; vt ea cuncti aſperſi ſanctificentur. quod & omnibus ſacerdotibus faciendum eſſe mandamus. Nam ſi cinis vitulæ aſperſus populum ſanctificabat, atque mundabat; quantò magis aqua, quæ ſale aſperſa, diuiniſque precibus ſacrata eſt, populum ſanctificat atque emundat? Et ſi ſale aſperſo per Helizeum Prophetam, ſterilitas aquæ ſanata eſt; quanto magis diuinis precibus ſacrata aqua, ſterilitatem rerum auſert humanarum, & coinquinatos ſanctificat atque purgat, & cætera bona multiplicat, & inſidias Diaboli auertit, & à phantaſmatum verſutijs hominem defendit?

Leu. 10.

4. Reg. 2.

Quod dicit, Aquam ſale cõſperſam populis benedicimus, declarat apertè, quid tempore ſuo in Eccleſia Romana ex Apoſtolica traditione obſeruaretur. Apoſtoli enim precationes & benedictiones inſtituerunt, quibus diabolica poteſtas, quæ creaturas ſubinde inficit & corrumpit, ab illis eijciatur, & per illas ab alijs depellatur. Cõſtat namque, diabolũ, qui in hoc aëre noſtro verſatur, creaturis inanimis paſſim miſceri: vt propter ipſius impuritatem, non

incommodè B. Paulus dixiſſe intelligatur, Expectatio creaturæ reuelationem filiorum Dei expectat. quia & ipſa creatura liberabitur à ſeruitute corruptionis, in libertatem gloriæ filiorũ Dei. Scim' enim, quod omnis creatura ingemiſcit & parturit vſq; adhuc, nempe ob tantam impuritatem, qua præſentia & abuſu dæmonum inficitur. Sanctificatur autem (ait idem Apoſtolus) per verbum Dei & orationem; per quam diabolus, & quicquid diabolicum eſt, à creatura expellitur: tum ne cuiquam in ſumptione aut vſu noceat: tum vt aſperſione & contactu ſui, curationem alijs adferat. Sic enim conueniebat dæmonis ſuperbiam deprimi; vt qui ſe erigere vſque ad thronum diuinæ maieſtatis volebat, tanta arrogantia, vt neminem timeret; nunc per leuem aquæ aſperſionem, hoc eſt, per vile elementum cogeretur cedere, & abiectis creaturis imbecilliorem ſe profiteri. Habet autem hoc aqua non ex ſe: ſed ex Eccleſiæ tum precibus, tum authoritate. Si enim ſancti multi, etiam non ſacerdotes, precibus ſuis impetrarunt creaturis vim pellendi morbos, vt Theodoretus in Philotheo, & alij Eccleſiaſtici ſcriptores referunt: multo magis impetrabunt preces Eccleſiæ ſponſæ Chriſti, ſuper omnes ſanctos dilectæ, quæ ſemper exauditur pro

Rom. 8.

1. Tim. 4.

Ca. 8. & 28.

ſua reuerentia, & cui data eſt poteſtas dæmones eijciendi, & calcandi ſuper ſerpẽtes & ſcorpiones.

Cæterùm in hac aquæ benedictione, nõ incommodè miſcetur ſal benedictum; ad varias ſignificationes: quas qui intelligunt, non ſine reuerẽtia & deuotione, ſe ſuaque aſpergunt. Nam. 1. Sal diuinam ſapiẽtiam deſignat; quæ in Chriſto humanam naturam in vnam perſonam aſſumpſit: aqua Dominicam paſſionem; de qua ſaluator
Luc. 12. aiebat, Baptiſmo habeo baptizari, & quomodo coarctor, donec perficiatur? 2. Sal, quo ſolent carnes condiri, ne corrumpantur, ſignificat incorruptionem noſtram, & interitum vermium: aqua, ablutionem & munditiam. Sal, diſcretionem, quia præbet guſtum: aqua lachrymas & pœnitentiam. Rogat igitur Eccleſia, vt per paſſionem veri Dei, concedat nobis Dominus munditiem cordis & animi, integritatem mentis, ſanitatem loci, animalium, aliarumque creaturarum; & interitum ſeu excluſionem infernalium vermium, omniumq; quæ diabolica ars machinari ad hominis nocumẽtum poteſt. Quæ vt cõmodius fideles aſſequantur; petit iiſdem cõcedi vim lachrymarum, veramque & diſcretam pœnitentiæ actionem, ex ſapientia & guſtu rerum diuinarum profectam.

Effectus

Effectus iſtius aquæ multi ſunt & varij: vt ex prædictis B. Alexādri verbis, & ex ritu benedictionis conſtat. Quidam ſpirituales: qui ſemper ſequi ſolent, quoties qua par eſt demiſſione & deuotione aſpergimur; niſi ex cauſa ad maiorem noſtram vtilitatē Deo aliud videatur.

1. itaque Profligantur dæmones ex locis & creaturis.
2. Remittuntur venialia peccata.
3. Phantaſmata diabolica, prauæ cogitationes, & mentis diſtractiones in oratione, alijſque temporibus, excluduntur.
4. Mens à terrenis rebus colligitur.
5. Diſponitur animus ad orationem & deuotionem.
6. Gratia, fauor, & præſentia ſancti ſpiritus impetratur.
7. Præparatur mens hominis, vt rectius diuina myſteria peragat, ſacramētaque ſuſcipiat. Valet enim hæc aquę aſperſio aduerſus omne, quod ſacramē torum effectū impedire poteſt. Atque ideo in altarium & templorum conſecratione adhibetur; vt à locis illis, omne excludatur orationis, deuotionis, & ſacramentorū impedimentum. Solet etiam ob eandem cauſam, iuxta fores Eccleſiæ, in promptu ſemper eſſe aqua luſtralis; vt ingreſſuri, eius

aſperſione diuinaque gratia, dæmonē inaneſque cogitationes, & curas excludant, atque ad orandū deuotiùs ſe parent & colligāt: egreſſuri verò, aduerſus omnes occurrentes peccandi occaſiones ſeſe muniant.

Alij effectus ſunt corporales: qui nō rarò, pro Dei volūtate & beneplacito, quando ad diuini ſui nominis gloriam expedire iudicat, conſequi permittuntur. Et ſi iuſtis de cauſis non ſequantur, non ob id tamen eſt inefficax Eccleſiæ oratio, vel aquæ aſperſio. quia quod effectibus corporalibus negatur; hoc ſpiritualibus, qui præſtantiores ſunt, compenſatur.

1. Curatur ſterilitas hominum, iumētorum, humanarumque rerum.
2. Impetratur bonorum multiplicatio & vbertas.
3. Infirmitates corporum, ne inuadant, præcauentur: & vbi occupauerint, curantur. conceditur enim ſanitas mentis & corporis.
4. Noxius aër purgatur, depellitur peſtis, & omnis contagio.

Denique ſic orat Eccleſia. Virtutem tuæ benedictionis infunde, vt creatura tua, myſterijs tuis ſeruiens, ad abijciendos dæmones, morboſque pellendos, diuinæ gratiæ ſumat effectū; vt quicquid in domibus, vel in locis fidelium hæc vnda reſperſerit, careat

omni

omni in mundiitia, liberetur à noxa, non illic reſideat ſpiritus peſtilens, nō aura corrumpens: diſcedant omnes inſidiæ latentis inimici: & ſi quid eſt, quod aut incolumitati habitantium inuidet, aut quieti; aſperſione huius aquæ effugiat: vt ſalubritas per inuocationem tui nominis expetita, ab omnibus impugnátionibus ſit defenſa.

Conuenit porrò, vt is qui ſe luſtrali aqua aſpergit; intentionem ſuam cum Eccleſiæ precibus coniungat: & cum reuerentia, internaque deuotione hac aqua vtatur, vel dum aſpergit, vel dum aliqua ex cauſa ſumit, cibiſque vel potibus miſcet. Qui enim ſine reuerentia vel deuotione id agunt, exiguam conſequuntur ex eo vtilitatem.

De cereis. Caput IX.

QVIA cereorum in Eccleſia vſus antiquus eſt, & varius; ideo peculiares quædam orationes & benedictiones adhibentur: vt fideles non ex ſola deuotione; ſed ex ſolennibus etiam & publicis Eccleſiæ precibus, vtilitatē per eos conſequantur.

Primò itaq; accenduntur ad Chriſti Domini noſtri honorem. pręcipuè vero coram Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramēto: à quo nunquam lumen abeſſe debet; quia ipſe Prudētius hymno in Laurentiū.

 eſt lux

Ext. de celebr. miſſarum. cap. ſané. & c. finali. eſt lux vera, illuminans omnem hominem venientem in hunc mundum. Et ſicut cereus cōſtat cera, per caſtas & virgineas apes producta, lychno per ceram contecto, & igne: ita Chriſtus carne, ex puriſſimis ſanguinibus Beatiſſimæ Virginis MARIAE accepta, anima, & diuinitate, per quam Deus noſter ignis conſumens eſt.

In Limonar. Sophro. c. 180. Secundò, corá imaginibus, ſanctorumque reliquijs. vt ſignificetur, ſanctos, quos tali lumine veneramur, 1. ſanctitate vitæ & doctrina mundum hunc illuſtraſſe & illuminaſſe: 2. Dæmonem ſuperaſſe, ac de eodem triumphum egiſſe (eſt enim triumphantium, luminanbus introduci:) 3. eoſdem nunc in cœlo glorioſo lumine fulgere, ſine vllis tenebris vel errorum, vel peccati.

D. Hieron. contra Vigilantium. Tertiò, ad lectionem ſacri Euangelij. 1. quia illud vniuerſo orbi verum lumen diuinæ notitiæ præbuit. 2. vt quiſquis Dei verbum audit, viua illud fide audiat. quia incredulis, & oculis per peccatum obtenebratis, verbum crucis eſt ſcandalum; quod alioquin eſt in ſalutem omni credenti. Rom. 1.

De Gloria Confeſſ. c. 20. & 79. Quartò, In proceſſionibus præferuntur cum crucibus lumina (vt ait Beatus Gregorius Turonenſis) vt in hac militia Chriſtiana, ſub vexillo crucis, lumen fidei adhibeamus,

beamus, vt ex fide, hoc eſt, iuxta fidei noſtræ dictamen, viuamus.

Quintò. In Baptiſmo, ſicut ſuperius dictum & explicatum eſt, cereus nobis datur: ſæpiusque in vita vſurpatur. potiſſimùm verò in feſto Purificationis: quo cerei Eccleſiæ precibus benedicuntur, palamque à Chriſtianis, in memoriam Chriſti veri luminis, ad reuelationem gentium (quem Symeon vlnis ſuſcepit) geſtantur; vt lumen fidei, ardorem charitatis, rectitudinem & ſynceram intentionem, quam lychnus cera tectus ſignificat, proteſtemur; declaremuſque nos paratos, vt ſponſo animæ noſtræ Chriſto, ardentibus lampadibus occurramus. Ita ſcribit Nicephorus, B. Virginem MARIAM, accenſis cereis ex hac vita migraſſe, & ad tumulum deportatam eſſe. Luc. 2. Matth. 25. Li. 2. c. 21. & 22.

Sextò, deferũtur funera Chriſtianorum, multis luminaribus ad ſepulturam, vt eſt apud D. Gregoriũ Nazianzenum. quibus ſignificamus, 1. eos, tãquam inuictos milites, de aduerſarijs triumphare: 2. nos illis optare perpetuam lucem, & gloriam ſempiternam. Oratione 2. in Iulianũ, & oratione 7. in mortẽ fra. Chryſ. Ho. 70. ad pop. Antio.

Quę ſit igitur vtilitas cereorum in Eccleſia, facilè cum ex prædictis eſt intelligere, tum ex orationibus, quibus Eccleſia in eorundem benedictionibus vtitur. Orat enim Deum, 1. Vt cerei valeant ad ſanitatẽ ani-

marum & corporum, terra mariq́ue. 2. Vt de locis, vbi accenſi fuerint, dæmō, & quicquid dæmonis ars eſt machinata, depellatur. 3. Vt mentes & corda noſtra inuiſibili igne, & ſplendore ſancti ſpititus illuſtrentur, omniumq́ue peccatorum & vitiorum cœcitate careant; vt cernere poſſimus, quæ Deo ſunt placita, & vtilia ſaluti. 4. Vt ignis charitatis cum lumine fidei, in animis noſtris accendatur, qui nos ad lumen indeficiens in vitam æternam deducat.

Qui igitur in honorem Chriſti aut ſanctorum cereos accēdunt, aut deuotè geſtāt, facto ipſo precantur, ſibi hæc omnia à Chriſto (qui eſt Deus verus, & ſplendor lucis æternæ) concedi, interceſſione, glorioſisq́ue & clariſſimis meritis ſanctorum: defunctis autem dari lucem beatam, & lucidiſſimam gloriam, in regno cœlorum.

Caput X.

De vſu cinerum.

Petrus Cluniacen. li. 2. Mira. cap. 22.

ANTIQVISSIMVS eſt ſacrorum cinerum vſus, non tantum in veteri teſtamēto; ſed etiam apud Chriſtianos in nouo: qui eos ad ſignificandam & excitandam pœnitentiam, tum in morte, tum in vita adhibere, & capitibus aſpergere ſolent. Nam ſi humilis abiectusq́; habitus, ex dolore aſſumptus, magnam habet vim,

& ad

& ad producẽdam in hominis animo humilitatem, & ad prouocandam diuinā miſericordiam; multò maiorem vim habebit idem habitus, ſi ex obedientia Eccleſiæ aſſumatur: quæ cineribus peculiares etiam preces adiungit, quibus animi demiſſionē, & Dei clementiam petit. Conſtat enim, quòd opus ex obedientia ſuſceptū, plus habeat meriti apud Deum, propter obedientiæ virtutem; quàm quod ſponte arbitrioq́; noſtro perficimus. Et præterea eſt indubitatum, non fruſtra, neque ſine fructu Eccleſiam ſuas preces fundere. Aſperſio igitur cinerum, iuxta Eccleſiæ inſtitutū, tribus ex cauſis habet vtilitatem. 1. ex opere ipſo humilitatis. 2. ex obediētia Eccleſiæ. 3. ex Eccleſiæ precibus. Petit enim multis orationibus in cinerum benedictione Eccleſia, vt iſtos ſalutares effectus conſequantur fideles, qui ſunt his cineribus vſuri.

1. Vt iuuetur homo ad internam humilitatem cordis.
2. Vt benedictio cœleſtis in aſperſos deſcendat: qua ſeriò compungantur, & de peccatis doleant; conſiderantes, per peccatū hominis, & ipſam terram maledictam fuiſſe in opere noſtro, & nos omnes in cinerem & terram redituros.
3. Vt hi cineres ſint ſalubre remediū, ad

aſſe-

aſſequendam remiſſionem peccatorum, & prǽmium vitæ æternæ.

4. Vt detur corporis ſanitas, ad pœnitentiam pro peccatis agendam.

5. Vt anima ipſa diuina tutela protegatur.

6. Vt illa Domino impetremus, quæ ad ipſius voluntatem petimus.

7. Vt in bono conſtanti animo perſeueremus.

Neque dubium cuiquã eſſe debet, quin pius Catholicus hæc bona accipiat, quãdo ſyncero animo, in capite Quadrageſimæ, cineribus ſacris aſpergitur; ſeriò ſecum ſtatuens, eam Quadrageſimam, in amaritudine animæ ſuæ, ad peccatorũ ſatisfactionem, traducere.

Quòd porrò fronti ipſi ſignum crucis cineribus imprimatur; ad hoc fit, vt ne nos pudeat, ad amorem & imitationem crucifixi Dei noſtri, publicè pœnitentiam agere: nos, inquam, qui puluis ſumus, & in puluerem reuertemur. Sacerdotibus autẽ non frons, ſed caput aſpergitur; partim ad reuerentiam ſacrificij, ne in eius celebratione aliquid cinerum in altare decidat: partim, vt ipſi, qui cæteros homines dignitate, ordine, & poteſtate antecellunt, ſciant ſe breui cineribus & terra tegendos.

De Palmarum ramis. Caput XI.

ECCLESIA Catholica hanc ſeruat ex antiquis tēporibus cōſuetudinem, vt Dominica die, quæ proximè feſtiuitatem Paſchæ præcedit, palmarum, oliuarum, ſimiliumque arborum ramos ſolennibus precibus benedicat; populoque Chriſtiano geſtandos, & domi ad ſalutares effectus conſeruādos, tradat. Qua cærimonia duo, quæ circa Chriſti Domini perſonam geſta ſunt, ſignificantur. Alterum, inſignis ille ingreſſus in ciuitatē Hieruſalem, ipſo hoc feſto palmarum. Alterum, triumphus ille glorioſus, quem per paſſionem & mortem ſuam deuictis hoſtibus, de principe huius mundi, vniuerſoque inferno reportauit: idque in gratiā noſtri; quos non noſtris meritis, ſed benigna ſua miſericordia liberauit. Proinde rami palmarum, victoriam atque triumphum ſignificant: rami autem oliuarum, miſericordiam.

Cæterùm ne more veteris legis, careat ſuo fructu iſta ſignificatio; accedunt preces & benedictiones Eccleſiæ: quibus Deus rogatur, vt geſtantes hos ramos,

1. Accipiant protectionem mētis & corporis, in ſalutis remedium, & ad gratiam diuinam obtinendam.
2. Vt, ſicut rami virentibus ſunt folijs: ita

fron-

frondeant opera noſtra virore iuſtitiæ, & virtutum multarum pulchritudine.

3. Vt ſicut Hebræorum populus Chriſto his ramis occurrit, & cum ipſo in ciuitatem Hieruſalē intrauit: ita nos bonis operibus Domino obuiam procedamus; eiusque veſtigia ſequentes, per ipſum, & cum ipſo, in cœleſtem Hieruſalem admittamur.

4. Vt, ſicut Chriſtus de hoſte per paſſionem ſuam triumphauit: ita & nos ſæpe hoc opus miſericordiæ animo voluentes, amore Chriſti accendamur ad pugnam, & ad victoriam de dæmone, carne, & mundo referendam.

5. Vt, in quemcunque locum introducti fuerint hi rami, habitatores Dei benedictionem conſequantur, & omni aduerſitate fugata, dextera Dei protegantur.

Dum igitur ex mente Eccleſiæ, deuoto animo hos ramos ſeruamus, geſtamus, aut ad vſum pium adhibemus; precamur facto ipſo Chriſtum Dominū, vt per paſſionem & mortem ſuam, qua dæmonem ſuperauit & fregit, & per miſericordiam ſuam immenſam, qua hoc ſine noſtris vllis meritis egit, dæmonem, omnemque aduerſitatem à nobis, & ab ædibus noſtris pellat: ne vel aëris tempeſtate, vel alio incommodo quocunque nobis noceat. quin potius Dei dextera nos protegat; & non ſolum corpora à

malis tueatur: ſed animæ quoque gratiam ſuam infundat; vt multis virtutibus ornati, & bonis operibus florentes, Chriſti veſtigia ſequamur, hoſtes noſtros omnes viſibiles & inuiſibiles ſuperemus, & ad gaudia cœleſtis Hieruſalem, ab Angelis cùm triumpho introducamur.

De Agno Dei.

Caput XII.

SVMMVS Pontifex, Chriſti in terris vicarius, primo ſui Pontificatus anno, & quolibet ſeptennio, conſecrare ſolet ſolenni benedictione orbiculos quoſdam cereos (quos à figura impreſſa vocant Agnos Dei) adhibito ſacro Chriſmate, multiſque inſignibus cerimonijs. Multa autem precatur à Deo concedi illis, qui animo deuoto hos orbiculos conſecratos penes ſe habent, aut ijs vtuntur, terra, mariue. Cuius oratio tantò maioris eſſe momenti debet, quantò eius officium eſt in Eccleſia ſublimius, Chriſtoque conuenientius. Vnde non rarò mirabiles effectus, non ſine miraculo diuino, ſequũtur: maximè vbi quis eximia fide & deuotione præditus, ſummi ſacerdotis benedictionem & Dei promiſſionem, quæ oranti Eccleſiæ auxilium addixit, intuetur. Quæ autem in conſecratione petuntur, ſunt iſta.

Primò

Primò quidē in genere, vt ab omni malo liberemur, omniq; bono fruamur. Deinde verò nominatim mala recenſentur, à quibus nos rogat liberari. nimirùm, ab omni tempeſtate maris & terræ: à fulmine, grandine, noxijs ventis, pluuia, terræmotu, tonitru, peſte, morbo comitiali, morte improuiſa, igne, inſidijs inimicorum, malorumque ſpirituum: denique ab omnibus alijs periculis. additur etiam, vt parturientibus mulieribus Deus adeſſe dignetur; & quauis in tentatione dæmonis, Chriſti fidelibus animum vireſque addere, quibus intrepidè hoſtes repellant ac ſuperent. Quia igitur experientia frequentiſſimè docet, iſta ſæpe à Deo concedi; non ſunt temere reijciendi: ſed magna deuotione geſtandi orbiculi iſti, & alijs commendandi.

De

De Agno dei, Carmen ANDREAE FRVSII, *Societatis Ieſu.* Caput XIIII.

QVid ſibi vult agni, quæ circũfertur, imago
Cerea, mirificis nobilitata modis?
Haud temere: neque enim blaterare, aut credere fas eſt,
Catholicis quicquam fraudis ineſſe ſacris.
Verũ quæ ſpecies cult'? quę cauſa? quis auctor?
Quæ ratio talem dat vel origo locum?
Res quia cera, parũ, nimis aut obſcura videtur;
Pleriqne hanc animo frigidiore colunt:
Diuinæ prope dant alij virtutis honorem;
Hisque ſuperſtitio forte ſuborta nocet:
Idolum vocat hæreticus, ridetque fidelem:
Hic tacet ignarus, fronsque plicata rubet.
Non bene tanta latent fidei munimina ſanctæ,
Tam celebriſque rei iura ſepulta ſilent.
Iuſtè ego cum tales verſarem pectore curas;
Catholica his dictis viſa monere fides. (eſt:
Non noua, ſed noſtris ſæpe aurib. acta querela
Nec de hoc dũtaxat munere turba fremit.
Ecquis enim meritũ retinet iam rit' honorẽ?
Quis nitet intacta relligione locus?
Chriſti etiã ſanctũ blaſphema calũnia corpus
Vellicat, & nugas omnia ſacra facit.
Sũt rurſũ innumeri voce, haud virtute, fideles
Vixque vmbram fidei vel pietatis habent.
Nec mirũ eſt omnẽ cultum frigeſcere; quando
Ipſe Dei duro corde refrixit amor.
Irrita ſic fieri cæleſtia dona neceſſe eſt;
Seu dubios ritus inualidosque putent:
Siue ſuperſtitio externis ita rebus inhærens
Faſcinet, vt ſpernant nobile mentis opus.

Quid peccent vtrique, tibi per ſingula poſſem
Exprimere, ac vſus conſtabilire pios.
Verum argumento fiet ſatis omnibus vno,
Si ſatis excuſſus cereus agnus erit.
Abdita nõnullos primùm quòd turbat origo,
Propterea & magnũ pondus habere negãt;
Ponderis indicium maioris mai' idipſum eſt,
Sanctorum ad trutinam ſi reuocare velis.
Quicquid enim ſeruat ritus Eccleſia cõſtans,
Principium cuius nemo referre queat;
Id magis antiquũ, certũ, ac laudabile cenſent
Tanquam à primæua relligione ſatum.
Hæc ſiquidẽ haud ſcripto, ſed facto vſuq; vige-
Secula quod ſtatuũt poſteriora, notãt. (bat.
Sic conſueta volunt doctores multa vetuſti,
Ex Chriſti ac comitum traditione vehi.
Agni huiusce refert auctorem nemo recentẽ:
Priſcus enim priſcis patribus vſus erat.
Vnde velut de re clara nimis atque probata,
Rara per hiſtoriam mentio facta patet.
Eiuſdem nec parca minus largitio facta eſt,
Nobilis vt merito ſemper honore foret.
Ante octingentos fermè Leo tertius annos,
Optimus exhibito munere teſtis adeſt.
Carolus hoc Magnus magna pietate recepit.
Theſaurum vt reputans cœlitùs eſſe datũ.
Vrbanus quintus ſimilem poſt cõſecrat agnũ:
Quem Byſantinus ferre Monarcha cupit.
Excipitur populi occurſu cũ ſupplice pompa,
Atque triumphantis mœnia more ſubit.
Rarius ergo fuit donum, vt precioſius eſſet,
Diuinum pluſqnam pontificale quod eſt.
Ah nimia id deinceps vileſcere copia fecit,
Vulgare ac leue fit, quod leue vulgus habet.
Omnib' hoc ſacris, ipſi hoc cõmune ſynaxi eſt
Num. 11. Sic fuit Hebræis nauſea, manna frequens.

Mentibus at rectis rerum conſpecta bonarum
   Copia fit pluris,quo magis ampla venit.
Prima quidem ratio ſacrandi antiquitus agni
   Extitit,vt ſignum grande potenſque foret.
Quippe vt in Hebraicis oĩs quodã hoſtia ſacris
   Chriſti aduentantis ſchema ſalubre fuit: Exo. 12.
Vtque redemptoris mores, mortemq; notabat
   Agnus,præcipui creber honore typi:
Non ſecus,(vmbroſum ſignum cõponere claro
   Si licet)hic nobis debitus agnus erat.
Si decuit ſigno ſperatum attendere munus;
   Acceptum quanto plus memorare decet?
Ignaris obſcura leuem ignorantia culpam:
   Notitia ingratis reddit aperta grauem.
Subſidijs nec ſe externis negat vllus egere
   Chriſtigena,aut hominẽ ſe ſimul eſſe neget
Plus ſenſu quam mẽte viget natura biformis,
   Nec ſine corporeo Spirituale videt.
Sopitusq; velut paulatim extinguitur ignis,
   Impigra materiam det niſi ſæpe manus:
Sic niſi ſenſilium virtute ſubinde iuuetur,
   Emoritur vacua mente ſepulta fides.
Præterea haud ſignis virtus erat vlla vetuſtis:
   Vim tribuit magnam gratia iuncta nouis.
Egregia huic igitur,quo fortiùs excitet illam
   Materiæ effigies,ſanctio,viſque datur.
Eſt agni effigies,quam pura & candida ceræ
   Materies, nec non orbicularis,habet:
Additur huic etiã mũdiſſima lympha rigãdæ,
   Chriſmatis ac oleum, balſamiuſque liquor.
Sacræ idcirco rei reuerẽtia maior habẽda eſt:
   Nec,niſi ſacrata,fas tetigiſſe manu.
Cera refert hominem intacta de virgine cretũ
   Et quo purius eſt can didiuſque nihil.(das:
Sed purũ ne forte hominẽ tantummodo cre-
   Æterni integritas numinis orbe patet.

Doctrina eius item ſyncera, ſalubris, abūdans,
Appoſito viuo fonte refertur aquæ.
Chriſmatis eſt oleū, qua totū immēſa perūxit
Gratia, & hinc alijs participata fuit.
Balſama ſignificant ſanctæ beneolentia vitæ
Munia, & effuſam vulneris omnis opem.
Vitæ aſſertricem mitis notat hoſtia mortem.
1. Petri 1. Immaculatus (ait quod Petrus) agn' hic eſt.
Apoc. 5. Agnus hic eſt prima iā mūdi ab origine cęſus.
Mortis enim virtus tempus ad omne ſalit.
Gene. 4. Agnus hic eſt, iuſt' quē primit' obtulit Abel:
Quem longo innuerat tēpore paſcha vet'.
Agnus hic eſt ſacri celebratus nomine iugis,
Exo. 12. Cuius & aſperſo lota cruore domus.
Ioan. 1. Agnus hic eſt, mundi tollens peccata redēpti,
Quem digito ſignas Prodome ſancte tuo.
Apoc. 5. Agnus hic eſt ſeptem ſignacula ſoluere dign',
Virgineo ſuperūm cinctus vbique choro.
Agnus hic eſt, cui cœlituum infinita propago,
Elogium prono pectore grande canit.
Talia mille oculis myſteria ſubdit imago:
Ac tepefacta nouo corda calore replet.
Nec ſolum hæc agni dotes & facta recenſet,
Singula: quod vobis ſint imitanda, monet.
Fiat vt agnus homo pur', māſuetus, & inſons,
Seque dicet totum ſacrificetque Deo.
Nec cōſpecta monet ſolūodò quid ſit agēdū:
Huc etiam quodam numine plena mouet.
Quid mihi numē (ais) memoras? mihi cerea vi-
Vimq; aſpectanti ſpirat imago ſuam? (uit,)
Non ita: ſed virtus dono diuina ſubhæret,
Fidentesque animos inſinuata iuuat.
Cur potius (dices) virtus hic illa? quid obſtat,
Quo minus inſinuent cætera ſigna parem?
Maior ab inſigni fiducia munere ſurgit,
Quam fundat ritus propria forma ſacri.
Nam

Namq; Sacerdotē magnū res magna requirit;
Legitimas Chriſti cui dedit ordo vices:
Nec quoties, vel quando velit rē cōdere tantā,
Mos veteri acceptus relligione ſinit:
Fas duntaxat ei eſt, quo ſedem aſcēderit anno,
Annorum & quoties hebdomas inde redit.
Sabbatha quæ, paſchæ vicina, vocātur in albis,
Dant proprium, vt ſacret, diſtribuatúe, diē.
Annorum hic obiter quā multiplicatio cauſam
Nacta ſit, oblata ſit ratione palam.
Tēpus id eſt, quod Chriſtigenas à fōte recētes,
Matris ad arcanas excipiebat opes.
Quò magis ergo ſuæ noſſent compēdia ſortis,
Moribus &, quales exigit illa, forent;
Iure repræſentant agni pura agmina plures.
Res quod ibi geſtæ, notaq; verba docent.
Baptizantur enim ſolenni hæc ſigna lauacro:
Inclytus & magna voce miniſter ait,
Ad fontes iſti veniunt agni ecce nouelli,
Quos lux clara replet: gratia lausque Deo.
Communis fit lætitiæ ratio obuia, ſanctum
Cum populo ſancto multiplicauit opus.
Nunc etiā agnorū numerus diſpergitur ingēs,
Chriſtigenûm ditio qua pia cunque patet.
Numinis hoc pacto datur omnib' anſa rogādi,
Augeat vt fœtu ſemper ouile nouo.
Nōne Petro Dñs quos credit, nominat agnos? Ioan. 21.
Inter & immaneis quos iubet ire lupos?
Sed formā his obiter factis ſubdamus apertā,
Vnde fidele ſacro ſidere pectus habet.
Ampla miniſtrorū ſtipat procerumq; corona
Pontificem, indutum pontificale decus.
Rem gerit hic dñi, fretus bonitate monentis,
Et placito certam more ferentis opem.
Sat foret auxilij promiſſio certa perennis,
Dum te Chriſte tuis ſemper adeſſe moues,

Matt. 18. Dumque tuo binis vel ternis nomine iũctis,
Te medium affirmas vota petita dare.
Inde Sacerdoti ſummo fiducia ſumma eſt,
Officijs nunquam numen abeſſe ſuis:
Quodque petit ſupplex, Eccleſia tota videtur
Poſcere. quid Sponſæ Chriſte negare potes?
Hic ſed energiam propriam diuinitus addi,
Propria conditio traditioque probat.
Lõga quoq; omnigeni docet experiẽtia fruct⁹,
Expreſsè aut tacitè ſic pepigiſſe Deum.
Maximus ergo ſacra cum maieſtate Sacerdos,
Pectore, voce, manu, ſingula pronus agit.
Expoſitus celebri pompa benedicitur agnus,
Magnificisq; modis vnctio ſancta datur.
Ille preces recitat mira pietate refertas,
Quas veteris ritus formula certa tenet.
Virtus Agni. Poſtulat in primis, ſacrati aſpectus vt agni,
Agnum ad cœleſtem concita corda leuet:
Vtque ſalutiferæ memores vitæque necisque,
Criminis & vitij noxia vincla terant:
Hoſtis vt inſidias ſtygij ac certamina vincant,
Decipulas mundi, carnis & illecebras:
Aeternæ vt fugiant diſcrimina cuncta ſalutis,
Et ſupera nunquam deſtituantur ope.
Obſecrat, vt donis, quæ gratia fundit, abũdẽt
Omnibus omne decus Spirituale ferant:
Omnis vt & virtus & conſolatio iugis
Affluat: omne pium ſemper agatur opus.
Corporeos nobis morbos caſusque repelli,
Præſertim horrificos mortiferosque, petit.
Nã licet accidere hæc ſanctis aliquãdo ſinũtur,
Tela magis læſi numinis eſſe ſolent.
Talia ſunt virus, peſtis, morbusque caducus,
Impetus hoſtilis, parturientis onus:
Nec minùs & terræ motus, incendia, fluctus,
Fulmina, tempeſtas, morsq; repente vorans.

Hæc procul arceri grauiora pericla precatur.
Proſpera ſed vitæ, lætaq́ ie fata dari.
Poſtremò æthereum ſaluos aſcendere regnū,
Atque agni placido cominùs ore frui.
Innumeris liquet exemplis, quę nemo refellet
Eximias digno cuique valere preces.
Dign' at eſt, qui dignū agno, quē geſtat hono
Tum fidei officio, tum pietatis, habet. (rem,
Sed quia virtutum ſtudium iā rarius harū eſt,
Quid mirum multis irrita ſigna geri?
Iudaicis neque enim ſunt vtiliora figuris:
Imo etiam pœnas ludificata petunt.
Geſtari ipſa volūt ſimul extra pectus & intra,
Sic demū (vt retuli) cōmoda magna dabunt.
Catholicæ hic fidei verbis mihi protin' omnis
Scrupul' ex animo, mœror & omnis abit.
Pectore iam toto venerandū exoſculor agnū.
Hortor & hoc vt idem quiſq; fidelis agat.
Nō pudet effigies hominū ſtatuaſq; prophanas
Mirari, quorum vita fauorque perit;
Nec miſeris amuleta piget ſuſpendere collis, — Amuletum remediū eſt contra veneficia.
Quæ vulgus demens, aut maga finxit anus;
Et pudeat pigeatúe aliquē ſacroſancta colētē
Stemmata, diuinis ſe cumulare bonis?
Reiiciat ſpurco ſus gemmam perfidus ore:
Exerat & ſannas ad data ſancta canis.
Qui varijs ſordent vitijs, gaudentq́ue ferinis
Moribus, his potius ſymbola digna ferant:
Qualia ſunt Vulpes, tygres, pardi atq; leones,
Congruus aut ſerpens omnibus ater erit.
Dæmonis hæc propria eſt, quē ſpōte ſequūtur,
Inſigne hoc domini iure ferūto ſui (imago:
Iudicij vel ſi ratio ſpectanda futuri eſt;
Hædorum effigies hiſce ferenda venit.
Nos vero ad dextram ſeſſuros iudicis agni, — Matt. 25.
Ferre agnum, ſimiles cui iuuat eſſe, decet.

Apoc. 6. Illi(vt Apoſtolicus vates ait)eius ab ira,
Montibus orabunt ſe caueiſque tegi.
Rex Regũ ac Dñs Dominantũ vicerit agnus,
Culmina qui montis ſtat ſuper alta Sion.
Viuarum ipſe ſuos ad fontes ducet aquarum,
Abſtergens lachrymas, & nocumẽta fugãs.
Ergo Agnus, ſuperi qui templi eſt vnica lãpas,
Sit noſtræ interea fida lucerna viæ.

ORATIONES SEV MEDITATIONES VARIAE DE Paſſione Domini. ex Officio Beatæ Mariæ Virginis.

Oratio de ſingulis articulis paſsionis.

DEVS, qui pro redemptione mundi voluiſti naſci, circuncidi, à Iudæis reprobari, à Iuda traditore oſculo tradi, vinculis alligari, ſicut agnus innocẽs ad victimam duci, atque conſpectibus Annæ, Cayphæ, Pilati, & Herodis indecenter offerri, falſis teſtibus accuſari, flagellis, & opprobrijs vexari, ſputis conſpui, ſpinis coronari, colaphis cædi, arundine percuti, facie velari, veſtibus exui, cruci clauis affigi, in cruce leuari, inter latrones deputari, felle & aceto potari, & lancea vulnerari; Tu domine per has ſanctiſſimas pœnas tuas, quas ego indignus recolo, & per ſanctam crucem & mortem tuam, libera me à pœnis inferni: & per-

& perducere digneris, quo perduxiſti latronem tecum crucifixum. Qui cum patre & ſpiritu ſancto viuis & regnas in ſæcula ſæculorum, Amen.

Alia Oratio.

DOMINE Ieſu Chriſte, in cuius ditione cuncta ſunt poſita, & non eſt qui poſſit reſiſtere voluntati tuæ; qui dignatus es naſci, mori, & reſurgere; Per myſterium ſacratiſſimi corporis tui, & per quinq; vulnera, & effuſionem pretioſiſſimi ſanguinis tui miſerere nobis, ſicut tu ſcis neceſſarium eſſe animabus & corporibus noſtris: libera nos à diaboli tentatione, & ab omnibus, quibus nō anguſtiatos eſſe cognoſcis: noſque in ſeruitio tuo vſque in finem conſerua, atque corrobora, & veram emendationem, ſpatiumque veræ pœnitentiæ nobis tribue, & remiſſionem omnium peccatorum poſt obitū: & fac nos fratres, ſorores, amicos, & inimicos inuicem diligere, & cum omnibus ſanctis tuis in regno tuo ſine fine gaudere. Qui cum Deo patre & ſpiritu ſancto viuis & regnas Deus. Per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

Ad vulnera Chriſti. Oratio.

ROGO te Domine Ieſu per illa ſalutifera vulnera tua, quæ paſſus in cruce

pro ſalute noſtra ; è quibus emanauit ille pretioſus ſanguis, quo ſumus redēpti ; vulnera hanc animam meam peccatricem, pro qua etiam mori dignatus es : vulnera eam igneo & potentiſſimo telo tuæ nimiæ charitatis. Confige cor meum iaculo tui amoris ; vt dicat tibi anima mea, charitate tua vulnerata ſum : ita vt ex ipſo vulnere amoris tui vberrimæ fluant lachrymæ, die ac nocte. Percute domine, percute obſecro hanc duriſſimam mentem meam pia & valida cuſpide dilectionis tuæ, & altius ad intima penetra potenti virtute. Qui viuis & regnas in ſæcula ſeculorum, Amen.

Meditationes piæ de paſſione Christi.

O DOMINE Ieſu Chriſte, adoro te in cruce pendentem, coronam ſpineam in capite portantem: deprecor te, vt me tua crux liberet ab angelo percutiente. Amen. Pater noſter. Aue Maria.

O domine Ieſu Chriſte, adoro te in cruce vulneratum, felle & aceto potatum : deprecor te, vt vulnera tua ſint remedium animæ meæ, Amen. Pater noſter. Aue Maria.

O domine Ieſu Chriſte, propter illam amaritudinem, quam pro me miſerrimo ſuſtinuiſti in cruce, maximè, in illa hora, quando nobiliſſima anima tua egreſſa eſt de benedicto corpore tuo; deprecor te, miſerere

ſerere animæ meæ in egreſſu ſuo, & perduc eam in vitam æternam. Amen. Pater noſter. Aue Maria.

O domine Ieſu Chriſte, adoro te deſcendentem ad inferos, & liberantem captiuos: deprecor te, ne permittas me illuc introire. Amen. Pater noſter. Aue Maria.

O domine Ieſu Chriſte, adoro te reſurgentem à mortuis, aſcendentem ad cœlos, ſedentemq́ue ad dexteram patris: deprecor te, vt illuc te ſequi, & tibi præſentari merear. Amen. Pater noſter. Aue Maria.

O domine Ieſu Chriſte, paſtor bone, iuſtos conſerua, peccatores iuſtifica, omnibus fidelibus miſerere, & propitius eſto mihi peccatori. Amen. Pater noſter. Aue Maria.

O domine Ieſu Chriſte, adoro te in ſepulchro poſitum, myrrha & aromatibus conditum: deprecor te, vt tua mors ſit vita mea. Amen. Pater noſter. Aue Maria.

De ſeptem verbis, quæ Chriſtus in cruce pendens dixit. Oratio.

DOmine Ieſu Chriſte, fili Dei viui, qui in cruce pendens dixiſti, Pater dimitte illis, non enim ſciunt quid faciunt; fac vt ego amore tui, parcam cunctis mihi male faciētibus. Et qui dixiſti latroni, Hodie mecum eris in paradiſo; fac me ita viuere, vt in

hora

hora mortis meæ dicas mihi, Hodie mecũ eris in paradiſo. Et qui dixiſti matri tuæ, Mulier, ecce filius tuus, deinde diſcipulo, Ecce mater tua; fac vt matri tuę me ſociet amor tuus, & charitas vera. Et qui dixiſti, Eli, Eli, lammaſabathani, hoc eſt, Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquiſti me? fac me dicere in omni tribulatione, & anguſtia mea, Pater mi, domine mi, miſerere mihi peccatori, & adiuua me Rex meus, & Deus meus, qui tuo proprio ſanguine redemiſti me. Et qui dixiſti, Sitio; fac vt ſemper ſitiam te fontem aquæ viuæ. Et qui dixiſti, Pater, in manus tuas commẽdo ſpiritum meum; ſuſcipe me redeuntem ad te. Et qui dixiſti, Conſummatum eſt; fac vt audire merear illam dulciſſimam vocem tuam, ſcilicet, Veni amica mea, dilecta mea, ſponſa mea, veni, vt mecum conſcendas cum angelis & ſanctis meis in regno meo, epulari, iocundari, & commorari per infinita ſæculorum ſæcula. Amen.

Salutationes ad omnia membra Chriſti, & ſui ipſius ad eum commendatio.

SALVE tremendum cunctis poteſtatibus caput domini Ieſu Chriſti Saluatoris noſtri, pro nobis ſpinis coronatum, & arundine

rundine percuſſum. Salue ſpecioſſima ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti facies, pro nobis ſputis & alapis cæſa. Saluete benignissimi domini Ieſu Chriſti ſaluatoris noſtri oculi, pro nobis lachrymis perfuſi. Salue melliſluū os, gutturque ſuauiſſimum domini Ieſu Chriſti, pro nobis felle & aceto potatum. Saluete aures nobiliſſimæ domini Ieſu Chriſti ſaluatoris noſtri, pro nobis contumelijs & opprobrijs affectæ. Salue collum humile Ieſu Chriſti, pro nobis colaphizatum, dorſumque ſanctiſſimum pro nobis flagellatum. Saluete venerabiles domini noſtri Ieſu Chriſti manus & brachia, pro nobis in cruce extenſa. Salue pectus mitiſſimum domini Ieſu Chriſti ſaluatoris noſtri pro nobis in paſſione conturbatum. Salue latus glorioſum domini noſtri Ieſu Chriſti, pro nobis lancea militis perforatum. Saluete domini noſtri Ieſu Chriſti ſaluatoris noſtris ſacra miſericordię genua, pro nobis in orationibus flexa. Saluete domini Ieſu Chriſti ſaluatoris noſtri pedes adorādi, pro nobis clauis affixi. Salue totum corpus Ieſu Chriſti, pro nobis in cruce ſuſpenſum, vulneratum, mortuum, & ſepultum. Salue ſanguis pretioſiſſime de corpore domini Ieſu Chriſti ſaluatoris noſtri, pro nobis effuſe. Salue ſanctiſſima domini noſtri Ieſu Chriſti anima, in cruce pro nobis in manus patris

patris commẽdata. In eadem commendatione tibi commendo hodie, & quotidie animam meam, vitam meam, cor & corpus meum, omnes ſenſus & actus meos; omnes amicos, benefactores, filios, & conſanguineos meos, animas parentum, fratrum, ſororum, & omnium amicorum, ac inimicorum meorum: vt nos protegere, liberare & defendere digneris ab omnibus inſidijs inimicorum noſtrorum viſibilium, & inuiſibilium, nunc & in perpetuum. Amen.

Oratio ad beatam Virginem Mariam.

OBSECRO te domina ſancta Maria, Mater Dei pietate pleniſſima, ſummi regia filia, mater glorioſiſſima, mater orphanorum, conſolatio deſolatorum, via errantium, ſalus omnium in te ſperantium, virgo ante partũ, virgo in partu, & virgo poſt partũ, fons miſericordiæ, fons ſalutis & gratiæ, fons conſolationis & indulgentiæ, fons pietatis & letitiæ, fons vitæ & veniæ; Per illam ſanctam ineffabilem lætitiam, qua exultauit ſpiritus tuus in illa hora, in qua tibi per Gabrielem archangelum annunciatus, & cõceptus, filius Dei fuit: & per illam ſanctam ineffabilem humilitatem, in qua tu reſpondiſti archãgelo

Gabrieli, Ecce ancilla domini, fiat mihi ſecundum verbum tuum: & per illud diuinum myſterium, quod tunc operatus eſt in te ſpiritus ſanctus: & per illam ineffabilem gratiam, pietatem, miſericordiam, amorem & humilitatem, per quas filius tuus, dominus noſter Ieſus Chriſtus, deſcendit accipere humanam carnem in venerabiliſſimo vtero tuo: & per glorioſiſſima quindecim gaudia que habuiſti de filio tuo, domino noſtro Ieſu Chriſto: & per illam ſanctam, & maximam compaſſionem, & acerbiſſimum cordis dolorem, quem habuiſti, quãdo filium tuum dominum noſtrum Ieſum Chriſtum ante crucem nudatum, & in ipſa leuatum, pendentem, crucifixum, vulneratum, ſitientem, amariſſimum potum fel & acetũ ori eius apponi vidiſti, ELI clamantẽ audiſti, & morientem vidiſti: & per quinq; vulnera eiuſdem filij tui, & per contractionem viſcerũ tuorũ, præ nimio dolore vulnerũ ſuorũ, & per dolorẽ, quẽ habuiſti, quãdo vidiſti eum vulnerari: & per fontes ſanguinis ſui, & per omnẽ paſſionem eius, & dolorẽ cordis tui, & per fontes lachrymarum tuarũ: vt cũ omnibus ſanctis & electis Dei venias, & feſtines in auxiliũ, & cõſiliũ meũ, in omnibus orationibus meis, in omnibus anguſtijs & neceſſitatib' meis, & in omnibus illis reb', in quibus ego ſũ aliquid

factuꝛus,

facturus, locuturus, aut cogitaturus omnibus diebus ac noctibus, horis atque momentis vitæ meæ. Et mihi famulo tuo N. impetres à dilecto filio tuo, domino noſtro Ieſu Chriſto, virtutum omnium complementum: cum omni miſericordia & conſolatione, omni cōſilio & adiutorio, omni benedictione & ſanctificatione, omni ſalutatione, pace, & proſperitate, omni gaudio & alacritate: etiam abūdantiam omnium bonorum ſpiritualium & corporalium, & gratiam ſancti ſpiritus; qui me bene per omnia diſponat, animam meā cuſtodiat, corpus meum regat & protegat, mentem erigat, mores componat, actus probet, cogitationes ſanctas inſtituat, præterita mala indulgeat, præſentia emendet, & futura moderetur, vitam honeſtam, & caſtam mihi tribuat, fidem ſpem & charitatem mihi præſtet, articulos fidei firmiter credere, & præcepta legis obſeruare me faciat, ſenſus corporis mei regat & protegat, & à peccatis mortalibus me ſemper liberet, & defendat vſque in finem meum, hanc orationem ſuppliciter exaudiat, & ſuſcipiat, & vitam æternam mihi tribuat. Audi, & intercede pro me dulciſſima virgo Maria, mater Dei & miſericordiæ. Amen.

Planctus B. Mariæ Virginis.

STABAT mater doloroſa, Iuxta crucem lachrymoſa, Dum pendebat filius.

Cuius animam gemētem, Contriſtantem & dolentem, Pertranſiuit gladius.

O quam triſtis, & afflicta Fuit illa benedicta Mater vnigeniti.

Quæ mœrebat & dolebat, Et tremebat, cum videbat Nati pœnas incliti.

Quis eſt homo qui non fleret, Christi Matrem ſi videret In tanto ſupplicio?

Quis non poſſet cōtriſtari, Piam matrem contemplari, Dolentem cum filio?

Pro peccatis ſuæ gentis, Vidit Ieſum in tormentis, Et flagellis ſubditum,

Vidit ſuum dulcem natum, Morientem deſolatum, Dum emiſit ſpiritum.

Eia mater fons amoris, Me ſentire vim doloris Fac, vt tecum lugeam.

Fac vt ardeat cor meum, In amando Chriſtum Deum, Vt ſibi complaceam.

Sancta mater iſtud agas, Crucifixi fige plagas Cordi meo validè.

Tui nati vulnerati, Tam dignati pro me pati, Pœnas mecum diuide.

Fac me verè tecū flere, Crucifixo condolere, Donec ego vixero.

Iuxta crucem tecum ſtare, Te libenter ſociare, In planctu deſidero.

Virgo virginũ præclara, Mihi iam non ſis amara. Fac me tecum plangere.

Fac vt portem Chriſti mortem: Paſſionis eius ſortem, Et plagas recolere.

Fac me plagis vulnerari, Cruce hac inebriari, Ob amorem filij.

Inflammatus, & accenſus, Per te virgo ſim defenſus In die Iudicij.

Fac me cruce cuſtodiri, Morte Chriſti præmuniri, Confoueri gratia.

Quando corpus morietur, Fac vt animæ donetur Paradiſi gloria. Amen.

℣. Tuam ipſius animam doloris gladius pertranſiuit. ℟. Vt reuelẽtur ex multis cordibus cogitationes.

Oratio.

INTERVENIAT pro nobis, quæſumus, domine Ieſu Chriſte, nũc & in hora mortis noſtræ, apud tuã clementiã beata virgo Maria mater tua: cuius ſacratiſſimam animam, in hora tuę paſſionis, doloris gladius pertranſiuit. Per te Ieſu Chriſte ſaluator mundi, Qui cum patre & ſpiritu ſancto viuis & regnas in ſæcula ſęculorum. Amen.

Cõmendatio ad Virginem Mariam.

O DOMINA mea ſancta Maria, me in tuam benedictam fidẽ ac ſingularem

cuſtodiam,

cuſtodiam, & in ſinum miſericordiæ tuæ, hodie, & quotidie, & in hora exitus mei, & animam meam, & corpus meũ tibi commendo; omnem ſpem meam & conſolationem meam, omnes anguſtias & miſerias meas, vitã & finẽ vitæ meæ tibi cõmitto: vt per tuam ſanctiſſimã interceſſionem, & per tua merita, omnia mea dirigantur & diſponantur opera, ſecundũ tuam tuiq; filij voluntatem. Amen.

Alia oratio ad Virginem.

O MARIA Dei genitrix & virgo gratioſa, omnium deſolatorũ ad te clamantium cõſolatrix vera; per illud magnũ gaudium, quo conſolata es, quando cognouiſti dominũ Ieſum die tertia à mortuis impaſſibilem reſurrexiſſe, ſis conſolatrix animæ meæ: & apud eundem tuum, & Dei natum vnigenitũ, in die nouiſſimo, quando cũ anima & corpore ero reſurrecturus, & de ſingulis meis factis rationem redditurus, me digneris iuuare; vt perpetuæ dãnationis ſententiam per te pia mater & virgo valeam euadere, & cum electis Dei omnibus ad ęterna gaudia fœliciter peruenire. Amen.

Oratio Diui Gregorij Papæ, quæ habetur in fine explanationũ ſeptẽ pſalmorum pœnitentialium.

BONE Ieſu, verbum patris, ſplendor paternæ gloriæ, in quem deſiderant angeli proſpicere; doce me facere voluntatem tuam: vt à ſpiritu tuo bono deductus, ad beatam illam perueniam ciuitatem, vbi eſt dies æternus, & vnus omnium ſpiritus: vbi eſt certa ſecuritas, & ſecura æternitas, & æterna tranquillitas, & tranquilla fœlicitas, & fœlix ſuauitas, & ſuauis iucunditas: vbi tu Deus cum patre & ſpiritu ſancto viuis & regnas per infinita ſæcula ſæculorum. Amen.

Oratio ad Ieſum.

O BONE Ieſu, ô pijſſime Ieſu, ô dulciſſime Ieſu, ô Ieſu fili Mariæ virginis, plene miſericordia & pietate, ô dulcis Ieſu, ſecundum magnam miſericordiam tuam miſerere mei. O clementiſſime Ieſu, te deprecor per illũ ſanguinẽ pretioſum, quem pro peccatoribus effundere voluiſti, vt abluas omnes iniquitates meas: & in me reſpicias miſerum & indignum, humiliter veniam petẽtem, & hoc nomen ſanctum Ieſus inuocantem. O nomen Ieſu, nomen dulce: nomen Ieſu, nomẽ delectabile: nomen

men Ieſu, nomen confortãs: quid eſt enim Ieſus, niſi ſaluator? Ergo Ieſu propter nomen ſanctum tuũ eſto mihi Ieſus, & ſalua me: ne permittas me damnari, quem tu de nihilo creaſti. O bone Ieſu, ne perdat me iniquitas mea, quem fecit omnipotens bonitas tua. O dulcis Ieſu recognoſce quod tuum eſt, & abſterge quod alienum eſt. O benigniſſime Ieſu, miſerere mei, dum tempus eſt miſerendi; ne damnes me in tẽpore iudicandi. Quæ vtilitas in ſanguine meo, dũ deſcendero in æternã corruptionẽ? Non mortui laudabunt te domine Ieſu, neque omnes, qui deſcendunt in infernum. O amantiſſime Ieſu, ô deſideratiſſime Ieſu, ó mitiſſime Ieſu, ó Ieſu, Ieſu, Ieſu, admitte me intrare in numerum electorũ tuorum. O Ieſu, ſalus in te credentium: ó Ieſu, ſolatium ad te confugiẽtium: ô Ieſu, dulcis remiſſio omniũ peccatorum. O Ieſu fili Mariæ Virginis, infunde in me gratiã, ſapientiam, charitatem, caſtitatẽ, & humilitatem; vt poſſim te perfectè diligere, te laudare, te perfrui, tibi ſeruire, & in te gloriari, & omnes qui inuocant nomen tuum, quod eſt Ieſus. Amen.

FINIS.

CATALOGVS EORVM, QVAE IN HOC LIBELLO CONTINENTVR.

Pars I.

1. ca. Profeſſio fidei Orthodoxæ, iuxta Decretũ Concilij Tridentini edita. pag. 9.
2. De modo inſtituendæ confeſſionis, quæ octauo quoque die fieri ſolet. 15.
3. Argumenta popularia, ad confirmandam frequentem cõfeſſionem, per ſimilitudines. 26.
4. Modus examinãdi conſcientiam ad cõfeſſionem generalem. 31.
5. De cõfeſſione gñali, & eius vtilitate. 64.
6. De modo ſe præparandi ad ſanctiſſimum Euchariſtiæ ſacramentũ ſumẽdum. 67.
7. Argumẽta popularia ex ſimilitudinibus ducta, pro frequenti cõmunione corporis Domini. 73.
8. Duo argumẽta contra frequentem communionem, cum ſolutionibus. 79.
9. De ſacro Miſſæ officio quotidie audiendo. 84.
10. Modus audiendi ſacrum. 87.
11. Explicõ myſteriorũ ſacrificij Miſſæ. 89.
12. Modus vtiliter audiendi verbum Dei. 94.
13. De oratione & meditatione. 96.
14. De attentione & oratione. 101.
15. De euagatione in oratione. 102.
16. Remedia contra diſtractionem in oratione. 103.

17. De

17. De modis ſtabiliendi cordis. 105.
18. De corporis ſitu in oratione. 112.
19. De proceſſionibus. 114.
20. De temporibus precum horariarum. 116.
21. De myſterijs Roſarij. 119.
22. Explicatio breuis orationis Dominicæ & Salutationis Angelicæ. 122.
23. De pulſu ad Salutationem Angelicã 127.
24. Modus veſperi incumbendi. 130.
25. Modus mane ſurgendi. 32.
26. Matutina & veſpertina oratio pro rudioribus. 134.
27. Meditationes quotidianę iuxta ordinem dierum hebdomadæ. 135.
28. Orationes II. D. Thomę Aquinatis. 159.

Pars II.

1. Remedia ad orthodoxam fidem conſeruandam. 163.
2. Remedia cõtra iurãdi conſuetudinẽ. 175.
3. Pro honore parentũ & ſuperiorum. 177.
4. Remedia cõtra detractionis vitium. 180.
5. Remedia contra inanem gloriam. 182.
6. Remedia contra auaritiam. 184.
7. Remedia contra luxuriam. 187.
8. Remedia contra inuidiam 188.
9. Remedia contra iram. 190.
10. Remedia contra gulam. 193.
11. Remedia contra acediam. 195.
12. Media ad comparãdam humilitatem cordis. 197.
13. Media ad patientiam. 199.
14. Media ad obtinẽdum verum cordis gaudium. 201.

Pars

Pars III.

1. De cærimonijs Eccleſiæ Catholicæ. 204.
2. De modo formãdi ſignũ S. Crucis. 208.
3. De vtilitate formationis S. Crucis. 211.
4. De cærimonijs Baptiſmi. 218.
5. Explicatio cærimoniarũ & effectuum ſacramenti Confirmationis 233.
6. De cærimonijs & effectibus ſacramenti Pœnitentiæ. 243.
7. De cærimonijs & effectibus extremæ Vnctionis. 253.
8. De aqua luſtrali ſeu benedicta. 257.
9. De cereis. 263.
10. De vſu cinerum. 266.
11. De palmarum ramis. 269.
12. De Agno Dei. 271.
13. Carmẽ de Agno Dei, Andreæ Fruſij. 273.

Ad finem adiunctæ, ex Officio B. Mariæ Virginis, Orationes ſeu Meditationes variæ de Paſſione Domini. 280.

FINIS.

REGVLAE
SEV ORDINATIONES CONFRATERNITATIS BEATISSIMAE VIRGINIS

Mariæ, inſtitutæ inter ſtudioſos Collegij Societatis IESV Colonienſis, & per Reuerendiſſimum Nuncium Apoſtolicum confirmatæ, & indulgentijs donatæ.

EIVSDEM APPROBATIO PER S. D. N. D. Gregorium XIII.

Reuerēdiſſimus Dominus Gaſparus Gropperus, ſacri palatij Apoſtolici cauſarum auditor, & ad Treuerenſ. Colonien. Moguntinen. Auguſtan. Spiren. VVormatien. Herbipolen. Monaſterien. & Minden. Ciuitates & diœceſes, vniuerſamq; VVeſtphaliæ prouinciam, necnon Ducatus, & loca omnia Ducis Cliuiæ, Iuliæ, & Montenſis, Sanctiſs. Domini noſtri Gregorij, Diuina prouidentia Papæ XIII, & Apoſtolicæ Sedis Nuncius cum poteſtate Legati de latere, facultatem dedit Patribus Societatis Ieſu, confraternitatem ſeu ſodalitatem per vniuerſa loca ſuæ legationis inſtituendi, ſub nomine glorioſiſſimæ ſemperque virginis Mariæ. Quæ his ordinationibus ſeu regulis conſtet.

Regulæ Sodalitatis.

I. Hęc ſodalitas inſtituitur in honorem beatiſſimæ virginis MARIAE: vt ſtudioſi, dum peculiari deuotione ſacratiſſimæ Dei Matri afficiuntur, eamq; venerantur; ſingulare etiam auxilium ab ea in ſtudijs & actionibus omnibus ſentiant.

II. Nemo in eam admittitur, niſi prius emiſerit profeſſionem fidei, editā in Concilio Tridentino: nomenq; ſuum dederit confraternitati Roſarij apud prædicatores; cuius membrum quoddam hanc ſodalitatem eſſe cupimus.

III. Omnes Socij ſeu Confratres confitebuntur octauo quoque die. communicabunt autem ſingulis menſibus, & feſtis beatæ MARIAE; ſcilicet, Purificationis, Annuntiationis, Viſitationis, Aſſumptionis, Natiuitatis, & Conceptio-

nis: præterea feſtis Paſchæ, Aſcenſionis, Pentecoſtes, Sacramenti, Omnium ſanctorum, & Natiuitatis Domini, niſi confeſſario aliquod impedimentum videretur. Quotidie legent Roſarium beatæ Virginis, præterea diebus Dominicis, prædictisq; feſtis maioribus, & ſolennitatibus beatæ Virginis, feſtisque Apoſtolorum, & Natiuitatis Ioannis Baptiſtæ, legent officium Diuæ virginis: exceptis his, qui ad preces horarias maiores tenẽtur. Recitabunt etiam ſinguli quotidie mane, AVE MARIS STELLA: veſperi, Antiphonam, SALVE REGINA.

IIII. Omnes Socij, vbicunq; fuerint, recitabũt Vigilias mortuorum nouem lectionum, pro omnibus defunctis eiuſdem ſodalitatis, ſingulis annis ſemel.

V. Diſcant omnes ſocij Miſſæ inſeruire, modũ confitendi, communicandi, & orandi, quem à ſuis præfectis aut confeſſarijs petent.

VI. Vitabunt conſortia malorum, iuramenta, colloquia praua, falſa aut inhoneſta. Seruabunt vero omnes modeſtiam, ac honeſtatem in exemplum aliorum, prout decet deuotos beatæ Virginis. & qui dant operã literis, ſint ſeduli in obſeruatione legum Collegij. Si quis porrò inſolenter ſe gerat; poſt quartam admonitionem à congregatione ſeparetur. Ideoque vt purior maneat ſodalitas; nemo facilè admittatur, niſi probatus, & qui conſtantiæ ſpem dederit: neq; retineatur, qui in grauius peccatum lapſus deprehendetur.

VII. Si

VII. Si quem ſociorum cōtingat in morbum incidere; omnes qui eiuſdem cōgregationis fuerint, quādiu is decumbet, Chriſto & diuæ Matri eum commendabunt.

VIII. Si quis ex hac vita migrat ea in ciuitate vel loco, vbi eiuſmodi ſodalitas fuerit; omnes ſocij in eadem ciuitate vel loco reſidētes, ſemel Vigilias mortuorum nouem lectionum pro eius anima recitabunt: aderuntque ſacro, quod pro eodem, nomine ſodalitatis, celebrabitur: modò eis legitimè conſtet, eum in hanc ſodalitatem receptum fuiſſe, in eaque perſeueraſſe, & pro tali ſeſe geſſiſſe.

IX. Singulis diebus dominicis, & ſolennitatibus B. Virginis, fient congregationes ſociorum; in quibus agetur de rebus, quæ ſodalitatis ſociorumque bonum concernunt: & ſtatutis diebus præfecti eligentur.

X. Qui in ſodalitate erunt, participes efficientur omnium bonorũ, quæ à tota ſodalitate fiũt; indulgentiarumque, tam quæ conceſſæ ſunt à Reuerēdiſs. Nũcio Apoſtolico, aut quouis alio, quàm quæ in poſterum à quouis concedentur: eamque communicationem bonorum & indulgentias conſequentur, quocunque terrarum ſeſe contulerint; modò quæ in tertia & quarta regula prædicta ſunt, de confeſſione, communione, & orationibus, ceſſante legitimo impedimento, ſeruent.

Indulgentiæ à prædicto Reuerendiſſ. Nuncio conceſſæ.

Hanc ſodalitatem, vbicunque inſtituetur per vniuerſa ſuæ legationis loca, ſimul atque inſtituta fuerint, idem Reuerendiſs. Nuncius Apoſtolicus authoritate ſua confirmauit. Vtque maiori alacritate & deuotione à pluribus ea ſuſcipiatur, eiusque regulæ ſeruentur; ipſique confratres & ſocij feruentiùs in fide, pietate, bonis moribus & literis pergant; conceſſit ſingulis, qui in eam inſcribentur, trecentorum dierum indulgentias: modò in ipſo ingreſſu vel circa, confeſſionem generalem, expenſa diligenter tota vita, faciant: vel, ſi hanc aliquando fecerint; eam confeſſionem repetant, ab vltima & proxima generali, quam prius fecerint. Item centum dies indulgentiarum confratribus ſingulis, quoties Sanctam Euchariſtiam confeſſi ſuſceperint: feſtis verò Beatiſſimæ Virginis Mariæ matris, ſi communicauerint; ducentos dies. Quoties ſacerdoti cõfitebuntur; centum dies. Quoties veſperi conſcientiam examinauerint; quinquaginta dies. Quoties Roſarium dictæ Virginis, quod conſtat oratione Dominica quinquies, & ſalutatione Angelica quinquagies repetita, dixerint; quinquaginta dies. Quoties preces horarias eiuſdem Beatiſſimæ Virginis recitauerint; centum dies. Si in extremis vitæ ſuæ communicarint, vel, ſi per ipſos non ſtet cur minus communicent, ſaltem confeſſi fuerint, aut,

ſi nec

ſi nec hoc poſſint, saltē externo ſigno cordis dolorem proteſtati fuerint; trecentos ſexaginta dies. Qui verò eorum pro defunctis, aut aliquo defuncto eiuſdem ſodalitatis, Roſarium prędictum D. Virginis, vel mortuorum Vigilias legerint, aut ſacrum celebrauerint, vel audierint; trecētos ſexaginta dies indulgētiarum ipſis defunctis, vel defuncto, per modum ſuffragij. prout iſta omnia ex literis de his confectis patent.

Oratio ſodalitatis in admiſſione à ſingulis recitanda.

SANCTA MARIA mater Dei & Virgo, Ego, N. te hodie in dominam, patronam, & aduocatam eligo: firmiterque ſtatuo ac propóno, me nunquam te derelicturum, neque contra te aliquid vnquam dicturum aut facturum, neque permiſſurum vt à meis ſubditis aliquid contra tuum honorem vnquam agatur. Obſecro te igitur, ſuſcipe me in ſeruum perpetuum: adſis mihi in actionibus omnibus meis: nec me deſeras in hora mortis. Amen.

APPROBATIO SODALITATIS BEATISSIMAE VIRGINIS MARIAE PER S. D. N. D. Gregorium XIII. Pont. Max. Cum gratijs & indulgentijs ab eodem dictæ ſodalitati conceſſis.

Gregorius Papa XIII.

AD perpetuam rei memoriam. Cum, ſicut accepimus, poſtquam dilectus filius GASPAR GROPPERVS in partibus Germaniæ, noſter, & Apoſtolicæ ſedis cū poteſtate legati de latere, Nuntius, dilectis filijs Præpoſitis ſeu Presbyteris, ſocietatis IESV, per vniuerſa loca ſuæ legationis, ſodalitatem ſub nomine glorioſiſſimæ, ſemperque Virginis Mariæ, cum certis ordinationibus ſeu regulis, inſtituendi facultatem conceſſit, eam ſimulatque inſtituta foret, auctoritate ſua confirmando, & aliquot indulgentias tribuendo; ijdē Presbyteri Sodalitatem huiuſmodi inter ſtudioſos collegij ipſius Societatis Ieſu Colonienſis inſtituerint: prout in patentibus literis dicti Nuntij, & alijs documētis

&

& ſcripturis deſuper confectis dicitur plenius cōtineri: Nos, qui pro paſtorali noſtra ſollicitudine omni ſtudio fidelium animas lucrifacere ſtudemus, ea, quæ ad ipſarum animarum ſalutem, atque Beatiſſimæ Virginis Mariæ, generis humani conſolatricis & aduocatæ, laudem & honorem facta fuiſſe conſpicimus, approbantes; vt Sodalitatis prædictę deuotio, & bonorum operum ſtudium indies magis augeatur; eandem Sodalitatem ſpiritualibus muneribus de theſauro Eccleſiæ decorandam duximus: quo Sodales ipſi, ſub auguſtiſſimo dictæ Virginis nomine & patrocinio in via mandatorum Domini gradiētes, tantum proficiāt, quatenùs poſt præſentis vitæ curſum in æternæ beatitudinis tabernacula recipi mereantur. Itaque de Omnipotentis Dei miſericordia, ac beatorum Petri & Pauli, Apoſtolorū eius, auctoritate confiſi, omnibus fidelibus, qui in confraternitatem, ſeu Sodalitatem prędictam ingredientur, poſt generalem confeſſionem, vel de tota vita, vel ab vltima generali facta, & Sacratiſſimam communionem ſumptam, plenariam; Item confratribus ipſis nunc, & pro tempore exiſtentibus, & eorum ſingulis, qui quotannis ſemel generalem, vel totius vitę, ſeu totius anni confeſſionem fecerint, etiam plenariam; Nec non ijsdem confratribus in mortis articulo, ſi communicauerint, vel, ſi per ipſos non ſteterit cur minus communicent, ſaltem cōfeſsi fuerint, vel, ſi nec hoc poſsint, ſaltem externo ſigno cor-

¶ 5 dis

dis dolorem oſtenderint, pariter plenariam omnium peccatorum ſuorum indulgentiam, & remiſsionem miſericorditer in domino concedimus. Præterea dictis confratribus, & eorum ſingulis, quoties communicauerint, toties decem annos: feſtis vero Domini noſtri Ieſu Chriſti, & Beatiſsimę virginis Marię, ſi communicauerint, viginti annos. Qui verò communicauerint ſingulis ſeptimanis, qualibet vice viginti annos: & in feſtis Domini noſtri Ieſu Chriſti, & Beatiſsimæ virginis, vigintiquinque annos. Item quoties Sacerdoti peccata confitebuntur, quinque annos. Nec non qui veſperi conſcientiam examinauerint, & antiphonam, SALVE REGINA dixerint, vel mane hymnum, AVE MARIS STELLA recitauerint, vnum annum: Ac quoties Roſarium Beatiſsimę Virginis, quod conſtat oratione dominica quinquies, & ſalutatione Angelica quinquagies repetita, dixerint, etiam vnũ annũ: In feſtis vero Domini noſtri Ieſu Chriſti, & Beatiſsimæ Virginis, ſi idem fecerint, quinq; annos. Quoties preces horarias eiuſdem Beatiſſimæ Virginis recitauerint, ſeptem annos. Quoties ad congregationem ordinariam acceſſerint, quadraginta dies; & ſi idem fecerint in feſtis Beatiſsimæ Virginis, vnum annum. Qui electioni Sanctorum adfuerint, & pro cunctis ſibi commiſsis orauerint, toties quoties id fecerint, decem dies. Quoties ad nomẽ Ieſu aut Beatiſsimæ Virginis caput aperuerint, aut reuerentiam inclinatione

tione

tione exhibuerint; Quoties intrantes, vel exeuntes cubiculum, aqua benedicta ſe aſperſerint, lectumque ituri cubitum; Quoties templa tranſierint apertis capitibus, & in ijs flexis genibus ſalutationem Angelicam orauerint; Quoties imaginibus Chriſti, Beatiſsimæ Virginis, aut Sanctorum caput aperuerint; decem dies. Qui hæreticum conuerterint, & ad profeſsionem fidei edendam adduxerint, viginti annos: Qui verò peccatorem conuerterint, & ad generalem confeſsionem faciendam adduxerint, Item qui alium ad communionem octauo quoque die induxerint; proxima ſua confeſsione, & communione, decem annos. Qui alium docuerint, aliquid corũ, quæ in ſodalitatis libello propoſita ſunt, veluti modum confitendi, examinandi conſcientiam, audiendi ſacrum, audiendi verbum Dei, orandi, meditandi, veſperi incumbendi, mane ſurgendi, Myſteria Roſarij, remedia contra diuerſa vitia, cæremonias Eccleſiæ, earumque ſignificationes, & quoties hoc egerint, viginti annos. Præfectis ſingulis Societatis, qui per menſem officium ſuũ rectè præſtiterint, triginta dies de iniunctis eis, ſeu quomodolibet debitis pœnitentijs, miſericorditer in Domino relaxamus. Inſuper quicunque pro defunctis, aut aliquo defuncto Sodalitatis Roſarium prædictum Beatiſsimæ Virginis, vel mortuorũ Vigilias, aut Septem pſalmos legerint, aut ſacrum celebrauerint vel audierint, eiſdem defunctis, ſeu defuncto, indulgentiam viginti-

gin-

gintiquinq; annorum per modum ſuffragij cō-
cedimus. Denique confratribus ipſis, & eorum ſingulis, qui in Quadrageſima, Aduentu, Quatuor temporibus, aut alijs diebus vel feſtis quibus ſunt Romę ſtationes, ſepties orationem Dominicam, & ſalutationem Angelicam recitauerint in aliqua Eccleſia, aut oratorio, aut, ſi ibi commodè fieri non poſsit, ſaltem vbicunq; potuerint, vt eaſdem ſtationum indulgentias, conſequãtur, quæ illo die ſunt Romæ promerendæ, auctoritate apoſtolica tenore præſentium concedimus, & indulgemus. Atque omnes confratres, ſeu ſocios prędictos, vbicunque terrarum exiſtentes, participes eſſe bonorum & meritorum omnium totius Sodalitatis, & ſingulorum de ſodalitate huiuſmodi Beatiſsimæ Virginis Marię; Eos verò ex confratribus ſeu ſocijs ipſis, qui per menſem integrum, hoc eſt quatuor ſeptimanas, ea non præſtiterint, quæ ſodalitas in tertia & quarta regula præſcribit, de confeſsione, communione, & orationibus, ceſſante legitimo impedimento, ab omnibus, & ſingulis indulgẽtijs, & gratijs, donec à ſuperiore ſodalitatis illis hæc noxa condonata fuerit, excluſos eſſe, volumus atque decernimus. Omnes autem indulgentias dictę ſocietati tam per nos, quam per alios quoſcunque conceſſas, & in poſterum concedendas, quibuſuis alijs ſodalitatibus huiuſmodi in Germanię partibus, ſub cura Presbyterorũ Societatis Ieſu, & ſub eiſdem legibus à prædicto Nuntio, vt

præſer-

præfertur, confirmatis, Nunc, & pro tempore inſtitutis, auctoritate & tenore prædictis communicamus. Non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus apoſtolicis, cæteriſque contrarijs quibuſcunque. Datum Romæ, Apud Sanctum Petrum, ſub annulo Piſcatoris. Die X. Septembris. M. D. LXXVII.

Pontificatus Noſtri Anno Sexto.

Cæ. Glorierius.

+ p

Sigebertus in chronicis tradit: S. Sergius
anno 689. quatuor festis, Annunciationis
Purificationis, Nativitatis et Assumptionis
B. Mariæ Virg. litanias [illegible]
Cum litanias dicimus non [illegible]
verbis, sed orantis spiritus, [illegible]
[illegible]. Basil. epist. 63. ad clericos
Neocæsarienses. Anno dni. 300. p

LITANIAE
DEIPARAE VIRGINIS
EX SACRA SCRIPTVRA

deprōptæ, quæ in alma Domo Lauretana omnibus diebus Sabbati, Vigiliarū, & Feſtorum eiuſdem B. Virginis, muſicè decantari ſolent.

Kyrie eleiſon. Chriſte eleiſon. Kyrie eleiſon.
Chriſte audi nos. Chriſte exaudi nos.

	Pater de cœlis Deus,	Miſerere nobis.
	Fili redemptor mundi Deus,	Miſerere nobis.
	Spiritus ſancte Deus,	Miſerere nobis.
	Sancta Trinitas vnus Deus,	Miſerere nobis.
	Sancta Maria,	Ora pro nobis.
	Sancta Dei Genitrix,	ora.
	Sancta Virgo virginum,	ora.
Gen. 3.	Mater viuentium,	ora.
Eccl. 24.	Mater pulchræ dilectionis,	ora.
Ibid.	Mater ſanctæ ſpei,	ora.
Gen. 2.	Paradiſus voluptatis,	ora.
Ibid.	Lignum vitæ,	ora.
Prou. 9.	Domus ſapientiæ,	ora.
Gen. 28.	Porta cæli,	ora.
Gen. 49.	Deſiderium collium æternorum,	ora.
Nu. 35.	Ciuitas refugij,	ora.
Iud. 15.	Gloria Hieruſalem,	ora.
Exo. 15.	Sanctuarium Dei,	ora.
Exo. 25.	Tabernaculum fœderis,	ora.

Exo.

Exo.30. Altare thymiamatis, ora.
Gen.27. Scala Iacob, ora.
Sap.7. Speculum ſine macula, ora.
Can.2. Lilium inter ſpinas, ora.
Exod.3. Rubus ardens incombuſtus, ora.
Iud.6. Vellus Gedeonis, ora.
2.Reg.1. Thronus Salomonis, ora.
Cant.7. Turris eburnea, ora.
Cant.4. Fauus diſtillans, ora.
Ibid. Hortus concluſus, ora.
Ibid. Fons ſignatus, ora.
Ibid. Puteus aquarum viuentium, ora.
Prou.31. Nauis inſtitoris de longè portans panem, ora.
Eccl.5. Stella matutina, ora.
Eccl.6. Aurora conſurgens, ora.
Can.6. Pulchra vt Luna, ora.
Ibid. Electa vt Sol, ora.
Ibid. Caſtrorum acies ordinata, ora.
Ier.14. Solium gloriæ Dei, ora.

A cunctis periculis, Libera nos Virgo glorioſa.
Per ſalutarem Conceptionem tuam, Libera nos virgo glorioſa.
Per ſanctam Natiuitatem tuam, Libera.
Per admirabilem Annunciationem tuam, Libera nos virgo glo.
Per immaculatam Purificationem tuã, Libera.
[illegible] Aſſumptionem tuam, Libera.

ris, Te rogamus audi nos.

Vt ſocietates tibi peculiari obſequio deuotas cõſeruare & augere digneris, Te rogamus audi.

Vt Eccleſiæ ſanctæ, cunctoque populo Chriſtiano pacem & vnitatem impetrare digneris, Te rogamus audi nos.

Vt omnibus fidelibus defunctis requiem æternam impetrare digneris, Te rogamus audi.

Mater Dei, Te rogamus audi nos.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, Parce nobis domine.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, Exaudi nos domine.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, Miſerere nobis.

℣. Ora pro nobis ſancta Dei genitrix.

℟. Vt digni efficiamur promiſsionib' Chriſti.

Oremus.

PIETATE tua, quæſumus Domine, noſtrorum ſolue vincula peccatorum: & intercedẽte Beata Maria, cum omnibus Sanctis tuis; nos famulos tuos, benefactores, atque loca noſtra, in omni ſanctitate cuſtodi: omnesq; cõſanguinitate, affinitate, atq; familiaritate nobis coniunctos à vitijs purga, virtutibus illuſtra: pacem & ſalutẽ nobis tribue, hoſtes viſibiles & inuiſibiles remoue, carnalia deſideria repelle, aërem ſalubrem & fertilitatem indulge, amicis & inimicis noſtris cha-

charitatem largire: atque vrbem N. cũ omnibus in eo habitantibus, ab omni peſte, infideliumq́; feritate, & potẽtia illæſam conſerua: & omnibus fidelibus viuis, & defunctis, in terra viuentium vitam & requiem æternam concede: & Pontificem noſtrum N. Protectorem, omnes Prælatos, & cũctum populum Chriſtianum ab omni aduerſitate cuſtodi, & benedictio tua ſit ſuper nos ſemper. Per Chriſtum dominum noſtrum. Amen.

ALIAE LITANIAE B. MARIAE VIRGINIS.

Kyrie eleiſon. Chriſte eleiſon. Kyrie eleiſon. Chriſte audi nos. Chriſte exaudi nos.

Pater de cœlis Deus,	Miſerere nobis.
Fili redemptor mundi Deus,	Miſerere nobis.
Spiritus ſancte Deus,	Miſerere nobis.
Sancta Trinitas vnus Deus,	Miſerere nobis.
Sancta Maria,	Ora pro nobis.
Sancta Dei Genitrix,	ora.
Sancta virgo virginum,	ora.
Mater Chriſti,	ora.
Mater diuinæ gratiæ,	ora.
Mater puriſſima,	ora.
Mater caſtiſſima,	ora.
Mater inuiolata,	ora.
Mater intemerata,	ora.
Mater amabilis,	ora.

Mater admirabilis, ora.
Mater Creatoris, ora.
Mater ſaluatoris, ora.
Virgo prudentiſſima, ora.
Virgo veneranda, ora.
Virgo prædicanda, ora.
Virgo potens, ora.
Virgo clemens, ora.
Virgo fidelis, ora.
Speculum iuſtitiæ, ora.
Sedes ſapientiæ, ora.
Cauſa noſtræ lætitiæ, ora.
Vas ſpirituale, ora.
Vas honorabile, ora.
Vas inſigne deuotionis, ora.
Roſa myſtica, ora.
Turris Dauidica, ora.
Turris eburnea, ora.
Domus aurea, ora.
Fœderis Arca, ora.
Ianua cœli, ora.
Stella matutina, ora.
Salus infirmorum, ora.
Refugium peccatorum, ora.
Conſolatrix afflictorum, ora.
Auxilium Chriſtianorum, ora.
Regina Angelorum, ora.
Regina Patriarcharum, ora.
Regina Prophetarum, ora.
Regina Apoſtolorum, ora.

Regina

Regina Martyrum, ora.
Regina Confeſſorum, ora.
Regina Virginum, ora.
Regina Sanctorum omnium, ora.
Agnus Dei qui tollis peccata mundi, Parce nobis domine.
Agnus Dei qui tollis peccata mundi, Exaudi nos domine.
Agnus Dei qui tollis peccata mundi, Miſerere nobis.

Oremus.

GRATIAM tuam quæſumus domine, mentibus noſtris infunde; vt qui angelo nũciante Chriſti filij tui incarnationem cognouimus, per paſſionem eius & crucem, ad reſurrectionis gloriam perducamur. Per eundem Chriſtum dominum noſtrum. Amen.

AVe maris ſtella,
Dei mater alma,
Atque ſemper virgo,
Fœlix cœli porta.
Sumens illud Aue,
Gabrielis ore,
Funda nos in pace,
Mutans Euæ nomen.
Solue vincla reis,
Profer lumen cæcis:
Mala noſtra pelle,
Bona cuncta poſce.
Monſtra te eſſe matrem.
Sumat per te preces,
Qui pro nobis natus
Tulit eſſe tuus.
Virgo ſingularis
Inter omnes mitis,
Nos culpis ſolutos
Mites fac & caſtos.
Vitam præſta puram,
Iter para tutum:
Vt videntes Ieſum
Semper collætemur.
Sit laus Deo patri,
Summo Chriſto decus,
Spiritui ſancto,
Tribus honor vnus. Amen.

℣ Ora pro nobis ſancta Dei genitrix.
℟ Vt digni efficiamur promiſſionibus Chriſti.

Oratio.

Defende quæſumus Domine, B. Maria ſemper virgine intercedente, iſtam ab omni aduerſitate familiam: & toto corde tibi proſtratam, ab hoſtium propitius tuere clementer inſidijs. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.

Antiphona.

SAlue Regina, mater miſericordiæ, vita, dulcedo, & ſpes noſtra, ſalue. Ad te clamamus exules filij Euæ. Ad te ſuſpiramus gementes & flentes in hac lachrymarum valle. Eia ergo aduocata noſtra, illos tuos miſericordes oculos ad nos conuerte. Et Ieſum benedictum fructum ventris tui, nobis poſt hoc exilium oſtende. O clemens, O pia, O dulcis virgo Maria.

℣. Ora pro nobis ſancta Dei genitrix.
℟. Vt digni efficiamur promiſſionibus Chriſti.

Oremus.

Omnipotens ſempiterne Deus, qui glorioſæ Virginis matris Mariæ corpus & animam, vt dignum filij tui habitaculum effici mereretur, ſpiritu ſancto cooperante præparaſti; da vt, cuius

commemoratione lætamur, eius pia interceſſione ab inſtantibus malis, & à morte perpetua liberemur. Per eundem Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.

LAVS DEO BEATAEQ. VIRGINI MATRI MARIAE.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google